PEROTTI

RVDIMEN

GRAMATIC

I
00278

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

BIBLIOTECA
DE LA
UNIVERSIDAD DE SALAMANCA.
Sala Est. Tab. Núm.

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

2278

laguae

00278

mu

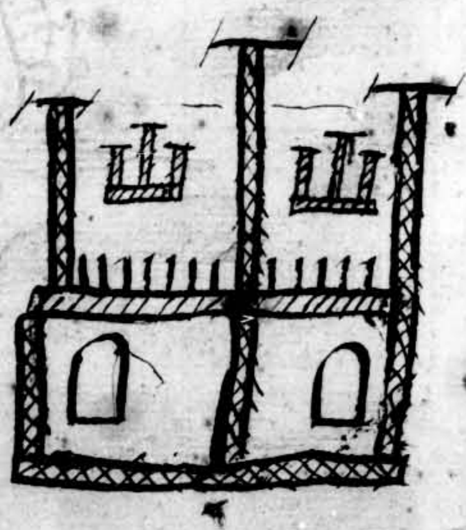

278

Si la vida virtuosa no cansase
en este valle donde estamos

Pexotti Rudimenta Gramatices

2-10-2-22

BIBL. UNIVERSITARIA SALAMANCA

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Estas 2 pags son repetidas

poſteaq̃ ad hoc veni.

Ipſe omnium perſonarū/et ſi cum prima perſona verbi iun
gatur/idē ſignificat quod ego.vt queqꝫ ipſe miſerrima vidi/hoc
eſt queqꝫ ego vidi.Si cum ſecūda perſona verbi iungatur/ſigni
ficat tu/vt ſed celer ipſe redi/id eſt tu redi.Cum tertia vero per
ſona proprium habet ſignificatū. Sed notandū ꝙ ipſe aliquā
do cum ego et tu et ille vel cum nomine proprio ſimul ponitur
et habet maiorē expreſſionem ſignificatqꝫ me te vel illū non per
alium/ſꝫ per nos aliquid agere vel egiſſe vel acturos eſſe.vt ego
ipſe interfui.et tu ipſe vidiſti.ille ipſe ſenſit.Plato ipſe teſtatur.

Quam vim habent hec pronomina quādo met ſyllaba eis ad
iicitur.vt egomet /tumet/ipſemet.Hinc vero pronomini tu iū
gitur etiam te.vt tute id feciſti/id eſt tu ipſe. Reperitur etiā
apud veteres ipſus a um/vnde fit ipſior et ipſiſſimus.

Par eſt/pro decens eſt elegantiſſime dicitur.Quintilianus.
Si propter matrimonia violata vrbes euerſe ſūt/quid queri ad=
ulterio par eſt/Sed non minus elegāter parem eſſe pro ſuffice=
re ponimus/alicui operi/ſiue reſiſtendo ſiue exequēdo.Reſiſten
do.vt repugno flectui/quoad poſſū/ſed adhuc pares nō ſumus
Item nūc infelix par non eſt dolori/nūc nō inuenit vlla ſolatia.
In exequendo ſic/aſpicio par laboribus corpus. Paria facere
eſt quod nobis aliunde preſtitum eſt/aliunde compenſare.mul=
tumqꝫ habet elegancie Quītilianus.paria tecum facio reſp.que
propter me vnum ciuē perdideras. Et alibi ſic paria faciemus.
Tu illic eris vicarius meus.Seneca.vt ſtatim tibi ſoluam quod
debeo/et quantum ad hāc epiſtolam paria faciamus.

Reuertor ſiue reuerto(vtroqꝫ enim modo Cicero vtitur)in=
terdum ſignificat redeo/vt hoc loco.interdum ſignifat venio/
multūqꝫ in eo verbo elegantie eſt.Cicero de fato ad chriſyppi la
queos reuertamur.cū nihil de chriſyppo locutus fuiſſet.in eadē
ſignificatione accipitur reddo.Quintilianus.Si verum eſt poſt
vetuſta ſecula et innumerabiles annos reddi rurſus aliis corpo=
ribus animas.reddi dixit pro dari.ſicut Cicero reuertamnr pro
ueniamus.

etiam dicimus obiuiſſe aliquem diem ſuum/ pro peregiſſe diem
ſuum.Et obiiſſe vitam/id eſt peregiſſe vitam.Interdū reperitur
ſine accuſatiuo.obiit/id eſt mortuus eſt. Quemadmodū etiā
oppetiit dicimus/et intelligimus mortem.et defunctus ē z in=
telligimus vitam.

Dicitur aūt defunctus a defungor.quippe fungor eſt offici
um ac munus aliquod ago.vt fungor magiſtratu.fungor pre=
tura.fungor munere iudicis.Vnde fungor vita/id eſt fungor
munere/et adminiſtratione gubernādi corpus et ſeruādi vitam
Quapropter defūctus officio dicitur/ qui finiuit officium.nec
amplius eam adminiſtrationē habet. vnde dicitur defūctus mu
nere pretorio.defūctus cura tribunitia/id eſt qui finiuit offici=
um pretorium et tribunicium munus.Item defunctus pericu=
lis/ qui finiuit et iam eſt extra pericula. Virgilius. O tandem
magnis pelagi defuncte periclis et.corpora defuncta morbis/nō
mortua/ ſed que iam finierūt morbos et ſana ſunt.T.Liuius.

Defuncta morbis corpora ſalubriora eſſe incipere. Sic itaqꝫ
dicitur defunctus vita/id eſt qui finiuit adminiſtrationem vite/
et mortuus eſt/

Cum inter ſimiliter componitur eo/et fit intereo/ſignificat
qꝫ morior/vnde interitus mors.Cum per pereo/quod etiam ſi=
gnificat morior.vt periit/id eſt extinctus eſt.Item in magnam
aliquam calamitatem incido . vt perii niſi me adiuues /ꝙ ver=
nacula lingua dicitur.Ie ſuys defect. Virgilius. Vt vidi vt pe
rii/vt me malus abſtulit error/quod verbum ſi cum de compo=
natur/fit deperio et exigit accuſatiuum/ſignificatqꝫ flagro amo
re alicuius.vt eam puellam deperibat/id eſt vehemēter amabat.
Cum ab abeo/hoc eſt recedo. Cum ex exeo/cuius ſignificatio
manifeſta eſt. Cum pre preeo quod ē antecedo. et interdū apud
poetas ſeparatur.Terētius.I pre/ſequar.Cum ſub ſubeo/quod
ſigīficat ſuppono me alicui rei. vt ſubeo hanc prouinciam/ſub=
eo hoc onus.Interdū ſicut ſupra dictū ē ſignificat in mētē venio
vt ſubiit cari.genitors imago.Cū re redeo d īterpoſita euphoīe

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Colegio de Cuenca

Perottus [illegible]

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Calphurnius Brixienſis Antonio Moretto Brixienſi
Amicorum Optimo! Salutem Plurimam

QVe ad altioris diſcipline cognitionem pertinere videntur
a viris noſtre etatis / diligenter et excitata! et emendata ſunt.
Quum ſuperioribus annis / littere bone penitus obrute eſſent! et
in tenebris (vt ſic dicam) minime intellecte iacerent. Q; quum ad
huc quedam inſulſa rudimenta! et opuſcula doctrine craſſioris! qui
bus pueri falſo erudirentur extarent! Viri doctiſſimi non de fue=
runt! qui huic quoq; rei remedium ſalubre! grammaticos priſcos
imitati / afferre voluerunt. Quare perlecto grammatices libello!
qui a Nicolao Perotto Pontifice Sypontino / viro eloquentiſſimo
commode et breuiter ad puerorum eruditionem nuper editus! Vo
lui breui epiſtola (quemadmodum petieras) quid de hoc ſentirem
tibi declarare! Vt hunc tu qui es iuuenis doctiſſimus / et omnia e=
mendata excolis! Impreſſoribus tuis q̃primum traderes! et impri
mendum diligenter (vt omnia conſueuiſti) curares. Is enim libel=
lus huius generis eſt! vt non modo iis qui circa prima elementa
adhuc inmorantur! ſed ad altiora quoq; tendentibus prodeſſe poſſit
Et vt paucis (quod ſentio) abſoluam! et grammatice! et latine loqui
docet. Nec video qua excuſatione digni poſthac accipiantur! qui A
lexandri barbari carmen ineptum! quod a vera et priſca illa grãma
tica prorſus alienum! ceteraſq; huiuſcemodi ineptias legere pergẽt
Quod ſi qui hos amabunt / pauci erunt! et ex turba academicorum
docta explodi ſe ſentient. Vale

¶ Nicholai Perotti Pontificis Sipontini! ad Pyrrhum perottum
nepotem ex fratre ſuauiſſimum / erudimenta grammatices.

DA litteras A.a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o
p.q.r.z.ſ.s.t.v.u.x.y.ꝫ.
DA ſalutationem beate marie virginis: Aue
maria / gratia plena / dominus tecũ Benedicta
tu in mulieribus! et benedictus fructus ven=
tris tui Ieſus! Sancta Maria mater dei / ora
pro nobis peccatoribus Amen

DA orationem dominicã ¶ Pater noſter qui es in celis! ſan
ctificetur nomen tuum. Adueniat regnũ tuum. Fiat volun
tas tua! ſicut in celo et in terra. Panem noſtrum quotidianum da
nobis hodie. Et dimitte nobis debita noſtra! ſicut et nos dimittimus
debitoribus noſtris. Et ne nos inducas in temptationem. Sed libera
nos a malo. Amen

DA ſimbolum ¶ Credo in deũ patrẽ omnipotentem creatorẽ
celi et terre. Et in ieſum chriſtum filium eius vnicum / do=
minum noſtrũ! Qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto! natus ex ma=
ria virgine! Paſſus ſub põtio pilato! crucifixus! mortuus / et ſepul
tus. Deſcẽdit ad inferos. Tertia die reſurrexit a mortuis. Aſcendit
ad celos! Sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Inde ventu
rus ẽ iudicare viuos et mortuos. Credo in ſpiritũ ſãctũ. Et ſanctã
eccleſiam catholicam. Sanctorum cõmunionẽ. Remiſſionem pecca
torum. Carnis reſurrectionem. Vitam eternam Amen

¶ Quare optima a principio docenda ſunt? Quia tenatius herent
que nudis animis percipiuntur! vt ſapor quo noua imbuuntur
maxime durat

Quare pertinatius herent / que deteriora ſunt? Quia bona facile
mutantur in peius! nunq̃ in bonum vicia vertuntur

¶ Cur paulatim inſtruendi ſunt pueri? Quia ſicut vaſcula anguſti
oris ſuperfuſam liquoris copiam! ſic animi puerorum que nimia
ſunt reſpuunt! ſenſim autem inſtillationibus complentur

¶ Quomodo vtendum eſt remiſſionibus? ita vt nec odium ſtudi=

orum faciant remiſſiones negate, nec ocii conſuetudinē nimie.
¶ Quod eſt primum ingenii ſignum in pueris? Memoria
¶ Quod eſt ſecundum? Imitatio
¶ Quotuplex eſt virtus memorie? Duplex. Que? Facile percipere, et fideliter continere
Cur in arte grāmatices prius inſtruendi ſunt pueri? Quia hec eſt initium et fundamentum omnium diſciplinarum, nec poteſt ad vllius rei ſummā / niſi precedentibus initiis perueniri
¶ Quid eſt grāmatice? Eſt ars recte loquendi, recteq; ſcribendi, ſcriptorum et poetarum lectionibus obſeruata. Vnde dicitur grāmatice? a grammaton hoc eſt a litteris. Latine enī litteraria dicitur, ꝙ ex litteris ſillabe fiant, ex ſillabis dictiones, ex dictionibus oratio, ex quibus diſciplina grammatices conſtituitur
Quot ſunt partes grāmatices? Quatuor. Que? littera, ſillaba / dictio / oratio. Littera / vt. p. Sillaba / vt pyr. Dictio / vt pyrrhus, Oracio / vt Pyrrhus incumbit virtuti
¶ Quid eſt littera? Eſt minima pars vocis compoſite
¶ Quid eſt vox? Eſt aer ictus, auribus accidens
Vnde dicitur vox? a boao, quod eſt voco
Quotuplex eſt vox? Quadruplex. Articulata / que ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur. Inarticulata, que a nullo ſenſu mentis proficiſcitur. Litterata, que ſcribi poteſt. Illitterata, que ſcribi non poteſt. Articulatarum autem quedam poſſunt ſcribi, vt Pyrrhus. quedam non poſſunt ſcribi, et ſibili et gemitus hominum. Inarticulatarum etiam quedam ſcribi poſſunt et litterate ſunt, vt coax / et cra. quedam ſunt illitterate et ſcribi non poſſunt, vt ſtrepitus / mugitus, et ſimilia
Vnde dicta eſt littera? Littera dicta eſt quaſi legitera, ꝙ legentibus iter prebeat, vel a litturis, quia veteres in ceratis tabulis ſcribebant
Littere quot accidunt? Tria, nomen, figura, et poteſtas
Quid intereſt inter litteras et elementa? Elementa dicuntur ipſe pronuntiationes. Littere vero ſunt ſigna elementorum, abuſiue tamen et lrē pro elementis et elementa pro litteris ponuntur
Quot ſunt littere ſiue figure elementorum? Vigintidue. A. b.

c. d. e. f. g. i. k. l. m. n. o. p. q. r. ſ. t. v. x. y. z.
¶ Quot ſunt vocales? Sex. quinq; latine. a. e. i. o. u. et vna greca y philon
¶ Cōſonātes quot ſūt? Sexdecī b. c. d. f. g. k. l. m. n. p. q. r. ſ. t. x. z
¶ Ex conſonātibus quot ſūt mute? nouē. b. c. d. f. g. k. p. q. t.
Quare dicuntur mute? Quia incipiūt a ſeipſis, et deſinūt ī vocales
¶ Quot ſunt ſemiuocales? Septē l. m. n. r. s. x. z. Quare dicuntur ſemiuocales? quia oēs fere a vocalibus incipientes in ſe deſinentes ſimilem fere vocalibus ſonum habent
¶ Quot ſunt liquide? quattuor l. m. n. r
Quare dicuntur liquide? quia poſt mutas poſite in eadem ſillaba faciunt precedentem ſillabam breuem eſſe communem
¶ Quot ſunt duple? Due x. z.
Quare dicuntur duple? quia ponuntur pro duabus lrīs. x. enī ponitur pro c et s. z vero ponitur pro duplici ſſ. vt greciſſo grecizo. I. etiam et v ſi in principio dictionis ponantur / ſequente vocali, conſonantes fiunt, vt iuno venus. Si vero in medio dictionis ponantur / non cōpoſite, inter duas vocales, dupliciū vim habent, vt maia et audiui
¶ H quare nō poītur īter lrās? quia nō ē lrā, ſed aſpirationis nota
¶ Quot ſunt vocales prepoſitiue? Tres a e o.
¶ Quot ſunt ſubiunctiue? Due. e u.
Quare dicuntur ſubiunctiue? quia ſubiuncte prepoſitiuis, dipthongos faciunt
¶ Quot ſunt dipthongi? quinq;. ae. oe. au. eu. et ei.
Quot ſunt dipthongi que ſcribuntur et non proferuntur? Tres. ae. oe et ei.
Quot ſūt dipthongi que ſcribuntur et proferuntur? due. au. eu.
Dipthongi ſunt longe vel breues ſemper ſunt longe, niſi interdū ſequente vocali, vt apud Virgilium. Stipitibus duris agitur, ſudibusue preuſtis

¶ De ſillaba

Quid eſt ſillaba? Eſt comprehenſio litterarū, que ſub vno accentu et vno ſpiritu profertur
Vnde dicitur ſillaba? a ſillābanin, quod eſt comprehendere. li=

cet abuſiue ſingularum vocalium ſonos ſillabas nominamus

Sillabe quot accidunt? quattuor. Tenor / ſpūs / tpūs / et numerus

Quot ſunt tenores ſillabarū? tres! acutus / grauis / et circūflexus

Quot ſunt ſpiritus ſillabarum? Duo. aſper / et leuis

Quot ſunt tēpora ſillabarum? Tria / breue / longū! et mediū! quibus omnis ſillaba vel breuis vel longa vel cōmunis efficitur

¶ Numerus quomodo accidit ſillabe? quia aut vnius lrē eſt ſillaba vt a? aut duarū vt ab / aut trium vt arx / aut quattuor vt mars aut quinqȝ vt ſtans / aut ſex vt ſtirps! maioris autem numeri ꝙ̃ ſex litterarū nulla apud latinos ſillaba inuenitur

¶ De dictione

Dictio quid eſt? Eſt minima pars orōnis conſtructe

Que differentia eſt inter ſillabā et dictionē? Sillaba eſt pars dictionis! et nichil per ſe ſignificat? Dictio autē per ſe ſignificat. Dictio vnde dicitur? A dicendo! ꝙ dicat aliquid! hoc eſt ſignificet.

Quot ſillabarum eſt maxima dictio apud latinos? Tredecim / vt Dioclitanopiolitaniſſimorum / vt Diodinanopolitaniſſimorum

¶ De oratione

Quid eſt oratio? Eſt ordinatio dictionū! congruam ſententiam perfectamqȝ demonſtrans

Partes orationis quot ſunt? Octo. Nomē! verbum / participium / pronomen / prepoſitio / aduerbium / interiectio / et coniunctio

Quot ſunt partes orōnis declinabiles. quattuor! nomen / verbum participium / et pronomen

Quot ſunt partes orōnis indeclinabiles? quattuor! Prepoſitio / aduerbium interiectio / et coniunctio

¶ De nomine

Quid eſt nomen? Eſt pars orōnis cum caſu! corpus / aut rem proprie cōmuniter ve ſignificans

Vnde dicitur nomen? Nomen dicitur quaſi notamen! ꝙ hoc notemus vniuſcuiuſqȝ ſubſtantie qualitatē. Vel a greco quod ē onoma.

Quot accidunt nomini? quīqȝ. ſpēs / genus / numerus / figura / caſus

Quotuplex eſt nomen? Duplex! ſubſtātiuum / et adiectiuum

Quod eſt nomen ſubſtantiuum? eſt illud cui preponitur vnum ar

ticulare tantū! vt hic liber! vel duo ad ſūmum! vt hic et hec homo.

Quotuplex eſt nomen ſubſtātiuū? duplex. propriū / et appellatiuū

¶ Quod eſt nomen propriū? quod vni ſoli cōuenit! vt Pyrrhus et penelope.

¶ Quod eſt appellatiuū? quod eſt cōmune multorū! vt hic leo.

¶ Quod eſt nomen adiectiuū? quod variatur per tres diuerſas voces! vt probus proba probū! vel per tres articulos! vt hic et hec et hoc felix.

¶ Quot ſunt ſpecies noīm tam propriorū ꝙ̃ appellatiuorum? due. primitiua / vt iulus et mōs! deriuatiua / vt iulius et mōtanus

¶ Quot ſunt ſpecies propriorum nominū? quattuor. Prenomē quod preponitur differentie cā! vt ~~Gneus~~ Cuius. Nomen quod eſt cuiuſqȝ propriū! vt Paulus. Cognomen quod eſt cognacōis cōmune! vt Scipio! Agnomē quod ab aliquo euētu īpoītur! vt Affricanus / Cnius.

¶ Quot ſūt ſpecies tā primitiuorum ꝙ̃ deriuatiuorū noīm cōmunes? Vigintiquīqȝ! corporale / incorporale / omonymū / ſynonimū propriū / appellatiuū / ſubſtātiuum / adiectiuū / ad aliquid dictum quaſi ad aliquid dictum / gētile / patriū / īterrogatiuū / infinitū / relatiuū / collectiuū / diuiduū / ficticiū / generale / ſpeciale / ordinale! numerale / abſolutū / temporale / locale.

¶ Quod eſt nomē corporale? quod corpus ſignificat! vt homo.

¶ Quod incorporale? quod nō ſignificat corpus! vt virtus.

¶ Omonima que ſunt? que voce / nō ſignificatione cōueniunt! vt nepos / filius / filii / vel luxurioſus.

¶ Que ſūt ſynonima? que non voce ſed ſignificatione cōueniunt vt enſis gladius mucro ſpata.

¶ Quod eſt ad aliquid? quod ſine intellectu eius ad quod dicitur proferri non poteſt! vt filius pater.

¶ Quaſi ad aliquid quod eſt? quod ꝙuis hēat cōtrarium et quaſi ſēper adherēs! tamen neqȝ ipſo noīne ſignificat etiam illud nec ſecū interimit! vt nox dies.

¶ Gentile quod eſt? quod gentem ſignificat! vt grecus latinus.

¶ Patrium quod eſt? quod a patria ſumitur! vt Romanus.

¶ Quod eſt interrogatiuū? quod cū interrogatione profertur! vt

quis? qualis? q̃tus? quot?
¶ Infinitū quod eſt? quod eſt interrogatiuo contrarium! vt quis
qualis / q̃tus / cum graui accentu proferuntur.
¶ Relatiuū quod eſt? quod refert antecedens / vt qui què quod!
et talis / tantus. ¶ Collectiuū quod eſt? quod in ſingulari nume=
ro multitudinem ſignificat! vt populus.
¶ Diuiduū quod eſt? quod a duobus vel a pluribus ad ſingulos
habet relationem / vel ad plures in numeros pares diſtributos! vt v
terq; alter quiſq; ſinguli.
¶ Ficticiū quod eſt? quod a proprietate ſonorum factum ē! vt tur
tur grus taratantara.
¶ Quod eſt generale? quod ī diuerſas ſpēs pōt diuidi! vt aīal arbor
¶ Quod eſt ſpeciale? quod a genere diuiditur! vt homo laurus.
¶ Ordinale quod eſt. quod ordinē ſignificat! vt primus ſecundus.
¶ Quod eſt numerale? quod numerum ſignificat! vt vnus duo.
¶ Quod ē abſolutū? quod per ſe intelligitur! vt ens deus.
¶ Tēporale quod eſt! quod tempus ſignificat! vt menſis annus.
Locale quod ē! quod locū ſignificat! vt propinquus longinquus.
¶ Quot ſūt deriuatiuorū nominum ſpēs proprie? Nouem. Pa=
tronymicum poſſeſſiuū cōparatiuū ſuperlatiuum diminutiuum de
nominatiuum verbale participale aduerbiale.
¶ Quod eſt nomen patronymicum? quod a noībus propriis pa=
trum deriuatur ſecundum formam grecam / et ſigificat cū geniti
uo primitiui filium vel nepotem! vt eacides! filius vel nepos eaci.
¶ Quod eſt nomen poſſeſſiuum? quod cū gtīo primitiui ſignificat
aliquid eorū que poſſidentur! vt euandrius enſis. i. enſis euandri.
¶ Cōparatiuū quod eſt? quod ſignificat magis cum poſitiuo! vt
fortior id eſt magis fortis.
¶ Que noīa cōparantur? Appellatiua dūtaxat / qualitatē aut q̃ti
tatem ſignificantia! qualitatem vt bonus malus! q̃titatem vt mag
nus paruus. ¶ Cōparatiuū cui caſui ſeruit? Ablatiuo vtriuſq; nu
meri ſine prepoſitione! Dicimus enī doctior illo vel doctior illis
¶ Superlatiuū quod eſt? quod per ſe prolatum itellectū habet cū
valde aduerbio poſitiui! vel ad plures ſui generis comparatum ſu

perponitur oībus vt eneas piiſſimus ideſt valde pius! optimus.
teucrorū. i. bonus ſuper omnes teucros. ¶ Superlatiuū cui caſui
ſeruit? Genitiuo tātū plurali. Dicimus eī doctiſſimus poetarum
¶ Diminutiuum quid eſt? quod diminutionē ſui deriuatiui ab
ſolute demonſtrat / vt regulus ideſt paruus rex.
¶ Quot cauſis proferuntur diminutiua? tribus! neceſſarie / ſigī
ficatiōis / vrbaītatis / et adulatōis grā / vt tātillus / īgeiolū / corculū
¶ Denoīatiua que ſūt? que a noie deriuantur! vt a ſaxo ſaxoſus.
¶ Verbalia que ſunt? que a verbo deriuātur! vt a domo domito.
¶ Participalia que ſūt? que a participiis deriuātur! vt amandus
et reuerendus! hoc eſt dignus amari et reuereri. ¶ Aduerbialia
que ſūt? que ab aduerbiis deriuantur! vt hodiernus craſtinus / ab
hodie et cras.

¶ De generibus Nominum.

QVot ſūt genera noīm? Septē maſculinū femininū neu=
trū cōe omne promiſcuū et īcertū. Maſculinū cui prepoī
tur vnū articulare pronomē hic! vt hic phyrrus. Femininum cui
preponitur vnum articulare pronomen hec / vt hec penelope.
Neutrū cui prepoītur vnū articulare pronomen hoc! vt hoc aīal
Cōe cui duo articularia pronoīa preponūtur hic et hec! vt hic et
hec homo. Omne cui tria articularia pronoīa preponūtur / vt hic
et hec et hoc felix. Promiſcuū quod et epicenū dicitur! quod ſub
vna voce et vno articulo denotat aīalia vtriuſq; ſexus! vt hic paſſer!
hec aquila. Incertū quod nulla rōne cogente! ſola auctoritas ve
terū ſub diuerſo genere protulit! vt hic vel hec ſilex finis talpa cor
tex grus dāma dies margo bubo pāthera clunis ſerpēs lynx aluus
adeps vel adipes.

¶ Prima regula.

¶ Pyrrhus cuius generis? Maſculini. quare? quia oīa noīa pro
pria virorū cuiuſcūq; ſint terminationis / maſculini ſunt generis.

¶ Secunda regula.

¶ Penelope cuius generis? Femīni! quia oīa noīa mulierū / cu=
iuſcūq; ſint terminatōis feminini generis ſūt! vt penelope gliceri
um.

¶ Tertia regula.

¶ Pirus cuius generis? Feminini. quia oīa noīa arborū femini
ni ſunt generis! fructuū vero et lignorū vt plurimum neutri.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Excipiuntur hic oleaſter: Et hec ficus pro fructu: nam hoc ſiler: hic rubus: et hic dumus non numerantur inter arbores.

¶ Quarta regula.

¶ Aprilis cuius generis? Maſculini, quia omia nomina menſiū ſunt maſculini generis.

¶ Quinta regula.

¶ Decem cuius generis? Omnis. quia omnia noīa numeralia a quattuor vſqꝫ ad centum ſūt omnis generis et indeclinabilia: cetera vero et declinātur et diſcreta ſunt / preter mille quod trium generum et indeclinabile eſt.

¶ Sexta regula.

¶ Metaurus cuius generis? Maſculini. quia omnia nomina fluuiorum ſunt generis maſculini.

¶ Septima regula.

¶ Cōuiua cuius generis? Cōmunis. quia oīa nomina cuiuſcunqꝫ ſint terminationis: ſi ex ipſa ſignificatione rerum ad mares vel feminas ſolum pertinent: maſculini vel feminini ſunt generis. Sin vtriuſqꝫ ſexus eſſe poſſunt: niſi diuerſas habeant voces: communia ſunt. Si ī ſignificatione neutris etiam coniungi poſſunt omnis generis ſunt: vt hic vir / hec mulier / hic et hec parricida: hic et hec et hoc ſoſpes.

¶ Octaua regula.

¶ Bonus cuius generis? Maſculini: quia eſt prima vox adiectiui Bona feminini: quia eſt ſecunda vox adiectiui Bonū neutri: quia eſt tertia vox adiectiui.

¶ Nona regula.

¶ Muſa cuius generis? Femini. quia oīa nomina latina que in nominatiuo ſingulari deſinūt in a / feminina ſunt / vt aqua cera: pluralia vero que deſinunt in a / neutra ſunt / vt arma.

¶ Decima regula.

¶ Greca noīa cuius generis? greca que in as vel in is longam deſinunt et ſimiliter in a apud eos deſinentia neutra / et quecunqꝫ terminationem ſuam ſeruant genus ſuum apud nos ſeruant: vt hic boreas crater titan ſoſia poeta ſchema: et reliqua.

¶ Vndecima regula.

¶ Cubile cuius generis? Neutri. quia oīa nomina que in nominatiuo ſingulari in e correptā vel i i deſinūt: neutra ſūt / vt monile

gummi. excipiūtur a genitiuis cōpoſita omīs generis: vt eiuſmoī Nam nichili / frugi / mācipi obliqui ſunt caſus cum oībus caſibus et generibus figurate adiuncti.

¶ Duodecima regula.

¶ Sermo cuius generis? Maſculini: quia oīa noīa que in nominatiuo ſingulari in o deſinūt (niſi ſint verbalia antecedente i: et niſi in do vel in go exeant / o in i mutantia in genitiuo: que feminini ſunt generis (preter hic ordo / cardo / et cupido pro deo) vt hec actio / oratio: dulcedo: origo) maſculina ſunt preter caro carnis / quod eſt femininum. Margo tam maſculini ꝙ feminini generis īuenitur. Virgo cōmunis etiam generis inuenitur.

¶ Tridecima regula.

¶ Cornu cuius generis? Neutri: quia oīa noīa in v vel in c vel in d vel in l vel in m vel in t in nominatiuo ſingulari deſinentia neutra ſūt: vt genu / lac / aliquod / ceruical / tēplū / caput. Excipitur hic ſal / quod tamen apud veteres neutrū inuenitur: hic pugil: hic ſol: hic et hec preſul. exul: vigil: hic et hec et hoc nequam.

¶ Quartadecima regula.

¶ Numen cuius generis? neutri quia omnia nomina ī n deſinētia ſi producūt ultimā: aut ſi a canendo cōponūtur maſculina ſunt: Sin corripiunt (niſi a canendo cōpoſita) neutra ſunt: Vt hic lien / ren / ſplen: hoc ſolamen / ſemē / flamen: hic tubicē cornicē fidicen. Excipitur hic pecten: hic flamen pro ſacerdote. Greca vero ī n genus ſuū ſeruant / vt hic titan / hec ſyren / hic delphin / hec eleuſin.

¶ Quintadecima regula.

¶ Laquear cuius generis? Neutri. quia oīa noīa deſinentia in ar neutra ſunt: vt iſtar lacunar. Excipitur hic boſtar: hic lar: hic et hec et hoc par: et ſua compoſita.

¶ Sextadecima regula

¶ Cancer cuius generis? Maſculini quia oīa noīa in er deſinentia maſculina ſunt: preter nomina tertie declinationis b vel v loco cōſonantis ante er habētia: vel terre fetus ſignificātia: vt hic puer / ager / auſter: hoc tuber / ſuber / cadauer: hoc ciler papauer cicer. Excipitur hic īber / et ab eo cōpoſita ſeptēber / mulciber: hoc iter / ſpinter / cancer pro morbo. Degener / pauper / vber communis vel potius omīs ſunt generis.

¶ Decimaſeptima regula.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Vir cuius generis? maſculini. quia in ir deſinentia nomīa maſculina ſunt, vt hic leuir / treuir ! abadir. excipiuntur hoc gadir ! et hoc ir.

¶ Decimaoctaua regula.

¶ Honor cuius generis? maſculini. quia omīa noīa in or deſinētia maſculina ſunt ! vt labor / lector ! preter cōparatiua que cōis ſunt generis. Excipiuntur hic ſenior ! hec arbor ! hoc marmor / equor / ador / cor ! hic et hec memor inmemor ! et a decore corpore vel colore compoſita ! que cōia ſunt / vt dedecor bicorpor diſcolor. Auctor etiam eſt cōis generis ! niſi cū eū ſignificat ! qui auget ! tūc enim auctrix facit femininum.

¶ Decima nona regula.

¶ Robur cuius generis? Neutri. quia in vr deſinentia noīa neutra ſunt ! vt iecur guttur / preter noīa deorum / vel gentilia / vel appellatiua auium x vel t ante vr habentia / que maſculina ſunt ! vt anxur / aſtur / turtur / furfur. Verbalia vero que hoībus imponūtur ſi ſūt tertie declinationis / cōmunia ſūt ! vt augur / fur / trifur ! quibus additur ligur. Si ſecunde / maſculina ! vt ſatur.

¶ Viceſima regula.

¶ Ciuitas cuius generis? Feminini. quia in as deſinētia noīa feminina ſunt ! vt pietas ! preter patria et gentilia / que cōmunia ſūt vt Arpinas / capenas / archas. Excipiuntur hic mas maris / vas vadis / as aſſis ! hoc vas vaſis / fas nefas ! et nugas omnis generis / et indeclinabile.

¶ Viceſimaprima regula.

¶ Gurges cuius generis? maſculini. quia in es correptā deſinētia que nullam ſignificationis naturalē coīonē habēt cū feminis ! maſculina ſūt ! vt trames / limes. Excipiuntur duo in ges vt hec ſeges et teges et cōpes cōpedis. Itē inquies quod oīs generis inuenitur

¶ Viceſimaſecunda regula.

¶ Clades cuius generis? feminini. quia in es productam deſinentia feminina ſunt ! vt labes. Excipitur hic verres pro porco ! et dies quod in ſingulari incerti generis eſt / in plurali maſculini ſemper ! ſicut ab eo cōpoſitum meridies ! et hic pes pedis.

¶ Viceſimatertia regula.

¶ Claſſis cuius generis? feminini. quia ī is deſinētia noīa femīna ſūt. Excipiuntur habētia n vel duas cōſonātes in eadem ſillaba ! vel

duplicē cōſonātē ante is ! et que penultimam ſillabam vna ex liquidis termināt / vel vna ſillaba creſcūt in genitiuo, que maſculina ſūt Excipitur hic caulis hec bipēnis / hec peſtis / febris / neptis / vaſtis vallis / turris / peluis / pellis / cuſpis / caſſis / lis. Molaris cum adiectiuū eſt / cōmunis ē generis ! cū ad dētē vel lapidē refertur ! mas eſt. Rudis cū virgam ſignificat qua gladiatores donabātur / femininū eſt. Finis et clunis incerti ſunt generis.

¶ Viceſimaquarta regula.

¶ Flos cuius generis? Maſculini. quia in os deſinētia maſculina ſūt / preter cos glos dos femīa ! et cuſtos / ſacerdos / bos / compos / impos / coīa et os oris et os oſſis neutra.

¶ Viceſimaquinta rl'a

¶ Ventus cuius generis? maſculini. quia in us correptā deſinentia ſecūde et quarte declinationis / maſculina ſūt ! vt ānus ſexus. Excipiūtur hec criſtallus / coſtus / phaſelus / artus. Itē hec acus / humus / aluus ! preterea hec domus / colus. Itē anus / nurus / ſocrus et manus / tribus / porticus. Idus tātū plurale, hoc pelagus. hoc acus aceris / purgamentū frumēti. Vulgus tam maſculinū ꝙ neutrū inuenitur. hoc etiā virus et pus indeclinabilia. Specus vero et penus tā maſculini ꝙ feminini et neutri generis eſſe inueniuntur.

¶ Viceſimaſexta regula.

¶ Munus cuius generis? neutri. quia in vs correptā deſinētia tertie declinatōis ! neutra ſūt. Excipitur hic lepus / hec vēnus / hic et hec ligus / hic et hec et hoc vetus / hec pecus pecudis ! nam hoc pecus pecoris facit.

¶ Viceſimaſeptima regula.

¶ Rus cuius generis? neutri. quia in vs productā deſinētia monoſillaba neutra ſunt ! ſupra ſillabā vero feīna ! vt crus / thus / iuuētus ſenectus / incus, excipitur hic mus / hic et hec ſus / grus.

¶ Viceſimaoctaua regula.

¶ In aus deſinentia feminina ſunt ! vt laus / fraus.

¶ Viceſimanona regula.

¶ In es diptongon vnū mas / praes praedis ! et vnū neutrū inuenitur vt aes aeris.

¶ Triceſima regula.

¶ In t deſinentia neutra ſunt ! vt caput occiput.

¶ Triceſimaprima regula.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

¶ Pax cuius generis? femini. quia in x deſinētia noia feminina
ſūt! vt fornax/nex/nix! niſi e ante x habeat ſupra ſillabā! nec ſint
fetus terre! tūc ei maſculina ſunt! vt veruex/vertex/exlex/pulex/
culex/ apex! cimex. Excipiuntur hec pelex/obex/ſupellex/ vibex
preterea hic rex/grex/calix/varix/fornix/frutex/ narix anguis
genus. hic vel hec cortex/ſilex. Sciendū ꝙ verbalia in trix ꝙuis
ſint feminina/in obliquis tamen caſibus in plurali neutris etiam
iunguntur! vt victritia tollite ſigna! et victrici ſigno.

¶ Triceſimaſecunda regula.

¶ Ars cuius generis? Femini. quia in duas deſinētia conſonātes
monoſillaba feminina! ſupra ſillabā vero maſculina ſunt! vt gens/
fors/ſcrobs/ſors/ops/frons mors mens/puls trabs/lēs/vrbs/
ſtirps! hic māceps/auceps/dodrās. triēs/quadrās/adeps/forceps
Excipiuntur hic mōs/fōs/mars/pons/dēs! et hec cohors/hiems
Quid in his agendum/in quibus veteres genera confuderunt?
Frequentiori auctorū vſui adherendum eſt. ¶ De numero.

QVid eſt numerus? eſt dictionis forma! que diſcretionē ꝙtitatis facere poteſt.
Quot ſunt numeri nominum? Duo ſingularis vt homo. pluralis
vt homines. ¶ De figura.

QVot ſunt figure noim? Tres. Simplex/cōpoſita/decompoſita. Simplex vt aīmus. Cōpoſita vt magnanimus. Decōpo
ſita ut magnanimitas.

¶ Quot modis noia cōponuntur? quattuor. ex duobus integris!
vt ſuburbanus. ex duobus corruptis! vt efficax municeps! ex inte
gro et corrupto! vt ieptus inſulſus! Ex corrupto et integro! vt nu
gigerulus! Aliquando ex cōpluribus! vt iexpugnabilis/ iperter
ritus. ¶ De caſu.

QVid ē caſus? Eſt motus caſualiū dictionū! qui maxie fit i finè
Quot ſunt caſus noim? Sex. noiatiuus! gtius! dtius! actius
vocatiuus! et ablatiuus. ¶ Vnde dicitur caſus? A cadendo! ꝙ qua
ſi a recto cadere videatur! vnde rectus improprie dicitur caſus.
Quot ſunt lrē termiales noim! quibus lati vtūtur? quattuordeci!
vocales quinꝙ a e i o v! ſemiuocales ſex l m n r s x! mute tres c d t!

¶ Quot ſunt declinationes nominum? Quinꝙ. prima! cuius ge
nitiuus ſingularis in ae diptongon/vel ſi greca ſint noīa in es lon
gam deſinit/vt muſa muſe et rhetorice rhetorices. Secunda cuius
genitiuus ſingularis in i productam deſinit! vt herus heri. Ter
tia cuius genitiuus ſingularis in is correptam deſinit! vt pater pa
tris. Quarta! cuius genitiuus ſingularis in vs vel in u productā
deſinit! vt viſus viſus/et cornu cornu. Quinta! cuius genitiuus
ſingularis in ei diuiſas ſillabas deſinit/vt dies diei.

¶ De prima declinatione. 4or

PRima declinatio per quot genera declinatur? ~~Tria~~. Maſculinū femininū et commune. ꝛ ne ¶ Prima regula.
Noīatiuus prime declinationis quot terminatiōes habet? quattu
or a e as es! et vnam hebream am! vt poeta rhetorice eneas anchi
ſes abraham.

¶ Secunda regula.

¶ Genitiuus et datiuus ſingularis ꝛ noīatiuus et vocatiuus plura
lis in ae diptongon deſinunt ſemper. Exceptis genitiuis ſingulari
bus eorū que terminant in e longū qui gtī termināt in es vt rheto
rice rhetorices.

¶ Tertia regula.

¶ Accuſatiuus ſingularis in am vel in an vel in en terminatur!
vt poetam anchiſen enean. ¶ Quarta regula.
¶ Vocatiuus ſingularis in a deſinit! vel in e quando venit ab es/
vel ab e! vel in am quando venit ab am! vt o enea anchiſe rhetori
ce abraham.

¶ Quinta regula.

¶ Ablatiuus ſingularis in a deſinit! vel in e quando fit ab es/ vel
ab e! vt a poeta anchiſe rhetorice

¶ Sexta regula.

¶ Genitiuus pluralis in arum deſinit/et plerumꝙ per conciſio
nem in vm! vt troiugenarum et troiugenum.

¶ Septima regula.

¶ Datiuus et ablatiuus pluralis i is deſinūt. Feminina tamē pau
ca tranſfigurata ex maſculinis nō habētibus neutra! que per ſexū

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

diſcernūtur! faciūt datiuū et ablatiuū in bus! vt natabus filiabus
libertabus aſinabus! his addūtur animabus ababus et duabus.

¶ Octaua regula.

¶ Accuſatiuus pluralis ſemper terminatur in as.

¶ De modo examinandi.

Poeta que pars eſt? Nomē eſt. Quid eſt nomē? Eſt pars ora
tionis cū caſu / corpus aut rē proprie coīter ue ſignificans.
Poeta eſt pars declinabilis aut indeclinabilis? Declinabilis. Quot
ſūt partes orōnis declinabiles? Quattuor. Nomen verbū partici
piū et pronomē. Quot ſūt partes orōnis indeclinabiles? quattuor
Prepoſitio! Aduerbiū! Interiectio! et coniunctio. Quare dicitur
nomē? quaſi notamen! ꝙ hoc notemus vniuſcuiuſq; ſubſtācie qua
litatē! vel a greco quod eſt onoma. ¶ Nomini quot accidūt quin
q; Species / Genus / Numerus / Figura / et caſus. ¶ Cuius ſpei?
Deriuatiue. Vnde deriuatur? A poeſis. Quot ſūt ſpecies noīm?
Due / Primitiua / vt iulus / et mōs! Deriuatiua / vt iulius et mon
tanus. Quale nomen ē? Subſtātiuū. quare? quia preponitur ei v
nū articulare tantum! vt hic poeta. Quotuplex eſt nomē? Duplex
Subſtātiuū et adiectiuū. Subſtātiuū eſt cui preponitur vnū arti
culare tātū / vt hic liber! vel duo ad plus / vt hic et hec homo. Et ad
iectiuū ē quod variatur per tres diuerſas voces! vt probus proba
probū! vel tres articulos / vt hic et hec et hoc felix. Quale nomen
ſubſtantiuū ē poeta? Appellatiuū. Quotuplex ē nomē ſubſtātiuū?
Duplex! propriū et appellatiuū. Quot propriū? quod vni ſoli cō
uenit! vt Pyrrhus et penelope. Et appellatiuū / quod ē cōmuē mul
torū / vt homo / leo. Cuius ſpeciei tā primitiuorū ꝙ̄ deriuatiuorū
ē poeta? Corporalis. quia corpus ſignificat. Quot ſūt ſpecies tam
primitiuorū ꝙ̄ deriuatiuorū nominū? Vigintiquinq;. Corporale
incorporale / omonymū! ſynonimū / propriū / appellatiuū / ſubſtā
tiuū / adiectiuū / ad aliquid dictū / quaſi ad aliquid dictū / gētile / pa
triū / interrogatiuū / infinitū / relatiuū / collectiuū / diuiduū / fictici
ū / generale / ſpeciale! ordinale / numerale / abſolutū / tēporale / loca
le. Cuius ſpeciei deriuatiuorū proprie? Denominatiue. quia a no
mine deriuatur quod eſt poeſis. Quot ſūt deriuatiuorū nominū

ſpecies proprie? nouem! Patronymicum poſſeſſiuū cōparatiuū ſu
perlatiuū diminutiuū denoīatiuū verbale participale aduerbiale
¶ Cuius generis poeta? Maſculini. Quia preponitur ei vnū arti
culare pronomen hic. Quot ſunt genera nominū? ſeptē Maſculinū
cui preponitur hic! vt hic Pyrrhus. Femininum. cui preponitur
hec! vt hec penelope! Neutrum cui preponitur hoc! vt hoc animal!
Commune cui preponitur hic et hec! vt hic et hec hō. Omne cui
tria articularia pronomina preponūtur vt hic et hec et hoc felix.!
Promiſcuū quod ſub vna voce! et vno articulo denotat aīalia vtri=
uſq; ſexus! vt hic paſſer hec aquila! Incertum quod nulla rōne cogē
te ſola auctoritas veterum ſub diuerſo genere protulit / vt hic vel
hec ſilix finis talpa et reliqua. Poeta per quam regulam ē generis
maſculini? per decimā de generibus qua notatur! ꝙ oīa noīa greca
que in as vel i is longā deſinunt! et ſimiliter i a apud eos deſinentia
neutra! et quecunq; terminationē ſuā ſeruant genus ſuū apud nos
ſeruāt! vt hic boreas crater titā ſoſiá poeta et reliqua. Prima decli
natio per quot genera declinatur? tria maſculinum feminū et cōe ⁊ neut
¶ Cuius numeri poeta? ſingularis. quia ſingulariter profertur.
Quid eſt numerus? Eſt dctōnis forma / que diſcretionē ꝙ̄titatis fa
cere pōt. Quot ſunt numeri noīm? Duo. ſingularis / vt hō! plura
lis / vt homines. Cuius figure poeta? ſīplicis. quare? quia ſimpli
citer profertur. Quot ſunt figure noīm? Tres! Simplex vt ani
mus! Cōpoſita vt magnanimus / Decōpoſita vt magnanimitas.
Quot modis nomina cōponūtur? quattuor. Ex duobus integris /
vt ſuburbanus! Ex duobus corruptis / vt efficax municeps! Ex in
tegro et corrupto / vt ineptus inſulſus! Ex corrupto et integro! vt
nugigerulus! Aliquādo ex pluribus / vt inexpugnabilis īperterri
tus. Capſis quomō cōpoītur? ex pluribus corruptis / cape ſi vis.
¶ Poeta cuius caſus? Nominatiui vocatiui et ablatiui ſingularis
quare? quia i talibus caſibus declinādo reperitur. Poete cuius ca
ſus? gtī et dtī ſingularis / nominatiui et vocatiui pluralis. In hoc
loco poeta currit / poeta cuius caſus? Noīatiui. quia ē ſuppoſitū
huius verbi currit / quod requirit ante ſe noīatiuū. Quid eſt caſus
Eſt motus caſualiū dictionum! qui maxime fit in fine. Vnde dici

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tur caſus? a cadendo! ꝙ quaſi a recto cadere videatur / vnde rectus
inproprie dicitur caſus. Quot ſunt caſus noim? Sex. Noīatiuus
genitiuus / datiuus / accuſatiuus / vocatiuus / et ablatiuus.
¶ Qua lrā termiatur poeta? A vocali. ¶ Quot ſūt teriales lrē
noīnū quibus latini vtūtur? Quattuordecī! vocales quinqꝫ. a e i
o v! Semiuocales ſex l m n r s x! Mute tres c d t.
¶ Quot ſunt declinationes noim? quiqꝫ. Prima! cuius geniti=
tiuus ſigularis in ae diptongon! vel in es lōgā deſinit! vt poeta po
ete et rethorice rethorices. Secūda declinatio! cuius genitiuus et
reliqua vt ſupra. Poeta cuius declinationis? Prime. quia eius ge
nitiuus ſingularis in ae diptongon deſinit. Noīatiuus ſingularis
prime declinationis quot terminationes habet? quattuor a e as es
z vnam hebream am! vt poeta rhetorice Eneas Anchiſes Abrahā
Poeta quomodo facit in genitiuo? Facit in genitiuo et datiuo ſin
gulari / et nomiatiuo et vocatiuo plurali poete. Per quā regulam
Per ſecundā prime declinationis. qua dicitur! ꝙ genitiuus et dati
uus ſingularis / et nominatiuus et vocatiuus pluralis in ae diptō
gon deſinunt ſemper! exceptis genitiuis ſingularibus eorum
que terminant in e longā! qui genitiui terminant in es. Poeta
quō facit in accuſatiuo ſingulari? Poetā. Per quā regulam? per
tertiam prime declinationis! qua notatur! ꝙ actūs ſingularis in
am vel in an vel in en terminatur! vt poetam enean et anchiſen.
Quomodo facit in vocatiuo ſingulari? facit in vocatiuo et ablatio
ſingulari poeta. per quā regulā? per quartā et quintā prime decli
nationis / quibus notatur / ꝙ vocatiuus et ablatiuus ſigularis ī a
termināt᷑! vel in e! quando veniunt ab es vel ab e! vt o enea an=
chiſe rhetorice! ab enea anchiſe rhetorice. Quō facit in genitiuo
plurali? poetarū. per quā regulam? per ſextam prime dclinatio=
nis qua notatur ꝙ geitiuus pluralis ī arū deſinit! et plerūqꝫ per cō
ciſionē ī vm! vt troiugenarū et troiugenū. Quō facit in datio plu
rali? facit in datiuo et ablatiuo plurali poetis! per quā regulam?
per ſeptimam prime declinationis! qua notatur ꝙ datiuus et abla
tiuus plurales in is deſinunt. Feminina tamen pauca et reliqua.
Poeta quomodo facit in accuſatiuo plurali? poetas. Per quam

regulā? per octauā prime declinationis! qua notatur! ꝙ accuſati
uus pluralis ſemper terminatur in as. ¶ Poeta quō declinatur?
¶ Nominatiuo hic poeta. Genitiuo huius poete. Datiuo huic poe
te. Accuſatiuo hunc poetam. Vocatiuo o poeta. Ablatiuo ab hoc
poeta. ¶ Et pluraliter nominatiuo hi poete. Genitiuo horum poe
tarum. Datiuo his poetis. Accuſatiuo hos poetas. Vocatiuo o poe
te. Ablatiuo ab his poetis
¶ Nominatino hec muſa. Genitiuo huius muſe. Datiuo huic mu
ſe. Accuſatiuo hanc muſam. Vocatiuo o muſa. Ablatiuo ab hac
muſa ¶ Et pluraliter nominatiuo he muſe. Genitiuo harum muſa
rum. Datiuo his muſis. Accuſatiuo has muſas. Vocatiuo o muſe
Ablatiuo ab his muſis
¶ Nominatiuo hic et hec aduena. Genitiuo huius aduene. Datiuo
huic aduene. Accuſatiuo hunc et hanc aduenam. Vocatiuo o ad=
uena. Ablatiuo ab hoc et ab hac aduena. ¶ Et pluraliter nominati
uo hi et he aduene. Genitiuo horum et harum aduenarum. Datiuo
his aduenis. Accuſatiuo hos et has aduenas. Vocatiuo o aduene.
Ablatiuo ab his aduenis

¶ De ſecunda declinatione ¶ Prima regula

Noīatiuus ſecunde declinatiōis quot terminationes habet? ſex
er ir vr vm vs eus. In er maſculinorū tā latinorū q̃ greco
rū! vt caper / alexāder / hiber hiſpanus fluuius / qui etiam hiberus
dicitur! quod ſolū producit er in hac declinatione! et ab eo cōpoſi=
tū celtiber! nā pro gēte que ē iuxta armeios / hiber hiberis dicitur
In ir et vr latinorū tātū maſcliorū! vt ir / et ſatur. In vs! vt plata
nus. In um neutrorū / et figurate feminorū! vt regnū / gliceriū.
In eus greca tātū et maſculina! vt Theſeus / Thideus. ¶ Secūda
decliatio per quot genera declinatur? Tria! maſculinū / feininū et
neutrum

¶ Secunda regula

¶ Genitiuus ſingularis in i deſinit. Et in ir vel in vr / vel in eus de
ſinentia vna ſēper ſillaba vincūt in genitiuo! in vs vero / et in vm
pares habent ſillabas

¶ Tertia regula

¶ Datiuus et ablatiuus ſecunde declinationis fiunt a genitiuo / i
mutata in o! vt huius luciferi! huic et ab hoc lucifero! huius thi

ðei / huic et ab hoc thiðeo. ¶ Quarta regula
¶ Accuſatiuus ſingularis ſecunde declinationis deſinit in ūm ! vt
priamum theſeum, greca vero in eus deſinunt etiam in a ! cetera ve
ro in on terminantur ! vt Theſea ! Priamon

¶ Quinta regula

¶ Vocatiuus ſingularis ſcdē declination is / quando in r vel in m
deſinit nominatiuus ! ſimilis ei eſt. In eus vero deſinētibus propri=
is grecus ē vocatiuus ! qui a nominatiuo fit ! ablata s ! vt o Theſeu
In vs deſinentia / mutata vs in e / faciunt vocatiuum ! Si tamen an
te vs i ſit in propriis ! abiecta vs facimus vocatiuum ! vt Virgili=
us o virgili. Dicimus etiam fili pro filie. Dicūt etiā chriſtiani de=
us agnus / vulgus / pelagus / populus / fluuius in vocatiuo

¶ Sexta regula

¶ Pluralis nominatiuus et vocatiuus tā maſculinus ꝙ femininus
ſecunde declinationis ſimilis eſt genitiuo ſingulari. Neutri vero ge
neris noiatiuus accuſatiuus et vocatiuus plurales finiunt in a. In
omnibus eni neutris tres caſus ſunt ſimiles ! nominatiuus accuſa
tiuus et vocatiuus ! et in plurali numero ſemper deſinunt in a / niſi
ſint greca ! vt tempe cepe

¶ Septima regula

¶ Genitiuus pluralis ſecunde declinationis fit in oī genere addita
rum ablatiuo ſingulari ! vt magiſtro magiſtrorum. Multa tamen
per ſincopen dicuntur ! vt denū / ſeptenū / ſenum / tricenū nūmum
ſextertium / modium / liberū / ſabrū / elementū / iugerum

¶ Octaua regula

Datiuus et ablatiuus pluralis ſecūde declinationis fiunt ab ablati
uo ſingulari ! mutata o in is longam ¶ Nona regula
¶ Accuſatiuus pluralis ſecunde declinationis tā maſculinus ꝙ fe=
mininus fit addita s ! ab ablatiuo ſingulari ¶ Decima regula
¶ Noīa que ſecundū modum pronoīs declinātur ſūt octo. Vnus
totus / ſolus / alius / vllus / vter / alter / et quis vel qui cū ſuis com
poſitis ! que etiam ſecundū mobiliū noīm regulā veteres declinabāt
preter quis ! Neuter tamen neutra neutrum ! cum vtroq; modo
ſicut ſimplex ſuum diceretur ! apud iuniores ſecundum mobilia

noīa declinantur. Horum feminina ſunt vna / tota / ſola / alia / vlla
altera / vtra / que neutra ! vnum / totum / ſolum / aliud / vllum / alte=
rū / vtrum / quid vel quod ! quorum gti vnius / totius / ſolius / alius
vllius / vtrius ! et corripiunt et producunt penultimam / alterius ſē
per corripit

¶ Nominatiuo hic magiſter. Genitiuo huius magiſtri. Datiuo
huic magiſtro. Accuſatiuo hunc magiſtrum. Vocatiuo o magiſter
Ablatiuo ab hoc magiſtro. ¶ Etpluraliter nominatiuo hi magiſtri
Genitiuo horum magiſtrorum. Datiuo his magiſtris. Accuſatiuo
hos magiſtros. Vocatiuo o magiſtri. Ablatiuo ab his magiſtris.
¶ Nominatiuo hec pinus. Genitiuo huius pini. Datiuo huic pino
Accuſatiuo hanc pinum. Vocatiuo o pine. Ablatiuo ab hac pino.
Etpluraliter nominatiuo he pini. Genitiuo harum pinorum. Dati
uo his pinis. Accuſatiuo has pinos. Vocatiuo o pini. Ablatiuo ab
his pinis

¶ Nominatiuo hoc templum. Genitiuo huius templi. Datiuo hu
ic templo. Accuſatiuo hoc templum. Vocatiuo o templum. Abla
tiuo ab hoc templo. Etpluraliter nominatiuo hec templa. Genitiuo
horum templorum. Datiuo his templis. Accuſatiuo hec templa.
Vocatiuo o templa. Ablatiuo ab his templis
¶ Nominatiuo vllus vlla vllum. Genitiuo vllius. Datiuo vlli !
Accuſatiuo vllum vllā vllum. Ablatiuo ab vllo vlla vllo. Etplr
ntio vlli vlle vlla. Genitiuo vllorum vllarum vllorum. Datiuo vl
lis. Accuſatiuo vllos vllas vlla. Ablatiuo ab vllis

¶ De tertia declinatione

T t Ertia declinatio per quot genera declinatur? Per omnia.

¶ Prima regula

¶ Quot ſunt terminationes nominum tertie declinationis ?
Quinquaginta quattuor. Que ? in a vt poema ! in e vt monile !
in o vt leo ! in ac vt lac ! in ec vt allec ! in id hebrea et barbara vt
dauid ! in al vt ſal ! in el vt mel ! in il vt pugil ! in ol vt ſol ! in vl
vt conſul ! in an vt titan ! in en vt ſplen ! in in vt phorcin ! in on vt
ſydon ! in ar vt par ! in er vt pater ! in ir vt gadir ! in or vt amor ! in

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ur vt turtur ! in as vt pallas ! in es vt comes ! in is vt collis ! in os vt cōpos ! in us vt lepus ! in abs vt trabs ! ī ebs vt celebs ! ī ibs vt calibs in ops vt ſcrops ! in vrbs vt vrbs ! in vls vt puls ! ī ems vt hyems ! in ans vt dorās ! in ens vt dens / ī ins vt tirins ! in ons vt fōs ! in uns vt aruns ! ī aps vt daps ! in eps vt māceps ! ī ips vt cinips ! ī ops vt ops mater deorum ! ī ars vt mars ! ī ers vt iners ! in ors vt ſors ! ī vrs vt tiburs ! ī irps vt ſtirps ! in ax vt fax ! ī ex vt fex ! in ix vt phenix ! ī ox vt velox ! in ux vt crux ! in aes vt praes ! in aus vt fraus ! in ut vt caput ! in alx vt calx ! in anx vt lanx ! in arx vt arx ! in unx vt coniunx

¶ Secunda regula

Genitiuus ſingularis tertie declinationis in is correptam deſinit. Excipitur vis huius vis / quod producitur

¶ Tertia regula

Datiuus ſingularis tertie declinationis fit a genitiuo ! abiecta s

¶ Quarta regula

Accuſatiuus ſingularis tertie declinationis fit a genitiuo ſīgulari ! is mutata in em ! In is tamen terminata propria vel greca ſimilē habentia nominatiuum genitiuo / in im terminant accuſatiuum ! vt tybrim / ararim / neapolim. Preterea latina hec inueniuntur ! turrim / tyburim / burim / ſecuri / puppim / ſitim / reſtim / vim / peluim tuſſim / maguderim. Puppem etiam et ſecurem et turrem et reſtē inuenias. In grecis vero tam in hac ꝙ in aliis declinationibus greca terminatio in a inuenitur ! vt peana titana

¶ Quinta regula

Vocatiuus ſingularis tertie declinationis ſimilis eſt nominatiuo ſingulari ! niſi ſit vocatiuus grecus / qui fit a nominatiuo ablata s ! vel a genitiuo ablata tis ! ut Thebai / chalca / palla / xenophon

¶ Sexta regula

In e correptam neutra (niſi ſint propria) ſimilem habent ablatiuum ſingularem datiuo ſingulari ! vt ab hoc mari / natali / monili Excipitur ab hoc gauſape ! quod veteres et hic gauſapes / et hec gauſapa et hoc gauſape et gauſapium dixerunt. Similiter in ar neutra et in al penultimam in obliquis producentia ! et in er et in is adiectiua / ſi faciunt in e neutra ! et que in im tantum terminant

accuſatiuum ! et in is vel in er nomina menſium / in i productam faciunt ablatiuum ſingularem ! vt tribunali / lupanari / celeri / vtili / tibri / aprili / ſeptembri. excipitur ab hoc farre. Omnia vero que in im vel in em faciunt accuſatiuum ! et que omnis generis ſunt ! et que in vis / vel in ctis / vel in ptis / vel in mnis ! vel in gnis ! vel guis exeunt ! et omnia fere que duas ante is conſonantes in eadem habeant ſillaba : comparatiua ! et ſimiliter omnia in ix feminina verbalia et circūflexa / que apud veteres in tis delinebant / tam in e ꝙ in i faciunt ablatiuum ! vt ſecure vel ſecuri ! vigile vel vigili ! vetere vel veteri ! pare vel pari ! inope vel inopi ! ancipite vel ancipiti ! naue vel naui / vecte vel vecti ! nepte vel nepti ! amne vel amni ! igne vel igni / angue vel angui / poſte vel poſti / minore vel minori ! victrice vel victrici / arpinate vel arpinati ! hoſpes et ſoſpes cum ſint omnis generis hoſpite et ſoſpite faciunt ! nec ſunt contra regulam cum habeant femininum in a. Excipitur veſtis / teſtis / peſtis / et pauper / degener / vber ! que per e ſolam faciunt ablatiuum. Memori vel memore dicitur ! quoniam nominatiuus memoris et hoc memore dictum eſt vt concorde vel concordi / Inuenitur etiam concordis et hoc concorde ſicut amentis et hoc amente. Omnia nomina tertie declinationis preter ſupradicta / in e faciunt ablatiuum / vt patre claſſe ! auctoritas tamen et in i quandoq; profert ! vt Virgilius ! Aduectum eneam claſſi

¶ Septima regula

¶ Nominatiuus pluralis tertie declinationis in maſculinis femininis et cōibus fit a gtīo ſingulari mutata is in es ! vt matres felices Excipiuntur ſardis / trallis / alpis / ſyrtis ! que is productā habent pro greca diptōgo. Neutra vero ! ſi ablatiuus in i ſolā vel tā i ꝙ i e deſinit preter comparatiua ! correpta i et addita a ! Si vero in e ſolam ſimiliter comparatiua mutata e in a faciunt nominatiuum pluralē vt monilia / paria / felicia / tempora / maiora. Excipiuntur vetera / ludicra / pluria vel plura / ampluſtria vel ampluſtra.

¶ Octaua regula

¶ Genitiuus pluralis tertie declinationis cum in i ſolum vel in e et in i deſinit ! ~~ablatiuus~~ in ium facit ! vt ſedili ſedilium ! felice
genitiuus

vel felici felicium / Comparatiua vero in vm faciunt : vt a maiore vel maiori maiorum : a minore vel minori minorum . In e vero ſolam facientia ablatiuum ſi nominatiuus in duas terminetur conſonantes / in ium faciunt / vt fonte fontium / fronte frontium : exceptis in ms vel in ps : ſi non ſint a capite compoſita / que in vm faciunt : vt hiems hiemū / mnniceps municipum : A capite compoſita in tum terminant genitiuum / vt triceps tricipitum : que vero genitiuum parem habent nominatiuo in ium faciunt : vt collis collium : cedes cedium. Excipitur iuuenum / canum / panum . Vetus vigil / memor / ſupplex / artifex / q̃uis in e et in i terminent ablatiuum : non tamen in ium ſed in um faciunt genitiuum / pluralia in es que carent ſingularibus : genitiuum in ium faciunt : vt vires virium / penates penatium. Similiter in is longum deſinentia : vt lis litium / ſamnis ſamnitium : Nox etiam noctium facit. Cetera omnia deſinunt in vm : vt poema poematum. Excipitur boum a boue pro bouum. In es terminantia pares habentia ſillabas cum genitiuo : et in as / frequentius per ſincopen dicuntur / vt vatum probitatum : nā ſupplicū / artificū / iudiciū differentie cauſa dicta ſunt .

¶ Nona regula

¶ Datiuus et ablatiuus pluralis tertie declinationis naſcitur a genitiuo ſingulari : interiecta bus : vt felicibus hominibus penatibus Excipitur bobus. Frequenter tamen greca neutra in a / in is longā terminant datiuos et ablatiuos plurales : vt poematis / problematis

¶ Decima regula

¶ Accuſatiuus et vocatiuus plurales tertie declinationis ſimiles ſunt ntīo plurali : vt latrones / matres / ſirtis / alpis. Oīa que ha bēt ſimilē nominatiuo genitiuū : et que in i ſolā terminant ablatiuū / et que pluralia ſunt in ns vel in rs deſinentia : plerūq; per is / raro per es terminant accuſatiuum pluralē : vt omnis / alacris / penatis / fontis / partis . In x vero deſinentia trium generum raro per is . Plures et lites tā per es q̃ per is

¶ Nominatiuo hic pater. Genitiuo huius patris. Datiuo huic patri. Accuſatiuo hūc patrem. Vocatiuo o pater. Ablatiuo ab hoc patre. Etpluraliter noīatiuo hi patres. Genitiuo horū patrum . Datiuo his patribus. Accuſatiuo hos patres . Vocatiuo o patres Ablatiuo ab his patribus .

¶ Nominatiuo hec virtus. Gtīo huius virtutis . Datīo huic virtuti. Accuſatiuo hanc virtutem. Vocatio o virtus. Ablatio ab hac virtute. Etpluraliter nominatiuo he virtutes. Gtīo harū virtutū Dtīo his virtutibus. Accuſatiuo has virtutes . Vocatiuo o virtutes. Ablatiuo ab his virtutibus .

¶ Ntīo hoc opus . Gtīo huius operis . Dtīo huic operi . Actio hoc opus. Vtio o opus. Ablatiuo ab hoc opere . Etpl'r ntīo hec a pera. Gtīo horū operū. Dtīo his operibus. Actio hec opera. Vocatiuo o opera. Ablatiuo ab his operibus .

¶ Noīatio hic et hec homo. Gtīo huius hominis . Dtīo huic homini. Accuſatiuo hūc et hāc hominē. Vtio o homo . Ablatiuo ab hoc et ab hac hoīe. Etpluraliter ntīo hi et he homines . Gtio horū et harū hominū. Dtīo his hoīnibus. Actio hos et has homines. Vocatiuo o homines. Ablatiuo ab his hominitus.

¶ Nominatiuo hic et hec omīs et hoc omne. Gtīo huius omis Dtīo huic oī. Actīo hūc et hāc omnē et hoc omne. Vtīo o oīs et o oē Ablatiuo ab hoc et ab hac et ab hoc omni. Etpluraliter noīatiuo hi et he omnes / et hec omnia. Gtio horū et harū et horū oīū. Dtīo his omnibus . Actio hos et has omēs / et hec omia. Vocatiuo o omēs et o oīa. Ablatiuo ab his omnibus.

¶ Noīatiuo hic et hec pulchrior / et hoc pulchrius. Gtīo huius pulchrioris. Dtīo huic pulchriori. Actio hūc et hāc pulchriorem et hoc pulchrius. Vtio o pulchrior ⁊ o pulchrius. Ablatīo ab hoc et ab hac et ab hoc pulchriore vel pulchriori . ¶ Etpl'r noīatiuo hi et he pulchriores et hec pulchriora. Gtīo horū et harū et horū pulchriorū. Dtīo his pulchrioribus. Actio hos et has pulchriores / et hec pulchriora. Vtīo o pulchriorcs et o pulchriora. Ablatiuo ab his pulchrioribus.

¶ Nominatiuo hic et hec et hoc felix. Gtīo huius felicis. Dtīo

huic felici. Accuſatiuo hunc et hanc felicē et hoc felix. Vtio o felix. Ablatio ab hoc et ab hac et ab hoc felice vel felici. ¶ Etpluraliter nominatiuo hi et he felices et hec felicia. Gtio horum et harum et horum felicium, Dtio his felicibus. Accuſatiuo hos et has felices et hec felicia. Vtio o felices et o felicia. Ablatiuo ab his felicibus.

¶ De quarta declinatione.

QVarta declinatio per quot genera declinatur? Tria! maſculinum / femininū et neutrū.

¶ Prima regula.

¶ Quot terminationes habet nomiatiuus quarte declinationis? Duas in vs correptam maſculinorum et feminorum! et in u productam neutrorum! que etiam indeclinabilia ſunt in ſingulari numero.

¶ Secunda regula.

¶ Genitiuus ſingularis quarte declinationis ſit a nomiatiuo producta vs.

¶ Tertia regula.

Datiuus quarte declinationis fit a gtio abiecta s et addita i penultima correpta! vt currui.

¶ Quarta regula.

¶ Accuſatiuus ſingularis quarte declinationis fit a ntio mutata s in m! vt ſenatum.

¶ Quinta regula.

¶ Vocatiuus ſimilis eſt ntio! vt o ſenatus.

¶ Sexta regula.

¶ Ablatiuus fit a nominatiuo remota s! vt a ſenatu.

¶ Septima regula.

¶ Noiatiuus accuſatiuus et vocatiuus plurales quarte declinationis ſiles ſunt gtio ſingulari! vt ſenatus.

¶ Octaua regula.

¶ Genitiuus pluralis quarte decliatōis fit a ntio ſigulari abiecta s et addita vm! vt curruū.

¶ Nona regula.

¶ Datiuus et ablatiuus plurales quarte declinationis fiunt a nominatiuo ſingulari mutata v in i / et interpoſita bu! vt manibus ſenatibus. Excipiuntur differentie cā artubus / arcubus / partubus portubus vero / tribubus / lacubus / ficubus / quercubus / ſpecubus nulla cogente cā differentie.

¶ Decima regula.

¶ Neutra quarte declinationis / correpta v nominatiui ſigularis et aſſūpta a / faciūt noiatiuū accuſatiuū et vocatiuum plurales! In reliquis caſibus ſequuntur declinationem maſculinorum et femininorum / vt ſupra.

¶ Nominatiuo hic viſus. Gtio huius viſus. Dtio huic viſui. Accuſatiuo hunc viſum. Vocatiuo o viſus. Ablatiuo ab hoc viſu. Et pluraliter nominatiuo hi viſus. Genitiuo horum viſuum. Datiuo his viſibus Accuſatiuo hos viſus. Vocatiuo o viſus. Ablatiuo ab his viſibus.

¶ Nominatiuo hec manus, Gtio huius manus. Datiuo huic manui. Accuſatiuo hanc manum. Vocatiuo o manus. Ablatiuo ab hac manu. Etpluraliter nominatiuo hee manus. Gtio harum manuum Datiuo his manibus Accuſatiuo has manus Vocatiuo o manus. Ablatiuo ab his manibus

¶ Nominatiuo hoc cornu. Gtio huius cornu Datiuo huic cornu Accuſatiuo hoc coruu Vocatiuo o cornu. Ablatiuo ab hoc cornu Et pluraliter nominatiuo hec cornua. Gtio horum cornuum. Datiuo his cornibus. Accuſatiuo hec cornua. Vocatiuo o cornua. Ablatiuo ab his cornibus

¶ De quinta declinatione

QVinta declinatio per quot genera declinatur? Per vnum maxime femininum, excipitur vnum dies! quod in ſingulari numero tam maſculini quā feminini generis inuenitur! in plurali vero ſēper maſculini eſt generis

¶ Prima regula

¶ Quinta declinatio quot terminationes habet! vnā i es productā

¶ Secunda regula

¶ Gtius et datiuus quinte declinationis fiūt a ntio ſingulari abiecta s et aſſumpta i! vt fides fidei / acies aciei

¶ Tercia regula

Accuſatiuus ſingularis quinte declinationis fit a ntio mutata s in m vt hanc rem diem

¶ Quarta regula

¶ Vocatiuus ſingularis et nominatiuus et accuſatiuus et vocatiuus plurales quinte declinationis ſimiles ſunt nominatiuo ſingulari

¶ Quinta regula

Ablatiuus ſingularis quinte declinationis fit a nominatio ſingulari abiecta s

¶ Sexta regula

¶ Genitiuus pluralis quinte declinationis fit ab ablatiuo ſingulari addita rum

¶ Septima regula

¶ Datiuus et ablatiuus plurales fiunt ab ablatiuo ſingulari addita bus vt diebus

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Nominatio hec res. Gtio huius rei. Dtio huic rei. Actio hanc rem. Vocatiuo o res. Ablatiuo ab hac re. ¶ Et pluraliter nominatiuo he res. Genitio harum rerū. Dtio his rebus. Accuſatiuo has res. Vocatiuo o res. Ablatiuo ab his rebus

¶ Nominatiuo hic vel hec dies. Gtio huius diei. Datio huic diei Accuſatiuo hunc vel hanc diem. Vocatiuo o dies. Ablatio ab hoc vel ab hac die. ¶ Et pluraliter nominatiuo hi dies. Gtio horum dierum. Dtio his diebus. Accuſatiuo hos dies. Vocatio o dies. Ablatiuo ab his diebus.

¶ Ntio hec ſpes Gtio huius ſpei. Dtio huic ſpei. Actio hāc ſpem. Vtio o ſpes. Ablatiuo ab hac ſpe. ¶ Et pluraliter nominatiuo he ſpes. Actio has ſpes. Vtio o ſpes. Reliquis caret.

¶ Quomodo declinātur adiectiua que variantur per tres voces.

¶ Nominatiuo bonus bona bonū. Gtio boni bone boni. Dtio bono bone bono Actio bonū bonā bonū Vtio o bone bona bonū. Ablatiuo a bono bona bono. ¶ Et pluraliter ntio boni bone bona. Genitiuo bonorū bonarū bonorū. Dtio bonis. Accuſatiuo bonos bonas bona. Vtio o boni bone bona. Ablatiuo a bonis

¶ Pluraliter Nominatiuo hi duo he due et hec duo. Gtio duorū duarū duorum. Dtio duobus duabus duobus Actio duos vel duo duas duo Vtio o duo due duo Ablatiuo a duobus duabus duobus

¶ Pluraliter nominatiuo ambo ambe ambo. Gtio amborū ambarū āborū. Dtio ābobus ābabus ābobus Actio ambos vel ābo ābas ābo Vocatio o ābo ambe ambo. Ablatio ab ābobus ābabus ambobus

¶ De verbo

Verbum quid eſt? Eſt pars orōnis declinabilis cum modis et temporibus ſine caſu agendi vel patiendi ſignificatiua. Unde dicitur verbum a verberatu aeris ꝙ proferendo aer verberatur. Licet enī hoc accidat omnibus partibus orōnis / tamen precipue in hac dctōne quaſi proprium eius accipitur / quia hac frequentius vtimur in omni oratione

¶ Verbo quot accidunt? Octo. genus tēpus modus ſpecies figura coniugatio perſona et numerus

¶ Quot ſunt genera verborū? Quinq; actiuū paſſiuū neutrū cōe

et deponens.

Quod eſt verbum actiuū? quod i o deſinens facit ex ſe paſſiuū i or

Quod eſt verbum paſſiuū? quod in or deſinēs deſcendit ab actiuo.

Quod eſt verbū neutrū? quod in o deſinens nō facit ex ſe paſſiuū

Quod eſt verbum commune? quod in or deſinens non deſcendit ab actiuo / et retinet vtrāq; ſignificationem.

Quod eſt verbū deponens? quod in or deſinens non deſcendit ab actiuo / et retinet vnam ſignificationem.

¶ Quot ſunt tempora verborū? quinq;. Preſens preteritum imperfectū preteritū perfectū preteritum pluſq̄perfectū futurum.

¶ Amo cuius tēporis? Preſentis. quia preſētē habet ſignificationē

¶ Amabā cuius temporis? Preteriti imperfecti. quia ſignificat quod cepit geri / et nondum eſt perfectum.

¶ Amaui cuius temporis? preteriti perfecti quia res perfecta mōſtratur.

¶ Amaueram cuius temporis? preteriti pluſq̄perfecti. quia res iampridem perfecta oſtenditur.

¶ Amabo cuius temporis? futuri. quia res futura monſtratur.

¶ De modis verborum.

Quid eſt modus? Eſt iclinatio aī decliatōem verbi ſignificās. Quot ſunt modi verborū? quinq;. Indicatiuus. Imperatiuus. Optatiuus. Subiunctiuus. et Infinitiuus.

¶ Quis eſt modus indicatiuus? quo indicamus quid agitur.

¶ Quis eſt modus imperatiuus? quo vt fiat aliquid imperamus

¶ Quis eſt modus optatiuus? qui eget aduerbio optandi vt perfectum ſignificet ſenſum.

¶ Quis eſt modus ſubiūctiuus qui non ſolum eget aduerbio vel coniunctione / verum etiā altero verbo vt perfectū ſignificet ſenſū

¶ Quis eſt modus infinitiuus? qui caret numeris et perſonis et eget aliquo aliorum modorum vt perfectum ſignificet ſenſum.

¶ Quid intereſt iter īfinitiuū et imperſonale? quod infinitiuus altero verbo finito omnino eget. Imperſonale vero perfectum actum ſignificat per omnes modos.

¶ Indicatiuus quot tpā habet? quinq; preſens preteritum im-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

perfectum preteritum perfectum pluſq̃perfectum et futurum.
¶ Imperatiuus quot tempora habet? Duo. preſens et futurum.
¶ Optatiuus quot tempora habet? quinq;. Duo coniuncta videlicet preſens et preteritum imperfectum preteritum perfectum et pluſq̃perfectum. et futurum per ſe.
¶ Subiunctiuus quot tēpora habet? quīq; per ſe ſicut indicatiuus
¶ Infinitiuus quot tempora habet? quinq;. Duo coniūcta vnum per ſe ſicut optatiuus.
¶ Quā vim habet īfinitiuus? Habet vim nōis rei ipſius vnde nomen verbi dictū eſt! vt ſi dicā bonum eſt legere! ideſt bona eſt lectio
¶ Gerūdia infiniti vice fūgūtur quod ſolet apud grecos articulos iūgi et in actiuis et in cōibus verbis vtrāq; habēt ſignificationem in neutris et deponentibus alteram.

¶ De ſpeciebus verborū.

Quot ſunt ſpecies verborum? Due. primitiua et deriuatiua. Primitiua eſt! que primam poſitionem a natura accepit. vt ferueo. Deriuatiua eſt que a primitis deriuatur / vt lecturio / ferueſco / et domito.
¶ Quot ſunt ſpecies deriuatiuorum verborum? quinq; inchoatiua meditatiua frequentatiua deſideratiua diminutiua.
¶ Quod eſt verbum inchoatiuum? quod initium actus vel paſſionis primitiui ſignificat! et formatur ſemper a ſecunda perſona primitiui addita co / preter hio / quod facit hiſco! et ſua compoſita vt dehiſco faſciſco. Omnia inchoatiua tertie ſunt coniugationis et neutra! et carent preteritis et ſupinis.
¶ Que ſunt meditatiua? que deſinunt in rio et ſignificant meditationem cum primitiuo. Formatur ab vltimo ſupino addita rio / vt eſurio micturio. Omnia meditatiua ſunt quarte coniugationis et ſunt neutra et carent preteritis et ſupinis.
¶ Frequentatiua ſunt / que frequentiam actus primitiui ſignificant! vt agito ideſt frequenter ago.
¶ Quomodo formantur frequentatiua. Si preteritum primitiui deſinit in gi / formantur a ſecunda perſona preſentis abiecta s! et addita to! vt agito cogito / legito quod et lectio dicitur.
Si non deſinit in gi formatur ab vltimo ſupino! v mutata in o!

a quoq; in i breuē ſi ſunt a prima cōiugatione! vt merſo curſo imperito. Oīa frequentatiua ſunt coniugationis prime / et ſeruant ſignificationem primitiuorum.
¶ Que ſunt deſideratiua? Deſideratiua ſunt / que ſignificāt infinitiuum primitiui cum cupio! vt viſo arceſſo faceſſo! id eſt cupio videre arcere facere. Omnia deſideratiua ſunt tertie cōiugationis.
¶ Que ſunt diminutiua? Que in lo deſinunt et diminutionem ſignificant! vt a ſorbeo ſorbillo.
Sūt alie quoq; deriuationes verborū a nominibus! vt a patre patro et patriſſo / a greco greciſſo et grecor / a poeta poetor. A verbis! vt ab albo albico! a vello vellico. Ab aduerbiis! vt a perēdie perēdino! a cras procraſtinor. A prepoſitionibus! vt ab intra intro. A ſupra uel ſuper ſupero ſuperas.

¶ De figuris verborum

Quot ſunt figure verborum? Tres. Simplex cōpoſita et decompoſita.
¶ Cupio cuius figure? Simplicis. quia ſimpliciter profertur.
¶ Cōcupio cuius figure? Cōpoſite. quia cōponitur ex cō et cupio
¶ Cōcupiſco cuius figure? Decōpoſite. quia non per ſe cōponitur ſed a concupio cōpoſito verbo deriuatur.
¶ Que ſunt verba cōpoſita! quorum ſimplicia non inueniuntur? Sunt hec defendo percutio allitio cōpleo aſpicio reperio ſuffragor appello deleo et defenſor defenſaris.
¶ Notandū q; principalem litteram q̃cumq; habuerit poſitio verbi in ſuo loco ſeruamus per omnem declinationem preter ago egi / eo iui / vel ii.
¶ Cū quot partibus orationis componitur verbum? cū quattuor
¶ Nomine verbo aduerbio et prepoſitione! ſicut participia! vt amplifico calefacio maledico produco.

¶ De coniugatione

Quid eſt cōiugatio? Eſt cōſequens verborum declinatio! que vocalibus ſecunde perſone comprehenditur.
¶ Quot ſunt coniugationes verborum? quattuor. Prima eſt que in ſecunda perſona preſentis indicatiui habet a productam ante s / vel ante ris! vt amo amas / et amor amaris. Secūda! que in ſe

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

cunda perſona preſentis indicatiui habet e productam ante s / vel
ante ris ! vt doceo doces ! et doceor doceris. Tertia / que in ſecunda
perſona preſentis indicatiui habet i correptam ante s / vel e corre
ptam ante ris / vt lego legis et legor legeris. Quarta ! que habet i
productam ante s vel ante ris / vt audio audis / et audior audiris.
Et omnia verba quarte coniugationis in io deſinunt preter queo
et eo ! et veneo cū cōpoſitis

¶ De perſonis verborum

Perſone verborū quot ſunt? Tres. Prima ! ſecunda et tertia
vt lego legis legit
Que ē prima perſona? Que de ſe uel ſola / vel cū aliis loquitur ! vt
dico dicimus
¶ Que eſt ſecunda perſona? Ad quā vel ſola ! vel cum aliis prima
loquitur ! vt dicis dicitis
¶ Que eſt tertia perſona? De qua extra ſe et extra illam poſita
ad quā dirigit ſermonē loquitur prima ! vt dicit dicunt
¶ Notandum ꝙ prima perſona et ſecunda verborum ſolis prono
minibus iungi poſſunt ! exceptis verbis ſubſtantie vel vocandi
vt Priſcianus ſū vel Priſcianus vocor. Tertia vero cunctis nomi
nibus iungitur
¶ Quare imperatiuus caret prima perſona in ſingulari? Quia
naturaliter nullus ſibi imperat
¶ Infinita oīa et imperſonalia Gerundia et Supina carent nume
ris et perſonis
¶ Pluit tonat fulminat et ſimilia quare primis et ſecundis per
ſonis carent? Quia ad homines non pertinent niſi figurate per
apoſtrophan Iupiter introducatur

¶ De numeris

Quot ſunt numeri verborum? Duo ſingularis / et pluralis
Singularis vt lego ! Pluralis vt legimus

¶ De temporibus ¶ Prima regula

¶ Docebam cuius temporis? Preteriti īperfecti. quia quod ce
pit geri nondum eſt perfectum. Vnde formatur? a ſecunda perſo
na preſentis indicatiui quia prima et ſecunda coniugatio abiecta

s. ſecunde perſone preſentis indicatiui ! tertia et quarta o poſitione
mutata in e longam et addita bam ! faciunt preteritum imperfe
ctum ! vt amabam docebam legebam audiebam. Dicimus tamen
ibam venibam quibam

¶ Secunda regula

¶ Omne preteritum perfectum in i deſinit / mutata i in e correptā
et aſſumpta ram facit preteritum pluſꝙperfectum

¶ Tertia regula

¶ Futurum indicatiui modi in prima et ſecunda coniugatione fit
a ſecunda perſona preſentis indicatiui abiecta s ! et addita bo vt do
ceo doces docebo. In tertia et quarta o poſitione mutata in am vt
audiam Excipitur eo / et queo / et veneo quarte coniugationis / que
ſecundum primam et ſecundam coniugationem formant futu
rum

¶ Quarta regula

¶ Secunda perſona ſingularis preſentis imperatiui modi fit a ſe
cunda perſona preſentis īdicatiui abiecta s. In tertia tamen coniu
gatione abiecta s ! et i in e mutata. Tertia perſona ſingularis im
peratini modi fit o poſitione verbi mutata in prima coniugatione
in et ! in aliis in at. Prima perſona pluralis tam preſentis ꝙ futu
ri imperatiui fit a ſua tertia ſingulari abiecta t et addita mus. Se
cunda perſona pluralis fit a ſua ſecunda ſingulari addita te ! ſed in
tertia etiā e in i reuertitur. Tertia fit a ſua tertia ſigulari n lrā āte
t interpoſita. Secunda vel tertia perſona ſingularis futuri impera
tiui fit a tertia ſingulari indicatiui addita o / et / producta penul
tima preterꝙ in tertia coniugatioue. Secunda pluralis futuri
imperatiui fit a ſua ſecunda vel tertia ſingulari addita te / ſillaba.
Tertia pluralis futuri fit a tertia preſentis pluralis indicatiui / ad
dita o

¶ Quinta regula

¶ Prima perſona preſentis et preteriti imperfecti optatiui modi
et preteriti imperfecti ſubiunctiui fiunt a ſecunda perſona ſingu
lari imperatiui addita rem. Preteritum imperfectum et pluſꝙper
fectum optatiui ! et preteritum pluſꝙperfectum ſubiunctiui

formantur a prima perſona preteriti indicatiui / addita ſ et ſem. fu
turum optatiui et preſens ſubiunctiui / formãtur ab ipã poſitione
verbi o in prima cõiugatione mutata in em / in ceteris in am. Pre
teritum perfectum ſubiũctiui formatur a preterito perfecto indi
catiui mutata i in e correptam / et addita rim. Futurum ſubiuncti
ui formatur a preterito perfecto eiuſdem modi mutata rim in ro

¶ Sexta regula

¶ Infinitiuum fit a prima perſona imperatiui addita re. Preteri
tum perfectum et pluſq̃perfectum infinitiui fit a preterito perfe=
cto indicatiui addita ſ et ſe. Futurum cũ ſupino in um et ire vel ad
dita eſſe neutrali participio futuri vt amatũ ire vel amaturũ eſſe

¶ Septima regula

¶ Imperſonalia in tur formantur a tertiis perſonis ſingularibus
actiuis / addita vr / vt amat amatur

¶ Octaua regula

¶ Amabar vnde formatur? a prima perſona actiui preteriti im=
perfecti indicatiui. Quare? quia omĩa actiua que in o deſinunt / ad
dita r / que vero in m mutata m in r fatiunt paſſiua. Preteritum
perfectum et que ab eo fiunt per participium preteriti temporis
et ſum es eſt. Imperatiui ſecunda perſona preſentis ſingularis nu
meri fit a ſingulari actiua addita re et eſt ſimilis actiuo infinitiuo
preſentis et preteriti ĩperfecti temporis. Tertia a tertia addita ur
Prima pluralis a ſua actiua / mutata s in r / Secunda pluralis im
peratiui a ſecunda preſentis indicatiui / abiecta tis et addita mini. et
eſt ſimilis ſecunde plurali preſentis ĩdicatiui paſſiui. Tertia a ter
tia actiui addita vr Prima pluralis imperatiui futuri temporis fit
a ſua actiua / mutata s in r. Secunda futuri paſſiui imperatiui fit a
ſecunda ſui preſentis mutata i in or. Infinitiuũ paſſiui ab actiuo
mutata e in i / que mutatio in tertia cõiugatione fit prius abiecta re

¶ Nona regula

¶ Actiua ſi in o deſinunt addita r. Si vero in t addita vr. Si in m
vel in s in plurali numero vltima littera mutata in r. in ſingulari
ĩterpoſita ri vel re / et ſi ante s / i breuis eſſet mutata in e faciunt
conſimiles paſſiuorum perſonas

¶ Decima regula

¶ Quot ſunt anomala verba / id eſt ĩequaliter declinata? quatuor
que? fero edo volo et ſum. Sed fero per ſincopen ſecundam et terti
am perſonam habet / vt fers fert. In ceteris ſequitur regulam ter=
tie coniugationis. Ita tamen vt que naſcũtur a conciſis / ſecundum
formationis regulam conciſa proferantur

¶ De preteritis perfectis prime coniugationis

¶ prima regula

AMo quomodo facit in preterito? Amaui. Per quã regulam
Quia prime cõiugationis verba a ſecunda perſona preſen=
tis indicatiui abiecta s et addita vi faciunt preteritum perfectum
Excipiuntur ſexdecim / quorum duodecim abiecta as et addita vi
diuiſas ſillabas formant preteritum / Domo domui / crepo crepui /
frico fricui / ſeco ſecui / ſono ſonui / tono tonui / veto vetui / plico pli
cui / cubo cubui / nexo nexui / mico micui / neco necui / increpo incre
pui / preter hec ſto facit ſteti / do dedi / iuuo iuui / lauo laui

¶ Secunda regula

¶ Amico compoſitum Dimico dimicaui facit

¶ Tertia regula

¶ Plico cum nomine compoſitum in aui facit / vt duplicaui cum
prepoſitione plerumq; in vi; vt implicui

¶ Quarta regula

¶ Neco necas cum ferro peremptum ſignificat / necaui necatum
facit cum alia vi necui nectum

¶ Quinta regula

¶ Do das cum monoſillabis cõpoſitũ tranſit in tertiam coniuga
tionem / et ſẽper duplicat preteritũ / vt reddidi credidi. circũdo a diſ
ſillabo cõpoſitũ prime coniugationis facit circundedi

¶ De preteritis perfectis ſecunde coniugationis

¶ Prima regula

FErueo quomodo facit preteritum? Ferui. Per quã regulã?
quia in veo verba ſecunde coniugationis / eo in i mutata et
producta penultima faciunt preteritum / vt moueo moui / faueo

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

faui.conniueo tamen quod et conniuo dicitur /tam conniui ꝙ con
nixi facit/et ferbeo cum per b dicitur ferbui facit preteritum

¶ Secunda regula

¶ Ardeo quomodo facit preteritum? arſi. Per quam regulam?
In deo deſinentia verba ſecunde coniugationis! ſi longa vocalis vel
ar antecedit / deo in ſi conuerſa! Si vero e vel i breues precedunt
deo productis eiſdem! et eo mutata in i faciunt preteritum! vt ſuaſi
riſi arſi ſedi vidi. excipitur ſtrideo quod ꝙuis producat i! tamē ſtri
di facit. Si vero prima ſillaba in deo terminatorum poſt mutam
aliquam vel in ſemiuocalem vel o correptas habuerīt /in aliquam
liquidam deſinentes! quā deo ſequatur! duplicata prima ſillaba et
eo in i conuerſa et priori geminatarum ſillabarum extrema conſo
nante ſubtracta faciunt preteritum perfectum! vt pependi momor
di ſpopondi/quod s euphonie cā ſubtraxit. Si autem au diptōgus
ante deo fuerit / per participium declinantur! vt auſus ſum gaui
ſus ſum! Inuenitur auſim in ſubiunctiuo. Alia vero omnia in
deo mutata eo ī vi diuiſas ſillabas faciunt preteritum! vt cādui ſtu
dui. excipitur prandeo prādi et prāſus ſū

¶ Tertia regula

¶ Turgeo quomodo facit preteritum? turſi. Per quam regulam
In geo verba l vel r antecedente geō in ſi! naturaliter vero longa
vocali geo in xi! alia omnia eo in vi diuiſas ſillabas conuerſa faciūt
preteritū! vt indulſi mulſi terſi. Quidā differentie cauſa mulxi di
xerunt! Preterea luxi auxi frixi egui vigui rigui

¶ Quarta regula

Fleo quomodo facit preteritum? fleui. per quā regulā? in leo
verba que ante l aliā cōſonātem habēt in eadem ſillaba! et ab oleo
et leo compoſita in vi ſillabā/alia oīa in leo eo in vi diuiſas ſillabas
conuerſa faciunt preteritum! vt impleui ſuppleui exoleui deleui
obſoleui. Oleo cum redoleo adoleo aboleo tam in eui ꝙ in vi diui
ſas ſillabas faciunt preteritum! preterea dolui calui excellui

¶ Quinta regula

¶ Habeo per quam regulam habui facit? Quia omnia alia verba
ſecunde coniugationis quacunq; conſonante antecedente! eo in
vi diuiſas ſillabas conuerſa faciunt preteritum! vt enitui rubui

docui timui iacui! Liqui a liqueo/ liceo quoq; licui facit. Excipi
untur iuſſi ſorpſi vel ſorbui mulſi manſi neui heſi luxi polluxi
torſi quod ſolum in queo ſecunde coniugationis inuenitur! Sic
cōpoſita eius cōtorqueo extorqueo contorſi extorſi

¶ De preteritis tertie cōiugationis

¶ Prima regula

i Iacio quomodo facit in preterito? Ieci. Dic regulam. In
cio deſinentia verba tertie coniugationis a vel i antecedēn
te! mutant eam in e productam! et ſi a precedit io / in i longam.
Si vero i / cio in xi conuerſa faciunt preteritum! vt feci abieci
aſpexi illexi pellexi allexi! que et allicui pellicui veteres protule
runt! excipitur elicui

¶ Secunda regula

¶ Fodio et fugio quare in preterito faciunt fodi et fugi? quia in
dio et i gio deſinētia tertie coniugationis verba io ī i longā cōuerſa!
et producta penultima faciunt preteritū

¶ Tertia regula

Capio et cupio quomodo faciunt in preterito? Capio facit cepi
et cupio cupiui vel cupii! ſicut rapio rapui! ſapio ſapui! cepio
quod non eſt in vſu cepi! pario peperi! percutio et omnia a quatio
in ſi faciunt preteritum! vt percuſſi

¶ Quarta regula

¶ Suo quomodo facit preteritum? ſui. Per quam regulam? in
uo diuiſas ſillabas deſinētia tertie cōiugationis o ī i conuerſa faci
unt preteritū vt ſpui dilui metui. excipitur ſtruxi fluxi. nā ūgo fin
go ligo migo ſtringo ī xi faciūt preteritū! vt coquo coxi! ſiquo ſi
qui. ſed hec quando v amittit vi littere/ regulā eorū ſequūtur que
in go vel in co deſinūt

¶ Quinta regula

¶ Soluo quomō facit preteritū? Solui. per quā regulā? in vo de
ſinētia tertie cōiugationis v loco cōſonantis poſita! ſi penultima in
l deſinit o ī i! ſi in vocalē natura lōgā vo in xi conuerſa faciunt pre
teritū! vt volui vixi

¶ Sexta regula

¶ Scribo quomodo facit preteritum? Scripſi. Per quam regu
lam? In bo deſinentia verba tertie coniugationis ſi non antecedit
longa vocalis o in i! Si antecedit bo in pſi conuerſa faciunt pre
teritum / ut bibi nupſi. excipiuntur a cubo compoſita ſiue pri=

me ſiue tertie ſint coniugationis / que in vi diuiſas faciunt preteri
tum. Nupſi ſcribitur per b vel per p? per p. Quare? quia unq̃ b
ante s in principio ſillabe pōt inueniri. ¶ Septima regula
¶ Vinco quomō facit in preterito? vici. per quam regulam? In
co deſinentia verba tertie coniugationis ſi n precedit abiecta n! et o
in i conuerſa / s vero precedente co in vi ſillabam! Si autem voca-
lis preceſſerit natura longa! co in xi conuerſa faciunt preteritum!
vt vinco vici / linquo liqui / quieui / aſciui / creui / paui conſueui.
Item dixi duxi. Excipitur compeſco compeſcui / et depeſco depeſcui
et geminata didici / popoſci / parco peperci et parci. Ico penultima
breui preteritum ici facit penultima longa. gliſco caret preterito.

¶ Octaua regula

¶ Ledo quomodo facit preteritum? leſi. Per quā regulam? In do
deſinentia verba tertie coniugationis / longa vocali naturaliter pre
cedente / do in ſi / in ceteris vero o in i conuerſa / et ſi ante n v vel i
habuerint / ea abiecta faciunt preteritum! vt leſi raſi roſi vaſi! luſi /
claudo vel cludo clauſi vel cluſi / ſcandi fudi ſcidi! fido quoq; fidi!
Licet quidam fiſi putauerint. excipitur cedo ceſſi! diuido diuiſi! ſtri
do ſtridi. ab eo quod eſt ſcido preteritum non inuenitur! cudo cuſi
vel cudi. et ea que duplicant principalē ſillabā! cedo cecidi! tendo te
tedi! pendo pependi! pedo pepedi! tundo tutudi.

¶ Nona regula.

¶ Mergo quomodo facit preteritum? merſi. Per quam regulam
In go deſinentia verba tertie coniugationis ſi go antecedit r go in
ſi aliter in xi conuerſa faciunt preteritum! vt merſi ſperſi tergo vel
tergio terſi! cinxi iunxi auxi. Nec obſtant regule porrigo porrexi
pergo perrexi / ſurgo ſurrexi! quoniam a rego compoſita ſunt! et
compoſita primitiuorum declinationem ſequūtur. Sic etiam por
rigo corrigo arrigo in exi faciunt. excipiuntur fregi egi legi! co-
go et dego ab ago per ſincopen / coegi et degi. Intelligo tamen q̧
antiqui interlego proferebant! negligo et diligo a lego compoſita
in xi faciunt / intellexi vel īterlexi neglexi dilexi. Pango quoq; pe
gi et pepigi et panxi facit! tango tetigi! pungo pupugi vel punxi.
expungo vero expunxi.

¶ Decima regula.

¶ In ho aſpiratam deſinentia verba mutata o in xi faciunt preteri
tum! vt veho vexi! traho traxi! ¶ Vndecima regula.

¶ Alo quo modo facit preteritum? Alui. Per quam regulam? In
lo deſinentia verba tertie cōiugationis o in vi diuiſas! ſed ſi dupli-
cant l et a mutata incipiunt geminata principali! nec vbiq; eadem
vocali ſeruata aliter o in i conuerſa faciunt preteritum / vt alo alui
colo colui / malui / conſului / pello pepuli / fallo fefelli / tollo totol
li! pro quo frequentius vtimur ſuſtuli. A tulo etiam quo veteres
vtebantur! tetuli dicebatur. Preterea pſallo pſalli! vello velli vel
vulſi! precello et excello / quorum ſimplex in vſu non eſt perculi
et exculi! vel vt alii excellui ab excelleo.

¶ Duodecima regula

¶ In mo deſinentia verba tertie coniugationis lōga vocali antece
dente o in pſi aliter in vi diuiſas conuerſa faciunt preteritum! vt
compſi prompſi dempſi / vomo vomui / gemo gemui! excipiuntur
emo emi / premo preſſi. ¶ Tridecima regula.

¶ Sino ſiui! Per quam regulam? In no deſinentia verba tertie
cōiugationis niſi o vel g vel a vel m antecedat! in vi vel vi ſillaba fa
ciunt preteritum! vt ſino ſiui / ſterno ſtraui / cerno creui / ſperno
ſpreui / lino liui lini vel leui! Preterea / pono poſui / gigno genui /
cano cecini / temno temſi. Sed a canendo compoſita in vi diuiſas fa
ciunt preteritum! vt ſuccinno ſuccinui / concinui / occinui / quod
etiam occanui dicitur. Saluſtius. Iuſſu metelli cornicines occanu
ere. ¶ Decima quarta regula.

¶ Carpo carpſi per quā regulā? In po deſinētia verba tertie cōiu
gationis l vel r vel e productā ante po habentia / o in i! e vero bre-
uē habentia in penultīa o in vi diuiſas conuerſa faciunt preteritū /
vt ſculpſi / carpſi / repſi / ſepſi / ſarpſi / crepui! rūpo quod ſolū habet
m ante p / eiecta m et conuerſa o in i faciunt preteritū! vt rupi cor
rupi abrupi. ¶ Quītadecima regula.

¶ Tero triui per quam regulam? In ro deſinentia verba tertie
coniugationis per vi ſillabam terminant preteritum! tero triui /
quero queſiui / ſero ſeui / facit tamen etiam ſerui. Vnde inſero in

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſerui / et participiũ inſitus nõ inſertus. Gero et vro duplicãt ſſ geſ
ſi et vſſi / Verro verſi et verri / curro cucurri ! et ĩ compoſitis vtroq̃
modo ! vt decurri et decucurri. ¶ Decima ſexta regula.
¶ Laceſſo laceſſiui per quam regulam? In ſo deſinentia verba ter
tie coniugationis ! niſi ſint deſideratiua / o in i conuerſa et aſſũpta
vi ſyllaba faciunt preteritũ / vt capeſſi viſi ! queſo tamen queſiui
facit et queſi / pinſo pinſui facit preteritum. Deciã ſeptĩa regula
¶ Pecto quomodo facit preteritum? vt pleriq̃ dicunt pexui ! vt
aſper pectii vel pectiui ! vt cariſius protulit pexi. Necto tam nexui
q̃ nexi / Flecto flexi facit / plecto plexi quod nunc plector et ãple =
ctor dicimus ! Peto petiui facit / meto meſſui ! verto verti / ſterto
ſtertui / mitto geminat t miſi ! Siſto quando actiuũ eſt caret preteri
to ! quando abſolutum habet cum ſto commune ! vt reſiſto vel re
ſto reſtiti / conſiſto vel conſto conſtiti / perſiſto vel perſto perſtiti.
¶ Decima octaua regula.
¶ In xo deſinentia quot verba inueniuntur? Duo, que? texo et ne
xo ! faciunt preterita texui et nexui.

¶ De quarta cõiugatione. ¶ Prima regula.

Audio quomodo facit preteritum? Audiui. Per quã regulã
Quarte coniugationis verba abiecta s ſecunde perſone pre
ſentis addita vi faciunt preteritum perfectum ! vt audiui. excipi =
untur in cio deſinentia excedentia numerum duarum ſillabarum
ſimplicia n antecedente cio in xi ! Si vero n non habuerint / cio in
xi vertunt vt vincio vinxi ! ſancio ſanxi ! farcio farſi fulſio fulſi ! q̃
uis nonnulli differentie cauſa fulſi poſuerunt. excipiuntur venio
veni / haurio hauſi ſepſi ſenſi aperui operui cooperui Reperi =
o duplicat p diminuta vna ſillaba repperi. Simile eſt preteritũ
a comperio comperi. Deponentia vero a pareo experior ! et operi
or expertus et opertus participia faciunt / ſalio ſaliui et ſalui / cã
bio campſi.

¶ De ſupinis. ¶ Prima regula.

Munio muniui quomodo facit ſupinũ? munitũ. Per quã
regulã? In vi ſillaba facientia preteritum cuiuſcunq̃ con
iugationis / vi mutata in tum faciunt ſupinum ! vt amatum ſo

pitum et aboletum potatum et per ſincopen potum cupitum igno
tum ſcitum auditum. excipiuntur differencie cã lautum vel lotum
quod etiam lauatum inuenitur cautum fautũ ſolutum volutũ pa
ſtum amictum ! et que corripiunt penultimam in ſupino ! ſatum
a ſero ſeui ! nam a ſerui ſertum facit / ſitum litum itũ quitũ ſcitum
quando eſt a ſecunda cõiugatione ! nam a quarta producit. Compo
ſita a noſco tã producta q̃ correpta inueniuntur / agnitũ cognitum
et agnotũ cognotum. A caluo calui / a quo puto calumniã deriuari
ſupinum non inuenitur ¶ Secunda regula
¶ Habeo habui quomodo facit ſupinum? habitum. Dic regulam
In vi diuiſas facientia preteritum cuiuſcunq̃ ſint coniugationis
c vel l vel r antecedente ! ui in tum ! Si vero ſint a verbis in vo ſepa
ratas / i in tum / et producta penultima ! in ceteris vero (niſi x ãtece
dat) vi in i breuem mutata ! et addita tum faciunt ſupinum ! vt fri
ctũ nectũ doctũ / cultũ cõſultũ altũ q̃ et alitũ facit / deſertũ apertũ
indutũ imbutũ cõpeſcitũ abolitum tonitum ! quanq̃ Horatius in
tonata ſcripſit. Excipiuntur miſtum toſtum tentum ſenſum elicitũ
raptum piſtum meſſum excelſum explicitum ! nam explicatum
ab explicaui / ruitum vel rutum. A mico micui ſupinum non eſt ĩ
vſu. A cano cõpoſita ſiplicis ſeruãt ſupinũ a quã i preſenti mutant
in i breuem in e conuerſa ! vt cantũ / ſuccentũ / accentum ! nexum pe
xum a xi terminatione potius ſunt. Ab alo tam altum q̃ alitũ dici
tur. A volo nomen participale vultus. e antecedente x tr a inueni
untur ! pexui nexui texui ! que faciunt ſupina pexũ nexum texum
¶ Tercia regula
¶ Mordeo quomodo facit ſupinum? morſum ? quam ob regulam
Omnia in deo vel in dio vel in do verba ! et in dior deponentia ſecũ
de vel tercie coniugationis non fatientia preteritum in vi diuiſas !
nec a do das compoſita deo vel dio vel dior / vel do in ſum muta =
ta faciunt ſupinum. Et notandum q̃ habentia n ante do / que n
ante do amittunt eandem amittunt in ſupino et geminant ſſ ! ſi pe
nultima preteriti corripiatur ! ſi vero producitur vnã ſ habent /
vt morſum auſum riſũ exorſum ingreſſum luſum raſum tonſum
fiſſum ſciſſũ fuſum tuſum. Excipitur gauiſum quod aſſumpſit i

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

euphonie cā! cedo ceſſum foſſum cuſſum geminant ſſ. Do das datū facit et ab eo compoſita / que in tertiam coniugationem tranſeunt vertunt a in i. que vero primam ſeruant a quoq; ſeruant! vt conditum creditum venditum circūdatum. preterea paſſum quod non ſolum a pando ſed etiam a pateo et a pateor dicitur! comeſum et comeſtum! tentum et tenſum! et oſtendo ab eo compoſitum ſimiliter facit. A pedo ſupinum in vſu non inveni ¶ Quarta regula /

¶ Cedo ceſi quomodo facit ſupinum? ceſum. Per quam regulam Omnia verba que in ſi faciunt preteritum ſecunde aut tercie coniugationis! ſi in ſum / quarte vero ſi in tum conuerſa faciunt ſupinum! vt eſum arſum aſſum quaſſum luſum fultum ſartum. excipitur indultum vel indulſum! multum vel mulſum a mulgeo / Nam a mulceo mulſum facit ſolum Item tortum vel torſum hauſtum vſtum geſtum miſſum duplicata ſſ! preterea ſenſum et capreſum et capeſſitum ¶ Quinta regula

Lugeo luxi quomodo facit ſupinum? luctum. per quam regulam? In xi facientia preteritum cuiuſcūq; ſint coniugationis / xi in ctum conuerſa faciunt ſupinum / vt luctum victum frictum intellectum tinctum vnctum. excipiuntur fictum pictum ſtrictum mictum que cā euphonie abiiciunt n. preterea fluxū! quāuis vetuſtiſſimi et fluctus pro fluxus et flucturus pro fluxurus dixerūt! vnde et fluxus ipſe motus aquarum ¶ Sexta regula

¶ Facio quomodo facit ſupinum? factum. Da regulam! In ci facientia preteritum tercie coniugationis ci ī ctum conuerſa faciunt ſupinum vt factum iactum ictum victum! liqui lictum derelictum feci fectum deberet facere! ſed in omni verbo ſiue in vltima ſiue in penultima ſit a in ſimplicibus ſeruatur etiam in ſupino quāuis mutetur in preterito. In compoſitis vero ſi mutatur a in i in preſenti hec vertitur in ſupino in e niſi in do vel in go deſinat poſitio verbi tunc enim in ſupino ſemper ſeruatur a vt captum raptum caſū inceptū īfectū ereptū occaſū īfractum īpactū exactū. excipitur poſco poſcitum! diſco diſcitū! parco parſū a parſi ¶ Septima regula

¶ Iungo iunctum per quam regulam? in go deſinentia omnia tercie coniugationis! niſi in ſi terminent preteritum / go in ctum

mutata! et ſi a vel i ante n habeant in penultima / abiecta n faciunt ſupinum! vt vinctum / punctum / factū / pactū / ſtrictum / mictum ringo rictū. excipiuntur que ſeruant n / cinctum / tinctum / diſtinctum / anctum. ¶ Octaua regula.

¶ Fugio Fugitum per quam regulam? In gio verbā o in tū mutata faciunt ſupinum! vt fugitum. ¶ Nona regula.

¶ Bibo quomodo facit ſupinum? bibitū. Da regulam. In bi terminantia preterita / correpta i et aſſumpta tum faciunt ſupinū! vt bibitum / lābitum. ¶ Decima regula.

¶ Emo emptum per quam regulam? Omnia in mi vel in pi vel in pſi terminantia preteritum tertie coniugationis / in ptum faciunt ſupinum! vt ademptū / captū / ruptū / ſcalptū / cōptum / dēptū / emptū / prōptum / ſcriptum. ¶ Vndecima regula.

¶ Fallo quomodo facit ſupinum? falſum. per quam regulā? In lo deſinentia verba tertie coniugationis duplicantia ll in ſum faciunt ſupinum! vt falſum / pulſū / vulſū / excelſū perculſū. nō inuenitur a pſallo ſupinum! nec a tollo / ſed pro eo vtimur ſublatum.

¶ Duodecima regula.

¶ Curro curſum. per quam regulā? In ro deſinētia duplicantia r ante o in preſenti / ro in ſum conuerſa faciūt ſupinum / vt curro curſum / verro verſum! que vero duplicant ſſ ante i / mutant ſi in tum! vt geſſi geſtum. In rio vnum / pario / quod facit ſupinū partū! et participiū / partus et pariturus. ¶ Tridecima regula.

¶ A verto ſicut a verro verſum dicitur. Texo textum / et nexo nexum facit ſupinum. A ſto ſtatum. et compoſita aſtitum vel aſtatū preſtitū vel preſtatum. ¶ Decimaquarta regula.

¶ Labor lapſum per quam regulam? coīa vel deponentia tertie cōiugationis in bor mutata ea ī pſū faciūt ſupinū! vt lapſū. ī gor vero mutāt gor in ctū! vt fūctū. ītor mutāt eā in ſū! vt vſū / niſū. Inuenitur etiā nixum. In quor mutant quor in cu / et aſſūpta tum faciunt ſupinum! vt locutum / ſecutū. Deponentia in ſcor / habētia in antepenultima a vel i vel e correptas / in ctum faciūt ſupinum! vt paciſcor pactū / proficiſcor profectum / expergiſcor experrectū / nāciſcor nactum. Alia vero abſq; r in tum faciunt ſupinum! iratū

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

vltum / oblitum. Excipitur defeſſum. Preterea cōminiſcor / et adi piſcor ꝙuis i breuē habeant i antepenultima / cōmentū faciunt et adeptum. A reminiſcor non inuenitur ſupinum. Ab orior ortū et oritū / vnde oriturus. A morior moritū / et in preterito gemi= nat u mortuus. A potior potitum. A reor ratū / miſereor miſertū confiteor cōfeſſū / queror queſtum / metior menſum / que a pario videntur deriuari / r habent ante tum / cōpertum / repertum / ex= pertum / opertū.

¶ De examinatione verbi.

Amo que pars eſt? Verbū eſt. quare eſt verbū? quia eſt pars orōnis declinabilis / cū modis et temporibus / ſine caſu ! agendi vel patiendi ſignificatiua. Vnde dicitur verbū? A verbe ratu aeris! quia proferendo aer verberatur.

¶ Verbo quot accidunt? Octo. Genus / tēpus / modus / ſpēs / fi gura / coniugatio / perſona / et numerus.

¶ Cuius generis? Actiui. quia in o deſinens facit ex ſe paſſiuū.

¶ Quod eſt eius paſſiuū? amor. quia in or deſinens deſcendit ab actiuo.

¶ Quod eſt eius imperſonale? amatur.

Quomō declinatur actiuū? Amo / amabā / amaui! amauerā / amabō

¶ Quomodo declinatur paſſiuū Amor / amabar / amatus ſū vel fui / amatus eram vel fueram / amabor.

¶ Quomodo declinatur imperſonale? amatur / amabatur.

¶ Quot ſunt genera verborum? quiqꝫ. Actiuū quod in o deſinēs facit ex ſe paſſiuū! Paſſiuū / quod in or deſinens deſcendit ab acti uo! Neutrū quod in o deſinens non facit ex ſe paſſiuū! Cōe quod in or deſinens nō deſcēdit ab actiuo / et habet vtrāqꝫ ſignificationē Deponens quod in or deſinens nō deſcendit ab actiuo / et retinet vnam ſignificationem. ¶ Cuius temporis? preſentis quia pre ſentem habet ſignificationem ¶ Quot ſunt tempora verborum quinqꝫ. que? preſens quod preſentem habet ſignificationem! Preteritum īperfectum / quod ſignificat quod cepit geri / et nōdū perfectum eſt! Preteritum perfectum quo res perfecta mōſtratur Preteritū pluſꝙperfectū quo res pridē perfecta iampridem oſtēdi tur Futurum quo res futura monſtratur.

·ſ· actiua /

¶ Cuius modi eſt amo? indicatiui. qꝛ hoc indicamus quod agitur Quid eſt modus? eſt inclinacio ani declinationem verbi ſignifi= cans. Quot ſunt modi verborum? quinqꝫ! Indicatiuus / quo in dicamus quid agitur! Imperatiuus / quo vt fiat aliquid impera mus! Optatiuus / qui eget aduerbio optandi vt perfectū ſignifi cet ſenſum! Subiunctiuus! qui nō ſolū eget aduerbio vel cōiūc tione verū etiā altero verbo vt perfectū ſignificet ſenſū! Infini tiuus / qui caret numeris et perſonis et eget aliquo aliorū mōrū vt perfectum ſignificet ſenſū. Quid intereſt inter infinitū et im perſonale? Qꝛ infinitiuus altero verbo finito omnino eget / Im perſonale vero perfectū actū ſignificat per omnes modos

¶ Indicatiuus quot tpā habet? quinqꝫ. Preſens / preteritū im= perfectū / preteritum perfectū / preteritū pluſꝙperfectum et fu turū. Imperatiuus? duo / preſens et futurū. Optatiuus? quīqꝫ duo cōiūcta ꝛ vnū per ſe. Subiūctiuus quot? quinqꝫ ſicut īdicati nus. Infinitius? quiqꝫ. duo cōiūcta et vnū per ſe ſicut optatiuus

¶ Quot ſunt ſpēs verborū? due. Primitiua / que primam po ſitionē a natura accepit! vt ferueo! Deriuatiua que a primitiuis deriuatur / vt ferueſco. Cuius ſpeciei eſt amo? Primitiue / qꝛ a nullo deriuatur / ſed primā poſitionem accepit a natura. Quot ſunt ſpecies deriuatiuorum verborum? quinqꝫ. inchoatiua que initum actus vel paſſionis primitiui ſignificant / vt hiſco! Me ditatiua / que ſignificant meditationē cum primitiuo / vt eſurio Frequētatia que frequēciā actus primitiui ſigificāt / vt agito Deſideratiua que ſigificāt infinitiuū primitiui cū cupio vt viſo Diminutiua que ī lo deſinūt et dinutionē ſignificāt / vt ſorbillo

¶ Quot ſūt alie deriuationes verborū preter ſupradictas? quat tuor / aut enim a nominibus fiunt. vt a patre patriſo / aut a ver bis / vt a vello vellico / aut ab aduerbiis / vt a perendie perendino aut a prepoſitionibus. vt ab intra intro

¶ Quot ſūt figure verborum? Tres. Simplex que ſimpliciter profertur / vt cupio Compoſita que ex duabus aut pluribus vo cibus componitur / vt cōcupio Decōpoſita que nō per ſe cōponi tur / ſed a cōpoſito verbo diriuatur / vt cōcupiſco

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Cuius figure Amo? Simplicis. quia ſimpliciter profertur. Que ſunt verba compoſita quorum ſimplicia non inueniuntur? Sūt hec! Defendo/percutio/allicio/cōpleo/aſpicio/reperio/ſuffragor/apello/deleo/defenſor defenſaris. Cum quot partibus orationis componitur verbū? Cum quattuor. Nomine/ verbo/aduerbio!et prepoſitione/ ſicut participia! vt amplifico/calefacio maledico produco.

¶ Cuius cōiugationis amo? Prime. quare? quia habet a productam ante s. Quot ſunt coniugationes verborum? Quattuor. Prima/que habet a productā ante s/vel ante ris! vt amo amas! et amor amaris. Secunda/que in ſecunda perſona preſentis indicatiui habet e productam ante s/ vel ante ris! vt doceo doces! et doceor doceris. Tertia/que in ſecunda perſona preſentis indicatiui habet i correptam ante s! vel e correptam ante ris! vt lego legis! et legor legeris. Quarta! que habet i productam ante s/ vel ante ris! vt audio audis et audior audiris.

¶ Cuius perſone Amo? Prime. quare? quia de ſe ſola loquitur. Quot ſunt perſone verborum? Tres. Prima/que de ſe ſola/vel cum aliis loquitur/vt dico dicimus! Secunda ad quā/vel de qua/vel ſola vel cū aliis prima loquitur/vt dicis dicitis! Tertia de qua extra ſe et extra illā poſita ad quā dirigit ſermonē loquitur prima vt dicit dicunt. Quare imperatiuus caret prima perſona ſingulari? quia naturaliter nullus ſibi imperat. Pluit/ tonat/ fulgurat et ſimilia quare carent primis et ſecundis perſonis? quia ad homines non pertinent. Habent tamen primas et ſecundas perſonas ſi figurate per apoſtrophen Iupiter introducatur.

¶ Cuius numeri Amo? Singularis quare? quia ſingulariter profertur. Quot ſūt numeri verborū? Duo ſingularis vt lego! pluralis vt legimus.

¶ Amo quomō facit preteritū imperfectum? amabā. per quā regulam? quia prima et ſecūda cōiugatio abiecta s ſecunde perſone indicatiui et addita bam faciūt preteritū imperfectū. Quomodo facit preteritū perfectū? Amaui. per quā regulam? prime cōiugationis verba a ſecūda perſona preſētis indicatiui abiecta s/ et ad-

dita vi/ faciunt preteritū perfectum. ¶ Quomō facit preteritū pluſq̄perfectum? Amauerā. per quā regulā? Omne preteritū perfectum in i deſinit/ et mutata i i e correptam et aſſumpta ra! facit preteritum pluſq̄perfectum. Quomō facit futurū? Amabo. per quā regulam? quia futurū indicatiui modi in prima et ſecunda coniugatione fit a ſecunda perſona preſentis īdicatiui modi abiecta s/ et addita bo! vt amas amabo. ¶ Quomodo facit ſecūdam perſonam imperatiui preſentis? Ama. quare? quia ſecunda perſona ſingularis īperatiui modi fit a ſecunda perſona preſentis indicatiui modi abiecta s/ In tercia vero coniugatione abiecta s/ et i in e mutata. ¶ Quomodo facit terciam perſonam ſingularis imperatiui? Amet. quare? quia tercia perſona fit o poſitione verbi mutata in prima cōiugatiōe in et! in aliis in at. Quomodo facit primā perſonā pluralis tam preſentis q̄ futuri īperatiui? Amemus. per quā regulā? quia prime perſone plurales īperatiuorū fiunt a ſua tercia ſīgulari abiecta t/ et addita mus ¶ Quomō facit ſecundā? Amate. quare? quia ſecunda perſona pluralis preſentis īperatiui fit a ſua ſecunda addita te! et in tercia cōiugatiōe e mutata in i. ¶ Quomō facit terciā? Amēt. quare? quia fit a tertia ſingulari n lrā īterpoſita āte t ¶ Quomodo facit ſecundā et tertiam perſonam ſingularis futuri? Amato. quare? Quia fit a tertia ſingulari preſentis īdicatiui addita o ¶ Quomodo facit ſecundā pluralis futuri? Amatote. quare? quia fit a ſecunda ſingularis addita te. ¶ Quomodo facit tertiam pluralis futuri? Amanto. quare? quia fit a tertia preſentis pluralis indicatiui addita o. Prima perſona preſentis et preteriti īperfecti optatiui modi/ et preteriti imperfecti ſubiunctiui quomodo facit? Amarem. Quare? quia fiunt a ſecunda perſona ſingularis īperatiui addita rem. Preteritum perfectum et pluſq̄perfectum tempus optatiui modi/ et preteritum pluſq̄perfectum coniunctiui quomodo formas primā perſonam. A prima perſona preteriti indicatiui addita s/ et ſem. Amo quomodo facit primam perſonam futuri optatiui et preſentis coniunctiui? Amē. quare? quia formātur ab ipſa prima poſitione verbi o ī prima cōiugatione mutata in em! in ceteris

in am. Quomodo facit preteritum perfectum ſubiunctiui ? Amauerim, quare? quia formatur a preterito perfecto indicatiui mutata i in e correptam / et addita rim. Quomodo facit futurum ſubiũctiui? Amauero. quare? quia formatur a preterito perfecto eiuſdem modi / mutata rim in ro. Quomodo facit preſens et preteritum imperfectum infinitiui? amare. quare? quia fit a prima perſona imperatiui addita re. Quomodo facit preteritum perfectũ et pluſq̃perfectum ĩfinitiui? amauiſſe. quare? quia fit a preterito perfecto indicatiui addita ſ et ſe. Quomodo facit futurum infinitiui amatum ire / vel amaturum eſſe. quare? quia fit cum ſupino ĩ vm et ire / vel addita eſſe neutrali participio futuri. Quomodo facit ſupinum? amatum. Per quam regulam? In vi ſillabam facientia preteritum (cuiuſcunq; coniugationis) vi mutata ĩ tum faciũt ſupinum. Quomodo facit imperſonale? amatur. quare? quia imperſonalia in tur formantur a tertiis perſonis ſingularibus actiuis addita vr. Quomodo facit preſens et preteritũ imperfectum paſſiui indicatiui? Amor et amabar. quare? quia omnia actiua que in o deſinunt / addita r! que vero in m mutata m in r faciunt paſſiuum. Quomodo facit preteritum perfectum paſſiui indicatiui / et que ab eo fiunt? amatus ſum vel fui! amatus erã vel fueram / amatus eſſem vel fuiſſem! et reliqua. quare? quia preteritum perfectum et que ab eo fiunt / formantur per participium preteriti temporis et ſum es eſt. Quomodo facit ſecundam perſonam preſentis imperatiui ſingularis? amare. quare? quia fit ab actiua addita re. Quomodo facit tertiam perſonam? ametur. quare? quia fit a tertia addita vr. Quomodo facit primam pluralis? amemur. quare? quia fit a ſua actiua / mutata s in r. Quomodo facit ſecundam pluralis amamini. quare? quia fit a ſecunda preſentis indicatiui remota s et addita mini. Quomodo facit tertiam? amentur. quare? quia fit a tertia actiui! addita vr. Quomodo facit ſecundam et tertiam futuri imperatiui? amator. quare? quia fiunt a ſua actiua addita r. Quomodo facit primum pluralis futuri imperatiui amemur. quare? quia fit a ſua actiua mutata s in r. Quomodo facit ſecundam pluralis futuri imperatiui? Amaminor. quare? quia fit

a ſecunda ſui preſentis mutata i in or. Quomodo facit infinitiuũ? Amari. quare? quia fit ab actiuo / mutata e in i! que mutacio in tercia coniugacione fit prius abiecta re

AMo quomodo declinatur? declinatur ſic. Indicatiuo modo tpē preſenti. Amo amas amat. Etpluraliter amamus amatis amant. Preterito imperfecto Amabam amabas amabat Etpluraliter amabamus amabatis amabant. Preterito perfecto Amaui amauiſti amauit Etpluraliter amauimus amauiſtis amauerũt vel amauere. Preterito pluq̃ſperfecto Amaueram amaueras amauerat. Etpl'r amaueramus amaueratis amauerãt Futuro amabo amabis amabit. Etpluraliter amabimus amabitis amabunt

¶ Imperatiuo modo tpē preſẽti ad ſecũdã et tertiã perſonã ama amet Etpluraliter amemus amate ament. Futuro amato tu amato ille. Etpluraliter amemus amatote amanto

¶ Optatiuo modo tpē preſenti / et preterito imperfecto vtinã amarem amares amaret. Etpluraliter vtinã amaremus amaretis amarent. Preterito perfecto et pluſq̃perfecto vtinã amauiſſem amauiſſes amauiſſet Etpluraliter vtinã amauiſſemus amauiſſetis amauiſſent. Futuro vtinã amem ames amet, Etpluraliter vtinã amemus ametis ament

¶ Coniunctiuo modo tempore preſenti cum amem ames amet Etpluraliter cũ amemus ametis ament. Preterito imperfecto cũ amarem amares amaret Etpluraliter cũ amaremus amaretis amarent. Preterito perfecto cũ amauerĩ amaueris amauerit. Etpluraliter cũ amauerimus amaueritis amauerint. Preterito pluſq̃perfecto cum amauiſſem amauiſſes amauiſſet Etpluraliter cũ amauiſſemus amauiſſetis amauiſſent. Futuro cũ amauero amaueris amauerit Etpluraliter cũ amauerimus amaueritis amauerint

¶ Infinitiuo modo ſine numeris et perſonis tpē preſenti et preterito ĩperfecto amare. Preterito perfecto et pluſq̃perfecto amauiſſe. Futuro amatum ire vel amaturũ eſſe

¶ Gerundia ſunt hec / amandi amando amandum

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Supina ſunt hec / amatum amatu
¶ Quot ſunt participia que trahuntur a verbo actiuo? Duo. vnū
preſentis et preteriti īperfecti tēporis in ans vel ī ens; vt amās et
docens; alterū in rus futuri vt amaturus ra. rum.

¶ De verbo paſſiuo

INdicatiuo modo tēpore preſenti Amor amaris vel amare
amatur Etpluraliter amamur amamini amantur. Preteri
to īperfecto amabar baris vel bare batur. Etpluraliter amabamur
bamini bantur. Preterito perfecto amatus ſum vel fui es vel fuiſ
ti eſt vel fuit Etpluraliter amati ſimus vel fuimus eſtis vel fuiſtis
ſunt fuerunt vel fuere. Preterito pluſq̃perfecto amatus eram vel
fuerā eras uel fueras erat vel fuerat. Etpluraliter amati eramus
vel fueramus eratis vel ratis erant vel rant. Futuro amabor beris
vel bere bitur Etpluraliter bimur bimini buntur
¶ Imperatiuo modo tēpore preſenti / ad ſecundam et tertiam per
ſonā amare ametur. Etpluraliter amemur amamini amentur. Fu
turo amator tu amator ille Etpluraliter amemur amaminor amā
tor
¶ Optatiuo modo tēpore preſēti et preterito īperfecto ūt amarer
reris vel rere retur Etpluraliter ūt amaremur remini rentur. Pre
terito perfecto et pluſq̃perfecto ūt amatus eſſem vel fuiſſem eſſes
vel ſes eſſet vel ſet Etpluraliter ūt amati eſſemus vel ſemus eſſetis
vel ſetis eſſent vel ſent. Futuro ūt amer ameris vel amere ametur
Etpluraliter ūt amemur amemini amentur
¶ Coniunctiuo modo tempore preſenti cum amer ameris vel a
mere ametur Etpluraliter cū amemur memini mentur Preterito
īperfecto cū amarer reris vel rere retur Etpluraliter cū amaremur
remini rentur. Preterito perfecto cū amatus ſi vl' fuerī ſis vel ris
ſit vel rit Etpluraliter cum amati ſimus vel fuerimus ſitis vel ritis
ſint vel rint. Preterito pluſq̃perfecto cū amatus eſſem vel fuiſſem
eſſes vl' ſes eſſet vl' ſet Etpluraliter cū amati eēmus vel ſemus eſſe
tis vel ſetis eēnt vel ſent. Futuro cū amatus ero vel fuero eris vel
ris erit vel rit Etpluraliter cum amati erimus vel fuerimus eritis
vel fueritis erint vel fuerint

Infinitiuo modo ſine numeris et perſonis tēpore preſenti et prete
rito īperfecto amari. Preterito perfecto et pluſq̃perfecto amatū eſ
ſe vel fuiſſe. Futuro amatū iri
¶ Quot participia deriuantur a verbo paſſiuo? duo. vnū perfecti
et pluſq̃perfecti tēporis: in tus / vel in ſus / vel in xus: vt amatus:
Alterum futuri in dus: vt amandus
¶ Nota q̄ actiui verbi regulā neutrale verbum ſequitur. Paſſiui
cōmune et deponens

¶ De ſecunda coniugatione

Doceo quomodo declinatur? Doceo verbū actiuū indicatiuo
modo dictū / tēporis preſentis / numeri ſingularis / figure
ſīplicis / perſone prime / coniugationis ſecunde / ſic declinatur. Indi
catiuo modo tēpore preſenti. Doceo doces docet. Etplūr docemus
docetis docent. Preterito īperfecto docebā docebas docebat. Etpl'r
docebamus docebatis docebant. Preterito perfecto docui docuiſti
docuit Etpl'r docuimus docuiſtis docuerunt vel docuere. Preterito
pluſq̃perfecto docuerā docueras docuerat. Etpl'r docueramus do
cueratis docuerant. Futuro docebo docebis docebit. Etpluraliter do
cebimus docebitis docebunt
¶ Imperatiuo modo tēpore preſenti ad ſecundā et tertiā perſonā
doce doceat. Etpl'r Doceamus docete doceant. Futuro doceto tu do
ceto ille. Etpl'r Doceamus docetote docento
¶ Optatiuo modo tēpore preſenti et preterito īperfecto vtinā doce
rē doceres doceret. Etpl'r vtinā doceremus doceretis docerent. Pre
terito perfecto et pluſq̃perfecto vtinā docuiſſē docuiſſes docuiſſet.
Etplūr ūt docuiſſemus docuiſſetis docuiſſent. Futuro ūt doceā do
ceas doceat. Etpl'r vtinam doceamus doceatis doceant
¶ Coniunctiuo modo tēpore preſēti cū doceā doceas doceat Etpl'r
cū doceamus doceatis doceant. Preterito īperfecto cū docerem do
ceres doceret. Etpluraliter cū doceremus doceretis docerent. Prete
rito prefecto cū docuerī docueris docuerit. Etpluraliter cum docu
erimus docueritis docuerint. Preterito pluſq̃perfecto cum docuiſ
ſē docuiſſes docuiſſet. Etplūr cum docuiſſemus docuiſſetis docuiſ
ſent. Futuro cum docuero docueris docuerit. Etpluraliter cū docue

timus docueritis docuerint
¶ Infinitiuo modo ſine numeris et perſonis tpē preſenti et prete
rito īperfecto docere. Preterito perfecto et pluſq̄perfecto docuiſſe.
Fu turo doctum ire vel docturum eſſe
¶ Gerundia docendi docendo docendum
¶ Supina doctum doctu ¶ Participia docens et docturus
Doceor quomodo declinatur? Indicatiuo modo tpē preſenti
Doceor doceris vel docere docetur. Etpluraliter docemur
docemini docentur. Preterito imperfecto docebar docebaris vel do
cebare docebatur. Etpluraliter docebamur docebamini docebantur
Preterito perfecto doctus ſum vel fui es vel fuiſti eſt vel fuit. Et
pluraliter docti ſumus vel fuimus eſtis vel fuiſtis ſunt fuerunt vel
fuere. Preterito pluſq̄perfecto doctus erā vel fueram eras vel fue=
ras erat vel fuerat. Etpluraliter docti eramus vel fueramus eratis
vel fueratis erant vel fuerant. Futuro docebor doceberis vel docebe
re bitur. Etpluraliter docebimur bimini buntur
¶ Imperatiuo modo tēpore preſenti docere doceatur. Etpluraliter
doceamur docemini doceantur. Futuro docetor tu docetor ille. Et
pluraliter doceamur doceminor docentor
¶ Optatiuo modo tpē preſenti et preterito īperfecto ūt docerer do
cereris vel rere retur. Etpluraliter ūt doceremur mini rentur. Pre
terito perfecto et pluſq̄perfecto ūt doctus eſſem vel fuiſſē eſſes vel
fuiſſes eſſet vel fuiſſet. Etpluraliter ūt docti eſſemus vel fuiſſemus
eſſetis vel fuiſſetis eſſent vel fuiſſent. Futuro ūt docear docearis vel
are atur. Etpluraliter ūt doceamur ceamini ceantur
¶ Cōiunctiuo modo tpē preſenti cum docear aris vel are atur. Et
pluraliter cū doceamur amini antur. Preterito īperfecto cū doce
rer reris vel rere retur. Etpluraliter cum doceremur remini ren
tur. Preterito perfecto cū doctus ſim vel fuerī ſis vel fueris ſit vel
rit. Etplr cū docti ſimus vel rimus ſitis vel ritis ſint vel rint Pre
terito pluſq̄perfecto cū doctus eſſem vel iſſem eſſes vel ſes eſſet vel
ſet. Etpluraliter cū docti eſſemus vel ſemus eētis vel ſetis eēnt vel
ſēt. Futuro cum doctus ero vel fuero eris vel fueris erit vel fuerit
Etpluraliter cum docti erimus vel fuerimus eritis vel fueritis

erint vel fuerint
¶ Infinitiuo modo ſine numeris et perſonis tpē preſenti et prete
rito imperfecto doceri. Preterito perfecto et pluſq̄perfecto doctū
eē vel fuiſſe. Futuro doctum iri
¶ Quot ſunt participia huius verbi? Duo. Vnum preteriti tem
poris doctus! Alterum futuri docendus

¶ De declinatione tertie coniugationis

Lego quomodo declinatur? Indicatiuo modo tpē preſenti
lego legis legit Etpluraliter legimus legitis legunt. Prete
rito imperfecto legebam legebas legebat Etpluraliter legebamus
legebatis legebant. Preterito perfecto legi legiſti legit Etplurali=
ter legimus legiſtis legerunt vel legere. Preterito pluſq̄perfecto
legeram legeras legerat Etpluraliter legeramus legeratis legerāt
Futuro legam leges leget. Etpluraliter legemus legetis legent.
¶ Imperatiuo modo tpē preſēti lege legat. Etpluraliter legamus
legite legant. Futuro legito tu legito ille. Etpluraliter legamus le
gitote legunto
¶ Optatiuo modo tempore preſenti et preterito imperfecto vti
nā legerem legeres legeret Etpluraliter vtinā legeremus legeretis
legerent. Preterito perfecto et pluſq̄perfecto vtinā legiſſem legiſ
ſes legiſſet Etpluraliter vtinam legiſſemus legiſſetis legiſſent. Fu
turo vtinam legam legas legat. Etpluraliter vtinam legamus le
gatis legant
¶ Coniunctiuo modo tpē preſenti cum legam legas legat Etplu
raliter cum legamus legatis legant. Preterito imperfecto cum le
gerem legeres legeret Etpluraliter cum legeremus legeretis lege
rent. Preterito perfecto cum legerim legeris legerit Etpluraliter
cum legerimus legeritis legerint. Preterito pluſq̄perfecto cum le
giſſem legiſſes legiſſet Etpluraliter cū legiſſemus legiſſetis legiſ
ſent. Futuro cum legero legeris legerit Etpluraliter cum legeri=
mus legeritis legerint

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL

¶ Infinitiuo modo ſine numeris et perſonis tpē preſenti et prete
rito īperfecto legere. Preterito perfecto et pluſq̄perfecto legiſſe.
Futuro lectum ire vel lecturum eſſe

¶ Gerundia legendi legendo legendum

¶ Supina lectum lectu

¶ Quot participia trahuntur ab hoc verbo? Duo. Vnum preſen
tis temporis legens: et alterum futuri / lecturus

LEgor quomodo declinatur? Indicatiuo modo tpē preſenti.
legor legeris vel legere legitur. Etpluraliter legimur legi
mini leguntur. Preterito imperfecto legebar legebaris vel legeba
re legebatur. Etpluraliter legebamur legebamini legebantur. Pre
terito perfecto lectus ſum vel fui es vel fuiſti eſt vel fuit. Etplu=
raliter lecti ſumus vel fuimus eſtis vel fuiſtis ſunt fuerunt vel fue
re Preterito pluſq̄perfecto lectus eram vel fueram eras vel fueras
erat vel fuerat Etpluraliter lecti eramus vel fueramus eratis vel
fueratis erant vel fuerant Futuro legar legeris vel legere legetur
Etpluraliter legemur legemini legentur

¶ Imperatiuo modo tpē preſēti legere legatur. Etpluraliter lega
mur legimini legātur. Futuro legitor tu legitor ille. Etpluraliter
legamur legiminor leguntor

¶ Optatiuo modo tempore preſenti et preterito imperfecto vti=
nam legerer legereris vel legerere legeretur Etpluraliter vtinam
legeremur legeremini legerentur. Preterito perfecto et pluſq̄per
fecto vtinam lectus eſſem vel fuiſſem eſſes vel fuiſſes eſſet vel fu=
iſſet Etpluraliter vtinam lecti eſſemus vel fuiſſemus eſſetis vel fu
iſſetis eſſent vel fuiſſent. Futuro vtinam legar legaris vel legare
legatur. Etpluraliter vtinam legamur legamini legantur

¶ Cōiunctiuo modo tpē preſenti cū legar legaris vel legare lega
tur. Etpluraliter cum legamur legamini legantur. Preterito
īperfecto cū legerer legereris vel legerere legeretur. Etpluraliter
cū legeremur legeremini legerentur. Preterito perfecto cū lectus

ſim vel fuerī ſis vel fueris ſit vel fuerit. Etpluraliter cū lecti ſimus
vel fuerimus ſitis vel fueritis ſint vel fuerint. Preterito pluſq̄per
fecto cum lectus eſſem vl' fuiſſem eſſes vl' fuiſſes eſſet vl' fuiſſet Et
pluraliter cum lecti eſſemus vl' fuiſſemus eſſetis vel fuiſſetis eſſent
vl' fuiſſēt. Futuro cum lectus ero vel fuero eris vel fueris erit vel
fuerit. Etpluraliter cum lecti erimus vel fuerimus eritis vel fueri
tis erint vel fuerint

¶ Infinitiuo modo ſine numeris et perſonis tpē preſenti et preteri
to īperfecto legi. Preterito perfecto et pluſq̄perfecto lectum eē vel
fuiſſe. Futuro lectum iri

¶ Quot participia deriuantur ab hoc verbo? Duo. Vnum tempo
ris preteriti perfecti / lectus: Alterum futuri / legendus

¶ De quarta coniugatione

AVdio quomodo declinatur? Indicatiuo modo tpē preſenti
Audio audis audit Etpluraliter audimus auditis audiunt.
Preterito imperfecto audiebā audiebas audiebat. Etpluraliter audi
ebamus audiebatis audiebant. Preterito perfecto audiui audiuiſti
audiuit. Etpluraliter audiuimus audiuiſtis audiuerunt vel audiue
re Preterito pluſq̄perfecto audiueram audiueras audiuerat Etplu
raliter audiueramus audiueratis audiuerant. Futuro audiam au
dies audiet Etpluraliter audiemus audietis audient

¶ Imperatiuo modo tpē preſenti audi audiat. Etplūr audiamus au
dite audiāt. Futuro audito tu audito ille. Etpluraliter audiamus au
ditote audiunto

¶ Optatiuo mō tpē preſenti et preterito īperfecto ūt audirē audi
res audiret. Etplūr ūt audiremus audiretis audirēt. Preterito per
fctō et pluſq̄perfecto ūt audiuiſſē audiuiſſes audiuiſſet. Etplūr ūt
audiuiſſemus audiuiſſetis audiuiſſent Futuro ūt audiam audias au
diat. Etpūlr vtinam audiamus audiatis audiant

¶ Coniunctiuo modo tempore preſenti cum audiam audias audi
at. Etpluraliter cū audiamus audiatis audiant. Preterito imperfec
to cum audirem audires audiret. Etpluraliter cum audiremus au
diretis audirent. Preterito perfecto cum audiuerī audiueris audi=

uerit Etpluraliter cum audiuerimus audiueritis audiuerint. Prete
rito pluſq̄perfecto cum audiuiſſem audiuiſſes audiuiſſet Etplurali
ter cum audiuiſſemus audiuiſſetis audiuiſſent. Futuro cum audiue
ro audiueris audiuerit Etpluraliter cum audiuerimus audiueritis
audiuerint

¶ Infinitiuo modo ſine numeris et perſonis tpē preſenti et prete
rito imperfecto audire. Preterito perfecto et pluſq̄perfecto audiuiſ
ſe. Futuro auditum ire vel auditurum eſſe

¶ Gerundia audiendi audiendo audiendum

¶ Supina auditum auditu

¶ Quot participia trahuntur ab hoc verbo? Duo. Vnum preſen
tis temporis audiens: alterum futuri audiendus

AVdior quomodo declinatur? Indicatiuo modo tpē preſenti
audior audiris vel audire auditur. Etpluraliter audimur au
dimini audiuntur Preterito imperfecto audiebar audiebaris vel au
diebare audiebatur. Etpluraliter audiebamur audiebamini audie=
bantur. Preterito perfecto auditus ſum vel fui es vel fuiſti eſt vel
fuit Etpluraliter auditi ſumus vel fuimus eſtis vel fuiſtis ſunt fu
erunt vel fuere. Preterito pluſq̄perfecto auditus eram vel fuerā
eras vel fueras erat vel fuerat Etpluraliter auditi eramus vel fue
ramus eratis vel fueratis erant vel fuerant. Futuro audiar audi=
eris vel audiere audietur Etpluraliter audiemur audiemini audien
tur

¶ Imperatiuo modo tpē preſēti audire audiatur. Etpluraliter au
diamur audimini audiantur. Futuro auditor tu auditor ille. Etplu
raliter audiamur audiminor audiuntor

¶ Optatiuo mō tpē preſenti et preterito imperfecto ūt audirer au
direris vel audirere audiretur. Etpluraliter vtinā audiremur audi
remini audirentur. Preterito perfecto et pluſq̄perfecto ūt auditus
eſſem vel fuiſſem eſſes vel fuiſſes eſſet vel fuiſſet Etpluraliter vti
nā auditi eſſemus vel fuiſſemus eſſetis vel fuiſſetis eſſent vel fuiſ=
ſent. Futuro vtinam audiar audiaris vel audiare audiatur. Etplu
raliter vtinā audiamur audiamini audiantur

¶ Coniunctiuo modo tēpore preſenti cum audiar audiaris vel au

diare audiatur. Etpluraliter cum audiamur audiamini audiantur.
Preterito īperfecto cum audirer audireris vel audirere audiretur.
Etpluraliter cum audiremur audiremini audirentur. Preterito
perfecto cum auditus ſim vel fuerim ſis vel fueris ſit vel fuerit Et
pluraliter cum auditi ſimus vel fuerimus ſitis vel fueritis ſint vel
fuerint. Preterito pluſq̄perfecto cum auditus eſſem vel fuiſſem eſ
ſes vel fuiſſes eſſet vel fuiſſet. Etpluraliter cum auditi eſſemus vel
fuiſſemus eſſetis vel fuiſſetis eſſent vel fuiſſent. Futuro cum audi=
tus ero vel fuero eris vel fueris erit vel fuerit. Etpluraliter cum
auditi erimus vel fuerimus eritis vel fueritis erint vel fuerint

¶ Infinitiuo modo ſine numeris et perſonis tpē preſenti et prete
rito imperfecto audiri. Preterito perfecto et pluſq̄perfecto auditū
eſſe vel fuiſſe. Futuro auditum iri

¶ Quot participia deriuantur ab hoc verbo? Duo. Vnū preteriti
tēporis auditus: Alterum futuri audiendus

¶ De verbis anomalis

QVot ſunt verba anomala? quattuor. Sūm volo fero et edo
Quare dicuntur anomala? quia nullius coniugationis regu
lā ſequūtur: et ideo quaſi inequalia ſūt. Anomalō īequale ſigīficat

SVm quomodo declinatur? Indicatiuo modo tpē preſenti
Sum es eſt. Etpluraliter ſumus eſtis ſunt. Preterito imper
fecto eram eras erat. Etpluraliter eramus eratis erant. Preterito
perfecto fui fuiſti fuit. Etpluraliter fuimus fuiſtis fuerūt vel fue
re. Preterito pluſq̄perfecto fuerā fueras fuerat. Etpluraliter fue
ramus fueratis fuerant. Futuro ero eris erit. Etpluraliter erimus
eritis erunt

¶ Imperatiuo modo tpē preſenti ſis vel es ſit. Etpluraliter ſimus
eſte ſint. Futuro eſto tu: eſto ille. Etpluraliter ſimus eſtote ſunto
vel ſuntote

¶ Optatiuo modo tpē preſenti et preterito imperfecto vtinam eſſē
eſſes eſſet. Etpluraliter vtinam eſſemus eſſetis eſſent. Preterito
perfecto et pluſq̄perfecto ūt fuiſſē fuiſſes fuiſſet. Etplr vtinā fuiſ
ſemus fuiſſetis fuiſſent. Futuro ūt ſim ſis ſit. Etpluraliter vtinam

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſimus ſitis ſint
¶ Coniunctiuo modo tēpore preſenti cū ſim ſis ſit. Etpluraliter
cum ſimus ſitis ſint. Preterito īperfecto cum eſſem eſſes eſſet. Et
pluraliter cum eſſemus eſſetis eſſent. Preterito perfecto cum fueri
fueris fuerit. Etpluraliter cum fuerimus fueritis fuerint. Preteri
to pluſꝗ̃perfecto cum fuiſſem fuiſſes fuiſſet. Etplūr cū fuiſſemus
fuiſſetis fuiſſent. Futuro cum fuero fueris fuerit. Etpluraliter cū
fuerimus fueritis fuerint
¶ Infinitiuo modo tpē preſenti et preterito īperfecto eſſe. Prete
rito perfecto et pluſꝗ̃perfecto fuiſſe. Futuro caret
¶ Gerundia eſſendi eſſendo eſſendum
¶ Supinis caret
Quot participia deriuantur ab hoc verbo? Vnum / ens

VOlo quomodo declinatur? Indicatiuo modo tpē preſenti vo
lo vis vult. Etpluraliter volumus vultis volunt. Preterito
īperfecto volebā volebas volebat. Etplūr volebamus volebatis vo
lebant. Preterito perfecto volui voluiſti voluit. Etpluraliter vo
luimus voluiſtis voluerunt vel voluere. Preterito pluſꝗ̃perfecto
voluerā volueras voluerat. Etpluraliter volueramus volueratis
voluerant. Futuro volam voles volet. Etpluraliter volemus vole
tis volent.
¶ Imperatiuo caret. Sed in cōpoſitione habet noli et nolite. Futu
ro nolito. Etpluraliter nolitote
¶ Optatiuo modo tpē preſenti et preterito imperfecto vtinā vellē
velles vellet. Etpluraliter vtinā vellemus velletis vellēt. Preterito
perfecto et pluſꝗ̃perfecto vtinam voluiſſem voluiſſes voluiſſet. Et
pluraliter vtinā voluiſſemus voluiſſetis voluiſſent. Futuro vtinā
velim velis velit. Etpluraliter vtinam velimus velitis velint
¶ Coniunctiuo modo tēpore preſenti cum velim velis velit. Et
pluraliter cum velimus velitis velint. Preterito imperfecto cum
vellem velles vellet. Etpluraliter cum vellemus velletis vellent.
Preterito perfecto cum voluerim volueris voluerit. Etplurali-

ter cū voluerimus volueritis voluerint. Preterito pluſꝗ̃perfecto
cū voluiſſem voluiſſes voluiſſet Etplūr cū voluiſſemus voluiſſetis
voluiſſent. Futuro cū voluero volueris voluerit. Etpluraliter cū
voluerimus volueritis voluerint
¶ Infinitiuo modo ſine numeris et perſonis tēpore preſēti et pre
terito imperfecto velle. Preterito perfecto et pluſꝗ̃perfecto voluiſ
ſe. Futuro caret
Gerundia volendi volendo volendum. Supinis caret.
¶ Quot participia trahuntur ab hoc verbo? Vnū. volens
FEro quomodo declinatur? Indicatiuo modo tēpore preſenti
Fero fers fert. Etpluraliter ferimus fertis ferunt. Prete
rito imperfecto ferebam ferebas ferebat. Etpluraliter ferebamus
ferebatis ferebant. Preterito perfecto tuli tuliſti tulit. Etplurali
ter tulimus tuliſtis tulerūt vl' tulere. Preterito pluſꝗ̃perfecto tu
leram tuleras tulerat. Etpluraliter tuleramus tuleratis tulerant.
Futuro feram feres feret. Etpluraliter feremus feretis ferent
¶ Imperatiuo modo tpē preſenti fer ferat. Etpluraliter feramus
ferte ferant. Futuro ferto tu ferto ille. Etpluraliter feramus fer
tote ferunto
¶ Optatiuo modo tēpore preſenti et preterito imperfecto vtinā
ferrē ferres ferret Etplūr vtinā ferremus ferretis ferrent. Prete
rito perfecto et pluſꝗ̃perfecto vt tuliſſem tuliſſes tuliſſet. Etplura
liter vtinā tuliſſemus tuliſſetis tuliſſent. Futuro vtinā ferā feras
ferat Etpluraliter vtinā feramus feratis ferant
¶ Cōiunctiuo modo tpē preſēti cū ferā feras ferat Etplūr cū fera
mus feratis ferant. Preterito īperfecto cū ferrem ferres ferret Et
pluraliter cū ferremus ferretis ferrent. Preterito perfecto cū tule
rī tuleris tulerit Etplūr cū tulerimus tuleritis tulerint. Preterito
perfecto et pluſꝗ̃perfecto cū tuliſſē tuliſſes tuliſſet Etplūr cū tuliſ
ſemus tuliſſetis tuliſſent. Futuro cū tulero tuleris tulerit Etplūr
cū tulerimus tuleritis tulerint
¶ Infinitiuo modo tpē preſenti et preterito īperfecto ferre. Prete
rito perfctō et pluſꝗ̃perfctō tuliſſe. Futuro latū ire vl' laturum eſſe

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Gerundia ferendi ferendo ferendum
¶ Supina latum latu
¶ Quot participia trahuntur ab hoc verbo? Duo. Vnum pre
ſentis temporis, ferens: alterum futuri, vt ferendus
FEror quomodo declinatur? Indicatiuo modo tēpore preſenti
Feror ferris vel ferre fertur. Etpluraliter ferimur ferimini
feruntur. Preterito imperfecto ferebar ferebaris vel ferebare fere
batur. Etpluraliter ferebamur ferebamini ferebantur. Preterito
perfecto latus ſum vel fui es vel fuiſti eſt vel fuit. Etpluraliter lati
ſumus vel fuimus eſtis vel fuiſtis ſunt fuerunt vel fuere. Preteri
to pluſq̄perfecto latus erā vel fueram eras vel fueras erat vel fue
rat. Etpluraliter lati eramus vel fueramus eratis vel fueratis erāt
vel fuerant. Futuro ferar fereris vel ferere feretur. Etpluraliter
feremur feremini ferentur

¶ Imperatiuo modo tēpore preſenti ferre feratur. Etpluraliter
feramur feramini ferantur. Futuro fertor tu fertor ille. Etplura
liter feramur feriminor feruntur

¶ Optatiuo modo tpē preſenti et preterito imperfecto vtinam fer
rer ferreris vel ferrere ferretur. Etpluraliter vtinā ferremur fer
remini ferrentur. Preterito perfecto et pluſq̄perfecto vtinā latus
eſſem vel fuiſſem eſſes vel fuiſſes eſſet vel fuiſſet. Etpluraliter vti
nam lati eſſemus vel fuiſſemus eſſetis vel fuiſſetis eſſent vel fuiſſēt
Futuro vtinā ferar feraris vel ferare feratur. Etpluraliter vtinā
feramur feramini ferantur

¶ Coniunctiuo modo tpē preſenti cū ferar feraris vel ferare fe-
ratur. Etpluraliter cum feramur feramini ferantur. Preterito im
perfecto cum ferrer ferreris vel ferrere ferretur. Etpluraliter
cum ferremur ferremini ferrentur. Preterito perfecto cum la-
tus ſim vel fuerim ſis vel fueris ſit vel fuerit. Etpluraliter
cum lati ſimus vel fuerimus ſitis vel fueritis ſint vel fuerint
Preterito pluſquamperfecto cum latus eſſem vel fuiſſem eſſes
vel fuiſſes eſſet vel fuiſſet. Etpluraliter cum lati eſſemus vel fuiſſe
mus eſſetis vel fuiſſetis eſſent vel fuiſſent. Futuro cum latus

ero vel fuero: eris vel fueris: erit vel fuerit. Etpluraliter cum lati
erimus vel fuerimus: eritis vel fueritis: erint vel fuerint.

¶ Infinitiuo modo tpē preſenti, et preterito imperfecto ferri.
Preterito perfecto et pluſq̄perfecto latum eſſe vel fuiſſe. Futuro
latum iri.

¶ Quot participia trahuntur ab hoc verbo? Duo vnum preteri
ti temporis latus: alterum futuri ferendus.

EDo quomodo declinatur? Indicatiuo modo tpē preſenti,
Edo es eſt. Etpluraliter edimus editis edunt. Preterito im
perfecto edebam edebas edebat. Et pluraliter edebamus edebatis e
debant. Preterito perfecto edi ediſti edit. Etpluraliter edimus edi
ſtis ederunt vel edere. Preterito pluſq̄perfecto ederam ederas ede-
rat. Etpluraliter ederamus ederatis ederant. Futuro edam edes e
det. Etpluraliter edemus edetis edent.

¶ Imperatiuo modo tpē preſenti es edat. Etpluraliter edamus edi
te edant. Futuro eſto tu: eſto ille. Etpluraliter edamus eſtote edun
to.

¶ Optatiuo modo tpē preſenti, et preterito imperfecto ūt eſſem
eſſes eſſet. Etpluraliter ūt eſſemus eſſetis eſſent. Preterito perfe-
cto et pluſq̄perfecto ūt ediſſem ediſſes ediſſet. Etpluraliter ūt ediſ-
ſemus ediſſetis ediſſent. Futuro ūt edam edas edat. Etpluraliter
ūt edamus edatis edant.

¶ Coniunctiuo modo tpē preſenti cū edam edas edat. Etplurali
ter cum edamus edatis edant. Preterito imperfecto cum eſſem eſ
ſes eſſet. Etpluraliter cum eſſemus eſſetis eſſent. Preterito perfecto
cū ederī ederis ederit. Etpluraliter cū ederimus ederitis ederint.
Preterito pluſq̄perfecto cū ediſſē ediſſes ediſſet. Etpluraliter cū e
diſſemus ediſſetis ediſſent. Futuro cum edero ederis ederit. Etplu
raliter cum ederimus ederitis ederint.

¶ Infinitiuo modo tpē preſenti, et preterito imperfecto eſſe.
Preterito perfecto et pluſq̄perfecto ediſſe. Futuro eſum ire vel e
ſurum eſſe.

¶ Gerundia edendi edendo edendum.

¶ Supina eſum eſu.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Quot participia deriuantur ab hoc verbo? Duo. vnum preſē
tis temporis / edēs! alterum futuri / eſurus

Eo is it. Etpluraliter imus itis eunt. Preterito iperfecto ibam
ibas ibat Etpluraliter ibamus ibatis ibant. Preterito perfe
cto iui iuiſti iuit. Etpluraliter iuimus iuiſtis iuerunt vel iuere.
Preterito pluſquamperfecto iueram iueras iuerat. Etpluraliter
iueramus iueratis iuerant. Futuro ibo ibis ibit. Etpluraliter ibi
mus ibitis ibunt.

¶ Imperatiuo modo tpē preſenti i eat. Etpluraliter eamus itē
eant. Futuro ito tu / ito ille. Etpluraliter eamus itote eunto.

¶ Optatiuo modo tpē preſēti et preterito iperfecto ut irem ires
iret. Etpluraliter ūt iremus iretis irent. Preterito perfecto et
pluſꝙperfecto vtinam iuiſſē iuiſſes iuiſſet. Etpluraliter vtinam
iuiſſemus iuiſſetis iuiſſent. Futuro vtinam eam eas eat. Etplura
liter vtinam eamus eatis eant.

¶ Cōiunctiuo modo tpē preſenti cum eam eas eat. Etpluraliter
cum eamus eatis eant. Preterito imperfecto cum irem ires iret.
Etpluraliter cum iremus iretis irent. Preterito perfecto cum iue
rim iueris iuerit. Etpluraliter cum iuerimus iueritis iuerint.
Preterito pluſꝙperfecto cum iuiſſem iuiſſes iuiſſet. Etpluraliter
cum iuiſſemus iuiſſetis iuiſſent. Futuro cum iuero iueris iuerit.
Etpluraliter cum iuerimus iueritis iuerint.

¶ Infinitiuo modo tempore preſenti et preterito imperfecto ire
Preterito perfecto et pluſꝙperfecto iuiſſe. Futuro itū ire / vel
iturum eſſe.

¶ Gerundia eundi eundo eundum.

¶ Supina itum itu.

¶ Quot participia deſcendunt ab hoc verbo? Duo. Vnū preſen
tis temporis / iens euntis! et alterū futuri! iturus / itura / iturū.

¶ Queo quis quiui ſimiliter declinatur! Vnde etiam ſimilia ſūt
participia quiens queuntis! quiturus quitura quiturum.

Fio quomō declinatur? Indicatiuo mō tpē preſenti / Fio
fis fit. Etpl'r fimus fitis fiunt. Preterito iperfcto fiebam

fiebas fiebat. Etplūr fiebamus fiebatis fiebant. Preterito perfctō
factus ſū vel fui es vel fuiſti ē vel fuit. Etplūr facti ſumus vel fu
imus eſtis vel fuiſtis ſūt fuerūt vel fuere. Preterito pluſꝙperfe
cto factus erā vel fuerā eras vel fueras erat vel fuerat. Etplurali
ter facti eramus vel fueramus eratis vel fueratis erant vel fuerāt
Futuro fiā fies fiet. Etplūr fiemus fietis fient.

¶ Imperatiuo modo tpē preſenti fi fiat Etpluraliter fiamus fi
te fiāt. Futuro fito tu / fito ille. Etpl'r fiamus fitote fiunto.

Optatiuo modo tpē preſēti et preterito iperfcto ūt fierē fieres fie
ret. Etplūr ūt fieremus fieretis fierent. Preterito perfctō et pluſ
ꝙperfecto ūt factus eſſē vel fuiſſē eēs vel fuiſſes eēt vel fuiſſet. Et
plūr ūt facti eſſemus vel fuiſſemus eētis vel fuiſſetis eēnt vel fuiſ
ſent. Futuro ūt fiā fias fiat. Etplūr ūt fiamus fiatis fiant.

¶ Cōiūctiuo modo tpē preſēti cū fiā fias fiat. Etplūr cū fiamus
fiatis fiāt. Preterito iperfecto cū fierē fieres fieret. Etplūr cū fi
eremus fieretis fierēt. Preterito perfctō cū factus ſi vel fuerim
ſis vel fueris ſit vel fuerit. Etplūr cū fcti ſimus vel fuerimus ſitis
vel fueritis ſit vel fuerīt. Preterito pluſꝙperfctō cum fctūs eſſē
vel fuiſſē eēs vel fuiſſes eēt vel fuiſſet. Etplūr cū facti eēmus vel
fuiſſemus eētis vel fuiſſetis eēnt vel fuiſſet. Futuro cū factus ero
vel fuero eris vel fueris erit vel fuerit. Etplūr cū facti erimus vel
fuerimus eritis vel fueritis erint vel fuerint.

¶ Infinitiuo modo tpē preſenti et preterito īperfctō fieri. Prete
rito perfctō et pluſꝙperfecto factū eē vel fuiſſe Futuro factum
iri.

¶ Gerundiis caret.

¶ Supina factum factu.

¶ Quot participia deriuantur ab hoc verbo? Vnū factus facta
factum.

Gaudeo quō declinatur? Indicatiuo mō tpē preſēti Gaudeo gau
des gaudet. Etplūr gaudemus gaudetis gaudēt. Preterito ī
perfecto gaudebam gaudebas gaudebat. Etplūr gaudebamus gau
debatis gaudebāt. Preterito perfctō gauiſus ſū vel fui es vel fuiſti
eſt vel fuit. Etplūr gauiſi ſimus vel fuimus eſtis vel fuiſtis ſunt

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

fuerūt vl' fuere. Preterito pluſq̄perfecto gauiſus erā vel fuerā
eras vel fueras erat vel fuerat. Etpl'r gauiſi eramus vel fuera
mus eratis vel fueratis erāt vel fuerāt. Futuro gaudebo gaude
bis gaudebit. Etpl'r gaudebimus gaudebitis gaudebunt
¶ Imperatiuo modo tpē preſenti gaude gaudeat. Etpl'r gaudea
mus gaudete gaudeant. Futuro gaudeto tu / gaudeto ille. Etpl'r
gaudeamus gaudetote gaudento.
¶ Optatiuo mō tpē preſēti z preterito iperfecto ūt gauderē gau
deres gauderet. Etpl'r ūt gauderemus gauderetis gauderent
Preterito perfecto et pluſq̄perfecto ūt gauiſus eſſem vel fuiſſē /
eſſes vel fuiſſes / eēt vel fuiſſet. Etpl'r ūt gauiſi eſſemus vel fuiſſe
mus / eſſetis vel fuiſſetis / eſſent vel fuiſſet. Futuro ūt gaudeam
gaudeas gaudeat. Etpl'r ūt gaudeamus gaudeatis gaudeant.
¶ Cōiūctiuo mō tpē preſenti cum gaudeam gaudeas gaudeat. Et
pl'r cū gaudeamus gaudeatis gaudeant. Preterito iperfecto cū
gauderem gauderes gauderet. Etpl'r cū gauderemus gauderetis
gauderent. Preterito perfecto cū gauiſus ſi vel fuerī ſis vel fue
ris ſit vel fuerit. Etpl'r cū gauiſi ſimus vl' fuerimus ſitis vel fue
ritis ſit vel fuerit. Preterito pluſq̄perfecto cū gauiſus eſſem vel
fuiſſē / eēs vel fuiſſes / eēt vel fuiſſet. Etpl'r cū gauiſi eſſemus vel
fuiſſemus / eētis vel fuiſſetis / eſſēt vel fuiſſēt. Futuro cū gauiſus
ero vel fuero / eris vel fueris erit vel fuerit. Etpl'r cū gauiſi eri
mus vel fuerimus eritis vel fueritis / erit vel fuerit. Infinitiuo
mō tpē preſēti et preterito iperfecto gaudere. Preterito perfctō
et pluſq̄perfctō gauiſū eſſe vel fuiſſe. Futuro gauiſum ire vel ga
uiſurum eſſe.
¶ Gerūdia gaudendi gaudendo gaudendum.
¶ Supina gauiſum gauiſu.
¶ Quot participia deſcēdunt ab hoc verbo. Tria. preſens gau
deus / vnū preteriti / gauiſus / et alterū futuri / gauiſurus.
Memini quomō decliātur. Indicatiuo mō tpē preſēti et pre=
terito perfecto. Memini meiſti meminit. Etpl'r Memi=
mus memiſtis memierūt vel memiere. Preterito perfecto et
pluſq̄perfecto meminerā meineras meierat. Etpl'r meminera

mus memineratis meminerant. Futuro caret
¶ Imperatiuo modo tempore preſenti / et Futuro memento tu.
Etpluraliter mementote vos
¶ Optatiuo modo tempore preſenti / et preterito perfecto et pluſq̄
perfecto vtinam Meminiſſem meminiſſes meminiſſet. Etplurali=
ter vtinam meminiſſemus meminiſſetis meminiſſent
¶ Coniunctiuo modo tpē preſenti et preterito perfecto / cum me=
minerim memineris meminerit. Etpluraliter cum meminerimus
memineritis meminerint. Preterito imperfecto et pluſq̄perfecto
cum meminiſſem meminiſſes meminiſſet. Etpluraliter cum memi
niſſemus meminiſſetis meminiſſent. Futuro cum meminero memi
neris meinerit. Etpl'r cum meminerimus memineritis meinerit
¶ Infinitiuo modo tempore preſenti / preterito imperfecto / preteri
to perfecto et pluſq̄perfecto meminiſſe
¶ Futuro Gerundiis Supinis et participiis caret
¶ Similiter declinatur. Odi odiſti odit / Noui nouiſti nouit
Cepi cepiſti cepit
¶ De imperſonalium declinatione
i Imperſonalia que deriuantur a verbis in o ſignificantibus
actionem quomodo declinantur / In tertiis tatum perſonis
hoc modo

¶ Indicatiuo mō tpē preſēti	Amatur.
Preterito imperfecto.	Amabatur.
Preterito perfecto	Amatum eſt vel fuit
Preterito pluſq̄perfecto	Amatum erat vl' fuerat
Futuro.	Amabitur.
¶ Imperatiuo modo tpē preſenti	Ametur.
Futuro	Amator.

¶ Optatiuo mō tpē preſenti et preterito i perfecto ūt amarētur
Preterito perfecto et pluſq̄perfecto ūt amatum eſſet vl' fuiſſet.

¶ Futuro vtinam	Ametur.

¶ Cōiunctiuo modo tempore preſēti cū Ametur.

Preterito imperfecto cum	Amaretur.
Preterito perfecto cum	Amatū ſit vl' fuerit

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Preterito pluſq̃perfecto/cū   Amatum eſſet vel fuiſſet
Futuro cum   Amatum erit vel fuerit
¶ Infinitiuo modo tēpore preſenti et preterito imperfecto amari.
Preterito perfecto et pluſq̃perfecto amatum eſſe vel fuiſſe
Futuro   Amatum iri

Verbo imperſonali. Indicatiuo modo tpē preſenti / oportet
Preterito imperfecto   Oportebat
Preterito perfecto   Oportuit
Preterito pluſq̃perfecto   Oportuerat
Futuro   Oportebit
¶ Imperatiuo mō tpē preſēti   Oporteat
¶ Optatiuo modo tpē preſēti et preterito imperfecto/ūt oporteret
Preterito perfecto et pluſq̃perfecto/vtinam oportuiſſet
Futuro vtinam   Oporteat
¶ Cōiūctiuo mō tpē preſēti/cū   Oporteat
Preterito imperfecto/cum   Oporteret
Preterito perfecto/cum   Oportuerit
Preterito pluſq̃perfecto/cum   Oportuiſſet
Futuro/ cum   Oportuerit
¶ Infinitiuo mō tpē preſēti et preterito imperfecto oportere
Preterito perfecto et pluſq̃perfecto   Oportuiſſe
Futuro caret
¶ Quot ſunt verba/que in imperatiuo paciuntur apocopen?
Quattuor/ dic/ duc/ fac/ et fer

¶ De participio

Participium quid eſt? Eſt pars orationis declinabilis / que ponitur ex quo deriuatur/genus et caſum habens nominis
¶ Quare dicitur participium? quia partē capit a noie / partem a verbo
¶ Participio quot accidunt? Sex Genus caſus tempus ſignificatio numerus et figura
¶ Quot ſunt genera participiorum? Quattuor. Maſculinum vt amatus / Femininum / vt amata / Neutrum/ vt amatum/ Omne

vt hic et hec et hoc amans.
¶ Amatus cuius generis? Maſculini. quare? quia omne participium deſinens in vs eſt maſculini generis.
¶ Amata cuius generis? Feminini. quare? quia omne participiū deſinens in a eſt feminini generis.
¶ Amatum cuius generis? Neutri. quare? quia omne participiū deſinens in vm eſt neutri generis.
¶ Amans cuius generis? Omnis. quare? quia omne participiū deſinens in ns eſt omnis generis.
¶ Caſus participiorū quot ſunt? Sex. Nominatiuus Genitiuus Datiuus Accuſatiuus Vocatiuus Ablatiuus.
¶ Quomodo declinātur participia? Ad regulā nominū / exceptis illis que naſcūtur a verbo quarte cōiugacionis in eo / quorum genitiuus ie vocales in eu mutat/ vt iens euntis quiens queuntis rediens redeuntis.
¶ Quot ſunt numeri participiorū / Duo ſingularis vt amans / pluralis vt amantes.
¶ Quot ſunt tempora participiorū? Quīq̃. preſens et preteritū imperfectū ſimul omnium participiorū in ans vel in ens deſinētium/ vt amans et legens/ preteritum perfectum et pluſq̃perfectū ſimul omniū participiorū in tus ſus et xus deſinētium/ vt amatus viſus nexus / et mortuus quot ſolum in uus terminatur. Futurū per ſe / omnium participiorum in rus et in dus deſinentium/ vt amaturus /amandus.
¶ Legens cuius temporis? Preſentis et preteriti imperfecti. quare? quia omne participium deſinens in ans vel in ens preſentis et preteriti imperfecti temporis eſt.
¶ Amatus cuius temporis? Preteriti perfecti et pluſq̃perfecti. quare? quia omne participiū deſinens in us vel in a vel in vm d vel r non antecedēte / preteriti perfecti et pluſq̃perfecti temporis eſt
¶ Lecturus et legendus cuius temporis? Futuri. quare? quia quocienſcumq̃ participiū deſinit in rus vel in dus ē futuri tēporis
¶ Participia in ns deſinentia quomodo formātur? A prima perſona preteriti imperfecti indicatiui modi /bam mutata in ns / vt

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

amabam amans. Excipiuntur in eo deſinentia quarte coniugacio
nis / vt iens quiens audiens.
¶ Participium in rus quomodo formatur? Ab extremo ſupino
addita rus / vt amatu amaturus.
¶ Participium ĩ dus quomodo formatur? A genitiuo ſui preſen
tis participii / tis ſillaba mutata ĩ dus
¶ Participiũ preteriti temporis quomodo formatur? Ab extre
mo ſupino correpta v / et addita s / vt amatu amatus.
¶ Quot ſunt ſignificationes participiorum? Quinq;. Actiua cum
ab actiuo deſcendit participiũ / vt ab amo amans. Paſſiua vt ab a
mor amatus. Neutra vt a ſedeo ſedens. Cõmunis ĩ vtraq; ſignifi
catione / ut ab hortor hortatus. Deponẽs / vt a proficiſcor profec
tus et profecturus. A verbo actiuo quot participia deſcẽdũt? Duo
in ns / et ĩ rus quãdo nõ carẽt ſupino. A verbo paſſiuo quot par
ticipia deſcendunt? Duo. Vnum preteriti / et alterum futuri tem
poris in dus. A verbo cõmuni quot participia deſcendunt? Quat
tuor. Duo in actiua ſignificatione in ns et ĩ rus / vt criminans cri
minaturus / In paſſiua vnum in dus vt criminandus / Et in com
muni vnum preteriti perfecti et pluſq̃perfecti temporis / vt crimi
natus. A verbo deponẽti quot participia deſcendunt? Tria. Vnũ
in ns / alterũ in rus / et vnum in tus preteriti perfecti et pluſquã
perfecti temporis. A verbo neutro quot participia deſcendunt?
Duo / ſicut ab actiuo niſi ſint tranſitiua / a quibus deſcendunt quat
tuor vt arans araturus / aratus et arandus. Sunt tamen aliqua
neutra que tria in vſu habent participia / et ſunt hec / cenans cena
tus cenaturus / prandens pranſus pranſurus / placens placitus
placiturus / nubens nupta nuptura / aſſueſcens aſſuetus aſſuetu
rus / quieſcens quietus quieturus / carens caſſus cariturus / titu
bans titubatus titubaturus / Et neutropaſſiua quinq; / vt gaudens
gauiſus gauiſurus / audens auſus auſurus / ſolens ſolitus ſoli=
turus / fidens fiſus fiſurus / fiens factus futurus differentie cau=
ſa / ne ſi facturus dicamus a facio eſſe videatur. Sunt etiam a=
lia patiens paſſus paſſurus / merens meſtus meſturus / licens lici=

tus liciturus / tacens tacitus taciturus / iurans iuratus iuraturus
¶ Que ſunt que in formandis participiis duplicare videntur ſu
pinũ? Ortus oriturus / Mortuus moriturus : Partus pariturus
Natus naſciturus / rutus ruiturus / fructus fruiturus / ignotus i=
gnoſciturus / lauo lauturus vel loturus. Ouidius tamen dixit Sa
cra lauaturas mane petebat aquas
¶ Omnia verba que carent ſupinis / carent participiis que deſcen
dunt ab eis / Que ſunt verba que carent ſupinis? Omnia medita
tiua inchoatiua imperſonalia / et pleraq; in vo diuiſas ſillabas et
neutra ſecunde coniugationis / facientia preteritũ in vi diuiſas / pre
terea quecũq; carẽt preterito / vt ãbigo ſcãdo video vergo arceo mã
do ſtrideo Similiter gliſco ſiſto ferio veſcor medeor reminiſcor
Que ſunt neutra verba ſecũde cõiugationis / que q̃uis preteritũ
in vi diuiſas faciunt / tamẽ habẽt ſupina noceo valeo placeo careo
pareo liceo oleo taceo torreo doleo
Que ſunt que carent participiis preſentis temporis? Odi noui ce
pi et memini / quia preſenti carẽt / q̃uis veteres meminens dixerit
¶ Quot ſunt participia que duplicato ſupino dupliciter efferun=
tur? Salitus et ſalſus / Sonituruѕ et ſonaturus / Altus et alitus /
Altitum et aſtatum / Preſtitum et preſtatum
¶ Que ſunt que cũ formã habeant participiorũ (quia tamẽ carẽt
tpẽ) ſẽper noĩa ſunt? Galeatus ſcutatus pileatus tunicatus manica
tus caligatus brachatus penulatus bacchatus paludatus pretexta
tus trabeatus comatus ſoleatus criſtatus ocreatus haſtatus lima
tus ſtellatus Irãtus turritus pollitus cornutus aſtutus hirſutus
¶ Quot ſunt figure participiorũ? Tres. Simplex vt fractus / Cõ
poſita vt effractus. Decompoſita vt effractior
¶ Quot modis in vim nominis tranſeunt participia? Quattuor
modis. Cõpoſitiõe / cõſtructione / cõparatione / et temporis amiſſio
ne. Cõpoſitione / ſi dictioni adiungitur que cũ verbo ſuo nõ cõponi
tur / vt ĩnocens. Cõſtructione / ſi nõ habet caſũ qui a verbo requiri
tur / vt amans iuſticie. Cõparatione / cũ cõparatur / vt indulgens in
dulgentior. Temporis amiſſione / vt amandus. i. dignus amari
¶ Legens Participiũ quomõ declinatur? Ntĩo hic et hec et hoc

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

legens. Gtio huius legentis Dtio huic legenti Actio hunc et hāc legentē et hoc legens Vtio o legēs Ablatio ab hoc et ab hac et ab hoc legente vel legenti. Etpl'r ntio hi et he legentes et hec legētia Gtio horum et harum et horum legētum vel legētium Dtio his legentibus Actio hos et has legentes et hec legentia Vocatiuo o legentes et o legentia Ablatiuo ab his legentibus

¶ Noīatiuo lectus lecta lectū Gtio lecti lecte lecti Dtio lecto lecte lecto Actio lectū lectā lectū Vocatiuo o lecte lecta lectum Ablatiuo lecto lecta lecto. Etpl'r ntio lecti lecte lecta Gtio lectorū lectarū lectorū Dtio lectis Actio lectos lectas lecta Vtio o lecti lecte lecta Ablatiuo lectis. Similiter declinātur lecturus et legendus

¶ De pronomine

QVid eſt pronomē? Eſt pars orōnis declinabilis que pro noīne proprio vniuſcuiuſq; accipitur: perſonaſq; finitas recipit Pronomini quot accidunt? Sex. Species genus numerus figura perſona caſus. ¶ Quot ſunt ſpecies pronominum? Due. primitiua vt ego: deriuatiua/ vt meus.

Quot ſunt pronoīa primitiua? octo. ego tu ſui ille iſte ipē hic et is
Quot ſunt pronomina demōſtratiua? Quattuor. Ego tu hic iſte
Quot ſunt pronomina relatiua? duo. ſui et is. Quot ſunt pronoīna modo demonſtratiua modo relatiua? Duo. Ille ipſe.
Quot ſunt pronomina deriuatiua? Septem. meus tuus ſuus noſter et veſter noſtras et veſtras

¶ Quot ſunt genera pronominū? Quiq; Maſculinum vt meus Femininū vt mea: Neutrū vt meum: Cōmune vt qualis: Trium generum vt ego tu ſui. ¶ Quot ſunt numeri pronominū? Duo ſingularis vt ego/ pluralis vt nos. ¶ Quot ſunt figure pronominū? Due. ſimplex et compoſita: Simplex vt is/ Compoſita vt idē ¶ Quot pronomina cōponuntur per ntīos? Tria. Iſte hic is. Iſte et hic ſecū cōponūtut: vt iſtic iſtec iſtoc. Is vero cum aduerbio demum cōponitur/ et fit idē/ quod ſignificat is demū id eſt iterū is ¶ Cū quot partibus orōnis cōponūtur pronomina? cū quattuor Cū noībus: vt huiuſcemodi eiuſmōi iſtiuſmodi: Cū pronomībus vt iſtic meme tete ſeſe: Cū aduerbiis/ vt eccū eccam eccos eccas Cū

prepoſitione: vt mecum tecū ſecū nobiſcum vobiſcum.

¶ Quot ſunt perſone pronominū? Tres. Prima vt ego. Secūda vt tu. Tertia vt ille. Ego cuius perſone? Prime. quare? quia omnia noīa et pronomina ſunt tertiarum perſonarum/ exceptis ego quod eſt prime/ et tu quod eſt ſecunde: et vocatiuis caſibus aliorum qui ſunt perſone ſecunde.

¶ Perſone quomō ſe cōcipiunt? Prima tā ſecundā q̄ tertiam concipit: vt ego et vos et illi fecimus. Secunda vero tātū tertiam: vt vos et illi feciſtis. Tertia vero tertiā ſolam: vt iſti et illi fecerunt.

¶ Quot ſunt caſus pronominum? Sex. Nominatiuus genitiuus datiuus accuſatiuus vocatiuus et ablatiuus.

Quot pronomina habent vtīm? quattuor. tu meus noſter et nrās.
Quot ſūt modi declinationū in pronominibus? quattuor. primus modus eſt/ cuius genitiuus in i vel in is deſinit et datiuus in i
Quot pronomina declinantur hoc modo? tria: ego tu ſui.

¶ Ntīo ego Gtīo mei vel mis datiuo michi actio me ablatīo a me. Etpluraliter ntio nos gtio noſtrū vel noſtri datiuo nobis accuſatiuo nos ablatiuo a nobis. A genitiuo mei deriuatur meus mea meum. A genitiuo noſtri deriuatur noſter noſtra noſtrum et noſtras

¶ Ntio tu gtio tui vel tis datiuo tibi actīo te vocatiuo o tu ablatio a te. Etpluraliter ntīo vos gtīo veſtrum vel veſtri datiuo vobis accuſatiuo vos vtīo o vos abltīo a vobis A gtīo tui deriuatur tuus tua tuū. A gtīo veſtri Veſter veſtra veſtrum et veſtras.

Genitiuo ſui datiuo ſibi actīo ſe ablatiuo a ſe. Etpluraliter ſui ꝛc̄ vt in ſingulari. A gtīo ſui deriuatur ſuus ſua ſuum.

¶ Secundi modi pronomina ſunt/ que genitiuum ſingularem in ius terminant et datiuum in i preter pronomen hic/ quod facit datiuum huic addita c/ vt differat ab hui interiectione.

Quot pronomina declinantur hoc modo? quinq; iſte ille is hic ipſe

¶ Nominatiuo ille illa illud genitiuo illius datiuo illi accuſatiuo illum illam illud ablatiuo ab illo ab illa ab illo. Etpluraliter nominatiuo illi ille illa genitiuo illorū illarum illorum datiuo illis accuſatiuo illos illas illa ablatiuo ab illis.

¶ Nominatiuo iſte iſta iſtud genitiuo iſtius datiuo iſti accuſa-

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tiuo iſtum iſtam iſtud. ablatiuo ab iſto ab iſta ab iſto. Etpluraliter nominatiuo iſti iſte iſta. genitiuo iſtorum iſtarum iſtorum. datiuo iſtis. accuſatiuo iſtos iſtas iſta. ablatiuo ab iſtis.

¶ Ntio ipſe ipſa ipſū. gtio ipſius. dtio ipſi. accuſatiuo ipſū ipſam ipſū. ablatiuo ab ipſo ab ipſa ab ipſo. Etpluraliter nominatiuo ipſi ipē ipā. genitiuo ipſorū ipārū ipōrū. datiuo ipſis. accuſatiuo ipōs ipſas ipſa. ablatiuo ab ipſis.

¶ Ntio hic hec hoc Gtiuo huius. Dtio huic. Actio hūc hāc hoc. Ablatiuo ab hoc ab hac ab hoc. Etpluraliter ntio hi he hec. Gtio horū harū horū. Dtio his. Actio hos has hec. Ablatio ab his.

¶ Ntio Is ea id. Gtio eius. Dtio ei. Actio eum eā id. Ablatiuo ab eo ab ea ab eo. Etpluraliter ntio ii ee ea. Genitiuo eorū earū eorū. Dtio eis Actio eos eas ea. Ablatiuo ab eis.

¶ Noīa que ſecūdo mō pronominū declinātur quot ſūt? Octo. vnus totus ſolus alius vllus vter alter quis vel qui cū ſuis cōpoſitis

¶ Ntio quis vel qui que quod vl' quid. Genitiuo cuius. Datiuo cui. Actō quē quā quod vel quid. Ablatiuo a quo vel a qui / a qua vl' a qui a quo vel a qui. Etplūr nominatiuo qui que qua. Genitiuo quorū quarū quorū. Datiuo quis vel quibus. Accuſatiuo quos quas que. Ablatiuo a quis vel a quibus.

¶ Ntio alius alia aliud. Gtio alius. Dtio alii et cetera.

¶ Noīatiuo alter altera alterū. Gtio alterius. Dtio alteri.

¶ Ntio vterqꝫ vtraqꝫ vtrumqꝫ. Gtio vtriuſqꝫ. Dtio vtriqꝫ. Actio vtrūqꝫ vtrāqꝫ vtrūqꝫ. Ablatiuo ab vtroqꝫ ab vtraqꝫ ab vtroqꝫ. Etpluraliter ntio vtriqꝫ vtreqꝫ vtraqꝫ. Gtio vtrorūqꝫ vtrarūqꝫ vtrorūqꝫ. datiuo vtriſqꝫ. actio vtroſqꝫ vtraſqꝫ vtraqꝫ. ablatiuo ab vtriſqꝫ.

¶ Ntio neuter neutra neutrū. Gtio neutrius. et reliqua.

¶ Ntio aliquis aliqua aliquod vel aliquid. Gtio alicuius Dtio alicui actio aliquē aliquā aliquod vel aliquid. abltiō ab aliquo ab aliqua ab aliquo. Etpluraliter ntio aliqui alique aliqua. Genitiuo aliquorū aliquarū aliquorū. Datiuo aliquibus. Accuſatiuo aliquos aliquas aliqua. ablatiuo ab aliquibus.

Ntio quidā quedā quoddā vel quiddā. gtio cuiuſdā. datiuo cuidā. accuſatiuo quedā quādā quoddā vl' quiddā. ablatiuo a quodā a quadā a

quodā. Etpluraliter ntio quidā quedā quedā. gtio quorūdā quarūdā quorūdā. datiuo quibuſdā. actio quoſdā quaſdā quedā. ablatiuo a quibuſdam. Notādū ꝙ interrogatiua infinita abnegatiua diſtributiua relatiua: quoniā carēt demonſtratione / carēt etiā vtio caſu: vt quis qualis talis alius nullus alter vter bini terni et ſimilia.

¶ Tertii modi pronomina ſunt: que per omnes caſus ſequuntur declinationem mobilium nominum declinationis ſecunde.

¶ Quot pronomina hoc modo declinantur? quinqꝫ: meus / tuus / ſuus / noſter / et veſter. Sed meus in vtio cum deberet facere mee duas ee breues / in i longam conuertit / et facit o mi.

Ntio meus mea meū. Gtio mei mee mei. Dtio meo mee meo. Accuſatiuo meum meā meū. Vtio o mi mea meum. Ablatiuo a meo mea meo. Etpluraliter nominatiuo mei mee mea. Gtio meorum mearū meorū. Datiuo meis. Actio meos meas mea. Vtio o mei mee mea. Ablatiuo a meis.

¶ Ntio tuus tua tuū eodem modo caret vocatiuo.

¶ Ntio ſuus ſua ſuū. Noſter noſtra noſtrum. Veſter veſtra veſtrū. eodem modo.

¶ Quarti modi pronomina ſunt: que per omnes caſus ſequūtur tertiā declinationē: vt noſtras et veſtras: que antiqui etiam in noīatiuo dicebant noſtratis / et vrātis: ideo circūflectūtur quia ſunt per ſincopen dicta.

¶ Nominatiuo hic et hec noſtras et hoc noſtrate. Gtio huius noſtratis. Dtio huic noſtrati. Actio hunc et hanc noſtratem et hoc noſtrate. Vtio o noſtras / et o noſtrate. Ablatiuo ab hoc et ab hac et ab hoc noſtrate vel noſtrati. Etpluraliter nominatiuo hi et he noſtrates et hec noſtratia. Gtio horum et harum et horum noſtratū. Datiuo his noſtratibus. Actio hos et has noſtrates: et hec noſtratia. Vtio o noſtrates: et o noſtratia. Ablatiuo ab his noſtratibus.

Ntio hic et hec et hoc veſtras. Et reliqua.

¶ De prepoſitione.

Quid eſt prepoſitio? Eſt pars orōnis indeclinabilis que aliis partibus orōnis ī appoſitione vel ī cōpoſitione preponitur. Prepoſitioni quot accidūt? vnū. quid? caſus tātū.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Qui caſus accidunt prepoſitioni? accuſatiuus et ablatiuus.
¶ Que ſunt prepoſitiones ſeruientes actio caſui? Ad apud ante
intra aduerſus vel aduerſū cis citra circū circa cōtra erga extra in
ter intra infra iuxta ob pone per prope propter ſecundum poſt
trans ultra ſupra preter circiter vſq; ſecus penes. Dicimus enim
ad patrem apud villam ante edes aduerſum inimicos cis rhenum
citra forum circum vicinos circa templum cōtra hoſtes erga pro
pinquos extra terminos inter naues intra menia infra tectum
iuxta macellum ob augurium pone tribunal per parietem prope
feneſtram propter diſciplinam ſecundum fores poſt tergū trans
ripam vltra fines preter officium ſupra celum vſq; occeanum ſe=
cus viam penes arbitros circiter annos.
¶ Que ſunt prepoſitiones ſeruientes ablatiuo caſui? A ab abs
cum coram clam de e ex pro pre palam ſine abſq; tenus. Quomo
do? dicimus enim! a domo ab homine ab hoſte abs te cum excer=
citu coram teſtibus clam cuſtodibus de foro e iure ex prefectura
pro clientibus pre timore palam omnibus ſine labore abſq; iniu
ria tenus pube/ quod nos dicimus pubetenus.
¶ Que ſunt prepoſitiones vtriq; caſui ſeruientes? in ſub ſuper
et ſubter. Quando accuſatiuo caſui ſeruiunt? Quando vel nos vl'
quoſlibet ad locum ire iſſe vel ituros eſſe ſignificamus. Quando
ablatiuo? quando vel nos vel quoſlibet in loco eſſe/fuiſſe/futuros
eſſe ſignificamus. In accuſatiuo caſui/itur in antiquam ſiluam.
In ablatiuo caſui/ſtās celſa ī puppi. Sub accuſatiuo caſui/poſtes
q; ſub ipſos nituntur gradibus. Sub ablatiuo caſui/ arma ſub ad
uerſa poſuit radiantia quercu.
¶ Que ſunt prepoſitiones que dumtaxat in compoſitione reperi
untur? Di/dis/re/ſe/am/et con/Quomodo? dicimus enim Di
duco/diſtraho/recipio/ſecubo/amplector/congredior.
¶ Que ſunt que cōponi non poſſunt? Apud/et penes.
¶ Que coniunguntur et ſeparantur? relique omnes.
¶ Quot prepoſitiones deſinunt in x? Vna tantum! que eſt? ex!
et nulla alia pars orationis deſinit in x preter nomina! et vix! et
mox/et pax aduerbium comicum. ¶ De aduerbio.

QVid eſt aduerbium? eſt pars orationis indeclinabilis/ que
adiecta verbo ſignificationem eius explanat atq; implet.
Quare dicitur aduerbium? quia ſtat in verbum/ hoc eſt iuxta ver
bum.
Aduerbio quot accidunt? tria, que? Species ſignificatio et figura
¶ Quot ſunt ſpecies aduerbiorum? due. Primitiua vt ſepe! deri
uatiua vt ſepiſſime.
¶ Aduerbia vnde deriuantur? Vel ab aliis aduerbiis! vt a clam
clāculum/a ſepe ſepius! vel a nominibus/ vt Tullius Tulliane!
latinus latine/ vel a verbo ſiue participio ſeu participali nomine
vt ſentio ſenſus ſenſim! ſto ſtatus ſtatim. ſingultio ſingultus ſin=
gultim! vel a nomine et verbo/vt a pede et tento! vt pedetentim
vel a pronomine! vt hic illic! ab hic et ille! vel a prepoſitione! vt
ex extra! in intra/ con contra.
¶ Quot ſunt deriuatiuorum aduerbiorum ſpecies? tres. Aut ei
cōparatiua ſunt. Aut ſuperlatiua. Aut diminutiua/ vt bene meli=
us optime belle! clare clarius clariſſime! primū primulū! longe
longule.
¶ Quot ſunt ſignificationes aduerbiorum? Diuerſe. aut enī tem
poris ſūt! aut loci! aut numeri! aut negandi! preterea affirmādi!
demonſtrandi! optandi! hortandi/ordinis! interrogandi! ſimilitu=
dinis! qualitatis! q̄titatis! dubitandi. Aliqua etiam ſunt aduerbia
perſonalia! vocandi! reſpondendi! ſeparandi! iurandi! eligendi! cō
gregandi! prohibendi! euentus! cōparandi.
¶ Da aduerbia loci. hic ibi illuc vnde intro foras intus foris.
¶ Da temporis. hodie nuper cras aliquando nūc olim iamiā iā
dudum.
Da numeri! ſemel bis ter quater decies centies et millies.
Da negādi! Haud non nec neq; et nequaq̄.
Da affirmādi! profecto ſcʒ quippe videlicet quidni.
Da demonſtrandi! En ecce.
Da optandi. vtinam oſi outinam.
Da ordinis. deinde deinceps poſtea preterea.
Da interrogandi. Cur quare q̄obrem.

Da ſimilitudinis. Ceu quaſi velut veluti et vti
Da qualitatis. Bene male docte pulchre fortiter ſuauiter
Da q̄titatis. Multū parum minimum magnopere
Da dubitandi. Fors fortaſſis fortaſſe forſā forte.
Da perſonalia. Mecum tecum ſecum nobiſcum et vobiſcum
Da vocandi. Heus o
Da reſpondendi Eu oe o
Da ſeparandi. Seorſum ſecus ſecreto ſigillatim bifariam omnifa
riam.
Da congregandi ſimul vna pariter cōiunctim
Da iurandi Edepol caſtor hercle mediuſfidius
Da eligendi. Potius immo
Da prohibendi. Ne.
Da euentus Forte caſu fortefortuna
Da hortandi Eya age agite.
Da remittendi. Senſim paulatim pedetentim
Da intendendi. Valde nimium prorſus penitus omnino
Da comparatiui. Magis minus plus celerius tardius
Da ſuperlatiui. Maxime minime ocyſſime quod ab ocys greco vo
cabulo deriuatur.
¶ Quot ſunt figure aduerbiorū? Tres. ſimplex vt diu / huc. Cō
poſita: vt interdiu / adhuc. Decōpoſita: que a cōpoſitis deriuatur:
vt a miſericordia miſericorditer: ab indocto indocte: ab efficace effi
caciter.

¶ De interiectione

QVid eſt interiectio? Eſt pars orōnis indeclinabilis voce in
cognita mentis affectum ſignificans.
Quare dicitur interiectio? quia interiacet aliis partibus orationis
¶ Cur greci interiectionem inter aduerbia ponunt? Quoniam
hec quoq; vel adiungitur verbis: vt ſi dicam pape quid video: vel
verba eis ſubaudiuntur: vt ſi dicam pape / etiam ſi nō addatur mi
ror / habet in ſe eius verbi ſignificationem.
¶ Interiectioni quot accidunt? Vnum. tantum ſignificatio.
¶ Quot ſunt ſignificationes interiectionum? Diuerſe. Aut eni

dolentis ſunt / vt heu / hei / ah. Aut gaudentis: vt euax / io / euoe /
euge. Aut metuentis: vt atat. Aut admirantis: vt pape. Aut excre
antis: vt ah. Aut illudendi: vt eugeeuge. Aut ridendi: vt ahaha.

¶ De coniunctione.

QVid eſt cōiunctio? Eſt pars orationis indeclinabilis adnec
tēs ordinanſq; ſententiam.
Cōiunctioni quot accidunt? Tria. que? Species / figura / et ordo.
¶ Quot ſunt ſpecies cōiunctionū? Decem et octo. Que? Copula
tiua cōtinuatiua ſubcontinuatiua adiunctiua cauſalis approbatiua
diſiunctiua ſubdiſiunctiua dubitatiua diſſertiua vel electiua aduer
ſatiua abnegatiua vel rōnalis interrogatiua cōpletiua effectiua diſ
tributiua diminutiua.
¶ Que eſt coniunctio copulatiua? que copulat tam verba q̄ ſēſum
vt et q; ac atq; quidē quoq; at aſt ſed autem vero.
¶ Que ſunt cōiūctiones cōtinuatiue? Que continuationē et conſe
quentiam rerum ſignificant / vt ſi cum ei grecum ſignificat. quan
do enim ſignificat ean cauſalis eſt. ſimiliter ſiue ſin ſeu tam cōtinu
atiue q̄ cauſales: vt ſi eū volo manere: quid ad te? etſi ſtertit dormit
¶ Que ſunt ſubcontinuatiue? que cauſam cōtinuationis oſtendūt
conſequentē cū eſſentia rerum / vt quia / quoniam: vt quia ſol eſt
ſupra terram dies eſt.
¶ Que ſunt adiunctiue? que verbis ſubiunctiuis adiūguntur vt
ſi cū dū vt quatenus: quedam tamen ex hiis ſunt etiam cauſales.
¶ Que ſunt cauſales? que adiuncte verbo indicatiuo ſignificant
cauſam precedentē. Et hoc intereſt inter cauſales et adiunctiuas q;
cauſales cum affirmatione: adiunctiue cum dubitatione proferun
tur.
¶ Que ſunt approbatiue? que approbant rem / vt quidem equi
dem et aliquando: ſicut apud Virgilium. Dii ſi qua eſt celo pie
tas.
¶ Que ſunt diſiunctiue? que q̄uis dictiones coniungant: ſēſum
tamen diſiungunt / et alteram quidem rem eſſe: alteram vero non
eſſe ſignificant / vt ve / vel / aut / ſeu / ſiue: vt aut lux eſt: aut tenebre
¶ Que ſunt ſubdiſiunctiue? Que voce ſubiunctiuarum vtrūq; ta

men eſſe ſignificant/vel ſimul vel diſcrete. Simul vt apud Terentiū: vel rex ſemper maximas tibi gratias agebat: pro etiam rex: et Alexander ſiue Paris/pro Alexander qui et paris dicitur. Diſcrete: vt toto die vel legit iſte vel cogitat. ſignificat enim vtrumq; facere: ſed non ſimul

¶ Que ſunt dubitatiue? Que dubitationem oſtendunt: vt aut prodeſt aut non prodeſt diuitias querere.

¶ Diſſertiue vel electiue que ſunt? cum diuerſis prepoſitis aliquid ex eis nos eligere oſtendimus/vt diues eſſe volo ꝙ pauper Terentius: que inhoneſte hic voluit diuitias parare ꝙ honeſte in patria viuere

¶ Aduerſatiue que ſunt? Que aduerſum conuenienti ſignificant vt tamen/quamꝗ̃/ꝗ̃uis/etſi/ etiamſi

¶ Abnegatiue que ſunt? Que verbis coniuncte poſſe rem fieri oſtendunt ſed propter cauſam aliquam impediri: vt iuiſſem/ niſi hoſtes impediſſent

¶ Collectiue vel rōnales que ſunt? Que ratione confirmāt ſupra dicta: vt ergo/igitur/itaq;/quin/alioquī/immo/vtiq;/atqui dicuntur etiam relatiue/ꝙ prepoſitis aliis referuntur

¶ Interrogatiue que ſunt? que dubitationem cum interrogatione ſignificant/ vt an/ ne/necne

¶ Cōpletiue/que ſunt? He vero/autē/quidē/equidem/ quoq;/ eni/ nā/ nāq;/ et fere vbicunq; cōiunctiones ornatus cā vel metri nulla ſignificationis neceſſitate ponuntur

¶ Effectiue que ſunt? que ſignificant effectum ex cauſa/ vt legi/ nam doctus ſum

¶ Diſtributiue que ſunt? que diuerſis diuerſa diſtribuunt: vt ego lego: tu vero dormis

¶ Diminutiue que ſunt? Que diminutionem ſignificant: vt ſi nō potes vtrumq; concedere ſaltem concede alterum

¶ Quot ſunt figure coniunctionum? Due. ſimplex: vt at/ ſed: cōpoſita: vt atq; /ſedenim

¶ Ordo coniunctionis quotuplex eſt? Triplex. Aut enim prepoſitiue ſunt coniunctiones/ aut ſubiunctiue/aut communes

¶ Que ſunt coniunctiones prepoſitiue? que ſemper preponūtur in ordine orationis: vt at/aſt /aut /ac/vel/nec/neq;/ſi/quin/quatenus/ſin/ſeu/ſiue/ni.

¶ Que ſunt coniunctiones ſubiunctiue? que ſemper ſubiūgūtur in ordine orationis: vt que/ve/ne/ que etiam encletice dicuntur: quidem: quoq;/autem.

¶ Que ſunt coniunctiones medie? que indifferēter et preponi et ſubiungi poſſūt: vt ergo: igitur: itaq;. et alie pene ōnes cōiūctiōes

¶ De conſtructione orationis

QVid eſt conſtructio? Eſt debita diſpoſitio partium orationis in ipſa oratione

Adiectiuum cum ſubſtātiuo in quot accidentibus cōuenire dz? In tribus. in genere numero et caſu: vt Pyrrhus modeſtus et Penelope pudica

¶ Nominatiuus cum verbo in quot accidentibus cōuenire debet In duobus. perſona et numero: vt Pyrrhus diſcit

¶ Relatiuum cum antecedente in quot accidentibus conuenire debet. in genere: numero et perſona: et aliquādo in caſu: vt Pyrrhus qui legit: Penelope que cantat: Templa que edificantur: Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt

¶ Que ſunt verba que tam ante ſe ꝙ poſt ſe exigunt nominatiuū caſum? Duo ſubſtātiua verba: Sum et exiſto: vt ſum bonus: ſum doctus. Item quinq; vocatiua: Vocor dicor nominor nuncupor et appellor: vt dicor Pyrrhus: Item fio: vt ego fio quotidie doctior et ego factus ſum eques. Preterea omīa fere uerba que reciproce dicūtur: vt ego euado doctus: efficior fortis: ſcribor magnanimus cātor liberalis: predicor pius: ſto immobilis. et ſimiliter tu euadis efficeris ſcriberis cantaris predicaris: ille euadit efficitur ſcribitur cātatur predicatur doctus fortis magnanimus liberalis pius immobilis

¶ Quotuplex eſt verbum? Duplex Perſonale et imperſonale Perſonale eſt quod habet diſtinctos numeros et perſonas Imperſonale quod caret numeris et perſonis

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Quid eſt verbum actiuum? Quod in o deſinens facit ex ſe paſſiuum in or / vt amo amor. Excipiuntur facio et compoſita eius / vt frigefacio / calefacio / paruifacio / quorum paſſiua ſunt fio frigefio calefio / paruifio / et reliqua

¶ Verba actiua quos caſus exigunt? Nominatiuum ſemper ante ſe pro re agente / poſt ſe accuſatiuum vel datiuum pro re paciente vt amo te / et inuideo tibi

Nonne exigunt etiam infinitum / vt cupio legere? infinitum eo loco in vim nominis tranſit / et eſt indeclinabile / vnde cum adiectiuo cõiũgitur / vt apud Perſium. Scire tuũ nichil eſt / niſi te ſcire hoc ſciat alter. Et alibi. velle ſuũ cuiqꝫ eſt / nec voto viuitur vno

¶ Nota ꝙ interdum abſolute ponuntur verba actiua / vt ego amo id eſt amore captus ſum / et cogito / id eſt cogitabundus ſum.

¶ Nota etiam ꝙ vltra proprios caſus omne verbũ põt habere datiuũ poſt ſe / Item ablatiuum vnum ſignificantem cauſam efficiẽtem / alium ſignificãtem inſtrumentum / aliũ ſignificantem cauſã finalem / alium etiam cum prepoſitione / vt ego ſummo ſtudeo ſcribo michi librum calamo in mẽbranis / bonitate eius / vtilitate mea quocũqꝫ loco et tempore

¶ Nota etiam ꝙ eadem verba poſſũt eſſe diuerſorum ordinum et diuerſorum generum / vt audio te eſt primi ordinis et generis actiui / item ſeptimi ordinis et põt eſſe generis neutri / cũ dicimus audio tibi / vt inferius explicabitur / Item ſexti ordinis / cũ dicimus audio Virgiliũ abs te

¶ Cum quibus accuſatiuis iungũtur verba actiua? Interdum cũ accuſatiuis ſignificantibus animal rationale / Interdum cum accuſatiuis ſignificantibus rem / vt amo hominem / amo agrũ quod nõ accidit neutris / nõ enim poſſumus dicere aro hominem / ſicut aro agrum

¶ Variatur ne ſignificatio verbi quãdo variatur ſignificatio accuſatiui? Aliquãdo nõ variatur / vt amo hominem / amo agrũ. eadẽ eſt vtrobiqꝫ ſignificatio. Aliquando variatur / vt oro te / id eſt precor te / et oro vitam / id eſt peto vitam / vnde exoraui te / eſt perſuaſi tibi / et exoraui vitam / eſt impetraui vitam

¶ Quot ſunt ordines verborum actiuorum? Septem.

Que ſunt verba actiua primi ordinis? Que exigunt nominatiuũ ante ſe pro re agente / et accuſatiuũ poſt ſe pro re paciente / vt Pirrhus amat Penelopen.

Diligo	gis	xi	ctum	
Amo	as	aui	atum	amer
Audio	dis	iui	itum	ouier
Exaudio	dis	iui	itum	eſſaucer
Faſtidio	dis	iui	itum	ennuer
Tango	gis	tetigi	ctum	toucher
Colo	lis	lui	ultum	amer orner labourer honorer et habiter
Fero	fers	tuli	latum	porter
Video	des	di	ſum	voir
Verbero	as	aui	atum	batre
Cedo	dis	cidi	eſum	
Percutio	tis	cuſſi	uſſum	fraper
Aſpicio	cis	exi	ctum	
Reſpicio	cis	exi	ctum	regarder
Deſpicio	cis	exi	ctum	
Contemno	nis	pſi	ptum	deſpriſer
Sperno	nis	eui	etum	
Deſidero	as	aui	atum	deſirir
Cupio	pis	iui	itum	conuoiter
Opto	as	aui	atum	deſirir
Appeto	tis	iui	itum	appeter
Noſco	ſcis	oui	otum	
Cognoſco	ſcis	oui	gnitum	cognoſtre
Agnoſco	ſcis	oui	gnitum	
Expecto	as	aui	atum	attendre
Fallo	lis	fefelli	falſum	
Decipio	pis	epi	ptum	deceuoir
Capio	pis	epi	ptum	
Sumo	mis	pſi	ptum	prendre

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Intelligo	gis	xi	ctum	entendre
Conſulo	lis	lui	ſultum	conſeillier
Voco	as	aui	atum	
Appello	as	aui	atum	apeller
Nomino	as	aui	atum	nommer.
Rego	gis	xi	ctum	
Guberno	as	aui	atum	gouuerner
Adminiſtro	as	aui	atum	
Perficio	cis	eci	ectum	
Compleo	es	eui	etum	acomplir
Abſoluo	uis	ui	utum	abſoudre
Finio	nis	iui	itum	finir
Torqueo	ques	orſi	ortum	tuormenter
Occido	dis	di	ſum	tuer
Interficio	is	eci	ectum	
Interimo	mis	emi	emptum	
Perimo	mis	emi	emptum	tuer
Neco	as	aui	atum	
Trucido	as	aui	atum	
Obtrunco	as	aui	atum	tuer
Terreo	es	rui	itum	eſpouenter
Timeo	es	ui	caret ſupino	
Metuo	is	ui	ca. ſupīo	craindre
Formido	as	aui	atum	
Facio	cis	eci	actum	faire
Ago	is	egi	actum	
Frigefacio	cis	eci	actum	efroitder
Calefacio	cis	eci	actum	eſchaufer.
Paruifacio	cis	eci	actum	
Nihilifacio	cis	eci	actum	
Flocifacio	cis	eci	actum	
Paruipendo	dis	di	ſum	petitpriſer
Nihilipēdo	dis	di	ſum	
Floccipendo	dis	di	ſum	
Pronihilohabeo	bes	bui	itum	petitpriſer

Perdo	dis	didi ditum	perdre
Amitto	tis	ſi iſſum	
Quero	ris	ſiui ſitum	
Inquiro	ris	ſiui ſitum	querir
Exquiro	ris	ſiui ſitum	
Veſtigo	as	aui atum	
Inuenio	nis	eni entum	
Reperio	ris	peri ertum	
Cōperio	ris	peri ertum	trouuer
Inueſtigo	as	aui atum	
Acquiro	ris	ſiui ſitum	aquerir
Lucrifacio	cis	eci actum	gaignier
Pario	ris	peperi partum	enfanter
Gigno	gnis	enui enitum	
Genero	as	aui atum	engendrer
Pono	nis	ſui ſitum	mettre
Libero	as	aui atum	deliurer
Recipio	pis	epi eptum	
Suſcipio	pis	epi eptum	receuoir
Adiuuo	as	aui atum	aider
Duco	cis	xi ctum	mener
Moueo	es	oui otum	mouuer
Cōmoueo	es	oui otum	cōmouer
Remoueo	ues	oui otum	oſter
Verto	tis	ti erſum	tourner
Conuerto	tis	erti erſum	conuertir
Laudo	as	aui atum	louer
Vitupero	as	aui atum	vituperer
Vulnero	as	aui atum	naurer
Saucio	cias	aui atum	
Fugio	gis	ugi itum	fuir
Fugo	as	aui atum	chaſſer
Expello	lis	uli ulſum	
Repello	lis	ulſi ulſum	debouter

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Cōpello	lis	uli ulſum	
Cogo	gis	egi actum	vaincre
Vinco	cis	ici ictum	
Supero	as	aui atum	ſourmonter
Augeo	ges	xi ctum	acroiſtre
Minuo	is	ui utum	
Diminuo	is	ui utum	diminuer
Extenuo	as	aui atum	
Iacio	cis	ieci actum	ieter
Proiitio	cis	ieci ctum	
Deiitio	cis	ieci ectum	deieter
Precipito	as	aui atum	precipiter
Mergo	gis	erſi erſum	
Submergo	gis	erſi erſum	noier
Recreo	as	aui atum	recroer
Foueo	ues	oui otum	nourir
Mordeo	des	momordi morſum	mordre
Paro	as	aui atum	appareiller
Apparo	as	aui atum	
Effero	ers		alleuer
Extollo	lis	extuli latum	

¶ Quomodo differunt inter ſe diligo/colo/et amo? Diligimus le uiter/Amamus vehementer/Colimus cum veneratione

¶ Fero quot ſignificationes habet? Quinq/ferre portare/ferre dicere/ferre optare/ vt fert animus/ferre producere / vt arbor fert bonos fructus/ ferre pati

¶ Conſulo quot ſignificationes habet? Tres. Conſulere enim cū accuſatiuo caſu eſt primi ordinis actiuorum / et ſignificat petere conſilium / vt conſule iuriſperitos / id eſt pete conſilium a iuriſperitis. Conſulere cum datiuo ſeptimi ordinis actiuorum eſt dare conſilium / vt conſulant tibi iuriſconſulti / id eſt dent tibi conſilium. Conſulere neutrum ſecundi ordinis eſt iuuare / et preſidium ferre / vt conſule honori tuo / conſule calamitati hominum / Vnde conſultor quamuis proprie dicatur qui conſilium ab alio querit / ſigni

ficat tamen etiam eum qui conſulit/ vt eſt in prouerbio illo/Malū conſilium conſultori peſſimum.

Occido quantam habet penultimā? Longam/quando actiuum eſt primi ordinis/et ſignificat interficio. Nā quando penultimā breuem habet neutrum eſt abſolutum/et ſignificat mori. quanquam dicatur etiam de ſole occidit/cum a conſpectu noſtro terre interpoſitione aufertur/et occaſus ſolis quaſi mors. ita etiam poteſt dici ortus hominis et occaſus/ſicut ortus ſolis et occaſus.

¶ Timeo et metuo/ cum primi ordinis ſunt et accuſatiuum habent/ſignificant formidare/ut diſcipulus timet preceptorē. Quando autem habent datiuum ſunt ſeptimi ordinis / et ſignificant vereri/ne quid mali alicui accidat. vt Timeo tibi/timeo michi/timeo amico.

¶ Perdo perdis quando habet accuſatiuū ſignificantem rem/idē eſt quod amitto/vt perdidi pecuniam/hoc eſt amiſi pecuniam. Quando autem habet accuſatiuū ſignificantem animal/interdum ſignificat amittere/vt perdidi patrem / perdidi fratrem. Interdum ſignificat deſtruere/vt perdam inimicos meos/hoc eſt deſtruā eos.

¶ Quid intereſt inter parere et parturire? Parturire neutrum eſt et deſideratiuum. ſignificat autem eniti/ et quaſi partum deſiderare/Parere autem actiuum eſt/ et ſignificat in lucem iam emittere et enixam eſſe. vt quod iam diu parturiit/aliquando pariet.

¶ Recipio ſi accuſatiuum habet ſine ablatiuo cum a/vel ab primi ordinis actiuorum eſt/et ſignificat accipere/ſi antem cum ablatiuo et a vel ab ſexti ordinis eſt/et idem ſignificat. Si vero datiuum habeat/ſeptimi ordinis actiuorum eſt/et ſignificat promittere/vt recepiſti michi/hoc eſt promiſiſti michi.

¶ Cogere aliquando ſignificat compellere/ aliquādo coniungere et coadunare/ vt cogite capellas/id eſt coadunate.

¶ Superare aliquando eſt vincere/cum eſt actiuum primi ordinis Aliquando autem eſt neutrum/et ſignificat ſupereſſe. vt ſuperant pecunie id eſt ſuperſunt.

q Que ſunt verba actiua ſecūdi ordinis? Que exigunt nominatiuum ante ſe/et poſt ſe accuſatiū cū genitiuo vel ablatiuo/vt tu

Impleſti domum tritico/et conſulo te remedii

Emo	mis	mi emptum	achater
Cōparo	as	aui atum	
Vendo	dis	didi ditum	vendre
Venundo	das	edi atum	
Reuendo	dis	didi itum	reuendre
Eſtimo	as	aui atum	eſtimer
Redimo	mis	emi ptum	rachater
Culpo	as	aui atum	blaſmer
Arguo	uis	ui utum	arguer
Reprehēdo	dis	di ſum	reprendre
Increpo	as	aui atum	
Accuſo	as	aui atum	accuſer
Incuſo	as	aui atum	
Damno	as	aui atum	damner
Condemno	as	aui atum	condamner
Caſtigo	as	aui atum	chaſtier
Punio	nis	ui nitum	pugnir
Mulcto	ctas	aui atum	pugnir
Impleo	ples	eui etum	emplir
Euacuo	as	aui atum	vuider

¶ Quid intereſt inter accuſare et incuſare? Incuſamus maiores/ accuſamus pares vel inferiores. Et poſſunt habere datiuū/ vel ablatiuū cū corā/vel accuſatiuū cū apud aut ante/vt pyrrhus accuſat penelopē ſuperbie corā matre ſua/vel apud aut ante matrē ſuā In verbis precium ſignificātibus/in quo caſu ponitur preciū? in ablatiuo/vt emi equū decē minis/vel emi equū magno precio/ et pōt addi ablatiuus cum a vel ab/ vt emi a platone aut ſocrate/ ſicut cū vendo poteſt addi datiuus/ vt vendidi tibi librum decem aureis. Ceterū hec adiectiua tanti et q̃ti et ſua compoſita/ vt tantidē quantiuis q̃ticunq; q̃tilibet. Item pluris et minoris/cū ſine ſubſtantiuo ſunt ſemper ponuntur ī gtīo/ et preter hec omnia alia in ablatiuo ponūtur/vt plautus/q̃ti eam emit? vili/et Oratius/q̃ti empte? paruo. Eandē legem ſeruāt hec adiectiua cum aliis etiā ver

bis ſimilibus valeo eſtimo redimo veneo liceor conduco loco/et aliis hmōi. Quod ſi addantur ſubſtantiua ſtatim in ablatiuos conuertuntur. Et ſicut non dicimus/q̃to emiſti/ ſed q̃ti emiſti/ ita nō poſſumus dicere q̃ti precii emiſti/ſed q̃to precio emiſti/ ſic dicimus q̃tiuis emiſti/et q̃touis precio emiſti/ q̃tilibȝ emas et q̃touis precio emas. excipitur tantidē ꝙ ī ablatiuū reſolui nō pōt/quia duos caſus tātū hȝ tātūdē et tantidē. Eadē rō eſt de pluris et minoris cōparatiuis. Dicimus enim pluris emit et minoris vendit/ Dicimus etiā carius et vilius/ nō tamē carioris et vilioris emi vl' vēdidi. Plinius libro xxxv. cum de pamphilo pictore ſcribit. Neminē inquit minoris docuit talento/ idē neminē minori precio docuit q̃ talento/cōtra Laurentiū vallenſē qui vult hmōi gtīos iungi dūtaxat cū verbis emo valeo vendo conſto eſtimo

QVe ſunt verba actiua tercii ordinis? Que exigunt ntīm ante ſe/et poſt ſe actīm et dtīm/vt trado te ſtudiis philozophie

Do	das	dedi	datum	
Trado	dis	didi	ditum	
Dedo	dis	didi	ditum	
Tribuo	as	bui	utum	
Prebeo	es	bui	itum	
Impendo	dis	di	ſum	donner
Prepono	is	ſui	itum	
Antepono	is	ſui	itum	deuāt mettre
Prefero	ers	tuli	latum	
Premitto	tis	iſi	iſſum	deuāt enuoier
Dico	is	xi	ctum	dire
Dico	as	aui	atum	dedire ou cōſecrer
Subiugo	as	aui	atum	
Subigo	gis	egi	actum	
Subiicio	cis	eci	ctum	ſubiuguer ou ſoumettre
Subdo	dis	didi	ditum	
Suppono	nis	ſui	ſitum	
Mitto	tis	ſi	iſſum	enuoier
Deſtino	as	aui	atum	mander

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

Lego	as	aui	atum	mander
Oppono	is	ſui	itum	
Obutio	cis	ieci	ctum	oppoſer
Predico	cis	xi	ctum	
Prenūcio	as	aui	atum	deuāt dire
Edico	cis	xi	ctum	
Indico	cis	xi	ctum	
Iubeo	bes	ſſi	ſſum	cōmander
Impero	as	aui	atum	
Precipio	pis	epi	eptum	cōmander
Nuncio	as	aui	atum	
Renuncio	as	aui	atum	nuncier
Interdico	cis	xi	ctum	interdire
Prohibeo	bes	bui	itum	
Veto	as	ui	itum	deffendre
Confero	fers	tuli	latum	donner
Comparo	as	aui	atum	comparer
Cōmendo	as	aui	atum	recōmander
Prodo	dis	didi	ditum	trair
Indico	as	aui	atum	
Declaro	as	aui	atum	
Manifeſto	as	aui	atum	demonſtrer
Oſtendo	dis	di	ſum	
Explico	as	aui	atum	
Enucleo	as	aui	atum	
Dilucido	as	aui	atum	declarer et
Aperio	ris	ui	ertum	expliquer
Cōmodo	as	aui	atum	
Mutuo	as	aui	atum	preſtre
Reddo	dis	didi	itum	
Reſtituo	is	ui	utum	rendre
Promitto	tis	ſi	ſſum	
Spondeo	des	ſpoſpondi	ſum	promettre
Addico	cis	xi	ctum	

Accōmodo	as	aui	atum	approprier
Dono	as	aui	atum	donner

¶ Legare quot ſignificationes habet? duas. legare eñ eſt mittere! vnde dicuntur legati / ꝙ oratores mittantur. Hinc etiam dicuntur college / quaſi ſimul mittātur ad idē officiū. Itē legare ē teſtamēto relinquere! vnde dicuntur legata / hoc eſt relicta / et legatarii

¶ Dare litteras dicimus non ei ad quē ſcribimus / ſed ad eum! Et econuerſo! non ad eū qui fert litteras / ſed ei! vt do tibi lrās ad Ciceronem id eſt do tibi lrās quas feras ad Ciceronem! et dedi litteras ad te Ciceroni. i. dedi Ciceroni litteras quas ferret ad te

¶ Cōmendare quot ſignificationes habet? Duas. eſt enī aliquādo primi ordinis / et ſignificat laudare! vt commendaui te in Senatu et apud ceſarem! hoc eſt laudaui! Aliquando eſt tertii ordinis / et ſignificat tradere fidei! vt commendo me tibi. i. tue trado fidei! et cōmendo tibi pecuniam! aut cōmendo rem memorie

¶ Quid intereſt inter mutuo et cōmodo? Cōmodamus que eadem reſtituuntur! vt libros / veſtes / vaſa / et ſimilia! Mutuamus que nō redduntur eadem! et conſiſtūt in pondere fere et numero et menſura! vt pecunias! oleum / triticum! et ſimilia. Vnde dicitur mutuū quaſi meum tuum! ꝙ ex meo fiat tuum

¶ Quod verbum huius ordinis habere pōt poſt actīm duos dtīos Do das! vt do tibi virginem dono! dedi filie tue talentū doti

Reddo quot ſignificationes habet? Tres. Reddere enī huius ordinis ſignificat reſtituere! vt reddo tibi pecunias. ſignificat etiam cōſignare! vt reddo tibi litteras quas Cicero michi ad te dedit. ſignificat etiam facere quādo quarti ordinis eſt et duos habet actīos! vt reddam te doctum / id eſt faciam te doctum

¶ Reddo quomodo cōponitur? Ex re et do. Quare geminatur d? vt in ſecunda perſona differat a reddo reddis! in quo verbo ideo iterpoitur d! vt euitetur hiatus qui eſſet in reeo / hoc eſt euphonie grā quemadmodum fit in redintegro et redimo

¶ Que ſunt verba huius ordinis que pūt etiam eē ordinis quiti? Sunt hec! Dono Impartio Augeo Conduplico Accumulo et ſi qua ſunt ſimilia. Dicimus enī / dono tibi libertatem / et dono te li-

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

bertate ! Impartio tibi res meas / et impartio te rebus meis ! Au=
geo tibi fortunas / et augeo te fortunis ! cōduplico et accumulo tibi
diuitias ! cōduplico et accumulo te diuitiis

¶ Que ſunt verba huius ordinis que iunguntur tam datiuo ꝙ ac
cuſatiuo cum ad ? duo. reſcribo et mitto. Dicimus enim reſcribo
tibi / et reſcribo ad te ! mitto tibi et mitto ad te

QVe ſunt verba actiua quarti ordinis ? que exigunt nomi=
natiuum et accuſatiuos duos ! vt ego doceo te artem gram
maticam

Doceo	ces	ui	ctum	enſeigner
Moneo	nes	ui	itum	amonneſter
Flagito	as	aui	atum	
Peto	tis	iui	itum	demander
Poſco	ſcis	popoſci	itum	
Poſtulo	as	aui	atum	requerir
Rogo	as	aui	atum	
Oro	as	aui	atum	prier
Celo	as	aui	atum	celer
Calceo	as	aui	atum	chauſer
Induo	duis	dui	utum	
Veſtio	ſtis	iui	itum	veſtier
Exuo	is	ui	utum	deſpoulier
Cingo	gis	xi	ctum	cindre
Interrogo	as	aui	atum	demander

¶ Quid intereſt inter orare et exorare ? Orare eſt precari ! Exora=
re eſt impetrare

¶ Celo quot aliis modis conſtruitur cum caſibus ſuis ? Tribus
modis. Dicimus enim ! celo tibi hanc rem ! celo te hac re ! celo te
de hac re

¶ Que ſunt verba huius ordinis que poſt primum accuſati=
uum poſſunt habere etiam ablatiuum loco ſecundi accuſatiui ?
ſunt hec ! cingo / calceo / exuo / veſtio / induo. Dicimus enim ! induo
te veſtē et veſte ! accingo te gladium vel gladio ! calceo me cothur

nos vel coturnis. Exuo me / et induo / et veſtio pallium / et pallio.
Peto etiam et poſtulo plerunqȝ ablatiuum habent cum a vel ab ! vt
ego peto et poſtulo hec abs te.

QVe ſunt verba actiua quinti ordinis ? Que exigunt nomi=
natiuum et accuſatiuū cum ablatiuo ſine prepoſitione ! vt
paſce te liberalibus ſtudiis.

Spolio	as	aui atum	deſpoullier
Priuo	as	aui atum	priuer
Onero	as	aui atum	charger
Aggrauo	as	aui atum	agrauer
Premo	is	eſſi eſſum	preſſer
Exonero	as	aui atum	deſcharger
Alleuio	as	aui atum	
Leuo	as	aui atum	alleger
Impleo	es	eui etum	
Imbuo	is	ui utum	emplir
Euacuo	as	aui atum	vider
Inficio	cis	eci ectum	infecter on infere
Farcio	cis	ſi tum	farſir
Orno	as	aui atum	
Exorno	as	aui atum	orner
Alo	is	ui itum	
Nutrio	is	iui itum	nourir
Lacto	as	aui atū	aleter
Munio	is	iui itum	garnir
Inquino	as	aui atum	
Maculo	as	aui atum	ſouller
Tego	is	xi ctum	
Cooperio	is	rui ertum	couurir
Impartio	tis	iui itum	partir
Paſco	is	aui aſtum	
Cibo	as	aui atum	paiſtre
Educo	as	aui atū	nourir

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Paſco quot modis cōſtruitur? Octo. Dicimus enim boues paſſcunt herbam. herba paſcit boues: boues paſcuntur herba: Herbis paſcuntur boues. Ego paſco boues. ego paſco herbam. Boues paſcuntur. boues paſcunt.

¶ Lacto et lacteo quomodo differūt inter ſe? Lactare eſt lacte nutrire: vt matres lactant pueros. Lactere vero eſt ſuggere: vt infantes lactent / hoc eſt lac ſuggunt.

¶ Impartio quot modis conſtruitur? Quattuor. Dicimus enim Impartio tibi bona mea: impartio te bonis meis: Impartior te bonis meis: et tu impartiris a me bonis meis.

¶ Que ſunt verba que ſuſcipiunt etiam datiuum? Sunt hec ſeptē Onero. exonero. ſpargo. fundo. figo. ſterno. leuo: Vt onero te donis / et onero tibi dona. figo terram haſta / et figo haſtam terre. ſterno lectum lodice / et ſterno lodicem lecto. ſpargo / fundo tibi aquā: Spargo / fundo te aqua. Leuabo te hoc faſce / et leuabo tibi hūc faſcem. Poſſunt addi huic ordini etiam aliorum ordinum verba vt Tango te digito: Video te oculis: Fecundo te erumnis: Audio te auribus. Cum alioquin primi ordinis ſint hec verba: audio etiam ſexti.

QVe ſunt verba actiua ſexti ordinis? Que exigunt nominatiuum et accuſatiuum cum ablatiuo / a vel ab mediante: Vt ego audiui hoc a Pretore. Ego queſiui hoc abs te.

Audio	dis	diui ditum.	ouir
Auſculto	as	aui atum	eſcouter
Alieno	as	aui atum	aliener
Auerto	tis	ti erſum	deſtourner
Amoueo	es	oui otum	
Remoueo	es	oui otum	oſter
Abigo	gis	egi actum	oſter
Intelligo	gis	exi ectum	entendre
Diuido	dis	ſi ſum	deuiſer
Separo	as	aui atum	ſeparer
Accipio	pis	epi eptum	prendre

Recipio	pis	epi	eptum	receuoir
Quero	ris	ſiui	ſitum	demander
Eripio	pis	pui	eptum	deliurer

¶ Audio et auſculto iungūtur etiā dtīo ſoli / et ſignificāt obedire: fiuntqꝫ ſequentis hoc eſt ſeptimi ordinis / et recipio ſimiliter quod ſignificat promittere

¶ Amoueo hoc eſt remoueo ſine d ſcribitur: nam ſi cum d ſcriberetur admoueo eſſet tertii ordinis: et ſignificaret adiūgere ſiue appropinquare

Eripio duobus modis conſtruitur. Dicimus enī eripio te a malis: et eripio te malis / et eſt tertii ordinis: vt iſte eripuit tibi filiā tuam

¶ Quero cuius figure? Cōpoſite. componitur enim ex que et res cum nichil aliud ſit querere q̄ꝫ que ſit res aliqua dubitare idqꝫ per diptongon ſcribitur / quamq̄ꝫ et alia racio eſſe poſſit: vt eius paſſiuum differat a queror deponente / quod eſt lamentor. Quero ī cōpoſitione mutat diptongon in i longam. Inquiro / cuius verbi regimen varie auctores accipiunt: Dicimus enim quero vel requiro hāc rem abs te / et quero vel requiro te de ſtatu reipub. quemadmodum etiam deponente eiuſdē ſignificationis vtimur: vt habeo quos percunctor: et percunctare hanc rem ab illo

QVe ſunt verba actiua ſeptimi ordinis? Que exigunt nominatiuum ante ſe et datiuum poſt ſe / ſine aliquo accuſatiuo Sunt tamen qui hec putant magis neutra dici debere. ſed nos contrarium cenſemus / cum etiam paſſiua eorum reperiantur: vt ego inuideo tibi / et tu inuideris a me. Horatius in poetica, Ego cur acquirere pauca ſi poſſum inuideor

Inuideo	des	di	ſum	ennuier
Recipio	pis	epi	eptum	receuoir
Audio	dis	iui	itum	ouir
Auſculto	as	aui	atum	aconter
Impero	as	aui	atum	cōmander
Benedico	cis	xi	ictum	biendire
Maledico	cis	xi	ictum	maldire

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Timeo	mes	ui	caret ſupino	
Metuo	tuis	tui	caret ſupino	craindre
Interdico	cis	xi	ctum	defendre

Nota ꝙ non pōt dici hoc verbum nō eſſe actiuum / quia habꝫ ī vſu paſſiuū interdicor! nec pōt dici ꝙ habere poſſit accuſatiuū poſt ſe. Non enī poſſumus dicere! interdico tibi aquam et ignē / nec īter dico te aqua et igni! ſed dūtaxat dicimus / īterdico tibi aqua et igni quāq̄ paſſiue poſſū dicere / tu īterdictus es aqua et igni! et aqua et ignis interdictus eſt tibi! et tibi interdictū eſt aqua et igni! ſed hoc poſtremū eſt magis imperſonale

Officio officis etiā huius ordinis ē! id ē noceo! cuius paſſiuū ē officior. Lucretius in ſecūdo. Officiuntur vti cogātur tardius ire

Inuideo cuius figure? Cōpoſite. Vnde cōponitur? ex in et video / ꝙ oculos et animū in eos quibus inuidemus cōtinue intentos teneamus! propter quod veteres hoc verbū non dtīo ſed actio iungebant! vt Ennius. quiſnā liberū florē inuidit meum

De verbo paſſiuo

QVid eſt verbū paſſiuū? quod ī or deſinēs formatur ab actīo Quot ſunt ordines verborū paſſiuorū? ſeptē / ſicut actiuorū et omnes exigunt ante ſe ntīm perſone patientis et poſt ſe ablatiuū cum a vel ab perſone agentis! vt preceptor amat Pirrhum / Pirrhus amatur a preceptore! preceptor docet Pirrhū / Pirrhus docetur a preceptore. Caſus enī qui vltra duos principales ſunt non mutātur in paſſiua! vt ego doceo te grāmaticā! tu doceris a me grāmaticam! ego ſummo ſtudio ſcribo michi librum calamo in mēbranis bonitate eius vtilitate mea / quocūq; loco et tēpore! A me ſummo ſtudeo ſcribitur michi liber calamo in menbranis bonitate eius vtilitate mea quocunq; loco et tempore

Diligor	geris	ctus	ſum	eſtre ame
Emor	ris	ptus	ſum	eſtre achate
Dor (non eſt in vſu)	ris	tus	ſum	eſtre donne
Doceor	ris	ctus	ſum	eſtre enſeigne
Spolior	aris	tus	ſum	eſtre deſpoullie
Audior	ris	tus	ſum	eſtre oui

Inuideor	ris	ſus	ſum	eſtre enuie

De verbis neutris

QVod eſt verbum neutrum? quod in o deſinens non format paſſiuum in or. Vnde dicitur neutrū? quia hec verba neutra ſunt! hoc eſt nec actiua nec paſſiua

Quot ſunt ordines verborum neutrorū? Nouem. ſubſtantiuū quāq̄ īproprie dicatur neutrum! quia non deſinit in o Poſſeſſiuū Acquiſitiuum Tranſitiuum Effectiuum Abſolutum Imperfectū Neutrū paſſiuum Et neutro paſſiuum

QVe ſunt verba neutra primi ordinis? que dicuntur ſubſtantiua! vt ſum es eſt / quod per ſe ſubſtāt! vt ego ſum / et in ipſū cetera verba reſoluuntur! vt amo / id ē amans ſum / Legebam id ē legens eram / et ab eo compoſita! vt aſſum abſum. Copulat autem ſimiles caſus! vt ego ſum fortis. C̄nſtruitur etiam cum genitiuo! vt hic liber eſt Pirrhi / et cum datiuo! vt eſt michi pater / et cū ablatiuo! vt ſum magno animo / et cum duobus datiuis! vt ſum tibi cure! ſum tibi impedimento / et cum ablatiuo cum prepoſitione in vel ſub! vt ſum in foro! ſub tecto vel cum actīo / et cū hac prepoſitione apud! vt ſū apud macellū. Interdū ſine caſu poſteriore! vt deus ē! deus fuit ſēper! et deus erit ſemper. Compoſita aūt iungūtur fere ſemper datiuo! vt ego interſum lectioni! illi in eſt virtus! multa michi deſunt

Sum	es	fui	
Interſum	es	fui	eſtre preſent
Obſum	es	fui	nuire
Proſum	es	fui	profiter
Preſum	es	fui	preſider
Adſum	es	fui	eſtre preſent
Abſum	es	fui	faillir
Deſum	es	fui	defaillier
Inſum	es	fui	eſtre dedens
Subſum	es	fui	eſtre deſſous
Superſum	es	fui	eſtre deſſus

Nota ꝙ adſum non ſignificat preſens ſum / vt quidam exiſti⸗

mant / ſed prope ſum ſicut abſum ſignificat longe ſum / quod ex ipſa ſignificatione prepoſicionis componentis intelligitur. Ad enim ſignificat apud et quaſi prope. Cicero de officiis. inter hominem et beluam hoc maxime intereſt / q̄ hec tantum q̄tum ſenſu mouetur ad id ſolum quod ad eſt / quodq̄ preſens eſt ſe accommodat / hoc eſt ad id quod prope eſt et quod preſens ē : quod ipſemet declarat / ſubiungens paululum admodum ſentiens preteritum aut futurū id ē ſentiēs tātū q̄ adeſt / hoc ē quod mox abiit vel mox futurum ē

QVe ſunt verba neutra ſecundi ordinis? Que dicuntur poſſeſſiua / et exigunt nominatiuum ante ſe et poſt ſe ablatiuum ſine prepoſitione: vt Pirrhus habundat libris

Egeo	es	ui	caret ſupino	auoir beſoing
Indigeo	es	ui	caret ſupino	
Careo	res	rui	itum	defaillier
Abundo	as	aui	atum	
Affluo	uis	xi	xum	
Exubero	ras	aui	atum	habunder
Satago	gis	egi	ctum	efforcer
Memini	ſti	nit	caret ſupino	recorder

¶ Que ſunt ex his / que et genitiuo iūguntur? Egeo Indigeo Satago: vt Terentius. hic ſatagit rerū ſuarum / id ē anxius et curioſus eſt rerum ſuarum

¶ Memini huius ordinis neutrum ē : licet in o non deſinat: et tamen aliq̄do iūgitur actio: vt Virg. Forſan et hec olim meminiſſe iuuabit. Aliq̄do etiam iungitur ablatiuo cum de prepoſicione : ſed q̄do actio et gtio iūgitur ſignificat recordari: vt nō memini hāc rē vel huius rei / hoc ē nō recordor. q̄do aūt iungitur ablatio cum prepoſitione de vel interdū gtio: ſignificat mentionem facere: vt priſcianus nō meminit de hac re vel huius rei / id ē mētionē non fecit

¶ Abundo et affluo pūt etiā eē acquiſitiua. Dicimus enī ego abūdo et affluo rebus oībus / et res oēs abundāt et affluunt michi

¶ Careo et indigeo differūt : quia nō īdigemus oībus quibus caremus: vtputa caremus mľtitudīe ſeruorū q̄ nō īdigemus. Oībus aūt quibus īdigemus caremꝰ: qz ſi nō careremus nō indigeremus

¶ Deficio deficis huius ordinis eſt: Vt ego deficio pecunia. Poteſt tamen etiam eſſe acquiſitiuum tertii ordinis: Vt pecunia deficit michi. Poteſt quoq̄ eſſe actiuum primi ordinis: vt inopem deficiunt omnes amici / hoc eſt deſerunt.

QVe ſunt verba neutra tertii ordinis? Que dicuntur acquiſitiua / et exigunt nominatiuum ante ſe et poſt ſe datiuum: vt ego indulgeo amori noſtro.

Seruio	uis	uiui uitum	
Inſeruio	uis	uiui uitum	ſeruir
Faueo	ues	aui atum	
Aſpiro	as	aui atum	fauoriſe
Benefacio	cis	eci actum	bien faire
Derogo	as	aui atum	diminuer
Detraho	his	xi ctum	blaſmer
Studeo	des	dui ca. ſu	eſtudier
Hereo	res	ſi ſum	
Inhereo	res	ſi ſum	herdre ou ſoy
Adhereo	res	ſi ſum	adioindre
Obuio	as	aui atum	encontrer
Occurro	ris	ri urſum	
Succurro	ris	ri urſum	ſecour
Subuenio	nis	eni entum	
Prouideo	des	di ſum	prouoir
Placeo	es	cui itum	plaire
Diſpliceo	es	ui itum	deſplaire
Proficio	cis	eci ectum	profiter
Parco	cis	peperci parſum	
Indulgeo	ges	dulſi ultum	pardonner
Pareo	es	rui. caret ſupino.	
Obedio	dis	diui ditum	obeir
Obtēpero	as	aui atum	conſentir
Annuo	uis	nui utum	
Abnuo	uis	nui utum	denoier
Soluo	uis	ui utum	paier

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Caueo	es	aui cautum	eſuiter
Obſiſto	ſtas	ſtiti ſtatū	reſiſter
Obſto	ſtas	ſtiti atum	
Repugno	nas	aui atum	repugner
Cedo	dis	eſſi ceſſum	doner lieu
Conſulo	lis	lui conſultum	conſeillier
Debeo	es	bui debitum	deuoir
Satiſfacio	cis	eci actum	ſatiſfaire
Incumbo	bis	bui butum	entendre
Vaco	as	aui atum	entendre
Acquieſco	ſcis	eui etum	eſtre content
Sapio	is	pui itum	aſſauourer

¶ Hereo quot ſignificationes habet? Duaſ! aliquando enim ſignificat adherere! vt hereo parieti. Aliquando dubitare! et tunc eſt abſolutum / vnde fit frequentatiuū heſito. vt Iuuenalis. Et tamē heret / et dubitat alta Chionem deducere ſella.

¶ Placeo quomodo facit preteritum? placui et placitus ſum! ſicut etiā pleraꝙ alia neutra / Iuro iuraui et iuratuſ ſū! Prandeo prandi et prāſus ſum! Ceno cenaui et cenatus ſū! Careo carui et caſſus ſū Pateo patui et paſſus ſum! Titubo titubaui titubatus ſum: Poto potaui et potus ſū. Potus tamē / cenatus / et iuratus aliquādo paſſiue capiuntur! Vt epoto medicamento efflauit animū. et iuratus diſceſſit. Et it incenatus cubitum.

¶ Caueo poteſt etiam inter actiua cōnumerari ſeptimi ordinis! et eius paſſiuum eſt caueor! vt caue tibi / id eſt attende ne quid tibi mali accidat. Poteſt etiam iungi cum ablatiuo cum prepoſitione! vt caue ab illo. Item cum accuſatiuo! Vt caue illum. Item cū alio verbo! vt caue cadas. Vbi notandū eſt ꝙ cū negatōe et ſine negatione eadē eſt ſignificatio! vt caue cadas / et caue ne cadas idē ſignificāt.

¶ Seruio et inſeruio quomodo differunt? Illud neceſſitatis eſt! hoc voluptatis. Conſulo / Debeo / et Sapio interdum habent etiā poſt ſe accuſatiuū! vt cōſulo tibi cōmodū tuū. Et debeo tibi talentū Et carmīa ſapiūt demorſū vnguē! ſed tunc cōſulo et debeo ſūt actia Sapio vero nō ē actīm. ſ; figurata ē hec locutō: ſapit mel / hoc ē hēt

ſaporem mellis! quemadmodum fit in quibuſdam aliis verbis actiuis / paſſiuis / et neutris! vt ille agit vxorem / id eſt agendo repreſentat vxorem! et vxor tremulenta vomuit maritum / id eſt vomitu ſparſit maritum! et tu viuis bacchanalia / id eſt viuendo bacchanalia exerces! ſonas aſinum / id eſt ſonando refers aſinum! Et epiſtola redolet antiquitatem / id ē bene olendo repreſentat antiquitatem Ad hec dicunt aliqui! expuiſti me / exſibilaſti me / excreaſti me! id eſt expuendo / exſibilando / excreando deriſiſti me

¶ Quod verbum ex his contrariam ſibi habens ſignificationem cum ablatiuo iungitur? Vaco. Nam ſi dtīo iungitur ſignificat do operam! vt vaco litteris. Si vero ablatiuo / ſignificat contrarium! vt vaco curis / hoc eſt careo. Si abſolute ponatur vacare! interdum ſignificat ſuperfluū eſſe / vt xv. carmina vacant / id eſt habundant et ſuperflua ſunt! interdum commodum eſſe / et ocium eſſe! vt ſi vacat noſtros audire labores / id eſt ſi cōmodum et ſi ociū eſt

QVe ſunt verba neutra quarti ordinis? que tranſitiua dicuntur / et exigunt nominatiuū ante ſe / et poſt ſe accuſatiuum ſicut actiua! vt tu aras terram! et ego ſero agrum. poteſt etiam addi datiuus vt Virgilius. en quis conſeuimus agros! et habent paſſiuum in tertiis perſonis in vtroꝗ numero! vt terra aratur a te! et agri ſeruntur a me. Poete tamen per proſopopeiam vtuntur etiā aliis perſonis! vt ſi terra loquens dicat. aror

Aro	as	aui	atum	arer
Colo	lis	ui	ultum	labourer
Semino	as	aui	atum	
Sero	is	eui	atum	ſemer
Inſero	is	eui	ertum	
Cōſero	is	eui	ſitum	enter
Planto	as	aui	atum	planter
Poto	as	aui	atum	
Bibo	is	bi	itum	boire
Edo	dis	di	eſum	
Cōmedo	dis	di	ſtum	menger
Ceno	as	aui	atum	ſoupper

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Coquo	is	xi	ctum	
Decoquo	is	xi	ctum	cuire
Digero	ris	eſſi	ſtum	digerer
Sorbeo	bes	ui	caret ſupino	
Abſorbeo	bes	bui	ca.ſu.	humer
Mingo	gis	xi	ctum	piſſer
Suo	is	ui	utum	coudre
Diſſuo	is	ui	utum	deſcoudre
Neo	es	eui	etum	filer
Glomero	as	aui	atum	enmouceler
Texo	xis	xui	xtum	titre
Voluo	uis	ui	utum	virer
Euoluo	uis	ui	utum	virer
Inuerto	is	ti	ſum	tourner
Retexo	is	xui	xtum	retitre
Implico	as	aui	atum	enueloper
Impedio	is	iui	itum	empeſcher
Explico	as	aui	atum	expliquer
Miſceo	es	cui	xtum	meſler
Frango	gis	egi	actum	rompre
Scindo	is	di	iſſum	trencher
Findo	is	di	ſſum	fendre
Diuido	is	iſi	iſum	deuiſer
Incido	is	di	ſſum	entallier
Sero	as	aui	atum	ſerrer ou euclore
Amputo	as	aui	atum	trencher
Edifico	as	aui	atum	edifier
Molo	lis	lui		mouldre
Pinſo	is	ui	iſtum	peſtrir
Contondo	is	udi	uſum	plaindre
Pingo	is	xi	ctum	paindre
Terebro	as	aui	atum	
Perforo	as	aui	atum	percier
Vello	lis	li	ulſum	eſracher

Condio	is	iui	itum	aſſauourer
Puto	as	aui	atum	cuider
Meto	tis	ſſui	eſſum	meſſonner
Repaſtino	as	aui	atum	
Tero	ris	iui	itum	broier
Vindemio	as	aui	atum	vendenger
Nauigo	as	aui	atum	nauirer
Inhibeo	bes	bui	itum	deffendre
Pitiſſo	as	aui	atum	boire petit a petit
Preguſto	as	aui	atum	deuāt gouter
Trituro	as	aui	atum	batre le grain
Ventilo	as	aui	atum	ventiler
Pulſo	as	aui	atum	batre

¶ Nota ꝙ ſero ſeris ſeui ſatum ſignificat idem ꝙ ſemino / quando autem facit in ſupino ſertum, ſignificat plantare / vt ſerit arbores. Virgilius. inſere nunc melibee piros. inde dicitur ager conſitus id eſt plenus arboribus. Significat etiā ordinare / vnde dicitur ſeries / id eſt ordo / et deſero id eſt derelinquo / et ſerio aduerbium cuius contrarium eſt ioco, interdum ſignificat inſerere et per ordinē miſcere / et intexere / vnde ſerta dicuntur corolle floribus intexte. Dicuntur etiam ipſe corone ſerte / hoc eſt intexte floribus. Lucanus / accipiunt ſertas nardi de flore coronas. Inſeritur etiā ramus in arbore. Conſerere etiam ſignificat ſeminare et plantare. Virgilius. en quis conſeuimus agros. Poſſumus tamen dicere ſeui triticum in agro / et ſeui agrum tritico. Conſeui ortos arboribus et conſeui arbores in hortos. Inſeui malum ramuſculo piri / et ramuſculum piri in malo inſeui. Vnde fit ſatio et inſitio que duplex eſt / et cum inſiſſo trunco ſterili inſeritur ſurculus fecunde arboris / et cum germen aliene arboris inſerimus libro inciſo cortice

¶ Putare proprie eſt reſecare que ſuperflua ſunt / vnde dicimus putare vites. Et veteres dicebant argentum purum putum: id eſt purgatiſſimum. Hinc fit amputare, quod eſt reſecare / propterea putare dicitur cogitare / quia cogitando quaſi reſecamus que

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſuperflua ſunt / et quid melius ſit mente cõcipimus. Hinc deſcendunt etiam diſputare / deputare / reputare / computare

¶ Pitiſſo quid proprie ſignificat? parce vinum guſto / quaſi temtandi gratia. Terentius. pitiſſando multum vini abſumpſiſti hodie. Tale eſt verbum quo plautus vtitur cyatiſſo quamq̃ ſexti pocius ordinis ſit / vt cyatiſſo apud te quando poto. Tale eſt etiam greciſſo

¶ Ventilare quot modis conſtruitur? Dicimus ventilare triticum hoc eſt ventilando purgare / et ventilare aurum digitis ſudantibus dixit Iuuenalis. Dicimus etiam ventilare faciem et corpus flabello

¶ Pulſare proprie eſt percutere / vt pulſat pugnis pectora. Antiqui pulto dicebant / vnde fit et ſignificet etiã canere ſiue ludere / vt pulſat citharã. Nec põt dici / campana pulſat ſed pulſatur. Nec cãpanam ſono ſed pulſo. Poſſumus tamẽ dicere ſono campana / ſicut ſono cithara ablatiui caſus / vt Virgil'. Cithara crinitus yopas perſonat aurata. Poſſumus etiam dicere campana ſonuit tertiam et quartam horam / et tertia hora pulſata eſt et quarta hora pulſata ẽ Virgilius Iamq; eadem digitis iam pectine pulſat eburno. aliquãdo ſono iungitur cum accuſatiuo. Virgilius. Nec vox hominem ſonat / id eſt exprimit ſonando. et ſilue reſonant tamarillida / id eſt reſonando exprimunt

¶ Sunt quedam alia verba huius ordinis / que raro et apud poetas in primis et ſecundis perſonis in vſu ſunt. In tertiis vero perſonis frequens eſt eorũ vſus

Pluo	is	ui	utum	plouuer
Ningo	is	xi	ctum	neger
Tono	as	ui	itum	tonner
Coruſco	as	aui	atum	eſclerer
Fulmino	as	aui	atum	foudroier
Grandino	as	aui	atum	greſſler

¶ In his ponitur nominatiuus expreſſus / et ſubauditur deus / vt Iupiter pluit hodie magnos imbres. Liuius tamen et Va-

lerius pluiſſe lapidibus dicunt. et Virgilius in Georgicis dixit: Nec denſior aere grando. Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis. Tantum hoc loco nominatiui caſus eſſe videtur.

QVe ſunt verba neutra quinti ordinis? que effectiua dicũtur et exigunt ante ſe nominatiuum / et poſt ſe ablatiuum ſine prepoſitione vel accuſatiuum cum prepoſitione ob aut propter vt ego caleo igni / vel ob ignem / vel propter ignem.

Caleo	es	ui ca. ſu.	auoir chaut
Frigeo	es	ui ca. ſu.	auoir froit
Gaudeo	es	uiſus ſum	eſiouir
Pingueo	es	ui	engreſſer
Palleo	es	ui	appallir
Areo	es	ui	ſecher
Vireo	es	ui	enuardir
Tepeo	es	ui	atiedir
Albeo	es	ui	blanchir
Nigreo	es	ui	noercir
Rubeo	es	ui	rougir
Floreo	es	ui	florir
Tumeo	es	ui	
Turgeo	es	ui	engroſſir on enfler
Ferueo	es	ui	boullir ou eſchaufer
Stupeo	es	ui	ebahir
Horreo	es	ui	auoir horreur
Mereo	es	ca. ſu.	douloir
Caleo	es	ca. ſu.	eſtre chaut
Splendeo	es	ui	
Polleo	es	ui	reſplendir
Liqueo	es	ui	manifeſtir

¶ Caleo per ſimplex l huius ordinis ẽ / et ſignificat caleſcere hoc eſt calefieri. Per duplex vero ll. ſimiliter huius ordinis eſſe põt / et ſignificat callum facere / vt nimio dolore obcalluit. Aliquando quarti ordinis eſt / hoc eſt neutri tranſitiui / et ſignificat callidũ

lidum ſiue aſtutum eſſe et optime aliquid ſcire / vt dicenda / ſilendaq̧ calles.

¶ Merere quando primā ſyllabam longam habet cū dypthongo ſignificat meſtū eſſe et animo egrum / et caret preterito. Nam meſtus meſta meſtum nomen eſt / non participium. Mereo vero habens ſyllabam primam breuem / idem eſt quod mereor / et facit in preterito merui / ſicut mereor meritus ſū vel fui / vt ego merui laudem / ſiue meritus ſum laudem. Illud enim neutrū / hoc deponens eſt tranſitiuum. Mereo etiam idem eſt quod milito ſub ſtipēdio / vt iſte meret ſub Ceſare id eſt militat: et eſt ſexti ordinis. neutrorūq̧ abſoluta dicūtur. Dicūturq̧ a mereo / quod eſt pro mercede aliquid operor / vnde ipſa merces dicitur potius q̄ a mercādo. Hinc meretrices dicte ſunt / ipſe quoq̧ ſuam militiam excercentes / ac ſtipēdia ſua facientes / et adiectiuū meritorius meritoria meritoriū / Vnde ſcorta maſcula pueri meritorii vocantur. Hinc etiam taberne meritorie dicūtur. Et apud Aulium Gelium. Lais meretricādo magnam pecuniā demerebat. Mereo etiā et mereor quando poſt ſe ablatiuū habent cum prepoſitione de: ſignificant tractare. Vt ego bene mereor de te. Antonius male meritus eſt de militibus ſuis / ſiue male meruit de militibus ſuis. Virgil'. Si bene quid de te merui. Sic dicūtur etiam promereo et promereor / cōmereo et cōmereor / inter que hec differētia eſt / q̧ meremur promeremur bona / cōmeremur mala. Demereri etiam dicimus / id eſt bene mereri / vt Quītilianuſ. vt pleniori obſequio demerer amātiſſimos meoſ / Vnde male vſurpāt aliqui demerita pro vitiis. Emeriti militeſ dicūtur qui ob ingraueſcentē etatem ab onere militandi liberantur / nec amplius merent.

Que ſunt verba neutra ſexti ordinis / Que abſoluta dicuntur et exigunt ante ſe nominatiuū / poſt ſe autem nullo indigēt caſu. Vt deuſ eſt. ego viuo. tu viuiſ / quanq̄ poſſit eſſe ablatiuus cū in / vel ſub vel alia huiuſmodi prepſiotione / vt deus eſt ī celo. Nos viuimus ſub Romano Pontifice.

Viuo.	uis	uixi	ctum.	viure.

Occūbo	is	ui itum	
Obeo	is	iui itum	
Pereo	is	iui itum	
Intereo	is	iui itum	
Occido	is	di iſum	mourir
Dormio	is	iui itum	dormir
Deficio	is	eci ctum	defaillir
Quieſco	is	eui etum	repoſer
Iaceo	es	ui ca. ſu.	geſir
Sedeo	es	di ſſum	ſeoir
Sto	as	teti ſtatum	areſter
Surgo	is	exi ctum	leuer
Maneo	es	ſi ſum	demourer
Remaneo	es	ſi ſum	
Reſto	as	titi tum	
Cado	is	cecidi caſū	cheoir
Ruo	is	ui utum	trebucher
No	as	aui atum	nager
Nauigo	as	aui atum	nauirer
Emergo	is	ſi ſum	iſſir
Volo	as	aui atum	voler
Salto	as	aui atum	ſauter
Laboro	as	aui atum	labourer
Sudo	as	aui atum	ſuer
Ludo	is	ſi ſum	iouer
Vigilo	as	aui atum	veiller
Titubo	as	aui atum	
Nuto	as	aui atum	chanceler
Vacillo	as	aui atum	
Labo	as	aui atum	trebucher
Hio	as	aui atum	
Hiſco	cis	ca. pre. et ſu.	bailler
Euado	dis	ſi ſum	eſchapper

f i

Sum	es	fui ca.ſu.	eſtre
Veſperaſco	ſcis	ſcit	faire veſpre
Luceſco	ſcis	ſcit	faire iour

¶ Viuo. Volo volas/et aliqua alia ex ſupradictis habent aliquādo
etiam poſt ſe ntim/ vt viuo felix/hec auis volat hilaris. Viuo etiā
aliquando habet accuſatiuum poſt ſe/ vt viuo vitam/ſicut etiam dici
mus/obeo mortem. dicimus etiam/iſte viuit aſinum / et hi viuunt
bacchanalia. i. viuendo ſequuntur aſinum et bacchanalia/quemad=
modum etiam dicimus/ tu euigilaſti prelia .i. euigilando ſcripſiſti
A viuo deriuatur victus. quod verbum alimoniam ſignificat/ vt
Virg. tum victu reuocant vires/et Terentius. ſemper erit preſidi=
um Clitipho victus veſtitus. Quando accuſatiuum habet viuo acti
uum eſt et primi ordinis/vt viuo etatem/ vnde et paſſiuum habet
iam tertia viuitur etas. hinc fit conuiuo conuiuis conuixi conuictū
viure et faire ſa deſpenſe enſemble. Vnde conuictores qui ſimul vi
uunt/ſed duo hec conuiuator/ qui ad conuiuium inuitat/ et conui=
ua/qui inuitatur/ a conuiuor conuiuaris verbo deponenti habent
originem

¶ Titubare eſt eius qui non pōt inſiſtere pedibus/ vt faciunt ebrii
atq; egroti/tranſferturq; ad animum/vt ille titubat. i. modo ait mo
do negat/ et neſcit quid loquatur

¶ Nutare eſt alicuius magne molis ruinam minantis / et tranfer
tur ad animum. ¶ Labare eſt repente ruere/ vt labet turris/ et
ad animum quoq; tranſfertur/ vt labaſcit ille vno verbo tam cito
et differt a labor laberis/Nam labi eſt leuiter et ſenſim deorſum ire
item ab elabor elaberis quod eſt periculum fugio/ vt hic eſt elapſus
ideſt periculum aufugit/ inſtar auguille que elabens manibus
fugit

¶ Quid intereſt inter hiare et hiſcere? Hiare eſt aliquid ſua ſpon
te aperiri externa aliqua vi/vt hiat tellus ſiue lignum/ Hiſcere eſt
oris tantum/et quidem humani/et capitur pro loqui/vt non audeo
hiſcere

Sum es eſt quando abſolute ponitur / id eſt ſolum vnum nomi=
natiuum ante ſe habens huius ordinis neutrorum eſt/ vt deus

eſt/ et ſemper erit inuidia et huiuſmodi. Iungitur aūt et cum ge
nitiuo quinq; modis. Primo quando ſignificat poſſeſſionem/ vt
hoc pecus eſt Melibei. Secundo quando notat laudem vel vitupe
rationem/vt hoc pecus eſt magne vtilitatis/ vel magni detrimen
ti/ cuius loco aliquādo ponitur ablatiuus/vt Cathilina fuit mag
na vi corporis et animi. Tertio quando nullum habet nominati
uum/ ſed genitiuum cum infinitiuo et ſignificat intereſt/ vt diſci
puli eſt honorare magiſtrum. Quarto quando ſumitur pro valet
et ad precium tendet/ vt quanti eſt/ſumito/ pro quantum valet/
Ceſar. Tanti eius apud ſe gratiam eſſe oſtendit vti et reipub. in=
iuriam et ſuum dolorem eius voluntati ac precibus condonet.
Quinto quando manſionem ſignificat/ vt ego ſum domi mee. tu
es domi tue/ Item domi veſtre/domi noſtre. domi aliene.
Vbi notandum eſt q cum aliis adiectiuis non iungeretur/ neq; e
nim diceremus / ego ſum domi honeſte/ et domi pulchre/ ſed
in domo honeſta/et in domo pulchra/ et licet dicere ſum domi/et
ſum domo/ſicut egredior domo/et egredior e domo. Iungitur e
tiam ſum cum datiuo/et ſignificat habeo/ vt ſunt michi bis ſeptē
preſtanti corpore nymphe. Item duobus datiuis/vt tua verba ſūt
michi cōtēptui. Item cū datiuo et infinitiuo ſine nominatiuo/ vt
non eſt cuipiam fallere. Item cū accuſatiuo cum prepoſitione/ vt
hoc eſt apud Virgiliū. Itē cū ablatiuo ſine prepoſitione/ vt hec eſt
preſtanti corpore. Item cum ablatiuo cum prepoſitione in/vt in
mea manu eſt/item penes vos eſt. Eſt autem penes eſſe/non apud
aliquem eſſe/ ſed in manu et quaſi poteſtate alicuius eſſe. Aliquan
do eſt idem ſignificat quod vergit / et expoſitum eſt/ iungiturq;
accuſatiuo cum prepoſitione ad/ vt Ceſar. Aquitania a Garum=
na flumine ad pireneos montes et eam partem occeani que eſt ad
Hiſpaniam / pertinet. Aliquando iūgitur cum infinitiuo ſine ali
quo caſu/ vt cernere erat/id eſt cernere licebat.

¶ Pernoctare eſt totam noctem inſomnem ducere. Peruigilare
etiam idem ſignificat/ſed in hoc differunt/q illud nocte dūtaxat/
hoc etiam de die fit/ vnde pernox et peruigil.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL

QVe ſunt verba neutra ſeptimi ordinis? que imperfecta di= cuntur / et exigunt nominatiuum ante ſe! et poſt ſe obliquū cum prepoſitione / niſi fuerint nomina aduerbialiter poſita ! vt eo in vrbem! eo domum.

Abeo	is	iui	itum	
Diſcedo	is	ſſi	ſſum	
Recedo	is	ſſi	ſſum	aller ou departir
Eo	is	iui	itum	
Vado	is	ſi	ſum	
Incedo	is	ſſi	ſſum	
Pergo	is	exi	ctum	aller
Venio	is	ni	ventum	venir
Redeo	is	iui	itum	
Remigro	gras	aui	atum	retourner
Introeo	is	iui	itum	entrer dedens
Exeo	is	iui	itum	iſſir
Tranſeo	is	iui	itum	paſſer
Contendo	is	di	tum	
Pugno	as	aui	tum	
Certo	as	aui	atum	combatre
Tranſmigro	as	aui	atum	paſſer oultre
Curro	is	cucurri	ſum	courir

¶ Pergere proprie eſt iter aut rem aliam inceptam proſequi

¶ Venio apud doctos frequenter ponitur pro eo / vt veniebam ad illum! ſicut contra eo pro venio/ vt eo ad te! et ambo coniungū tur cum datiuo ſine prepoſitione / vt it clamor celo uenturaqꝫ de= ſuper vrbi! et hoſtes veniunt excidio / hoc eſt ad excidium

¶ Migrare eſt domicilium mutare et alio ſe ad habitandum cōfer re. ¶ Remigrare eſt oppoſitum / hoc eſt ad primum domicilium reuerti / et idcirco homines qui obeunt / migrare ex hac vita dicun tur. ¶ Tranſmigrare eſt longius ad habitandum ire

¶ Eo et iter facio idem ſunt ! ſed non eſt idem viam facio et iter

facio. Nam facere iter eſt ire / ſeu viam ingredi! facere viam eſt ape rire tranſitū / per quē iri poſſit

¶ Munire autem viam / idem eſt quod reficere / repaginare / ſter= nere ſilicibus / quando vel contriti ſunt ſilices / vel forte deficiunt

¶ Incumbere eſt toto animo ſiue corpore alicui rei inſiſtere et ali quando eſt huius ordinis! vt incumbo in ſtudia / et ad ſtudia philo zophie! Aliquando eſt ordinis acquiſitiuorum neutrorum! vt incū bo ſtudiis philoſophie. Sed illud animaduertendum ꝙ quando ad animum refertur vtriuſqꝫ ordinis eſt ! q̄do autem ad corpus dūta xat tertii ordinis! hoc eſt acquiſitiuorum! vt incumbo remis ! non enim diceremus incumbo in remos / neqꝫ ad remos

¶ Currere in agrum dicimus / ſi ſumus extra agrum. ſi autem ſu mus in agro! dicimus curro in agro. Nam hec quattuor prepoſiti ones! in / ſub / ſuper / et ſubter / quotiens motum ſignificant iungū tur accuſatiuo! quando autem non ſignificant motum de loco ad lo cum! iunguntur ablatiuo! vt tytirus recumbat ſub tegmine fagi nos quieſcimus ſub tecto ! et nos eamus ſub tegmen fagi ! redu camus nos ſub tectum! nauta cecidit in vndas / non in vndis! et ho ſtes labuntur ſuper hoſtes et non ſuper hoſtibus

QVe ſunt verba neutra octaui ordinis! que neutra paſſiua di cuntur! ꝙ in voce actiua inſtar paſſiuorum conſtruantur ! vt diſcipuli vapulant a preceptore. Et ſunt quinqꝫ.

Exulo	as	aui	atum	eſtre banni
Liceo	es	ui	tum	eſtre priſe
Vapulo	as	aui	atum	eſtre batu
Veneo	is	ii	num	eſtre vendu
Nubo	is	pſi	ptum	eſtre marie

Exulo cuius figure? Compoſite. Ex quot dictionibus cōponitur? ex tribus. Vna integra et duabus corruptis! hoc ē ex prepoſitione ex et ſolo nomine et eo verbo! Exulo enim eſt ex ſolo eo / hoc eſt ex tra ſolum eo. Sunt enim exules / qui natali ſolo priuantur ! qui dicuntur etiam extorres / quaſi extra terram ſuam euntes.

Dicitur autem exulare de loco / et in loco ! vt donatus affirmat ! vt nos exulamus Roma / et exulamus viterbii / id eſt extorres Ro

ma habitamus Viterbii / qui locus exilii nobis aſſignatus eſt

¶ Nubere dicitur de mulieribus tantum / vt hec puella nupta eſt a patre formoſo adoleſcenti. dicitur autem nubo a verbo obnubo quod eſt obtego / et cooperio: quod ſponſe ad virum proficiſcentes pudoris gratia obnupta. i. cooperta facie proficiſcebantur. Nunc nupte id eſt ſponſe. Reperitur tamen apud veteres / nouus nuptus pro ſponſo

¶ Liceo lices in vſu eſt: vt tu licebis a me paruo precio. Reperitur tamen etiam deponens liceor: cum frequentatiuo eius licitor: que cum accuſatiuo iunguntur et ſignificat vltro preciū deferre in auctione facienda. hinc fit polliceor ꝙ eſt ſponte promitto

Que ſunt verba neutra noni ordinis: que neutro paſſiua dicuntur: et in preteritis atq; his que a preteritis formantur declinantur ſicut paſſiua: in ceteris vero temporibus ſeruant vocē actiuorum

Gaudeo	es	ſus ſum	eſiouir
Fio	is	ctus ſum	eſtre fait
Fido	is	ſus ſum	
Confido	is	ſus ſum	confier
Soleo	es	tus ſum	ſouloier
Audeo	es	ſus ſum	auſer ou eſtre hardi

¶ De verbis communibus

Que ſunt verba communia: que ī voce paſſiua tam actiuam q̃ paſſiuam habent ſignificationem: vt ego criminor te: ego criminor a te: tu veneraris deum / deus veneratur a te

Largior	ris	tus ſum	dōner ou eſtre dōne
Experior	ris	tus ſum	experimenter ou eſtre experimente
Veneror	ris	tus ſum	honourer ou eſtre honoure
Moror	ris	tus ſum	atarger on eſtre atarge
Criminor	ris	tus ſum	blaſmer ou eſtre blaſme
Amplector	ris	xus ſum (ſvi)	embracer ou eſtre embrace
Oſculor	ris	tus ſum	baiſer ou eſtre baiſe
Ortor	ris	tus ſum	amoneſter ou eſtre amoneſte
Interpretor	ris	tus ſum	expoſer ou eſtre expoſe
Hoſpitor	ris	tus ſum	loger ou eſtre loge

Largior experior veneror moror oſculor ortor
Criminor amplector interpretor hoſpitor adde

¶ Moror vltra propriā ſignificacionē ſuam / que ē exſpectare aut exſpectari ſignificat etiā retinere aut retardare: vt quid omnis venientes ad te tātum remoraris: i. tantū retines. et Terētius. ne veſtrum remorer cōmodū. i. retardē Aliq̃do etiā capitur moror pro hereo. i. dubito: vt nichil moror. i. nichil hereo / nichil dubito

¶ Oſculor vnde dicitur: Ab ore: ꝙ baſiando os rei quē baſiamus adiungitur. Vnde dicitur oſculum. i. baſium. quanq̃ oſculū ſignificat etiam paruū os: vt meum oſculum: meus oſcellus

¶ Hortor per aſpirationem ſcribitur drē cauſa. Nam veteres horto dicebant / et ideo aſpirabāt: vt ab orto noīe differret. eius oppoſitum eſt dehortor. Dicimus autem hortor filium tuum ad virtutem: tu vero a virtute dehortaris

¶ Hoſpitari eſt recipere vel recipi quemq̃ in domicilium amice Inde fit hoſpes cōmunis generis: et hoſpita feminini / vt ſoſpes et ſoſpita. inde dicitur etiam hoſpitium / quod non ſignificat diuerſorium et cauponam ſiue tabernam vinariam vt aliqui putant / ſed ius amicitie / que eſt inter hoſpites / hoc eſt amicos externos

Patior donatus vult eſſe commune verbum. Dicimus enī pacior a te et pacior abs te. Priſcianus in numero quorūdā deponētiū poīt que paſſiuā habēt cōſtructōnē: vt naſcor a te / orior a te / pacior a te Multa quoq; preter ſupradicta apud veteres coīa reperiūtur: vt obliuiſcor. Vir. Nunc oblita michi tot carmina: Et aggredior. Cicero: vt a te aggrederer donis: Et ſtipulor / ī quo verbo attēdendū ē

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ꝙ tam in actiua ꝙ̃ in paſſiua ſignificatione! ablatiuo iungitur ! vt ſtipulor a te pro interrogo te / et interrogor abs te ! quemadmodū dicimus quero a te pro interrogo te ꝙ̃uis ſit actiuum ! vt Iuuenalis! ꝙ̃tum vis ſtipulare / et protinus accipe quod do / ſubauditur a me / et actiue hoc loco accipitur. Suetonius vero paſſiuum poſuit / que vetat minorem annis. xv. ſtipulari / hoc eſt interrogari

¶ De verbis deponentalibus

QVod eſt uerbum deponens ? Quod in voce paſſiua / vel actiuam vel paſſiuam deponit ſignificationem

Quare dicitur deponens ? Quia non habet vtramꝙ ſignificationē ſicut commune ſed alteram deponit / vel actiuam vel paſſiuam

¶ Quot ſunt ordines verborū deponentium ? Septem . Poſſeſſiuum / acquiſitiuum / tranſitiuum / effectiuum / abſolutum / imperfectum / vocatiuum

QVe ſunt verba deponentia primi ordinis ? Que poſſeſſiua dicuntur ! et exigunt nominatiuum ante ſe / et poſt ſe genitiuum vel ablatiuum ſine prepoſitione ! vt dii veſcuntur ambroſia

Vtor	is	ſus ſum	vſer de choſe vtile
Abutor	is	ſus ſum	mael vſer
Fruor	is	ctus vel itus ſū	vſer per dilection
Fungor	is	ctus ſum	vſer de offices
Potior	is	tus ſum	vſer de choſe deſiree
Veſcor	is	ſine ſupino	vſer de viandes
Recordor	is	atus ſum	
Reminiſcor	is	ſine ſupino	auoir memore
Obliuiſcor	is	tus ſum	oublier
Miſereor	is	tus ſum	auoir pitie

¶ Vti et frui differunt. Nam frui eſt cum delectatione vti ! vnde theologi frui transferunt dumtaxat ad res diuinas / et peccatum dicunt eſſe / ſi quis vel vtatur rebus diuinis ! vel fruatur humanis Scriptores autem vtuntur hoc verbo etiam in rebus humanis ! quotiens non neceſſitate ! ſed delectacione vtimur . Verbi gracia ! Si amici patrocinio in aliqua cauſa egemus ! dicimus vti amititia illius . Si vero nulla cauſa intercedente ! ex amici

conſuetudine / ſermone / aſpectu ! preſentia voluptatem capimus / frui dicimur amicitia illius ! Hinc dicitur fructus ! et ex vtroꝗ verbo compoſitum vſufructus. Fruor enim ſupinum facit fructum vt Cicero in hortenſio, et amenitate ſumma fructus

Vulpianus tamen ad ſabinum fruiturum dixit non fructurum ! quemadmodum ab ortum oriturum dicimus / non orturum . a partum pariturum / non parturum ! ab erutum eruiturum / non eruturum

¶ Potior potiris vel poteris cum ſecundo quarto et ſexto caſu iungitur et eſſe poteſt tertie et quarte coniugationis ! vt orior morior . ſed infinitiuus facit mori ſecundum tertiam ! et oriri potiri ſecundū quartam coniugationem

QVe ſunt verba deponentia ſecundi ordinis ? que acquiſitiua dicuntur et exigunt nominatiuum ante ſe / et poſt ſe datiuum ! vt ego auxilior tibi

Auxilior	ris	tus ſum	
Adminiculor	ris	tus ſum	
Opitulor	ris	tus ſum	aider
Suffragor	ris	tus ſum	
Iniurior	ris	tus ſum	iniurier
Emulor	ris	tus ſum	enuoier enſuiuir
Blandior	ris	tus ſum	flater
Minor	ris	tus ſum	
Minitor	ris	tus ſum	menacer
Adulor	ris	tus ſum	
Aſſentor	ris	tus ſum	flater
Aſſentior	ris	tus ſum	conſentir
Medeor	ris	ca. ſu.	medeciner
Aduerſor	ris	tus ſum	
Obſequor	ris	tus ſum	ſeruir
Moderor	ris	tus ſum	moderer
Feneror	ris	tus ſum	donner a vſure
Gratulor	ris	tus ſum	
Congratulor	ris	tus ſum	faire chere

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Inſidior	ris	tus ſum	guetter
Dominor	ris	tus ſum	ſeignourir
Innitor	ris	xus ſum	ſenforcer

¶ Miſereor quidam ponunt huius ordinis / cū datiuo interdum iungatur : vt miſerere nobis : tamen ſuperioris potius ordinis eſt et genitiuo iungitur. Vir. Nil noſtri miſerere : et alibi. miſerere laborum tantorum : miſerere animi non digna ferentis

¶ Miſeror miſeraris ſignificat flere et lamentari : et ſemper iungitur actio : vt ignaroſqꝫ vie mecum miſeratus agreſtes

¶ Medicor huius ordinis eſt / ſicut medeor : et iungitur etiam cum actio : vt medicatus ſum tibi et te. Inuenitur tamen etiam medico medicas. Virg. Semina vidi equidem multos medicare ſerētes. Iūgitur etiam cum dtīo. Virg. Et ſenibus medicamus anhelis

¶ Moderor moderaris iungitur etiam cum accuſatiuo : vt imperator moderatur militibus vel milites. Terentius. qui ex ſua libidine moderatur nos

¶ Minor et eius frequentatiuum minitor habent poſt ſe datiuum aliquando etiam accuſatiuum : vt tu minaris vel minitaris michi mortem vel exilium

¶ Iniurior et cōtrarior multis aliis modis vſitatius dicitur. loco enim primi dicitur : tu es michi contrarius : tu inſers michi iniuriam / tu nō es michi equus : tu michi iniuriam facis / tu afficis me iniuria. loco ſecundi ponitur : Semper michi aduerſaris / ſemper michi repugnas / ſemper michi refragaris / ſemper michi obniteris / ſemper michi obſtas / ſemper michi opponeris / ſemper michi cōtrarius es : ſemper michi es aduerſus / ſemper oppoſitus

¶ Iraſci et ſuccenſere in hoc differunt : qꝫ ſuccenſere eſt cum ratione iraſci

Emulari eſt inuidere / eſt etiam ſequi et imitari / ut ego emuler platonē. Vnde emuli dicuntur : non inuidi / ſed etiam imitatores / vt emulus atqꝫ imitator ſum platonis

Que ſunt verba deponentia tertii ordinis : que tranſitiua ſiue actiua dicuntur : et exigunt ntīm ante ſe / et poſt ſe actim

vt ego ſequor imperatorem

Sequor	ris	tus ſum	
Proſequor	ris	tus ſum	enſuir
Inſequor	ris	tus ſum	
Perſequor	ris	tus ſum	enſuir
Aggredior	ris	ſſus ſum	
Adorior	ris	ſſus ſum	aſſailler
Furor	ris	tus ſum	embler
Predor	ris	tus ſum	
Populor	ris	tus ſum	rober
Opinor	ris	tus ſum	
Arbitror	ris	tus ſum	
Reor	ris	tus ſum	penſer ou eſtimer
Percunctor	ris	tus ſum	
Sciſcitor	ris	tus ſum	demander
Fateor	ris	ſſus ſum	
Cōfiteor	ris	ſſus ſum	confeſſer
Vlciſcor	ris	tus ſum	venger
Adipiſcor	ris	tus ſum	
Conſequor	ris	tus ſum	
Aſſequor	ris	tus ſum	acquerre
Solor	ris	tus ſum	
Conſolor	ris	tus ſum	conſeillier
Opperior	aris		
Preſtolor	aris	tus ſum	attendre
Speculor	aris	tus ſum	ſpeculer
Cōtemplor	aris	tus ſum	contempler
Operor	aris	tus ſum	beſoigner
Imitor	aris	tus ſum	
Emulor	aris	tus ſum	enſuire
Nitor	aris	tus ſum	
Conor	aris	tus ſum	enforcer
Dignor	aris	tus ſum	daigner

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Dedignor	aris	tus ſum	dedaigner
Faris vel fare fatur	tus ſum		
Loquor	ris	tus ſum	parler
Teſtor	ris	tus ſum	teſmoiner ou

faire teſtament

Precor	ris	tus ſum	
Deprecor	ris	tus ſum	prier
Lucror	ris	tus ſum	gaigner
Rimor	ris	tus ſum	
Scrutor	ris	tus ſum	enquerir
Miror	ris	tus ſum	eſmerueiller
Suſpicor	ris	tus ſum	ſouſpecõner
Aucupor	ris	tus ſum	prendre oyſiaulx

ou enquirer par le regart des oyſiaulx

Meditor	ris	tus ſum	penſer

¶ Aggredior et adorior in hoc differunt ꝙ aggredi eſt aperte hominem vel rem aliquam iuadere. Adoriri autem eſt de inprouiſo et repente et quaſi ex inſidiis inuadere

¶ Cõſolari et ſolari quid differunt? Cõſolamur verbis / vnde dicitur conſolatio! Solamur aliis rebus / Inde fit ſolamen. Vir. ĩterea lõgũ cantu ſolata laborem / Arguto cõiunx percurrit pectine telas

¶ Meditari ſignificat proprie excercere. Vnde meditatio apud rhetores exercitatio appellatur / et originem habet a greco. Dicitur eñ a meletin mutata l in d. nam he ſepe inuicem ſibi cedunt / vt ſella pro ſeda a ſedendo

¶ Precor et deprecor quomõ differunt inter ſe? Precari ẽ rogare Deprecari vero eſt precãdo auertere / vt ouidius. Sepe precor mortem mortem quoqꝫ deprecor idem. Ne mea ſarmaticum contegat oſſa ſolum

QVe ſunt verba deponentia quarti ordinis? que effectiua dicuntur / et exigunt nominatiuum ante ſe / poſt ſe vero ablatiuum ſine prepoſitionẽ vel accuſatiuum cum ob vel propter / vt ego letor tua felicitate

Letor	ris	tus ſum	eſiouir
Triſtor	ris	tus ſum	douloir
Iraſcor	ris	tus ſum	couroucer
Indignor	ris	tus ſum	
Verecondor	ris	tus ſum	vergonner
Queror	ris	tus ſum	
Lamẽtor	ris	tus ſum	complaindre
Glorior	ris	tus ſum	auoir glore
Miror	ris	tus ſum	eſmeruiellier

¶ Letor et gaudeo quomodo differunt? Gaudium in animo dũtaxat eſt / leticia autem etiam extrinſecus cernitur per geſtus / oculos / ſigna

¶ Gratulor quidem putant annumerari debere inter verba huius ordinis ſed errant vehementer. Eſt enim gratulor ordinis acquiſitiuorum / et ſemper datiuum exigit / ſignificatqꝫ de bono alicuius gaudere / vt gratulor michi ꝙ oĩa pro deſiderio meo ſucceſſerint gratulor tibi ꝙ preceptori carus ſis / ꝙ ſi alium caſum habeat / habet poſt ſe datiuum. Significat tamen gratias agere cum ad deum refertur / et nichilominus datiuo iungitur / vt gratulor deo ꝙ res noſtras ſecundat / id eſt gratias ago

QVe ſunt verba deponentia quinti ordinis? que abſoluta dicuntur / et exigunt nominatiuum ante ſe et poſt ſe nullo indigent caſu / vt ego philozophor

Expergiſcor	ris	ctus ſum	eſueillier
Morior	ris	tuus ſum	mourier
Philozohor	ris	tus ſum	philozophiſer
Ruſticor	ris	tus ſum	demourer aux chãps
Iocor	ris	tus ſum	iouer
Nugor	ris	tus ſum	mentir
Venor	ris	tus ſum	chaſſer
Piſcor	ris	tus ſum	pecher
Spatior	ris	tus ſum	ſpacier
Vagor	ris	tus ſum	vaguer
Labor	ris	pſus ſum	cheoir

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Peregrinor	ris	tus ſum	pelcriner
Periclitor	ris	tus ſum	periller
Raciocinor	ris	tus ſum	dire raiſon
Luctor	ris	tus ſum	luiter
Crapulor	ris	tus ſum	gourmander
Pergrecor	ris	tus ſum	luxurier

Piſcor et expiſcor quomodo differūt? Piſcari eſt piſces inquirere expiſcari eſt piſcando piſces capere

¶ Aucupor pōt eſſe huius ordinis! vt aucupor ſine caſu aliquo id eſt aues capio ſiue inſequor. Item tertii ordinis tranſitiuorum! vt aucupor laudem / aucupor gloriam. Ratiocinor interdum ſignifi- cat per rōnes demonſtro! vnde ratiocinari dicitur qui per ſylogiſ- mos nititur aliquid probare! interdū ratiocinari eſt quod vernacu la lingua dicimus / faire compte. vnde ratiocinator dicitur. Cicero optimus ratiocinator / qui addendo et deducendo queqꝫ / videt que reliqua ſumma ſit.

Que ſunt verba deponentia ſexti ordinis! que imperfecta di cuntur et exigunt nominatiuum ante ſe et poſt ſe obliquū cum aliqua prepoſitione / niſi ſint nomina aduerbialiter poſita! vt ego egredior de templo / et proficiſcor ad vrbem / et reuertor do- mum

Gradior	ris	ſſus ſum	
Proficiſcor	ris	ctus ſum	aller
Ingredior	ris	ſſus ſum	entrer
Egredior	ris	ſſus ſum	iſſir
Regredior	ris	ſſus ſum	
Reuertor	ris	ſſus ſum	retourner
Caſtrametor	ris	tus ſum	mettre ſiege
Congredior	ris	tus ſum	aſſaillir
Altercor	ris	tus ſum	noiſer
Tumultuor	ris	tus ſum	noiſer
Molior	ris	tus ſum	aſſaier ordonner
Graſſor	ris	tus ſum	
Queror	ris	ſtus ſum	

Lamentor	ris	tus ſum	complaindre

¶ Gradior graſſorqꝫ in quo differunt? gradi eſt ire! graſſari eſt cū impetu et malefaciendi aīo ire! vt ſolent latrones ire aduerſus via tores! Vnde dicuntur graſſatores

¶ Queri et lamentari quomodo differunt! Queri eſt de iniuria cepta verbis conqueri! Lamentari eſt voce querula et triſti iacturā ſuam teſtari

¶ Tumultuor vnde dicitur? A Tumultu. Tumultus autem dic tus eſt quaſi timor multus! Vnde italica bella dicta ſunt italie tu- multus

Que ſunt verba deponentia ſeptimi ordinis? que paſſiua di- cuntur et exigunt nominatiuum caſum ante ſe / et poſt ſe ab latiuum cum prepoſitione a vel ab! vt tu es ortus a bono patre

Orior	ris	tus ſum	
Naſcor	ris	tus ſum	naiſtre
Patior	ris	ſus ſum	ſouffrir
Renaſcor	ris	tus ſum	reniſtre

¶ A patior fit vnū compoſitum perpetior a mutata in e! et pōt habere accuſatiuum cum ablatiuo! vt ego patior a te magnam iniu riam

Sunt qui octauo loco ponunt verba vocatiua / ideo ſic dicta! quia per ea vocamus! vt quo noīe vocaris? ego vocor Pyr rhus! ego nominor nicholaus. Aptius tamen dicitur! quod nomē eſt tibi? michi eſt nomen Pyrrhus vel Pyrrho! vt tu haberis aut diceris aut appellaris ſapiens. Sunt autem hec verba

Dicor	ris	tus ſum	
Vocor	ris	tus ſum	
Nominor	ris	tus ſum	eſtre appelle
Nuncupor	ris	tus ſum	
Appellor	ris	tus ſum	

¶ De verbis imperſonalibus

q Quod eſt verbum imperſonale? Quod non habet diſtinctos numeros nec perſonas

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Quotuplex ē imperſonale? Duplex. Actiue vocis et paſſiue vocis. Quod eſt imperſonale actiue vocis? Quod deſinit in t: vt tedet Quod eſt imperſonale paſſiue vocis? Quod deſinit in tur et deriuatur a verbis in o non ſignificantibus paſſionem: et nullum caſum requirit: vt itur / ſtatur / legitur. Quedam ſunt verba imperſonalia / que in t deſinunt: et tamen in ſignificato ſunt ſimilia illis que deſinunt ī tur / vt ſatiſfit benefit malefit / quorum preterita ſunt ſatiſfactum eſt / benefactum eſt / malefactum eſt.

¶ Vbi notandum eſt ꝙ compoſita a facio / quotiens a retinent in preſenti / tociens habent paſſiuum in o a fio fis: vt a calefacio calefio / a frigefacio frigefio: a patefacio patefio: conſuefacio conſuefio: a tepefacio tepefio / a tantifacio tantifio / a q̃tifacio q̃tifio / a paruifacio paruifio / magnifacio / multifacio / plurimifacio / nichilifacio / nauſifacio / flocifaccio ſimiliter At ſi mutant a in i faciunt paſſiuum in or: vt conficio conficior / perficio perficior / reficio reficior / afficio afficior / inficio īficior / efficio efficior / preficio preficior / proficio proficior. plerumq; ſine accuſatiuo: vt conor proficere litteris. cuius imperſonale Lucretius protulit in tertio: Proficitur bello: vt ſepe officium cum datiuo tantum: vt tu officis michi. Lucretius tamen in ſecundo officiuntur vti cogantur tardius ire. Deficio deficior / quando eſt actiuum pro relinquo: vt ne te deficiat animus: Quando autem eſt neutrum dicitur nichil michi deficit / et pro paſſiuo habet defio. Terētius ī eunucho. omnia habeo neq; quicq̃ habeo: nichil cum eſt: nichil defit tamen

¶ Quot ſunt ordines īperſonalium verborum deſinētium in t? quinq;

Que ſunt verba imperſonalia primi ordinis? Que exigunt ante ſe genitiuum et poſt ſe infinitum: vt preceptoris intereſt legere: diſcipuli refert audire. Excipiūtur genitiui quiq; pronominum / mei / tui / ſui / noſtri / et veſtri. Itē genitiuus huius nominis cuius cuia cuium: loco quorum ponuntur ablatiui feminini mea tua ſua noſtra veſtra et cuia

Intereſt erat fuit
Refert bat tulit il appartient

¶ Laurentius valla latine lingue peritiſſimus multis verbis conatus eſt reddere rationem / q̃obrem ablatiuis horum pronominū femininis potius q̃ gtis vtamur / et acute quidem multa diſſeruit nec tamē attigit veritatem / quamq̃ in promptu et quaſi ad manus erat. quod non eſt magnopere mirandum: quippe non omnia poſſumus omnes: et vt Poeta inquit / q̃doq; bonus dormitat Homerus. Vera autem et aperta eius rei ratio eſt: ꝙ intereſt ex in et re et eſt componitur. Refert autem ex res et fert. Nichil enī aliud eſt intereſt q̃ in re ē: et nichil aliud ē refert: q̃ res fert. Non poterat itaq; aliter q̃ hoc modo dici: in mea re eſt / in tua / ſua / noſtra / et veſtra / res eſt. Item res mea fert: et tua ſua noſtra et veſtra res fert: et in re Platonis ſeu Ciceronis ē: et Platonis ſeu Ciceronis res fert Et ſimiliter ſi cum pronomine nomen ipſum ponere volumus / mea Platonis intereſt / id eſt in re mea Platonis eſt: tua Pyrrhi refert: id eſt res tua Pyrrhi fert: et in cuia ſiue cuius res eſt / vt cuius ſiue cuium pecus eſt dicimus. Cum itaq; dicimus: intereſt mea intereſt Ciceronis / idem eſt ac ſi diceremus: in re mea eſt: in re Ciceronis eſt: res mea fert: res Ciceronis fert. Intereſt poteſt eſſe imperſonale et perſonale. Imperſonale quando habet genitiuum / et infinitum vt ſupradictum eſt. Perſonale vero ſi ante ſe habet nominatiuum / vt ſermo tuus intereſt noſtra: et quid mea intereſt q̃tumlibet ſcribas? cuius ſenſus eſt: quid ad rem meam pertinet: et quod intereſſe meum eſt / vt iuriſconſulti loquuntur. Significat etiam aliquando preſentiam / vt tu interfuiſti nupciis meis. Aliquādo diſtantiam: vt ex hoc loco ad pretorium duo paſſuum milia inter ſunt. Item differentiam / vt multum itereſt bene an male quis agat / id eſt magna differentia eſt. inuenimus quoq; aliquando parui et magni intereſt vel refert. item prudens intereſt a ſtulto. Terentius in adelphis. Hoc pater hoc dominus intereſt. Eodem nō poſſumus dicere / hoc non refert mea / non refert Socratis: hoc ē non refert res mea: non refert res ſocratis / id eſt non pertinet ad vtilitatem meam et Socratis Oratius refert cū datiuo iunxit: vt dic quid referat intra nature fines viuenti.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Q Ve ſunt verba imperſonalia ſecundi ordinis / que exigūt datiuum ante ſe / et poſt ſe infinitum ! vt michi contingit legere.

Accidit	bat	dit	
Contingit	bat	git	
Euenit	bat	nit	il aduient.
Licet	bat	uit	il eſt licite.
Conuenit	bat	nit	
Competit	bat	uit	il cōuient ;
Placet	bat	uit	il plaiſt.
Libet	bat	uit	il plaiſt.
Expedit	bat	uit	il eſt expedient
Liquet	bat	uit	
Patet	bat	uit	il eſt magnifeſte
Conſtat	bat	ſtitit	
Vacat	bat	uit	il entent.
Sufficit	bat	cit	il ſouffiſt.

¶ Hec oīa verba et alia his ſimilia ſi noīatiuū et datiuū habēt perſonalia ſunt ! et declinantur per numeros et perſonas. Si infinitum et datiuū imperſonalia.

Notandū aūt ꝙ dicimus recte placet michi me eē largū et placet michi eſſe largus. Qui modus loquendi reperitur etiam cum aliis verbis ! vt puto te eſſe bonus amicus. Lucanus in decimo. Titumq̧ putauit iam bonus eſſe ſocer. et Ouidius. qui precor eſſe tuus. et Terentius. Hei michi pater eſſe diſce ab his qui vera ſciunt. Idem. Que ſeſe inhoneſte optauit parare hic diuitias q̄ in patria pauper viuere. Hic modus loquendi e greco fluxit apud quos frequentiſſimus eſt ! vt in ſacris litteris ! popule meus quid feci tibi aut quid moleſtus fui ! reſponde. Et attendite popule meus legem meam. et virg. Nate mee vires mea magna potentia ſolus. Nam hec niſi a greco traherentur / diceretur ! popule mi / vel per nominatiuum cum pronomine ſic / tu populus meus reſponde michi ! et ſubintelligitur ens ! vt defende me tu domi

nus ! hoc eſt tu ens dominus. Adiuua me optime vir ! et adiuua me tu optimus vir / id eſt ens optimus vir

Q Ve ſunt verba imperſonalia tertii ordinis / que accuſatiuum exigunt / et infinitum ! vt me iuuat legere ! te oportet diſcere ! mulierem decet eſſe pudicam

Iuuat	bat	uit	il plaiſt
Oportet	bat	uit	il fault
Decet	bat	uit	il cōuient
Delectat	bat	uit	il delecte

¶ Hec verba ſi ntīm et accuſatiuum habeant / perſonalia ſunt / vt conſuetudo tua delectat me ! quanq̄ dicatur etiam ego delector conſuetudine tua. Si vero habent accuſatiuum et infinitum / imperſonalia ſunt. Oportet non reperitur in vſu niſi imperſonale. Decet apud Terentium et plautū ſepe cum datiuo reperitur / vt nobis decet eſſe bonis

Q Ve ſunt verba imperſonalia quarti ordinis / que ante ſe accuſatiuum habent perſone patientis ! et poſt ſe infinitum ! vel genitiuum perſone agentis / vt me miſeret calamitatis humane

Penitet	bat	uit	il ſe repent
Piget	bat	uit	il deſplaiſt
Pudet	bat	uit	ou houtoie
Tedet	bat	uit ſū eſt vel fuit	il ennuie
Miſeret	bat	tum eſt vel fuit	ou a pitie

¶ Tedet facit preteritum perteſum eſt vel fuit / reperitur tamen etduit / perteduit / diſteduit

¶ Miſereſcit etiam reperitur huius ordinis ! vt Terentius. Atq̧ inopis te miſereſcat mei ! vt Virg. his lacrimis vitam damus et miſereſcimus vltro

¶ Pudet cuius oppoſitum eſt depudet / aliquādo perſonale reperitur ! vt Terentius. quid ille fecit / quē neq̧ pudet quitq̄ neq̧ metuit, quemq̄ ! et idem / hei michi non te hec pudent. Reperitur etiam cū dtio ! vt pudet michi certare. Siluius. quis pudeat certare ſenes

¶ Piget quoq̧ perſonale reperitur. Terentius. Ne plus minusue faxit / quod nos poſtea pigeat

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Pudet et piget quomodo differunt? pudet ad decus refertur! vnde pudor! Piget ad dolorem animi. Terentius / fratris me quidem pudet piget q! hoc eſt verecundor et doleo

QVe ſunt verba imperſonalia quinti ordinis? que ſi infinitiuis verbis perſonalium iunguntur! perſonalia ſunt! Si vero infinitiuis imperſonalium / imperſonalia! vt inſtitutum vite tue incipit michi placere! et incipit me penitere laboris mei

Incipit	bat	pit	il cõmence
Deſinit	bat	uit vl' iit	il fault
Debet	bat	uit	il dobit
Solet	bat	uit	il eſt de couſtume

¶ Poſſunt etiã eſſe imperſonalia ſupradicta verba quando abſolute hoc eſt cum ſolo infinitiuo iunguntur! vt ſolet dilueſcere / debet aduesperaſcere! incipit ſtari! deſinit amari

¶ De infinitis

INfinita / quare dicuntur? quia non habent certos ac determinatos numeros ac perſonas. Infinita verborum perſonalium / ſi quẽ caſum exigunt ante ſe / dumtaxat accuſatiuum exigunt! poſt ſe aũt caſũ ſuorum verborum! vt cupio te frui felicitate tua. Excipiuntur infinita / que copulare deberent ſimilẽ caſũ / hec eni et a frõte et a tergo exigunt actim! vt quia tu es deformis miror / miror te eſſe deformẽ! letor quia tu euadis peritus / te euadere peritũ letor! quia tu incedis ſuperbus doleo / doleo te incedere ſuperbum. Infinita vero imperſonalia / et ante et poſt caſus ſuorum verborum exigunt! vt gaudeo tibi accidiſſe erudiri / letor te iuuare virtuti incumbere! doleo te non penitere viciorum

¶ Animaduertendũ eſt q infinitiua preſentis et preteriti imperfecti temporis / tã perſonaliũ q̃ imperſonalium / aliquãdo vnũ dũtaxat caſum ãte ſe / hoc eſt caſum verbi ſui habent / nec alicui verbo adherent! et tunc ponuntur pro preteritis imperfectis verbi ſui indicatiui modi cuiuſcunq perſone. et vtriuſq numeri / vt Saluſtius Milites romani percuſſi timore inſolito arma capere / alii abdere / pars territos confirmare! pro capiebant / abdebant! confirmabant. Sic dicere poſſumus / nos tedere / illos pigere / alios

penitere / pro nos tedebat illos pigebat / alios penitebat.

¶ De gerundiis.

GErũdia habent nõ ſolum genitiuũ / accuſatiuũ! et ablatiuũ vt peritus colendi agrũ! legendo / interlegendũ! ſed ſecũdum peritiores / alios etiam caſus / propterea verba eſſe nõ poſſunt Sed quia cõſtruuntur cum caſibus verborum ſuorũ tranſitiue / vt cã colendi agrũ! veni ad colẽdũ agrũ! nec noĩa eẽ poſſũt! vnde quidam verba eſſe putauerũt / propterea quidẽ Iuuenalis quaſi verbũ eſſet corripuit o finalẽ. Plurimis hic eger moritur vigilando! ſed illũ contra virgilius produxit. Frigidus in pratis cantando rũpitur anguis.

¶ Gerundia que ab actiuis fiunt et neutris / et cõibus! preter eã que a neutris abſoluta fiunt! tam actiuam q̃ paſſiuam habere pũt ſignificationẽ! vt mulier vrit vidẽdo. i. dũ videtur! et domus meritoria aperta eſt ad videndum. i. vt videatur! et ego legendo diſco id eſt dum lego.

¶ Quare gerundia participialia dicuntur? quia cũ non ſint noĩa et habent caſus / et genera in vtroq numero! propter q nec verba ſũt / merito participialia dicũtur quaſi participiis ſimilia ſunt.

¶ Gerundia quomodo differunt a participiis? quia ipſa ſignificãt rei adminiſtrationem ſine tpẽ / illa vero hoc eſt participia tẽpus ſine rei adminiſtratione! vt tenet me occupatio iuris dicendi! gerundium eſt / nec tempus ſignificat futurũ / ſed rei adminiſtrationem hoc eſt in iure dicendo. Rurſus tenet me cura dotis numerande id eſt que numeranda eſt! participium eſt futuri ſine rei adminiſtratione ſignificatum.

¶ In legendis libris / gerundiũ ne an participium eſt legendis? Vtrumq põt eẽ. Nam ſi dicã in legendis libris tempus conſumo gerundiũ eſt! ac ſi diceretur in legendo libros. ſi aũt dixerim in legendis libris deerit tibi tempus participium eſt futuri / hoc eſt dũ leges libros vel potius dum legentur a te libri.

¶ Nota q gerundia cũ ſociata ſit ſubſtantiuis! ſemper paſſiue accipiuntur. Diſtincta vero actiue! et nonnunq̃ paſſiue / cum ſine prepoſitione et ſine genere in caſu ablatiuo / quaſi abſolute vſur

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

pantur. vt apud Virg. vritq; videndo femina: hoc eſt dū videtur et cantando rumpitur anguis: hoc eſt dū cātatur. Item apud oratores: vt apud M. Eurilium. Sed memoria excolendo ſicut alia oia augetur/hoc eſt dum excolitur.

¶ Illud etiā aīaduertendū ē: q gtius ſingularis gerundii cum genitiuo plurali ſine vitio copulatur. Liuius. Nō eni vereor ne quis hoc me vri adhortandi cauſa magnifice loqui exiſtimet: adhortādi enī ſingularis numeri eſt: veſtri pluralis. Item Cicero ſecundo de diuinatione. dolebas tantā ſtoicos noſtros epicureis irridendi ſui facultatem dediſſe. Plautus in captiuis/noīando tibi iſtorum magis q̄ edendi copia.

¶ De ſupinis verborum.

Supina que pars orationis ſunt? Secūdū Quiti. ſūt verba participialia: ſicut gerundia: a quibuſdā dicūtur nomina participialia/ideo non eſt dicendū q ſint alicuius caſus. primum ſupinum quod indocti putant eſſe accuſatiui caſus: non differt a gerūdio: niſi quod ſupinum nunq̄ fere eſt ſine verbo ſignificante motum ad locum: vt eo et venio. nā illa/ do filiam nuptū: do venum ſiue venūdo edes: ſpectatum admiſſi fuimus/. latentē in ſe motum optinent. Gerundia non ita alioquin idem ſignificant/vt vado venatum et vado ad venandum. Vltimū ſupinū non eſt ablatiui neq; alterius caſus: neq; iungitur verbo: vt venio lectu/quemadmodū vulgus grāmaticorū putat: nec iungitur cum adiectiuo/ nec regit caſum/nec regitur a verbo: nec a participio: ſed a nomine tantum eoq; adiectiuo nunq̄ interueniente prepoſitione: vt miſerabilis viſu. i. cum videtur/facilis viſu: id eſt dum videatur/vel facilis ad videndū: effabilis dictu: id ē vt dicatur: optimū factu. i. vt fiat: difficile factu. i. difficile ad faciendum.

¶ De participio?

Quare inuētū ē participiū? vt oratio breuior ſit/ ac dilucidior/omiſſus relatiuis/aduerbiis/ aut cōiunctionibus que alioquī in ipſa oratione ponerentur. Quomodo? primo euitatur copula. Dicimus enim legens diſce/pro lege et diſce: deinde relatiuum nomen: vt homo currens mouetur: id ē homo qui currit mouetur. Preterea alie coniunctiones ſiue aduerbia/verba quoq; et alie partes orōnis: vt docente te quotidie preceptore/ac te nullā lectiōe pretermittente/ celeriter ac facile diſces. i. ſi doceret te quotidie preceptor: ac tu nullam lectionem pretermitteres/ celeriter ac facile diſceres. Item cognitis bene principiis/ reliqua ſine labore diſcuntur. i. poſtq̄ ſunt bene cognita principia. Item volēte diſcipulo diſcere parum laborat magiſter. i. dū/aut q̄do vult diſcipulus diſcere Item cenatus eo cubitum. i. poſtq̄ cenatus ſū eo cubitum. Itē interfecto patre: iratus eſt filius. i. quia interfectus fuerat pater: vel cū interfectus eſſet pater. Item mortuo homine eius tamen aia viuit. i. quanq̄ mortuus ſit homo. Item viuente pontifice pax erit in italia/ideſt donec vixerit pontifex.

Inuentum eſt etiam participium neceſſitatis cā/cū multa per participiū dici poſſint que aliter non liceret per verbum: vt mulieres ornant ſe ne videntes hoīes eas derideant. non enim poſſet dici ne homines eas uideant et rideant. Nam vident omino eas homines

¶ Quid intereſt inter participia et noīa tēporalia? Nomina temporalia non ſignificant aliud niſi ipſū tēpus per ſe vt annus menſis dies. Participia vero actionem vel paſſionem aliq̄ diuerſo fieri tempore demonſtrant/non tempus per ſe

¶ Quos caſus exigunt participia? quos et verba ex quibs naſcuntur: verbi gratia: ego dū incūbo lris/non deſero negotia publica/ ego incumbens lris nō deſero negotia publica: ego qui amor a preceptore meo amo ipſū: ego a preceptore meo amatus amo ipſum.

Participium in ans vel in ens preſentis et preteriti imperfecti temporis eſt/ et deſcendit a verbo actiuo neutro et communi/ in ſignificatione actiua et deponenti. Vt le maiſtre liſant faitz que tu entēdes diligentement

¶ Legente magiſtro fac vt diligentēr attendas. i. quando legit magiſter

Viuant ton pere apren tant que tu peulz

Viuente patre tuo diſce quātū potes: id eſt dum pater viuit

¶ Quant lomme a maladie ou quil ſe meurt/ la ſancte ou la vie eſt congnue

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Egrotantē aut moriente homine / valitudo aut vita cognoſcitur
Les hommes qui honorent dieu feront bien en toult temps
Venerantes deum benefacient omni tempore.
¶ Moy exortant et enſeignant le maiſtre ie doy eſtre clerc.
Exortante ac erudiente me quotidie preceptore debeo quidem fieri
doctus
¶ Quot modis tranſeunt participia in vim nominis / Quinqȝ mo
dis. Mutatione conſtructionis. Amiſſione temporis. Cōparatione
Compoſitione / et mutatione ſignificati. Mutatione conſtructionis
q̃do conſtruuntur cum alio caſu q̃ eorum verba requirant / vt a=
mans virtutem participium eſt / amans virtutis nomen. Saluſtius
alieni appetens ſui profuſus. ¶ Temporis amiſſione / q̃do nullū
ſignificant tempus / vt amans. i. qui amore captus eſt / vt miſeri ſūt
omnes amantes. Item doctus et eruditus / vt docti et eruditi homi
nes ſolent laudari ¶ Comparatione / vt amantior et amantiſſimus
¶ Cōpoſitione / vt innocens et indoctus. ¶ Mutatione ſignificati
vt amandus / quando ſignificat non eum qui amabitur / ſed eū qui
eſt diguns amari / vt merito laudandus eſt Cicero / que mutatio eti
am in participio actiui futuri aliquando fit. Seneca de naturalibus
queſtionibus. Nullam autem mentionem fecit cometarum nō pre
termiſſurus ſi quid explorati apud illos cōperiſſet / preter miſſurus
dixit pro eo quod eſt talis qui pretermitteret / nec tempus ſignifi=
cat ſed qualitatem hominis et animi voluntatē. Si vero thema da=
retur in paſſiua ſignificatione in qua hoc participium preſentis et
preteriti imperfecti tēporis non reperitur / aut reſoluendū ē in ver=
bū / quod reperitur / aut paſſiua ſignificatio thematis in actiuam
conuertenda / hoc modo.
Se virgile eſtoit leu du maiſtre il ſe aprenroit.
Si legeretur a magiſtro Virgilius diſceretur / aut magiſtro legen
te Virgilium diſceretur.
¶ In tus / ſus / et xus / et uus / participia temporis ſunt preteriti
perfecti / et pluſq̃perfecti / naſcunturqȝ ab oibus verbis habentibus
preteritū per ſupplementū / hoc eſt per ſū es eſt / et participiū Vt
¶ Entendue la cauſe les maladies ſont guaries plus facilement.

Intellecta cauſa morbi facilius curatur.
¶ Mays que ce ſoit fait tu auras ton deſir.
Hoc primo facto cōſequeris deſiderium tuum.
¶ Accōmodatur etiam plerumqȝ participium verbo cui adiungi
tur quod in exponendo facile animaduerti pōt.
Quant ie tenſeigne tu aprens.
Me docente tu diſcis.
¶ Quant ie tenſeignoie tu aprenoyes.
Me docente tu diſcebas.
Quant ie tenſeigneray tu apprenras.
Me docente tu diſces.
¶ Edifie quant les fondemens ſont faitz.
Iactis fundamentis edifica.
Edifie quant les fondemens ſont faitz.
Iactis fundamentis edificato.
¶ Se les fōdemens fuſſent faitz tu euſſe edifie.
Iactis fundamentis edificaſſes.
Si aūt deſit participium / reſoluitur in verbū / aut ad partici
piū eiuſdem temporis recurratur / licet ſit in alia ſignificatione
ſicut ſupra dictū eſt Vt.
¶ En toy aiant ame et ſerui tu deueroies recorder de moy.
Hoc participium nō reperitur in actiua ſignificatione / ī qua the
ma eſt / ſed in paſſiua tātum / Aut ergo ſi reſoluas in verbum acti
uum / cū ego te amauerī / vel q̃do ego te amaui / Aut recurras
ad participiū / quod in paſſiua ſignificatione reperitur. i. te amato
a me. A neutro vero. i. ſeruio quoniā nullū tale reperitur par=
ticipium reſoluatur in verbū. i. quoniā ego tibi ſeruiui / vel cū
ego tibi ſeruiuerim.
¶ Sil me fuſt ſouuenu de ceſte choſe iamais ne leuſſe fait.
Si ego huius meminiſſem nunq̃ id feciſſem.
¶ In rus participium futuri deſcendit a verbo actiuo / neutro /
deponenti / et cōmuni / in ſignificatione actiua / vt En alant a na=
ger en aſie et a aller en diuers pais faitz ce de bon courage dont
tu as a retourner riche.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Nauigaturus in aſiam ! et profecturus in diuerſas regiones vnde
rediturus es diues ! id agas bono animo. ¶ Vtimur etiam ver
bo copulatiuo ſum es eſt / cum nominatiuo eiuſdem participii / vt
cum tu ſis nauigaturus in aſiam et profecturus in diuerſas regi=
ones .

¶ Comme tu doies demourer a viterbe vis en la maniere des vi
terbiens .
Cum tu moraturus ſis Viterbii ! viue moribus viterbienſibus /
vel more viterbienſium.

¶ Mon oncle a aller en france ma leſſe moult de choſes a faire
Profecturus patruus meus in galliam multa michi negotia reli
quit .

¶ Comme tu doibs eſtre mon diſciple et ie te doibs proufiter be
aucoup aprens volentiers.
Cum tu ſis michi futurus diſcipulus ! ego vero tibi plurimum
profecturus / diſce queſo libenter .

¶ Comme ie te doie enſaigner diligemment ie ne tarde point
Cum ego te ſim diligenter eruditurus minime ceſſabo .

¶ Ie tay a dire queques choſes.
Sum quedam tibi dicturus .

¶ Vous aues a ouir. Vos eſtis audituri .

¶ Va a lencontre de ta mere qui a aretourner.
Ito obuiam matri rediture.

¶ Iay veu vng hōme qui deuoit mourir . Vidi hoīem moriturū

¶ Le temps de la vie doibt aīſi eſtre eſtime cōme ſoions pourvi
ure peu et aſſes. Tempus vite ita mentiendum eſt quaſi et parum
et diu victuri ſumus .

¶ In dus participia naſcuntur a paſſiuo tantum et communi
in ſignificatione paſſiua ! his autem non vtimur in ablatiuo abſolu
te ! ſed tantum cum verbo copulatiuo ! Vnde plerumq; nomen eſſe
videtur . vt

¶ Comme virgile doie eſtre leu du maiſtre et aprins de nous il
doibt eſtre oui diligemment.
Cum legendus a preceptore et a nobis diſcendus ſit Virgilius .

audiendus eſt diligenter .

¶ Cōme beaucoup de choſes doient eſtre oyes de toy les meilleu
res ſont a eſlire et a celles ſoy apliquier .
Cum abs te audienda ſint multa / eligenda erunt potiora / illiſq;
inherendum.

¶ Cōme ceſtuy doye eſtre pugni ou apres eſtrangle il deburoyt
creinir.
Cū puniendus hic aut poſtea ſtrāgulādus ſit deberet formidare .

¶ Cōme tu doibs eſtre ayde de tes amis et tes amis te doyent fa
uoriſer ne crains point .
Cum tu ab amicis iuuandus / tibiq; amici fauturi ſit / ne timeas

¶ Se virgile debuoit eſtre aprins demoy ie vſeroie de plus grāt
diligence.
Si ediſcendus michi eſſet Virgilius / maiori vterer diligencia.

¶ Cōme le temps ne ſe doibue pas perdre apren incontinent .
Cum non ſit amittendum tempus / diſce q̃ primū .

¶ Comme tu doibs eſtre loue de ceulx qui viuent bien en ceſte
choſe entens en toulte diligence .
Cū tu in hac re laudandus ſis a bene viuentibus / da operā dili
gēter . ſepe etiā huic participio adiūgimus datiuū pro ablatio ! vt

¶ Ie penſe de quel lāguage il me fault vſer mays que iaye trou
ue vng hōme lequel doibt eſtre ayme et honnoure de moy.
Nactus hominem michi amandum colendumq; / cogito quibus
verbis vtendum ſit.

¶ Queſt il de faire ou dire. ¶ Quid faciendem ! dicendū ve eſt.

¶ En retournāt et liſant les libures moult de choſes ſe apprēnēt
In euoluendis atq; perlegendis libris multa diſcuntur . quamq̃
hec gerundia potius ſunt q̃ participia .

¶ Quelles choſes ſunt a eſtre entendues oū a priſes de vous.
Que a uobis ītelligenda aut diſcenda ſunt .

¶ La lecon la quelle doibt eſtre enſeignie du maiſtre aux eſcolli
ers eſt difficile.

¶ Lectio q̃ a magiſtro docendi ſūt diſcipuli eſt difficilis. Caue ne
dicas ! lectio docenda ſicut nec lectio docta ! diſcipuli ei docentur !

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

non lectio. ¶ Similiter.
¶ La robe de la quelle eſt deſpoullie Pyrrhus eſt longue.
Veſtis qua exutus eſt Pyrrhus eſt longua. non enī dicendū eſſet
veſtis exuta: ſed Pyrrhus exutus.

¶ Ab imperſonalibus fiunt ne participia? minime niſi perteſus
a tedet quo vtitur Suetonius: perteſus ignauiam ſuam. Nam pu=
dendus / pigendus / carendus dolendus et ſimilia / nomia pot.us di
cenda ſunt vel participia abuſiua.

¶ Que ſunt participia que in voce paſſiua actiuam ſignificationē
habent? Circūſpectus qui circūſpicit quem ſolemus appellare cō
ſpicuū. Conſideratus / qui agenda conſiderat quemadmodū incō
ſideratus qui non videt quid agat. Diſertus qui bene diſſerit. Cau
tus qui cauet: hoc eſt qui ſibi ſit cauere. Tutus qui tuetur: vt tu=
tus portus qui tuetur alios. Ignotus qui aliquando ignorat / vt
Q. ſi quis tamen erret ignotus. Argutus qui arguit: hoc eſt in=
ueſtigat. Falſus qui fallit: vt Terentius. cenſen me aliquā cauſam
fictā / falſā ieptā ſaltē potuiſſe proloqui. Aliq̄ndo etiam paſſiue: vt
idem. Carine falſus es. i. deceptus: Contentus qui continet ꝙ ani
mo ſatiſſfacit: non qui continetur. Tacitus qui tacet hoc eſt taci=
turnus. Virgilius tamē paſſiue poſuit. Quis te magne Cato taci
tū aut quis Coſſe relinquat? Profuſus qui profundit. Scitus qui
ſciens eſt. Diſcretus qui qualitates perſonarum et rerum momēta
diſcernit. Complacitus: quod ab actiua voce venit: ſicut fluxus et
inueteratus: et iuratus a iuro. Iuratos enī iudices dicimus qui iu
rarunt: et excretos hedos apud Virg. ab excreſco: vt exoletus ab
exolere / quod dū eſt ſubſtātiuū ſignificat ſcortū maſculū precipue
iam adultum: dū ē adiectiuū ſignificat adultū: Sed raro reperitur
vt apud Plautū. Reliqui domi exoletā virginem. Adultus ab ado
leſco. Defectus qui deficit. Martialis dultia defecta modulatur car
mina lingua cātator cignus funeris ipſe ſui. Quītilianus defecta
labore ſenectus.

¶ Que ſunt participia que in vocē actiuā paſſiuam habent ſigifi=
cationem. Euidens negotium dicitur quod videtur aperte nō quod
videt. Indulgentior facies: que pulcra non que aliis indulgeat

ſed cui alii indulgeant. Preterea magnificentiſſimos ludos dici=
mus quaſi magnifice factos / et honorificentiſſimos quaſi honori
fice factos. Aliquādo participia preſētis temporis preteritū tēpus
ſignificant: vt Cicero in bruto cum e Cilitia decedens Rhodū venil
ſē. nō enī decedēs venerat Rhodū ſed diu poſtq̄ diſceſſerat: quod ideo
accidit quia latini carēt participio preteriti actiui. Vnde non recte
diceretur / cum e cilicia proficiſſens Rhodum veniſſem ſed deberet
dici e cilicia profectus.

Participia preſentis tēporis cū ſubſtātiuātur cuius generis ſunt?
Neutri vt accidens / cōtingēs / ātecedēs / cōſequēs / dicēs / cōueniens
preſēs / cōtinens / apud rhetores pro firmamento orationis.

¶ Participia que ſubſtātiuantur et ſunt maſculini generis / que ſūt
Oriens / occidēs / profluens: pro flumine / et cōfluēs: quo duo flu
mina conueniunt.

¶ Participia que cū ſubſtantiuantur ſunt feminini generis que ſūt
Continens que nō eſt inſula / vt a Silicia ad cōtinentē parum in=
tercapedinis eſt. Animās: vt Cicero ad quas ſe applicet ſui generis
animantes. nōnūq̄ tamen hoc nomen in neutro genere reperitur:
ſed magis in plurali. Conſonans littera pro non vocali.

¶ Quod eſt participium quod a nullo originē habere videtur.
Pregnans. Repetundarū / et de pecuniis repetundis: non habet ali
os caſus / neſcio participium ne a gerundiū dici debeat. hec accuſa=
tio proprie cadit in eos / qui magiſtratibus prouincialibus aut vi
aut dolo eripuerunt pecunias aut vaſa precioſa / veſtem / frumentū
nauigia nummos / que omnia pecunie noīe cōprehenduntur Et cū
dicimus repetundarum / ſubintelligitur pecuniarū. ideo aūt in hoc
verbo mutata ē e in v: vt differat ab illo quod dicitur ad res repetē
das / vt ſunt miſſi legati ad repetendas / q̄ do principi aut populo ere
pta ſunt pecora / agri / homines et ſimilia.

¶ De nominibus verbalibus.

Quod eſt nomen verbale? quod a verbo deriuatur.
Verbale maſculinū deſinens in or / quomō formatur? Ab
vltimo ſupino mutata v in or / vt doctu doctor: auctu auctor.

¶ Verbale in trix femininū quomodo formatur? A verbali maſ

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

culino mutata tor in trix. Nã que in ſor deſinunt / non faciunt ex
ſe femininum preter tonſor / quod facit tõſtrix aſſũpta t. Vnde ſit
diminutiuum tõſtricula / et tõſtrina / et ab expulſor expultrix.

¶ Quem caſum exigunt verbalia poſt ſe? Genitiuum / vt per ſe
cutor malorum et expultrix vitiorum.

¶ Verbalia in vs vel in o quomõ formantur? A ſupino addita
a et mutata v in io / vt viſus et viſio. et exigũt poſt ſe gtĩm et ali=
q̃do duos / hoc eſt tã perſone vel rei agẽtis q̃ patientis / vt viſio rei
multarũ rerũ / viſio enĩ et actionẽ et paſſionem ſignificare poteſt.

¶ Nota tamen ꝙ verbalia que veniunt a verbis prime coniugati
onis poſitionem ſupini habentibus / in tũ vel in ctũ preter legem
ceterorũ exeunt in atio / nõ in itio / nec in ctio. Veto vetitũ vetati
o nõ vetitio / preſto preſtitũ preſtatio / nõ preſtitio / cubo cubitum
cubatio / domo domitũ domatio / ſono ſonitũ ſonatio / crepo crepi=
tũ crepatio / tono tonitũ tonatio / licet dicamus ſoĩtus crepitus to
nitus / nõ ſonatus / crepatus / tonatus. Frico frictũ fricatio / et ita ĩ
ceteris.

¶ Sectio tamen crebrius reperitur q̃ ſecatio. Lauo et poto quia
in otum habent ſupinũ / formant verbalia lotio et potio / et letor
et potor / et lotiũ pro vrina / prima tamen breui. Et quia aliquãdo
reperitur lauatũ et potatũ / fit lauatio et potatio / lauatorq; et po=
tator. Iuuo a iutũ facit iutor / vnde adiutor / a iuuatum facit iuua
tio. Ex ceteris pauca ſunt verbalia / vt a domitũ domitor et doma=
tor / et ſector a ſeco / qui ſignificat venditorem / et ſectio ipſa vẽditio

¶ In men verbalia quomodo formãtur? A ſecunda verbi perſo=
na / vt acuo acuis acumẽ / nuo nuis numen / doceo doces documen /
moneo mones monumen / que addita tum formant in tum verba
lia vt hoc documentum et monumentum.

¶ In bilis verbalia paſſiuã habent ſignificationem et iunguntur
datiuo / vt ne dictu effabilis vlli / aliquãdo etiã ſine caſu ponuntur
vt hec res eſt laudabilis / et nichil eſt amabilius virtute.

In ax etiã quedã verbalia ſunt / vt loquax / dicax multorum verbo=
rũ / mordax / rapax / fallax / capax.

De relatiuis.

Quid eſt relatiuum? quod refert aliquid precedens. Quo=

tuplex eſt relatiuum? Duplex. Relatiuum ſubſtãcie / et Relatiuũ
accidentis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantie? quod refert antecedens ſubſtanti
uũ / vt qui que quod / is / ſuus / ipſe / ille / idem / et ſecundũ aliquos
alius alter / / reliquus / et cetera ceterum.

¶ Que ſunt relatiua accidentis? que referunt antecedens adiecti
uum / vt qualis / quãtus / quotus / quotenus / et quotuplex.

¶ Qui / que / quod / tribus modis accipitur. Relatiue vt ſum pi=
us Eneas / raptos qui ex hoſte penates / claſſe veho mecũ. Interro
gatiue / ſed vos qui tandem / quibus aut veniſtis ab oris? Item in
finite vt neſcio quem rem agas aut quem hominem diligas.
Quis et quid nunq̃ ponuntur relatiue / ſʒ vel ĩterrogatiẽ / vt quis
es tu? et quid agis? Vel ĩfinite / vt neſcio quis ſis / aut quid agas.
Quis vel qui aliquãdo ponitur pro qualis / vt Terentius / quis
tibi videor. Et virg. Qui iuuenes quantas oſtentant aſpice vires
Item pro quanto / vt quo magis. i. quãto magis. Item qui poni
tur pro quomõ aut propter quid: vt Terentius / qui iſtuc. i. quo
modo aut cur. ¶ Sui ſemper reciproce ponitur.

¶ Suus ſemper relatiue ponitur / Vt pater amat filios ſuos

¶ Is ea id / ponitur relatiue / vt deus diligit bonos / ego eum colo
Et redditiue / vt is qui deum colit eſt bonus.

¶ Ipſe ipſa ipſũ / relatiue ponitur / in tertia perſona / vt ego deũ
colo / ipſe benefacit bonis. Demonſtratiue quãdo pro pronoĩbus
demõſtratiuis diſcrete ponitur / vt ego ipſe / tu ipſe / ille ipſe / Inue
nitur etiã ſine pronoĩe / vt virg. ipſe remitto / et alibi queq; ipſe mi
ſerrima vidi / et quorũ pars magna fui. Sic enĩ per diſcretionem
q̃dã profertur / vt in vi. Eneidos. Ipſe ratam conto ſubigit / veliſ
q; miniſtrat quaſi ſolus.

¶ Ille illa illud / etiam figurate apponitur / vt virg. ille ego qui
quondam gracili modulatus auena / et tu ne ille Eneas quem Dar
danio anchiſe Alma venus phrygii genuit Simeontis ad vndam
nõ tamen diſcrecionẽ ſignificat / vt ipſe / ſed potius relationẽ quã=
dam. Relatiue ponitur / vt ego deum colo / et illum cupio videre
Demõſtratiue / vt viden tu illũ. Redditiue / vt ille qui legit diſcit.

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL

Alius alia aliud ponitur relatiue! vt video Petrū et alios homines licet enim ātecedens .i. petrus differat ab aliis hoibus numero! cō uenit tamē ſpecie/ que ē hō. Item diſcretiue! vt ego ſum alius a te. id ē q̄ tu. Item diuiſiue! vt hominū alii quieſcūt alii laborant.

¶ Alter et aliud quomodo differunt? Alter dicitur de duobus. Alius vero de pluribus. Sicut vter/ ex quo componitur neuter/ duorum tantum eſt interrogatiuum / quis vero plurium.

¶ Relatiua accidentis multa ſunt! ſecundum diuerſa genera accidentium/ que per noia adiectiua ſignificantur. Adiectiuorū enim quedam ſignificant q̄titatem / quedam qualitatem. Adiectiuorum que ſignificāt q̄titate! alia ſignificāt q̄titatē cōtinuā / alia diſcretā.

¶ Que ſunt adiectiua ſignificantia q̄titatem cōtinuā? vt magnus paruus/ longus/latus/altus/profundus/que referuntur per tantus et q̄tus! vt ego ſū magnus q̄tus tu es/ vel vt tu / vel ego ſum magnus/ et tantus tu es. Item per tam et q̄ dicimus / vt ego ſum tam magnus q̄ tu.

¶ Ex his que ſignificant q̄titatem diſcretam. Alia ſignificant q̄titatem diſcretā abſolutam. Alia q̄titatem diſcretā ordinalē. Q̄titatē diſcretā abſolutā ſignificant que referuntur per tot et quot! vt ego habeo decem talenta/ quot habes tu vel vt tu. Et ſunt hec.

¶ Noiatiuo vnus vna vnū. G̃tio vnius. Datiuo vni. Actio vnū vnā vnū. Vtio o vne vna vnū. Ablatiuo ab vno vna vno. Et plūr ntio vni vne vna. G̃tio vnorū vnarū vnorū. Dtio vnis. Actio vnos vnas vna. Vtio o vni vne vna. Ablatiuo vnis.

¶ Pluraliter ntio duo due duo. G̃tio duorū duarū duorū. Dtio duobus. Actio duos duas duo. Vtio o duo due duo. Abltio a duobus

¶ Pluraliter noiatiuo hi et he tres et hec tria. G̃tio horum et harū et horum trium. Dtio his tribus. actio hos et has tres et hec tria Vtio o tres et o tria. Ablatiuo ab his tribus.

¶ Quattuor vſq̄ ad centū indeclinabilia ſunt! quinq̄/ ſex/ ſeptē/ octo/ nouē! decē! vndeci/ duodeci/ tredeci/ quattuordeci/ quindecim/ ſexdeci/ decē et ſeptē! decē et octo/ vel duo de viginti. decem et nouē vel vndeuiginti / vigiti vnus/ et vigiti duo et vigiti tres et viginti quattuor/ et vigiti quiq̄/ et viginti ſex/ et vigiti ſeptē et vigiti octo

et viginti/ vel duo de triginta/ nouē et viginti / vel vnde triginta triginta vnus et triginta duo et trigita tres et trigita quattuor ꝛc. quadraginta! quinquaginta! ſexaginta! ſeptuaginta! octuaginta nonaginta. Centum! Centum et vnus / vel vnus ſupra centum Centum et duo! vel duo ſupra centum. Cētū et decē vel decē ſupra centum ꝛc Ducenti. te. ta. Tricenti. te. ta. Quadringenti. Quingenti. Sexcenti. Septigenti. Octigenti. Nonigenti. Mille. Hec duo milia! horū duorū miliū. his duobus milibus Hec duo milia! o milia! a milibus! tria milia! quattuor milia! et reliqua.

¶ Vbi notandum q̄ nō dicimus hi et he milia/ vt quidā putant! ſed hec milia/ quia ē nomē ſubſtātiuū! nec dicere debemus duo milia hoies! ſed duo milia hoim. Nā quod i ſacris lrīs legimus! duodecim milia ſignati (ſi non eſt error) hoc mō exponi debet! ſignati numero duodeci milia! hoc ē qui erant numero xii milia. Quidam ideo inciderunt in hūc errorē! quia legimus duo milia pondo argenti/ ſed pondo gti caſus ē hoc loco non noiatiui. Mille autem interdum adiectiuum eſt/ et iō dicere poſſumus mille homines. Interdū ſubſtātiuū/ ꝛ ſic dicimus mille hoim/ vt mille nūmerū. Nec poſſumus dicere duo mille/ tria mille! ſed duo milia tria milia. vel bis mille/ ter mille! vt bis centū/ ter centū. Ouidius. annos vixi bis centum! iam tertia viuitur etas.

¶ Ab his deriuantur aduerbia numeralia! que referuntur per totiens et quotiens/ vt ego ter legi Virgilium! quotiens tu! vel vt tu

¶ Semel. bis. ter. quater. quinquies. ſexies. ſepties. octies. nonies decies. vndecies. duodecies. terdecies. quattuordecies. quindecies. ſexdecies. decies ſepties. decies octies. decies nonies. vigeſies ſemel et vigeſies. bis et vigeſies. ter et vigeſies. quater ꝛc. trigeſies. quadrageſies. quinquageſies. ſexageſies. ſeptuageſies. octuageſies. nonageſies. Pro quibus dicimus! vities / trities / quadragies / quinquagies/ ſexagies / ſeptuagies / octuagies / nonagies / Cēties / ducenties/ trecenties/ quadringenties / quingenties / ſexgenties / ſeptingenties / octingenties / noningenties / millies /

¶ Q̄titatem diſcretā ordinalem ſignificant / que referuntur per totus et quotus! vt ego fui ſecundus/ quotus vel vt non fuiſti tu

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

quotus quiſq; eſt quaſi nemo / et ſunt hec. Primus. ſecundus. ter
tius. quartus. quintus. ſextus. ſeptimus. octauus. nonus. deci
mus. vndecimus. duodecimus. tertius decimus. quartus deci=
mus. quintus decimus. ſextus decimus. ſeptimus decimus. octa
uus decimus. vel duodeuigeſimus. nonus decimus. vel vndeui
geſimus. Vigeſimus. vigeſimus primus. et cetera. Trigeſimus
quadrageſimus. quinquageſimus ſexageſimus. ſeptuageſimus.
octuageſimus, nonageſimus. Centeſimus. ducenteſimus. tricen
teſimus. quadringenteſimus. quingenteſimus. ſexcenteſimus.
ſeptigenteſimus. octigenteſimus. et nongenteſimus. Milleſimus
Nos ſumus in anno ſalutis noſtre milleſimo quadringenteſimo.
ſeptuageſimo qnarto / tertio nonas nouembris.
¶ Alia ſunt diuiſiua in pares numeros: que quidam dicunt re
ferri per toteni et quoteni: que noīa legiſſe me apud aliquem do
ctum nō memini: vt quoteni itis? terni. Sūnt autem hec. Sin=
guli ſingule ſingula. bini. trini. quaterni. quini. ſeni. ſepteni. oc
teni noueni. deni. vndeni. duodeni. ternideni. quaternideni. quini
deni. ſenideni. deniſepteni. deniocteni. deninoueni. vigeni. trige=
gi. quadrageni. quinquageni. ſexageni. ſeptuageni. octuageni.
nonageni. Centeni. Ducenteni vel duceni. tricenteni. vel treceni
quadrīgenteni. ſexcenteni. ſeptingenteni. octingenteni. nonin=
genteni Milleni. ¶ Ponuntur ne aliqūdo bina pro duo: et ter=
na pro tria? Ponuntur quotiens ſubſtantiua quibus iunguntur
declinantur tātum in plurali: vt binas terras denas litteras non
duas tres decem Interdū tamē poete etiā cū aliis ſubſtātiuis eodē
mō vſurpāt: vt virgilius bina manu lato criſpās haſcilia ferro.
¶ Alia ſūt que ipſū numerū per ſe ſumptū ſignificant: vt vni=
tas binarius. ternarius. quaternarius. quinarius. ſenarius. ſepte
narius. octenarius: nouenarius. denarius. vndenarius. duodena
rius. ꝛc. Vigenarius. trigenarius. quadragenarius quinquage
narius. ſexagenarius. ſeptuagenarius. octuagenarius. nonage
narius. Centenarius. ducētenarius. trecētenarius. quatturcente=
narius quīgentenarius. ſexcētenarius. ſeptīgētenarius. octīgente
narius, noningentenarius. Millenarius.

¶ Alia ſunt que ſignificant numerum annorum: vt biennis tri
ennis / quadriennis / quinquennis / ſexennis / ſeptennis / octennis
nouennis / decennis / vnde fiunt ſubſtantiua biennium triennium
quadriennium / quinquennium / ſeptennium / et decennium / Alia
fere non ſunt in vſu / nec reperiuntur: vt quidam ignari putant to
tennis et quotennis.
¶ Alia ſignificant q̄titatem diſcretām ponderis vel menſure / que
referuntur per totuplus et quotuplus / et ſignificant quemdam
ſui exceſſum: vt centuplo maior eſt ager meus q̄ Socratis / quotu
plus non eſt tuus: Et ſunt hec. Duplus pla plum. Triplus. Qua
druplus / quintuplus / ſextuplus / ſeptuplus / octuplus / decuplus /
centuplus / ducentuplus / millecuplus.
Alia ſunt diuiſiua ſeu multiplicatiua forme / et referuntur per to
tuplex et quotuplex: vt habeo triplicem lanā et triplicem veſtem.
ideſt trium generum: quotuplicē tu habes. Aliq̄do tamen impro
prie ponitur cum dictionibus carētibus plurali: vt triplex fumus
domum noſtram egreditur / hoc eſt tres fumi: ſi ita dici pōt: ſīplex
duplex / triplex quatruplex / quintuplex / ſextuplex / ſeptuplex / oc
tuplex / nonuplex / decuplex / vigecuplex / trigecuplex / quadragecu
plex / quinquagecuplex ſexagecuplex / ſeptuagecuplex / centuplex /
millecuplex. ¶ Item duplex et triplex pro duplicatus: et triplicā
tus accipitur. Vnde fiunt verba duplico et triplico: et a multiplex
multiplico.
¶ Relatiua que incipiunt a c vel a q. tribus modis accipiuntur.
Relatiue: vt ego ſum albus qualis es tu / magnus q̄tus es tu / Sen
tinas cuias es tu. Interrogatiue / vt qualis es tu? q̄tus es tu? quotū
annum agis? quot nūmos habes? Infinite: vt neſcio q̄tus ſis / cu
ias ſis / aut cuia filia ſit hec puella.
¶ Relatiua que incipiunt a t. capiuntur relatiue / copula median
te: vt ego ſū albus / et talis tu es: ego ſū magnus / et tātus eſt Pla
to: Ego habeo multos diſcipulos / et tot habet Socrates. Redditi
ue: vt ego ſū talis et tantus qualis et q̄tus eſt iſte. Infinite quando
ſequitur coniunctio q̄ vel vt: vt ego ſum talis et tantus / vt non e
geam opera tua: Ego cupio talis eſſe: vt videar felix.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL

¶ Reperiuntur aliqua relatiua! que geminantur / vel aſſumūt cūqꝫ! vt quiſquis / quicūqꝫ / quotquot! quotcūqꝫ / qualiſcūqꝫ / q̄tuſ cūqꝫ! que proprie poſita vī habēt ipſius relatiui ſimul cū ātecedēte diſtributiuo! vt quiſquis aut quicūqꝫ legit diſcit. i. omīs qui legit diſcit. Ponūtur etiā aliquādo pro ipſo relatiuo tātū / vt deus oīa quecūqꝫ voluit fecit! et pro diſtributiuo tātū / vt ego diligo quēcūqꝫ hominē. i. omnē hominem! ponūtur etiā infinite! vt Virgi. Quicquid erit ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.

¶ Quis et qui cum quibus et quomō componuntur.

Si quis
Enquis
Nunquis
Quiſputas
Aliquis
Nequis
Quilibet
Quiuis

Aſſumunt etiam ſillabicā adiectionem! nichil perſe ſignificātem. Vt
Quiſqꝫ
Quiſnam
Quidam
Quiſpiam et quiſq̄ꝫ
Quicunqꝫ vel quecūqꝫ

¶ A relatiuis ſubſtancie multa aduerbia deriuantur / que eiſdē modis ponuntur.

¶ Temporalia! vt a qui. que. quot. quando.

¶ A pronominibus tunc! id eſt eo vel illo tempore.

Ab alius alia aliud! alias.

Localia vero iſta. A qui. que. quod.

Quo — Vbi.
Qua — Quorſum
Vnde — Quouſqꝫ

¶ Ab ille illa illud pronomine! aduerbia deriuātur.

Illinc — Illic
Illuc — Illac vel illa
Illorſū — Illucuſqꝫ

¶ Ab is ea id. — Ab hic hec hoc.

Ibi — Eo — Hic huc
Inde — Ea — Hinc hac
Eorſum — Eouſqꝫ — Horſum hucuſqꝫ

Ab iſte iſta iſtud — Ab alius alia aliud

Iſtinc — Iſtic — Alibi — aliunde
Iſtac vel iſta — Iſtuc — Alia — Alio
Iſtorſum — Iſtucuſqꝫ — Aliorſum — Aliouſqꝫ

Hic hec hoc / iſte iſta iſtud / ille illa illud! quomodo differunt? Hic ſignificat hoiem vel rem proximā loquenti. Iſte proximā audienti. Ille remotā ab vtroqꝫ. Quemadmodū et aduerbia eorū. Hic ſignificat locū proximū loquenti et ſcribenti. Iſtic locū proximū audienti vel ei ad quem ſermo aut lrē diriguntur. Illic locum remotū ab vtroqꝫ. iſte tamen aliquādo ponitur pro hic. Cicero. cū iſto tēpore ſtent cū gladiis armati. Ille quoqꝫ nonnūq̄ꝫ per dignitatem q̄ꝫdam atqꝫ eminentiam accipitur indicās eſſe quod omnes noſſe debeant! vt Alexander ille magnus / Architas ille tarentinus

Is et hic quomodo differunt? Is ſpacio lōgiore accipitur Hic vero propinquiore. Multis tamē in locis cōfūdūtur! vt qui pfefert virtutem diuitiis hic ſane prudens eſt! vel is ſane prudens eſt. poete tamen aliq̄ꝫdo capiunt ille pro is! vt Oratius / qui didicit patrie quid debeat / et quid amicis! Quo ſit amore parens! Quo frater amandus et hoſpes! quod ſit cōſcripti quod iudicis officium! que partes i bellū miſſi ducis! ille profecto reddere perſone que ſit coueiētia cuiqꝫ Nam quod in ſacris litteris legitur! Nō qui ſeipſum cōmendat ſed quē deus cōmēdat ille probatus eſt Equidem non probo

¶ Relatiuū diſcordat ne aliquando ab antecedente? Diſcordat. In quibus accidentibus? In genere et numero. Quomodo in genere? Vt apud Saluſtium Eſt locus in carcere quod Tullianum appellatur. Quomodo in numero? Vt oēs tenues atqꝫ humiles / que maxima i populo multitudo eſt ſibi preſidium paratum putat

¶ De patronymicis

Quod eſt nomen patronymicū? Eſt illud quod ſignificat filium / vel filiā / nepotē vel neptē / aut alium deſcēdētē. Proprie tamen a propriis patrum nominibus deriuatur

¶ Quot ſunt terminationes patronymicorum? quattuor! in des! vel in as / vel in is / vel in ne! vt hic priamides / hoc ē filius priami

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

Hec priamis priamidos/ hec eſt filia priami Hec pelias peliadis vel peliados/ hec eſt filia pelei/ Hec adaſtine/ nerine/ acriſione! hoc eſt filia vel neptis adaſti/ nerei/ acriſei.

¶ Patronymica cuius generis feminī preter ea que deſinūt ī des

¶ Patronymica cuius decliatōis ſunt? que deſinūt in des vel i ne ſūt prime declinatōis! que uero deſinunt in as vel in is ſūt tertie

¶ Patronymica qualia noīa ſunt? ſubſtātiua/ vt priamides hele ne raptor fuit cā excidii troiani. Que noīa ſunt que interdū pro patronymicis ponūtur? poſſeſſiua vt Iuno ſaturnia. i. filia ſaturni! et Scipio Emylianus. i. filius emilii ¶ Quō formantur patronymica? prōnica maſculīa que fiūt a noībus prime declinatoīs formātur a geītio ſīgulari mutata e ī a breuē et addita des! vt maia maie maiades! ilia ilie iliades! eneas enee eneades! et Hippotes hipote hipotades! āchiſes āchiſe proprie āchiſades! quāq̄ vſus optinuit vt anchiſiades diceretur! butes bute butades! corinetes corinete corinetades/ q̄uis magis ſit in vſu corinetides

Patronimica maſculina a noībus ſecunde declinationis formātur a genitiuo addita des/ vt priamis priami priamides! ſed que duplex ii habēt in genitiuo mutata vltima i ī a et addita des faciūt prōnymicum! vt Antonius antonii antoniades! Menetius menecii menetiades.

Patronymica maſculīa a noībus tertie declinationis formātur a datiuo ſingulari addita des! vt neſtor neſtori neſtorides! ātenor antenori antenorides! Licet poete aliquādo addāt a cā metri! vt amphitrioniades/ Laertiades. Dicunt etiā deucalides pro deucalionides et Scipiades pro Scipionides.

Patronymica femīna a maſculīs formātur remota de! vt a priamides priamis! a dardanides dardanis. Dixerunt tamen poete atlantiades et phetontiades in plurali! hoc eſt atlantias et phetontias in ſingulari pro atlantis et phetontis! a peliades pelias/ ab eneades eneis cum deberet fieri eneas.

Multa tamen prōnymica abuſiue proferuntur! vt a tideus tidides a peleus pelides/ a prometeus prometides/ a theſeus theſides/ ab achilles achilleides/ ab orpheus orphides! a coroneus coronides penultima producta. iliades filius ilie romulus recte formatur. ¶ Prōnymica aliq̄ndo ſumuntur loco patriorū nominū! vt romulide. i. Romani! Theſeide. i. Athenienſes! Eneade troiani Cecropide athenienſes. Thimarchides proprium eſt et Thimarchides timarchi filius. Pauca inueniūtur prōnymica in ne feīna vt nereus nerine/ adraſtus adraſtine. Acriſeus acriſione ex quo acriſioneus. Virgilius. acriſioneis danae fundaſſe colonis. quod dicit Priſcianus eſſe poſſeſſiuum ab acriſione! Seruius vero patronymicū femininum. Reperiuntur prōnymica īproprie formata et a nominibus matrum! vt Romulus Iliades. i. ilie filius! et maiades Mercurius. i. maie filius. Et ab auis maternis! vt atlantiades. i. Mercurius Atlantis filie filius! et inachides. i. epaphus iouis inachi filius. et a regibus vel conditoribus/ vt Cecropide. i. Athenienſes! ab enea eneade. i. Troiani! vel Romani. Item a nomine fratris virgilius. Tū phetontiadas muſco circūdat amare corticis. i. ſorores phetontis.

¶ De comparatiuis.

Comparatiuum quod eſt? quod cū intellectu poſitiui vel aliquo participe ſenſu poſitiui magis aduerbium ſigīficat! vt liberalior magis liberalis/ et fortior magis fortis/ et doctius magis docte. ¶ Cōparatiua cuius generis? coīs preter vnum dumtaxat quod eſt maſculini! ſicut ſenior. ¶ Cōparatiua quē caſum exigunt poſt ſe? nominatiuū cū q̄ vel ablatiuum ſine q̄/ cū alio ablatiuo ſignificante exceſſū! Et cū omnibus caſibus! quos habere poſſet poſituū ſuū! vt hec doliū ē plenius olei illo vel q̄ illud doliū tribus digitis. Verū relatiua et negatiua ſēper ſine q̄ ablatiuo iungūtur! vt nemo eſt doctior Platone.

¶ Cōparatiua vnde formantur? A noibus adiectiuis ſignificantibus accidens q̄ incrementū diminutionemq̄ ſuſcipiat/ vt ab albo albior. Vel a verbis! vt a detero deterior/ q̄ verbum teſte Seruio minus bonum ſigīficat nō peiorē. Vir. cū duo ſint apibus reges alterū deteriorē hoc eſt minus bonum iubet necari! deterior qui viſus eū ne prodigus obſit Dede neci. A potior hic et hec potior et hoc potius. A participiis que tūc in nomen tranſeunt/ vt amās amantior. A prepoſitiōibus ſiue aduerbiis! vt extra exterior! vl

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

trā vlterior! quanꝙ̃ extēr quoꝗ nomen reperiatur ! vt Virg . fas
extera querere regna. ātiqui aliquādo a pronominibus et noibus
propriis cōparatiua et ſuperlatiua protulere! vt ipſe ipſior ipſiſſi=
mus Nero neronior neroniſſimus. ¶ Quomō formātur cōpara
tiua? a primo caſu deſinēte i i! vt albus albi albior! fortis forti tior
¶ Que ſunt cōparatiua anomala! que contra hanc regulā formā
tur? Bonus melior optimus. Malus peior peſſimus. Magnus ma
ior maximus. Paruus minor minimus . Dexter dexterior dexti
mus. Siniſter ſiniſterior ſiniſtimus. Senex ſenior ſine ſuperlati
uo. Iuuenis iunior ſine ſuperlatiuo . Multum plus in numero
ſingulari generis neutri ! ī plurali oīs. A noībus que habent vo
calē ante is / vel ante vs cōparatiua non formātur ! ſed accipitur
magis aduerbiū et dicitur magis arduus / magis tenuis / magis
pius! ꝙ̃uis tenuior apud veteres reperitur. et Iuuenalis / egregi
us dixit pro magis egregium Egregius cenat meliuſꝗ miſerri=
mus horum. ¶ Nequā cōmune triū generum / nequior format
cōparatiuum et ſuperlatiuum nequiſſimus.
Ab aduerbiis ſiue prepoſitionibus in ra fiunt comparatiua in eri
or! vt extra exterior / intra interior / vltra vlterior / citra citerior /
infra inferior / ſupra ſuperior / poſt poſterior! ante anterior! pro
pe propior! A ſepe cōparatim non iueītur . Cato tamen ſuperla
tiuo vſus eſt / ſepiſſimā diſcordiā fuiſſe dicēs. Pridē prior! cuius ſu
perlatiuum eſt primus / cū gtio iūgatur et ad plures ſui generis
cōparetur. Virgilius. Primus ſe danaum magna comitante cater
ua! Androgeus offert nobis. Ergo prior de duobus ! primus
vero de pluribus dicitur. Magnificentior et Magnificentiſſimus.
Munificentior et munificentiſſimus . Beneficentior et beneficen
tiſſimus ꝙ̃uis a magnificens munificens et beneficens deriuare
videantur! tamen hec in vſu non ſunt / ſed pro his vtimur magni
ficus / munificus / beneficus. Cato de rege ptolomeo dixit optimo
atꝗ beneficentiſſimo / et Accius magificentiſſimo atꝗ excellentiſſi
mo honore. Terentius. in phor. atquin mirificentiſſimum.
Comparatiuum ſepe pro poſitiuo accipitur! vt ſenior pro ſenex
Nonnunꝙ̃ ſignificat minus poſitiuo ! vt triſtior et lacrimis ocu

los ſuffuſa nitentes! pro ſubtriſtis . Et ꝙ̃do ad cōtraria cōparatur
minus poſitiuo ſigīficat / vt ſi dicam mare pōticum eſt dulcius ꝙ̃ ce
tera Hic oſtenditur parū aliquid dulcedinis habere pluſꝙ̃ cetera .
¶ Cōparatiua ſepenumero diminutiuorū formam accipiunt a neu
tro addita culus ! vt maius maiuſculus ! et regimen ſeruant compara
tiuorum. Terentius. Tais ꝙ̃ ego ſum maiuſcula eſt.
Magis aduerbium nō ſolū poſitiuo ſed etiā cōparatiuo aliquādo iū
gitur / cū vel ad ſe vel ad alium cōparatur! vt achilles fortior Enea
magis ꝙ̃ iuſtior! et Aiax Vlixe fortior magis ꝙ̃ Diomede.
Nota ꝙ quemadmodum dicimus ego ſū doctior ꝙ̃ tu i ntio caſu /
ita dicimus etiam in obliquis ! iudico te doctiorem ꝙ̃ illū ! amo te ma
gis ꝙ̃ illū / inſeruio tibi magis ꝙ̃ illi! indigeo te vel tui magis ꝙ̃ il
lo vel illius . Qn̄do comparatiuo iūgitur multo videtur plus ſigni=
ficare ꝙ̃ ſuperlatiuū. Cicero de officiis. Vale igitur mi Cicero tibi
ꝗ perſuade eſſe te quidem michi cariſſimum ! ſed multo fore cario=
rem ſi talibus monumentis preceptiſꝗ letabere .
¶ Cōparatio quotiens fit apud grecos / ad vnum ſui generis com
paratiuo vtuntur / quotiens vero ad plures ſui generis ſuperlatiuo
in quo nos cum illis conuenimus et hoc ab eis factum eſt / vt ſen=
ſū comparatiui ſenſu ſuperlatiui diſtinguerent / qui vtriꝗ / hoc eſt
cōparatiuo et ſuperlatiuo gtīm tribuūt cum careāt ablatiuo . apud
nos vero illa ābiguitas non eſt qui cōparatiuo ablatiuum damus ſi
ue ad vnum ſiue ad plura diuerſi generis referatur. tamen illa gre
corū rō tāti eſt momenti / vt iā latini ad formā grece cōſtructionis
imitati cōparatiuo gtīm addiderint vtiꝗ inter duo / ſic! Aiacum for
tior fuit Thelāonius / et manuum melior eſt dextra ! ſi tres fuiſſet
Aiaces / nō fortior! ſed fortiſſimus diceremus / ſicut digitorum me
dius et lōgiſſimus . Vnde nō licet dicere Pyrrus eſt doctior Sen=
tinatibus / ſed doctiſſimus Sentinatum. Vir . huic coniunx Siche
us erat / ditiſſimus agri Pheīcum . et Oratius in ſermonibus / o
maior iuuenū iquit! ad duos enī Piſones filios patremꝗ ſcribebat
Ouidius in perſona Medee que duos filios habuit . Cum minor e
pueris iuſſus ſtudioꝗ videndi . Conſtitit ad gemine limina prima
foris. et Ceſar ī cōmentario decio ! in teſtamento Ptolomei patris

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

heredes erant ſcripti ex duobus filiis maior Hinc Cato maior et
minor / Scipio maior et minor de duobus dicitur : de pluribus ve
ro Fabius Maximus et Valerius maximus . Comparatiuum igi
tur inter duo ponitur . Superlatiuum iter plura : quod manifeſtiſ
ſime oſtendit Cicero / cum ait ĩ Piſonem / me edilem priorem preto
rem primũ / quippe ediles duo tãtum erant / ſicut duo cenſores et du
o cõſules : ceteri autem magiſtratus plures erant . Nota hoc etiam
intereſſe inter comparatiuũ et ſuperlatiuũ / ꝙ dubitando vel in=
terrogando / comparatiuo vtrum dicamus / ſuperlatiuo vero quid :
cuius rei ratio eſt : quod comparatiuum de duobus dicitur / ſuperla
tiuum de pluribus . Quiti. Ita nõ tãtũ vtrũ ſit melius ſed quid ſit
optimum queritur . et Cicero / vtrũ potius aut quid potiſſimũ dica
mus. Iungitur tamen quid etiam cũ cõparatiuo ſed improprie : v=
trũ vero nunq̃ cũ ſuperlatiuo.

¶ Quot modis fit cõparatio? quattuor aut ab vna ſubſtãtia ad aliã
vt ego ſũ maior te . Aut ad ſeipſã : vt ego ſũ ditior ſolito / vel ditior
hodie q̃ heri Aut ab vno accidente ad aliud : et tũc ſẽper fere vtimur
aduerbio magis : vt ego ſũ magis fortis q̃ doctus . Aut ab vno a
ctu ad alium : vt ego malo vitam q̃ mortem / et magis lego q̃ diſco.
Quot modis nõ poteſt cũ ablatiuo iungi cõparatiuũ ? quinq̃ aut
cũ comparatio ad duos fit : tunc enĩ eget genitiuo : vt duorũ fra=
trum maior eſt Marius. Aut quãdo non inueĩtur ablatiuus : vt dul
tius eſt mare põticũ q̃ cetera maria . Aut quando inter ipſa adiecti=
ua fit comparatio : vt ego ſum magis albus q̃ niger et non nigro
Vel cũ inter ipſa verba fit cõparatio : vt plura audio q̃ credo. Vel
cũ dictio a qui fit exceptio fuerit in nominatiuo : vt Diomedes fuit
fortior q̃ Troiani omnes / preterq̃ hector . Cõiunctio enĩ excepti=
ua copulare debet ſimiles caſus .

¶ Quot modis non põt cõparatiuũ regere ntĩm cũ q̃ ? ſimiliter
quinq̃ : aut cũ cõparatio fit inter duos : tunc enĩ omĩno requirit
gtĩm : vt duorũ fratrum maior Marius . Aut cum non inuenitur
nominatiuus : vt nichil eſt crudelius nece / et nichil eſt ipſi ſeipſo ca=
rius . Aut quando relatiuum eſt terminus cõparationis : vt virtus
qua nichil eſt homini melius , Aut quando ponitur cũ dictione ne

gatiuã / vt nullo hoĩe ſis tardior . Aut quando dictio a qua fit ex
ceptio fuerit in ablatiuo . vt Diomedes fuit fortior oĩbus Tro=
ianis / preterq̃ hectore .

¶ De ſuperlatiuo.

Quod eſt nomẽ ſuperlatim? quod ad plures ſui generis cõpara
tũ ſuperpoĩtur oĩbus vel per ſe prolatũ poſitĩ intellectũ hꝫ : cũ
valde aduerbio. Quot ſũt terminacões ſuperlatiorũ? octo. due fre
quẽtiſſie ĩ rimus / et ĩ ſimus : et ſex perrare ĩ limus ximus timus
remus fimus nimus . Superlatĩa in rius deſinẽtia quõ formãtur
A poſitis ĩ er deſinentibus ſiue ſecũde ſiue tercie decliacõis fuerĩt
addita rimus vt pulcher rimus . pauper rimus . excipiuntur dex=
timus et ſiniſtĩus pro dexterrĩus et ſiſterrius Superlatĩa ĩ ſimus
deſinẽtia quõ formãtur? a gtĩs ſcdẽ declinacõis additas et ſimus et
a genitĩs tercie addita ſimus vt locuples tis ſimus . Excipiuntur a
ſecũda que ſũt anomala. Bonus optĩus . malus peſſĩus . magnus
maxĩus . Paruus mĩmus . Multus plurĩus . Et que a facio conpo
nũtur : vt magĩficus : magĩficentiſſĩus / mũificus mũificentiſſĩũs
maturus maturĩus Ci. tñ ad herẽ . ĩ etate ĩquit velit cõparare ma
turiſſĩa . nuperus nuperriũs . plau. captũ hoĩeꝫ nuperũ et nouitiũ
vetus veterrĩus . A tercia vero excipiũtur Facilĩus difficilliũs.
Gracillĩus huilĩus / ſimilĩus diſſilĩus . excipiuntur et que in bris
deſinũt . que ris mutata ĩ er accipiũt rimus . vt ſalubris rimus cele
bris rimus . Vetus a veter ꝙ olĩ ĩ vſu erat : veterrĩus facit . In xi
mus quot ſuperlatĩa deſinũt? duo tãtũ maxĩus ꝛ proximus : ꝙ vo
cabulũ dũ pro cognato accipitur ſigĩficatũ hꝫ poſitĩ . iõq̃ a ſcripto
ribus legũ ſepe cõparatĩe profertur . vt proxĩores . i. propĩquiores
cognati . In timus quot deſinũt ? vnũ dũtaxat anomalũ optĩus et
hec deriuata ab aduerbiis ſiue prepoĩbus ĩter ĩterior ĩtimus / vltra
vlterior vltĩus / citra citerior citĩus / extra exterior extĩmus / ꝙ et
pro proſtremo poĩtur . Plau. ĩ trũculenço bona perdidi mala repe
ri / factus ſũ extĩus a nobis . hec ſũt ab aduerbiis ſiue prepoſicoibꝫ
ſupra ſuperior ſupremus . extra exterior extremus . quia ſi eſſent a
ntĩo ſuperus et extra ſeruaſſent rlãꝫ . In nimus quot ſuperlatĩa de
ſinũt? vnũ dũtaxat anomalũ : mĩmus . In rimus quot? vnũ a ver
bo detero deterior deterrĩus . et vnũ anomalũ multus plus plĩus

Preterea que ſecūdū rlām formātur. Nouiſſimus licet a nouo ſu-
perlatim ſit tamen pro poſitio poītur et vltīm ſignificat. A pene
Plautus ſuperlatīm formauit peniſſime in ciſtellaria / ita mea con
ſilio peruertit peniſſime. A penitus penitiſſimus ſuperlatiuū for
matur / vt ex penitiſſimis edibus. Superlatiua que a prepoſitioī
bus veniūt / ipſarū prepoſitionū exigunt caſus / vt arbor illa eſt
proxime littus. ¶ A neq̄ ſicut ſupra de cōparatiuis dictum eſt ſit
ſuperlatiuum nequiſſimus.

¶ Illud animaduertendū diligenter ē ꝙ q̃ pro valde ſemper iūgi-
tur ſuperlatiuo / nūq̄ poſitio / vt q̃ fortiſſimus et q̃ celerrime. quā
do vero q̃ accipitur pro q̄tū / nūq̄ iūgitur ſuperlatiuo / niſi addātur
verba poſſū / queo / valeo et que eiuſdem ſignificatioīs ſunt / vt dicā
q̃ breuiſſie potero / feci q̃ optime quiui. ¶ Per vero nunq̄ iungitur
ſuperlatiuo / nec dicere poſſumus per optimus per doctiſſimus
E cōtrario aūt q̃ quando valde ſignificat / nunq̄ iungitur poſiti-
uo / nec etiā comparatiuo / niſi forte cū per / vel opido / vel ſane / vel
admodum / vel valde / vel nimis / tunc enim poſitiuo iungitur / vt
Seruius Sulpitius. Sane q̃ grauiter ac moleſte tuli vt debui. A.
Gellius. voce admodum q̃ ſuaui / opido quālibens / nimis q̃ ipiū
Et Brutus in epiſtola. ſuos valde q̃ paucos habet / et iterum ſane
gauiſus ſum. Per quā tamen vſitatius eſt / vt perquā bonus / perq̃
pulcher / perq̃ doctus .i. valde bonus valde pulcher valde doctus
Per vero pro valde iūgitur cū poſitiuo / vt per pulcher. ¶ Cum
vero q̃ pro quantū accipitur / iungitur poſitiuo / vt Terentius. re
iecit ſe in eā flens quā familiariter .i. quantum familiariter. Et in
eunucho. Tu ſcis q̃ intimū te haberi pro q̄tum. Sumitur enim
hic intimus pro poſitiuo q̃ admodum proximus. Sic etiam iungi
tur comparatiuo / vt q̃ doctior eſt Ariſtotele Plato. i. q̄to doctior
At qui dicunt narraui q̃ breuius potui errant. dicendum eſt enim
q̃ breuiſſime potui. Quod eſt comparatiuum ſeu ſuperlatiuum
huius poſitiui perdoctus / multo doctior cōparatiuum et q̃ doctiſſi
mus ſiue multo doctiſſimus ſuperlatiuū. Per q̃ nunq̄ iungitur cū
ſuperlatiuo. Nam ꝙ legitur apud Q. Curtium. Beſſum quoqꝫ Ba
ctrianorum ducē per q̃ maxime poſſet excercitu coacto deſcēdere

ad ſe iubet / error potius librarii dicendus eſt cū alia quoqꝫ cōplura
apud eūdem actorē corrupta ſit. Multo etiā pro valde tā cōparati-
uo q̃ ſuperlatio adiūgitur vt multo doctior et lōge doctior / mul
to doctiſſimus / et lōge doctiſſimus. ¶ Superlatīm geītiuo iūgitur
et ablatio et accuſatio vt hector fortiſſius Troianorū. et mľto ma
xīus et proxīe domū. ¶ Cū ſuperlatiuo iūgitur ſēper quiſqꝫ. omīs
aūt nō iūgitur. neqꝫ ei dicendū eſt / omnis optimus omnis peſſimus
ſed optimus quiſqꝫ et peſſimus quiſqꝫ. Et ſimiliter ſi ſuperlatiua in
diuerſo caſu ponātur ſic. maxima quiſqꝫ fortitudine debet hoſtibus
reſiſtere. maximo quiſqꝫ animo calūniatores deſpicit. Validiſſi quiſ
qꝫ corporis paret arma. Cōparatiuo vero e cōtrario nō quiſqꝫ con
uenit / ſed omnis. Vt Q. Seruulos penates et omnia vtiliora. nec
licet dicere boni quiqꝫ et ſapiētes quiqꝫ. ſicut nō licet dicere ōnes op
timi et oēs ſapientiſſimi. ¶ Excipiūtur ex poſitīs que ſuperlatiuo ca
rēt / vt pius / et ſtrennuus. dicimus enim omnis pius / et pius quiſ
qꝫ. Saluſtius Nā ſtrennuus quiſqꝫ aut occiderat in prelio aut graui
ter vulneratus diſceſſerat.

¶ Item numeralia / ut tertius quiſqꝫ / quartus quiſqꝫ. nā primus ꝛ
vltimus ſuperlatiua ſūt. Ci. primo quoqꝫ die conſules ad ſenatū
referāt. ergo nō eſt dicendū omni quinquageſimo āno facimus Iu
bileū / ſed quinquageſimo quoqꝫ āno. et hīc factū eſt / vt dicamus
vnuſquiſqꝫ ſingularis quiſqꝫ. nam ſingulariſſimus quo pleriqꝫ in-
docti vtuntur non reperitur / ſicut ab vnico nō reperitur vniciſſi-
mus. Quotus etiā iūgitur cum quiſqꝫ / vt quotuſquiſqꝫ eſt. i. quot
cumqꝫ ſint. Illud quoqꝫ notandum ꝙ quiſqꝫ genitiuū pluralē nō hꝫ
cū adiectiuo dūtaxat iūctum / ideo vtimur genitiuo ſingulari pro
plurali / vt optimi cuiuſqꝫ animus / pro bonorū omniū animus.

¶ Fay tant bien et tant toſt que peulx.

¶ Fac q̃ optime et q̃ celerrime potes.

¶ Ie ſuys le treſgrant de tous les viterbiens moindres de moy
et de tous plus grans de moy.

¶ Ego ſū maximus omniū viterbientiū minorū me / et omnibꝫ
maioribus me.

¶ Comme ie ſoyē né de rome ie ſuys le plus grant de tous les

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

moindres de moy et plus grans de moy ⁊

¶ Ego cum natus ſum Rome ſum maior omibus minoribus mē
et maioribus me. ¶ Ie ſuys moins enſeigne de tous plus enſeignes
de moy et de tous les moins ſages de moy.

¶ Ego ſū indoctior oībus doctioribus me et oībus ī doctioribꝫ me

¶ Ie ſuis moīdre de tous plus grans de moy et de tous moīdres
de moy.

¶ Ego ſū minor oībus maioribus me / et omibus mīoribus me ⁊

¶ Iay deux dois es mains tres longs des aultres et deulx oreilles
en la teſte deſquelles lune eſt plus grande.

¶ Ego habeo duos digitos in manibus ceterorū lōgiſſimos / et du
as aures in capite quarum altera eſt maior.

¶ Chaſcun treſfort par grant courage vaincre les voluptes leſquel
les ſont plus ordes de toutes.

¶ Debet fortiſſimus quiſqꝫ magno animo ſuperare eas voluptates
que ſunt ceteris fediores omnibus.

¶ En chaſcun dixeſme an ſont faictes les elections e viterbe ⁊

¶ Decimo quoqꝫ āno fiūt comitia viterbii.

¶ De aduerbiis.

Aduerbia localia aut in loco ſignificāt / aut de loco / aut per
locū / aut ad locū / aut verſus locū / aut vſqꝫ ad locū. Que ſūt
aduerbia ſignificātia in loco? hic illic iſtic ītus foris ibi ibidem alibi
alicubi vſq̄ nuſq̄ ſicubi necubi nūcubi ſuperius inſerius vbiqꝫ vbi=
cumqꝫ. Que ſunt aduerbia ſignificantia de loco. hinc illīc iſtūc ītus
foris vnde aliūde ſicunde necunde alicūde et inde ſuperne inferne
celitus fūditus vtriqꝫ vndecūqꝫ. Que ſunt aduerbia ſignificantia per
locum? hac illac iſtac ea ſiqua nequa aliqua et qua et vtraqꝫ et qua
cūqꝫ. Que ſūt aduerbia ſigificātia ad locū? huc illuc iſtuc intro fo=
ras vſq̄ nuſq̄ eo eodē ſiquo nequo alio aliquo et quo ſupra īfra vtro
qꝫ et quocūqꝫ. Que ſunt aduerbia ſignificātia verſus locū? horſū il
lorſū iſtorſū dextorſū ſiniſtorſū et quorſum ſurſum vel ſurſum ver
ſus / deorſū verſus / vtroqꝫ verſus / et quoqꝫ verſus. Que ſunt ad=
uerbia ſignificantia vſqꝫ ad locum vel vſqꝫ ad tempus? hucuſqꝫ iſ=
tucuſqꝫ illucuſqꝫ quouſqꝫ. Noīa vrbium ponuntur pro aduerbiis in
loco ī genitio caſu / ſi prime vl' ſecūde decliacōis ſit / vt ſū hic; fui illic

ſū Ro. fui Ro. ſū tarenti. Q̃ ſi pluraliter tātū declinētur ponūtur
in ablatiuo / vt ſum bais / fui Thebis. Tercie vero declinationis
noīa in ablatiuo ponūtur vt fui Carthagie / tibure / neapoli. Poni
mus etiā loco aduerbiorū. hui. domi. belli. militie. et ruri ī datio
vt ſū hui. ſtratus dormio domi. erā ruri. belli / ſiue militie fortis
ſū. reperitur etiā veſperi / et luci adūbialiter ſūi / vt veſperi a te veī
veſperi a te veniā / et luci ſiliter. Ci. ī philip. Quis ei audiat luci
et in militari via. Pro aduerbiis vero de loco et per locū ponūtur
noīa vrbiū in ablatio cuiuſcūqꝫ decliationis et numeri ſit / vt veio il
linc aut trāſeo illac venio aut trāſeo Verona / patauio / carthagine
thebis. et ſic domo hūo rure militia bello. pro aduerbiis vero ad
locū noīa vrbiū ponūtur ī actio / vt eo Romā / Carthaginē. eo illuc
veio iſtuc. et ſic eo domū / humū / rus / militiā / bellū. Si fiat inter
rogatio per quorſū quomodo reſpōdetur? Dextrorſū / ſiniſtrorſū
verſus venetias / verſus Thebas / verſus Romā. Si fiat interroga
tio per qua / quomodo reſpondetur? Hac / illac / iſtac / Romam /
Venetiis / per vrbē. Si fiat īterrogatio per quo / quomodo reſpōde
tur? Huc / illuc / intro / foras / Venetias / Romā / Thebas / Rus
Si fiat interrogatio per quouſqꝫ / quō reſpōdetur? hucuſqꝫ illucuſqꝫ
vſqꝫ ad annū / vſqꝫ Venetias / vſqꝫ Thebas / vſqꝫ romam / vſqꝫ ad
vrbem / vſqꝫ rus / vſqꝫ domū / bellum / militiam / humum.

¶ Noīa virorum ac mulierum propria / Item noīa appellatiua
hoīm aīalium locorum et aliarum quarumcunqꝫ rerum querunt
prepoſitionē. vt ſum in vrbe / in agro / cum ſocrate. Eo in vrbem
ad agrum / ad Socratem / Venio ab vrbe / ab agro / a Socrate / vel
de Socrate. Tranſeo per vrbē / per agrum / per locum / in quo eſt
Socrates / Eo verſus vrbē / verſus agrum / verſus Socratē. eo vſqꝫ
ad vrbem / vſqꝫ ad agrū / vſqꝫ ad Socratē. ¶ Interdū tamen poete
omittunt prepoſitiones / vt italiam fato profugus lauinaqꝫ venit
littoria. Item deuenere locos. ¶ Interdū etiam propriis nomini
bus additur prepoſitio vt Cicero. ea die verres ad Meſſanam ve=
nit. Aliq̄do ſubauditur prepoſitio noībus vrbium / vt Virg. nō li
bye non ante tyro deſpectus hiarbas / nominaliter ponitur tyro.
Nam ſi aduerbialiter ponere voluiſſet / dixiſſet tyri in caſu genitiuo

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Supina etiã prepoſitiõe nõ egent/ vt eo cubitũ / et hoc ẽ dignũ
relatu pro eo ad cubandum/ et hoc eſt dignũ quod referatur.
¶ Verſus ſemper poſtponitur/ vt italiam verſus/ megaram ver=
ſus. Saluſtius. quem locũ Carthaginenſes Egiptũ verſus finẽ ipe
rii habuere. Cicero de diuinatõe / qui cum excercitu luſtrato aretiũ
verſus caſtra mouiſſet. Interdum huic aduerbio iungitur ad/ vt ad
orientem verſus/ ad occidentem verſus.

¶ De nominibus etherocl itis.

Q ue ſunt noĩa etheroclita/ Que non ſeruãt declinationem
aliorũ nominũ/ vt paſcua paſcue/ Paſcua paſcuorũ. Epu
lũ epuli/ Epule epularum. Delitium delitii/ Delitie arũ. A deli
tio fit delitiolũ quo verbo vtitur Seneca in epiſtolis. Carbaſus
carbaſi Carbaſa carbaſorũ. Arbutus arbuti Arbuta arbutorum.
Intybus intybi Intyba intyborum. Virg. et amaris ĩtyba fibris.
Pergamus pergami/ pergama pergamorum/ edifitia ſublimia tro
iana. Celum celi/ celi celorũ. Altilis altilis/ altilia altilium. Su=
pellex ſupellectilis Supellectilia ſupellectiliũ. Tartarus tartari/
Tartara tartarorũ. Suparus ſupari Supara rorũ. Tenarus nari
Tenara rorum. premontorium laconie circa finem malee/ vnde
ad inferos dicitur eſſe deſcenſus. oſtenditur enĩ ibi quedã prerupta
vorãgo per quã dicunt Herculem emerſiſſe. Menalus menali mena
la orum/ Mõs Archadie. Auernus ni/ auerna orũ. Lacus prope
puteolos/ dictus ab auibus ꝙ ſuperuolantes nimio fetore decidant
vt Vir. Graue olentis auerni. Didimus mi didima orũ Mõs fri=
gie. Pileus ei. pilea orũ. Garganus ni gargana ganorũ Mons
Apulie. Gargarus gari gargara rorum. Pax caret plurali nume
ro. Horatius dicit paces. Bella quis et paces longum diffundit
in euum.
¶ Vulgus neutrum caret plurali numero. Virgilius Scindi=
tur incertum ſtudia incontraria vulgus/ ſed hic vulgus habet plu=
ralem. Cicero/ ſaturnũ maxĩe colunt vulgi. raro tamen vtimur
maſculino. Virgilius. In vulgum ambiguas ſpargit voces.
Pelagus/ Tellus/ Humus/ Pus/ Fas/ Ir/ Fors/ Tabi/ Ne=
mo/ carent plurali numero.

Duo Ambo et tria declinantur tantum in plurali.
A quatuor ad centum ſunt indeclinabilia.
Ilia Menia Manes Proceres Penates Tenebre Exta Arma
Inſidie Artus Sponſalia Diuitie Mine Indutie Piſces pro ſig
no celeſti Compitalia carent ſigulari numero Neptunalia ziza=
nia Nundine kalende None Idus Athene thebe Mycene Venetie
carent ſingulari ¶ Ceſares/ Aiaces/ Fabios/ Scipiones plu
ratiue dicimus. Sed ſic non ſunt propria nomina/ ſed appellatiua
et equiuoca. Soles et lune a poetis dumtaxat pluraliter ponun=
tur. quia interdum plures videntur ad ſenſum oculorum.
¶ Sanguis et puluis vſu carent plurali. Mel frumentum orde=
um/ far/ vinum/ auctoritate habent pluralia.
¶ Aurũ/ argentũ/ ferrũ/ auricalcũ/ plũbũ/ ſtãnũ/ electrũ/ vitrũ/
carent plurali. Tamen es hꝫ era in plurali in tribus caſibus. Me
tallũ quod eſt nomen generale/ hꝫ pluralẽ numerũ per oẽs caſus.
Triticũ caret numero plurali. Frumenta tamen ordea/ piſa/ fabas
lentes/ in plurali numero inuenimus. Acetũ mulſum/ oleum/ et
ſimilia/ carent numero plurali. mulſum eſt vinũ mellitũ. ĩuenitur
etiam aqua mulſa hoc eſt mellita. Piper zinziber et Fel in vſu cũ=
muni nõ habent pluralia. Mel tres tãtũmõ caſus hꝫ ntĩm accuſati
uũ et vocatiuũ mella. Thus/ rus/ thuris/ thura/ ruris rura. Bal
neum balnei hꝫ plurale balnea balneorũ/ et balnee balnearum.
Locus loci facit in plurali loca locorũ/ et loci locorũ/ vtrũqꝫ idem
ſignificat/ Tamen loci in maſculino ſignificant etiam ſedes argu
mentorũ apud rethores. Iocus etiam ioca et ioci habet ĩ plurali.
Balteus ſimiliter baltei et baltea habet in plurali. Raſtrũ neutrũ
raſtri et raſtra habet in plurali. addunt quidã porrũ/ frenum/ clau
ſtrum/ filum/ capiſtrum. Rabies/ ſanies/ caries/ pernities/ ſcabies
carent plurali numero cũ ſimilibus noĩbus quinte declinationis.
Res tamen/ et dies/ acies/ facies/ progenies/ ſpecies/ materies/
habent numerum pluralem. Spes tres tantum caſus in plurali
habet. Iuuenalis/ poſt damnũ temporis et ſpes deceptas. a quo no
mine cõpoſitũ eſt expes/ habens nominatiuũ dũtaxat et vtĩm. Ca=
to facierum dixit ſecundum analogiã/ ſed non eſt in vſu.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Verna eſt plurale huius nois quod eſt veru et reperiuntur dum
taxat duo caſus verua et verubus. Virg. verubuſq; trementia fi=
gunt. Fors nō habet niſi forte/ vt fors fortuna/ et forte ſua lybicis
tempeſtas appulit oris. Tabi a tabo dumtaxat reperitur. Frugi in
declinabile eſt. Vicem dicimus et vice/ aliis caſibus ſingularibus
raro vtimur/ pluralis integer eſt. Precis preci precē et prece/ plu
ralis eſt integer. Nex reperitur apud Ciceronem et alios probos
vnde feminex. Pontus/ aer/ ether/ carent numero plurali. Sal
neutri generis pluralē non habet. Maſculini hʒ ſales et ſalibus pro
quadā vrbanitate dicendi/ Tractū verbū a ſale/ ꝙ ſicut ſal ciborū
ita ſales condimentū ſint orōnis/ et dicitur etiā in ſingulari. Te
rentius. Qui habet ſalem quod in te eſt.
¶ Laterē accuſatiuus eſt/ nō habens alios caſus in ſingulari/ raro
tamen reperitur latere. Sponte ablatiuus ſolus eſt/ vt ſponte ſua
Macte in vtīo tantū inuenitur/ Dicitur tamen macte virtute eſto
Ador genus farris eſt/ aptū ſacrificiis deorum/ generis neutri/ et
indeclinabile/ ab adorando dictū. Priſcianus affirmat. at Feſtus
Pompeius ab edendo/ vel ab adurendo dicit appellatū. igni enī to
ſtum fiebat. Vis omnes caſus habet vt ſentit priſcianus.
¶ Interrogatiua/ relatiua/ infinita/ diſtributiua carent vocatiuis.
ideo ābo nō habet vocatiuū quia ē diſtributiuū/ et ſecundū Priſcia=
nū relatiuū. Duo vero collectiuū habet/ et oīa pronoīa carent vtīs
preter tu/ meus/ noſter/ et noſtras. Os oris ora tātū hʒ ī plurali
ꝙ̄ꝙ̄ Vir. vſus ſit oribus. Os oſſis in vtroq; numero oēs hʒ caſus
¶ Ops eſt dea terre/ que et tellus dicitur. Sed opis opi opem ope
auxiliū ſignificat/ et facultatē/ vt affer michi opē.i. opitulare mi=
chi. et Virg. grates perſoluere dignas non opis ē nrē.i. facultatis
Hec opis nympha quedam fuit/ cuius poete fatiunt mentionem
Opes vero pluraliter ſignificant diuitias.
Suppetie in plurali tantum auxilia ſignificant et iungitur hoc
vērbū fere ſēper cū fero. frequentiſſimūq; eſt apud hiſtoricos/ vt
ſuppetias tulit/ hoc eſt preſidium attulit vel miſit. ¶ Quidā putāt
ego quoq; pronomen hetherocliū eſſe/ ꝙ rectus nullā habeat cum
ceteris caſibus ſimilitudinem.

¶ Heſperus ſeu Veſperus eſt ſtella que ante noctem apparens
heſperus ſeu veſperus ſeu etiam veſper dicitur. virg. ante diē clau
ſo componet veſper olympho. āte lucē vero lucifer dicitur. Vnde fit
vt aut extrema pars diei ſeu magis noctis principium veſpera dica
tur in feminino/ veſperum in neutro genere. Veſper etiam veſpe=
ris in maſculino genere vtitur Virgilius. Vnde qui in principio
noctis ſalutare volunt/ bonum veſperum dicere conſueuerunt/
quod magis ſenſeo probandum/ ꝙ̄ quod a pleriſq; dicitur bo=
num ſero. Cū enim ſero aduerbium ſit et tarde ſignificet mala im
precatio eſt/ optatq; vt bonū tarde eueiat/ melius ſane et elegantius
diceretur bonū ſerū ſiue felix ſerū. Nā ſerum diei apud probatiſſi
mos hiſtoricos reperitur pro extrema parte diei. Liuius Erat iā
diei ſerū. ego morā nrē religioīs ſequens dicere ſoleo noctē quietā.
¶ Penu etiā aliq̄ñdo indecliabile reperitur/ vt apud actiū. penu āt
optimū eſt vt nichil deſit. dicitur tamen hec penus penus quarte
et penus penoris tercie. Verba A. gellii ſunt hec. Sceuolam ad de
monſtrandā penū his verbis vſū/ Penus eſt iquit quod eſculentū
aut poculentū eſt familie/ que opus nō facit cā paratū et penitus
reconditū/ vnde a penitus penu dicitur. Nam que ad edendū biben
dumq; in dies ſingulos prādii aut cene cauſa parantur/ penus non
ſunt/ ſed potius ea que longe viſionis cā recōdūtur. Seruius Sul
pitius ait Sacco Helio placuiſſe/ nō que ad eſū et potum ſpectant
ſed thus quoq; et cereos in penu eſſe. Maſſurius ſabinus quod
iumentorū cā apparatū eſſet/ quibus dominus vteretur penori=
attributū dicit. penu igitur ea oīa cōtinentur/ que ad victum perti
nent/ ſed priuatū ſi modo domi repoſita ſūt. Nā locus vbi iſta re=
ponūtur varrone teſte penariū dicitur. Que vero ad victum publi
cū ſpectāt cōmeātus vocātur. Sed fere nichil aliud cōtinent ꝙ̄ an=
nonam. Nō eī eſt annona tantū frumentaria/ ſʒ carniū ſalitarum
et aliarū hmōi rerū. Cicero de diuinatione/ putaret annona in ma
cello cariorē fore. ¶ Repetūdarū dūtaxat in genitio plurali inue
nitur de quo verbo ſuperius diſſeruimus cum de participiis tracta
remus. ¶ Indoles nunq̄ fere niſi numero ſingulari inuenitur
ſignificat aūt in pueris et adoleſcentibus ſignum future virtutis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Cicero vt eni adoleſcentibus bone indole preditis ſapientes ſenes
delectantur. Q. in primis annis laudaretur indoles. Cicero tamē
etiā de viris īdolem dixit de officiis. in quibus eſt virtutis īdoles
cōmouentur. idē pro celio. Si quis iudices hoc robore aī atq; hac
indole virtutis et continencie fuit. Liuius de lauinia iā matre et in
periū adminiſtrāte. Tanta inquit in ea virtutis indoles fuit. Lu=
canus indole ſi dignū latia / ſi ſanguine priſco robur ineſt aīs. In
dole quaſi generoſitate quadam virtutis atq; aī. Liuius etiam in
malā partem accipit. Nā loquens de hānibale cū hac inquit indole
virtutū ac vitiorum triennio ſub Haſdrubale imperatore meruit
¶ Copie q̄do militū multitudinem ſigificāt / tātū pluratiue decli
nantur / vt copie Ceſaris / Copie Pōpei. reperitur tamen etiā in ſi=
gulari / ſed per raro. Pōpeius ad domitiū. atq; etiā hortor / vt cum
oī copia ad me venias. Saluſtius. Poſtremo ex oī copia Catheli=
ne neq; in prelio neq; in fuga quiſq̄ ciuis ingenus captus. Vir. ii
Enei. et que ſit circūme copia luſtro. proprie autem ī ſingulari co
pia ſignificat facultatem ptātemq; / vt fatiā tibi copiā inſpiciendi li
bros meos. i. dabo tibi facultatem. nec iūgitur cū alio verbo ꝙ cū
facio apud oratores. āpud poetas vero cū aliis verbis / vt cum do
das. Vir. poſtq̄ ītrogreſſi et corā dāta copia fādi. Accipitur etiam
plerūq; copia pro habūdancia / vt copia orationis / copia frumenti
Barbare omnes fere etatis noſtre vſi ſūt copia pro exemplari / q;
nuſq̄ apud doctos reperitur.
Excubie et vigilie tātū pluraliter dicūtur / hoc aūt īter ſe differūt
ꝙ excubie diurne et nocturne / vigilie vero dūtaxat nocturne ſūt
¶ Tenebre q̄do noctem ſigificāt / pluratiue tantum dicuntur. vt
luce et tenebris ſcribo / pro die et nocte ſcribo. Differt aūt prima
luce et prima die. Nā ibi intelligitur prima pars diei / et quaſi dilu
culo. Hic aūt prima dies / ita primis tenebris / et prima nocte / ibi
de parte noctis loquimur / hic de ipſa nocte. Si diluculum veli=
mus ſignificare / ante lucem dicimus / nō āte diem. Nā āte diē ſigi
ficat ante tempus / preterq̄ ſi de cetero die loquamur / vt āte diem
x. kal. nouenbris. hoc eſt a decimo die āte. kal. nouenbris. vbi no=
tādū eſt preceptū Pauli qui ait. āte diē. x. kalēdarū z poſt decimū

diem kalendarum eque vtroq; ſermōe vndecimus dies ſignificatur.
Ante noctem vero pro crepuſculo optime dicimus.
¶ Lues et ſtrues nūq̄ fere pluratiue dicuntur.
¶ Preſto a pleriſq; inter noia ponitur et nullū habet caſū / nec ali
ter ꝙ cū ſubſtātio verbo cōſtruitur / vt preſto ſū / Nam preſto ad ſū
magis poeticum eſt.
¶ Inſtar quoq; nōnulli nomen eſſe exiſtimāt indeclinabile et ſigni
ficat ſimilitudinem ſiue equiparantiā / vt inſtar montis. Scale et
ſcobe tātū pluraliter dicūtur. et licet aliquando ſcala īueīatur / qui i
ta profert barbariſmū (ſi Quītiliano credimus) cōmittit. Liberi pro
filiis / pugillares / nuptie / lrē pro epiſtola / carent ſingulari. inimi=
citie dūtaxat in plurali reperitur.

¶ De figuris.

Figuras quas greci ſchemata vocant quomodo diffiniunt?
Figurā eſſe dicūt vitiū cū ratione neceſſitatis ornatus ve gra
tia permiſſum.
¶ Quomodo diuidunt figuras ſiue chemata? alia dicunt eſſe lexe=
os / alia dianoeas. Sed dianoeas ad oratores dūtaxat pertinere Le
xeos vero ad grāmaticos.
¶ Rurſus figura ſiue ſchemata lexeos / que ad grāmaticos perti=
nent quō diuidunt? Alias dicūt eſſe dictionis / alias locutionis /
alias conſtructionis.
¶ Quid eſt barbariſmus? Eſt pars orōis vitioſa / que vel ſcribendo
vel loquendo vitiū cōtrahit. apud oratores methaplaſmus dicitur
¶ Quid eſt ſoloeciſmus? Eſt vitiū in contextu partium orationis
cōtra regulā artis grammatice factum / quod apud poetas ſchema
vocatur. Ab aſinio capitone imparilitas dictus eſt / et a vetuſtiori=
bus ſcribiligo / vt A. Gelius teſtatur.
¶ Cauenda ne ſunt hec vitia? Profecto elaborādum eſt / vt prima
barbariſmi / ac ſoloeciſmi feditas abſit. Sed quia aliquando excu=
ſātur hec vitia / vel cōſuetudine / vel auctoritate / vel venuſtate / vel
vicinitate virtutum / magna in his diligentia adhibenda eſt.
¶ Quomō adhibenda eſt diligentia? docendi ſunt pueri / que oīno
vitanda ſint / vt guerra / treuga / multotiens proſtrabit ſingularis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

ſimus et ſimilia. Item que apud ſcriptores dūtaxat carminum ve-
nia aut laude digna ſint: vt cantus ploxenus : mapalia. poſtremo
que inſoluta quoqꝫ orōne ab doctis recepta ſit : vt Cicero canopi
tarum exercitum dicit cum vrbē canobon dicant. et duapondo et
trepondo: que in vſu ab oībus recepta ſūt: cum tamen nec dua nec
tre apud rectores reperiantur.

¶ Quot modis committitur barbariſmus? Vno et viginti. pri-
mo cum orōni latine vocabula barbara conmiſcemus : queādmo-
dū Cicero illudens maſtrugam quod ſardum ē vocabulū orationi
inſeruit pro ſcauro: quem purpura inquit regalis nō cōmouit eū
ſardorum maſtruca mutauit? Item fit barbariſmus additione: de
tractione: immutatione: et trāſmutatione littere. ſyllabe. temporis
toni et aſpirationis.

¶ Per additionē quomō fiunt barbariſmi? per additionem littere
vt relliquias danaū: per duplicem l. cum per ſimplicem ſcribi debe
ret. et redintegro pro reintegro. Per additionem ſyllabe: vt nos
abiiſſe rati / et īduperator. per additionem temporis: vt italiā fato
profugus cum italiā correpta prima ſillaba ſcribere ac proferre
deberemus.

¶ Per detractionem quomō fit? per detractionem littere. vt īmi
tis achilli pro achillis. per detractionem ſyllabe: vt repoſtū pro re
poſitū. per detractionem temporis: vt vnius ob noxam pro vnius
¶ Per immutationem quomodo fit? per tranſmutationē littre: vt
olli pro illi. Per immutationem ſillabe: vt quū pro cū. per īmuta-
tionem temporis: vt feruere leucatē / cū feruere producta penultīa
dici debuiſſet.

¶ Per trāſmutationēm quomō fit? per tranſmutationem littere
vt euādre pro euāder. per trāſmutationem ſyllabe: vt ſi quis diſpli
cinā pro diſciplinā dixerit. per trāſmutationem temporis: vt faci-
unt nonnulli indocti: qui dicunt maria prima correpta et ſecunda
producta. Item Iacobus prima ſillaba ia producta et co correp-
ta cum plane contrarium ſit. Nam maria primā ſillabam produ
ctam habet: ſecundā correptam. iacobus vero quadriſyllaba dictio
eſt. habetqꝫ primas duas correptas et productam penultimam.

¶ Toni quoqꝫ per has quatuor ſpecies commutantur. Nam et ipſi
adiiciuntur / detrahūtur / immutātur / et tranſmutantur: quorum ex
empla vltro ſe offerunt.

¶ Totidem etiā modis deprehenditur barbariſmus per aſpiratio-
nem : quā tā in pronūciādo ꝙ̃ ī ſcribendo et adhibere poſſumus et
tollere: ꝙ̃ꝙ nō ſit littera ſed aſpirationis nota: vt veteres ſine aſpira-
tione edos ircoſqꝫ dixerunt: et graccos / et triumfos. erupit deinde
nimius vſus: vt chorōe chēturiones / prechones dicerentur: et mehe
pro me: vt quibuſdā adhuc in ſcriptionibus videri poteſt.

¶ Poſſūt ne aliis modis fieri barbariſmi? poſſūt ſecūdū quoſdam
per malas cōpoſitiones : que dicuntur Cacoſyntheta : in quibus
ſunt iotaciſmi / metaciſmi / laudaciſmi / hiatus / colliſiones : et que
cūqꝫ plus equo minus ue ſonantia ab eruditis reſpuūtur Sunt pre
terea qui abſurdū putant barbariſmū : quod eſt vnius verbi viti-
um fieri per numeros / aut genera ſicut ſoloeciſmū : verum tamen
ſcala et ſcepta : contraqꝫ ordea et mulſa licet litterarum mutationē /
adiectionem / detractionem nō habeāt: nō alio mō vicioſa ſunt: ꝙ̃
ꝙ pluralia ſingulariter: et ſingularia pluraliter efferuntur : et gla
dia qui dixerunt genere exciderūt.

¶ De ſoloeciſmo

De ſoloeciſmo multi errant : qui eum putant in vna parte o-
rationis fieri poſſe: vt ſi virū oſtendētes dicamus illā : aut
oſtendentes mulierem dicamus illum : aut interroganti quo per-
gamus: reſpondeamus Rome. aut obuium vnum ſalutantes dica
mus ſaluete. Si quidem hec omnia vim perfecte oratōis obtinent:
intelligimus enī illum vel illam video : Rome pergo : tu ſaluete.

¶ Quod modis fit ſoloeciſmus? Duobus modis : aut per partem
orationis / aut per accidentia partium orationis.

¶ Per partes orationis quomodo fiunt ſoloeciſmi? Cū pars pro
parte ponitur : vt toruūqꝫ repente clamat / pro torue : nomen pro
aduerbio poſitum. Fit etiam in ipſa parte orationis hoc vitiū: cum
ipſa pro ſe nec in ſuo loco (vt conuenit) ponitur : vt cui tantum de te
licuit? pro inte: et apud amicum eo / pro ad amicum : et intro ſū /
pro intus ſum.

¶ Per accidentia partiū orōnis quot modis fiunt ſoloeciſmi? Tot

moðis/quot ſūt ipā accidentia. Verbi gratia. Per qualitatem no=minū fiunt ſoloeciſmi. vt hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus pro dardanius! proprium pro appellatiuo poſuit Per genera vt valide ſalices/et amare cortices/q̄q̄ ſupra dixeri=mus hic potius barbariſmum eſſe q̄ ſoloeciſmuū. pro validi ſali=ces! et amari cortices. Per cōparationem. vt reſpondit Iuno Sa=turnia ſancta dearum pro ſanctiſſima. Per caſus. Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt! pro vrbs. Per modos verborū. vt itis paratis quā primū viri! pro ite parate/ indicatiuum pro imparatiuo. Per ſignificationes. Vt ſpoliantur eos et corpora nuda relin=quunt pro ſpoliant. Per tempora! vt ceciditq; ſuperbum Ilium et omnis homo fumat neptunia Troia! pro fumauit. Per perſo=nas! vt Danai qui parent atridis q̄ primum arma ſumite! pro qui paretis. Per aduerbia! vt venio italia pro ab italia. et ad Romam eo! pro Romam. et intus eo! pro eo intro. Per coniunctiones! vt ſubiectiſq; vrere flammis! pro ve aut vel. Per prepoſitiones cum alia pro alia ponitur! vt ſub lucem! pro ante lucem. aut neceſſa=ria ſubtrahitur. vt Siluis te Tyrene feras agitare putaſti! pro in ſiluis ¶ Fiunt preterea ſoloeciſmi pluribus aliis modis! quos reprehendendo potius q̄ imitando poſſumus notare.

¶ Quot ſunt vitia que cum barbariſmo et ſoloeciſmo connume=rantur? Duodecim. Barbariſmos/ Soloeciſmus/ Acyrologia/ Cacophaton/ Pleanoſmus/ Periſſologia/ Macrologia/ Tanto=logia/ Eclipſis/ Tapinoſis/ Cacoſynthetōn/ Amphibologia.

¶ Acyrologia eſt impropria dictio. Vt hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem. ſperare dixit pro timere.

Cacopheton eſt obſcura enuntiatio in compoſita dictione vel in vno verbo! vt numerum cum nauibus equat. vt arrige aures pamphile.

¶ Pleonoſmos eſt additio verbi ſuperuacua ad plenam ſignifica=tionem vt ſic eſt ore locuta.

¶ Periſſologia eſt ſuperuacua verborum additio! ſine vlla vi re=rum! vt qua poterāt ibant et qua non poterant non ibant.

¶ Macrologia eſt ſententia lōga et ſuperuacua/ res nō neceſſari=

as cōprehendens! vt imperator cum excercitu re infecta/ retro vn=de venerat regreſſus eſt.

¶ Tantologia eſt eiuſdem rei vitioſa repetitio! vt egomet ipſe.

¶ Eclipſis eſt neceſſarie dictionis defectus! quam deſiderare vide=tur perfecta ſententia! vt hec ſecū! de eſt enī locuta eſt.

¶ Tapinoſis eſt alicuius magne rei extenuatio/ ſententia non id quod oſtendit agente! vt penituſq; cauernas ingentes! vtrūq; arma=to milite complent! et Dulychias vexaſſe rates in gurgite vaſto.

¶ Cacoſyntheton eſt vitioſa cōpoſitio dictionū! vt verſaq; iuuencū terga fatigamus haſta.

¶ Amphibologia eſt ambiguitas dictionis! que fit aut per accu=ſatiuum! vt ſi quis dicat audio Socratem amare Platonem! aio te eacida Romanos vincere poſſe. Aut per commune verbum! vt ſi quis dicat. Cato iniuſte criminatur! et non addat quem vel a quo Aut per diſtinctionem! vt vidi ſtatuā aureā haſtā tenentem. Fit etiā per omonima! vt ſi dicat aciem! nec exprimat oculi vel gladii vel excercitus. Pōt etiā fieri aliis modis quos recenſere ſuperuacuū eſt

¶ De methaplaſmo.

Quid eſt methaplaſmus? Eſt tranſmutatio quedā recti ſolitiq; ſermōis in alterā ſpeciem! metri/ornatus/ aut neceſſitatis cā

¶ Quot ſunt ſpecies Methaplaſmi? Quatuordecim! Prothesis Epentheſis/Paragoge/Aphereſis/ Sincope/Appocope/ Ectaſis/ Siſtole/Diereſis/ Epiſynaliphe/ Elipſis/ Synaliphe/ Anthithe=ſis/et Methatheſis.

¶ Quid eſt protheſis? Eſt appoſitio quedam ad principium dicti=onis littere vel ſyllabe! vt gnato pro nato.

¶ Epentheſis eſt appoſitio ad medium dictionis littere vel ſyllabe! vt induperator pro imperator.

¶ Paragoge eſt appoſitio quedā ad finem dictionis! vt dicier pro dici. hanc alii paralipſin vocant.

¶ Quid eſt Aphereſis? Eſt ablatio littere vel ſyllabe de principio dctōnis/ cōtraria protheſi! vt tēno pro cōtēno! mitte pro dimitte.

¶ Syncope eſt ablatio de media dictione/ contraria Epentheſi! vt audacter pro audaciter! et cōmorat pro cōmouerat.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

¶ Quid eſt Apocope? eſt ablatio lrē vl' ſillabe a fine dictōis ! contraria Paragoge ! vt achilli pro achillis. et potes pro poteſtis.

¶ Quid eſt ectaſis? eſt exſtencio ſillabe cōtra verbi naturā. vt Italiā fato profugus ! cū italiā primā ſyllabā correptā habere debeat. Quid eſt Siſtole? eſt correptio ſyllabe cōtra verbi naturā / contraria ectaſi. vt aquoſus oriō ! cum oriō dici debeat prima producta.

¶ Quid eſt Diereſis? Eſt vnius in duas ſillabas facta diuiſio ! vt eſt aulai in medio libabāt pocula bachi ! pro aule.

¶ Quid eſt Epiſynaliphe? Eſt cōglutinatio duarum ſyllabarū in vnā / cōtraria Diereſi ! vt pheton pro phaeton ! et eripidem ceruā pro aeripidem.

¶ Quid eſt ſynaliphe? Eſt per iterēptionem cōcurrentiū inter ſe vocaliū lubrica quedā leuiſq; colliſio ! vt atq; ea diuerſa penitus dū parte gerūtur Sic q̄do abiicitur s ! vt aut ouiū fetus aut vrentes culta capellas. Hec a quibuſdā ſynhereſis vel colliſio nominatur.

¶ Elipſis eſt cōſonātiū cū vocalibus aſpere concurrentiū quedam difficilis ac dura collitio ! vt multū ille et terris iactatus et alto.

¶ Antitheſis eſt littere pro littera poſitio ! vt olli pro illi.

¶ Quid eſt methatheſis? Eſt traſlatio litterarū in alienū locum nulla tamen ex dictione ſublata ! vt euādre pro euander.

¶ De Schematibus lexeos.

SChemata lexeos quot ſunt? multa quidem ſūt ! ſed magis neceſſaria ſunt decem et ſeptem. prolepſis / zeuma / Hipozeuſis / Silepſis / Anadiploſis / Anaphora / Epanalepſis / Epizeuſis / Paranomaſia / Scheſonomaton / Paranomeō / Homotolentō Homoptotō / Poliſynthethon / Hyrmos / Poliptotō / Dyaliton.

¶ Prolepſis quid eſt? Eſt preſūptio ſecutarū rerū ordinem ātecedens vel cōturbās ! vt cōtinuo reges i genti mole latinus cōturbāt

¶ zeuma quid eſt? Eſt vnius verbi cōcluſio diuerſis clauſulis apte cōiūcta / vt troiugena interpres diuū ! qui numina phebi ! qui tripodas clari lauros ! qui ſydera ſentis.

¶ Hypozeuſis quid eſt? Eſt figura ſuperiori contraria ! vbi diūerſa verba ſingulis clauſulis adiūgūtur ! vt regem adit et regi memorat nomenq; / genuſq;.

¶ Sylepſis quid eſt? Eſt diſſimiliū clauſularum per vnū verbum conglutinata conceptio ! vt hic illius arma / hic currus fuit. Item Sunt nobis mitia poma ! caſtanee molles ! et preſſi copia lactis.

¶ Anadiploſis quid eſt? Eſt congeminatio dictionis ex vltimo loco precedentis verſus et in pricipio ſequentis ! vt ſequitur pulcherrimus aſtur ! aſtur equo ridens fidens.

¶ Anaphora quid eſt? Eſt relatio eiuſdem verbi per pricipia plurimorum verſuū ! vt nate mee vires mea magna potentia ſolus. Nate patris ſummi qui tela tiphoea temnis.

¶ Epanalepſis quid eſt? Eſt verbi in principio verſus poſiti in eiuſdem fine repetitio ! vt ante etiā ſceptrū dictei regis et ante.

¶ Epizeuſis quid eſt? Eſt eiuſdem verbi in eodem verſu ſine aliqua dilatione congeminatio ! vt meme adſum qui feci ! in me conuertite ferrum.

¶ Paronomaſia quid eſt? Eſt quotiens de nomine aliud efficitur nomen veluti quedam congeminatio ! vt nam inceptio eſt amentium haut amantium.

¶ Scheſonomaton vel ſynthiſionomaton eſt multitudo nominum ſimul cōiunctorum quodam habitu copulandi ! vt marſa manus peligna cohors feſtiua virum ius. et iterum. Nubila / nix / grando procelle ! flumina venti.

¶ Paronomeon quid eſt? Cum ab eiſdem litteris diuerſa verba incipiunt ! vt o tite tute tati tibi tāta tyranne tuliſti.

¶ Homotolenton quid eſt? Cum ſimili modo diuerſe dictiones ſumuntur ! vt eos reduci q̄ reliqui / deuehi q̄ deſeri malui ! item abiit exceſſit euaſit erupit. Fit etiam hoc ſchema quotiens media et poſtrema verſus finem cōſimili modo ſententie finiuntur ! vt eccleſiaſtes. melius eſt videre quod cupias ! q̄ deſiderare quod neſcias.

¶ Homoptoton quid eſt? cū in caſus ſimiles exeunt verba diuerſa ! vt merentes / flentes / lacrimantes / cōmiſerantes.

¶ Poliptoton quid eſt? multitudo caſuum varietate diſtincta ! vt littoria littoribus contraria ! fluctibus vndas Imprecor / arma armis pugnent ipſiq; nepotes.

¶ Hyrmos quid eſt? Eſt ſeries dictionū ! que ſuū tenorem vſq; ad

vltimus ſeruant! vt principio celum ac terras campoſq; liquentes. lucentemq; globum lune titaniaq; aſtra / ſpiritus intus alit.

¶ Polyſyntheton quid eſt? Eſt multis connexa coniunctionibus dictio / vt athanaſq; Thoaſq; Pelideoſq; / neoptolemus / primuſq; Machaon.

¶ Dyaliton vel Aſyntheton quid eſt? Eſt figura ſuperiori contraria coniunctionibus carens / vt ferte citi flammas / date tela / impellite remos.

¶ De tropo.

TRopus quid eſt? eſt dictio tranſlata a propria ſignificatione ad impropriam neceſſitatis aut ornatus cauſa.

¶ Quot ſunt tropi? Tridecim. Metaphora / Catachreſis / Metalepſis / Metonomia / Anthonomaſia / Epitethon / Sinecdoche / Onomatopeia / Periphraſis / Hyperbaton / Hyperbole / Allegoria / Homoeoſis.

¶ Metaphora quid eſt? Eſt rerum verborumq; tranſlatio.

¶ Quot modis fit metaphora? Quatuor. ab animali ad animale ab iāiali ad inaīale. ab aīali ad inaīale. ab inaīali ad aīale. Ab animali ad aīale! vt Tiphi aurigam celeres fecere carine! Nam auriga et gubernator animā habent. Ab inaīali ad iāiale! vt pelagus tenuere rates! nā pelagus et rates animā nō habent. Ab aīali ad inaīale! vt Atlantis cinctum aſſidue cui nubibus atris piniferumq; caput vento pulſatur et imbri! nam vt hec animalia ſunt! ita mōs aīmā non habet / cui membra hoīnis aſcribūtur. Ab inaīali ad aīale! vt tātum pectore robur concipis! nā vt robur animā non habet! ita Turnus cui hec dicuntur animam habet.

¶ Sciendū eſt alias metaphoras eē reciprocas! alias vnius partis. Reciprocas! vt altum mare! celumq; profūdum. poſſumus eī cōuertere / altū celū / mareq; profundum. Vnius partis ſūt! vt germīare vites / et fluctuare ſegetes / volitare nubes. in his enī rebus alas fluctus et germina non inuenimus.

¶ Cathachreſis quid eſt? eſt vſurpatio alieni nomīs! vt ſepe patricidā dicimus! qui patrem nō occidit! et piſcinā que piſces non habet. hec enī niſi extrinſecus ſumerentur ſuum vocabulum non haberēt.

¶ Methalepſis quid eſt? Eſt dictio gradatī pergens ad id quod oſtēdit! vt at pater omīpotens ſpelūcis abdidit atris! Et poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas.

¶ Metonomia quid eſt? eſt tranſmutatio quedam. cuius multe ſunt ſpecies. Aut enī ponitur quod continet pro eo quod continetur! vt nunc pateras libate Ioui. Aut contra: crateras magnos ſtatuūt et vina coronant. Aut per īuentorē oſtenditur id quod īuentū eſt! vt ſine cerere et baccho friget venus. Aut contra! vt vinumq; precātur! nā deus eſt preſens. Aut per efficientem effectū! vt pigrū frigus / palida mors. Aut per effectū efficiēs! vt frena ſpumāt

¶ Antonomaſia quid eſt? Eſt figura vice noīs poſita! que a tribus fit. Ab animo! vt magnanimus āchiſiades. A corpore! vt ipſe arduus altaq; pulſat ſydera. Extrinſecus! vt infelix puer atq; impar congreſſus achilli.

¶ Epitheton quid eſt? Superpoſita dictio cum proprio nomine. nā Antonomaſia vicem noīs ſuſtinet! Epitheton vero nunq̃ eſt ſine noīe! vt hos michi predixit luctus harpyia celano! et dyacamilla. fit etiam tribus modis Epitheton / ab aīo / a corpore / et extrinſecus. His duobus tropis vel laudamus aliquem! vel vituperamus! vel oſtendimus.

¶ Sinecdoche eſt pleni intellectus capax! cum plus minus ue pronunciet. Aut enī a parte totum oſtendit! vt puppeſq; tue puteſq; tuorum. Aut contra! vt ipſius ante oculos ingens a vertice pontus In puppim ferit! et fōtemq; ignemq; ferebat. Cū aūt a parte totum fit ab inſigniori parte faciendum eſt.

¶ Onomotopeia quid eſt? Nomen de ſono factū! vt tīnitus eris clangorq; tubarum.

¶ Perifraſis quid eſt? Eſt circumlocutio que fit aut ornāde rei cā que pulcra eſt! aut vitande / que turpis eſt! vt et iam prima nouo ſpergebat lumīe terras! Titoni croceū linquens aurora cubile. et ne nimio luxuq; obtuſior vſus ſit genitali aruo / et ſulcos obliniet inertes.

¶ Hyperbaton quid eſt? Eſt trāſgreſſio quedā verborum ordinem turbans. Cuius ſpecies ſunt quinq;. Hyſterologia / Anaſtrophe /

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

Parentheſis / Temeſis! Sinchiſis.
¶ Hyſterologia vel Hyſteron proterō eſt ſnīe cū verbis ordo
mutatus! vt et torrere parant flāmis et frangere ſaxo.
¶ Anaſtrophe quid eſt? verborū tātū ordo prepoſterus! vt ita
liam cōtra! pro contra italiam.
¶ Parentheſis quid eſt? īterpoſita oratio diuerſe ſnīe! vt eneas
(Neq ei patrius cōſiſtere mentē paſſus amor) rapidū ad naues
premittit Achatem.
¶ Temeſis quid eſt? vnius cōpoſiti vel ſīplicis verbi ſectio! vna
dictōe aut pluribꝫ īteriectis! vt ſeptē ſubiecta triōi. i. ſeptemtriōi
¶ Synchiſis hyperbaton eſt obſcurū / et ex oī partē cōfuſū! vt
tris nothus arreptas ī ſaxa latentia torquet! ſaxa vocāt itali medi
is que īfluctibus aras. Eſt ei hic ordo Nothus tris arreptas in
ſaxa torquet! que ſaxa ī mediis fluctibus latētia itali vocāt aras
¶ Hyperbole quid eſt? Dictio quedā fidē excedens augendi mi
nuendi ve cā! vt it clamor celo cādidior niue! Teſtudine tardior
¶ Allegoria quid eſt? Tropus quo aliud ſignificatur q̄ dicitur
vt et iā tēpus equū fumātia ſoluere colla! hoc ē carmē finire. hu
ius multe ſūt ſpēs ex quibus eminēt ſeptē. Hironia / ātiphraſis
Enigma / Chariētiſmos / Paroemia / Sarcaſmos / et Aſtiſmos.
¶ Hironia quid ē? Tropus oſtēdēs quod conatur per cōtrariū
ſuperioris! vt egregiā vero laudē et ſpolia āpla reportas! tuq pu
erq tuus: hāc niſi grauitas pronūciātis adiuuerit! cōfiteri vide
bitur quod negare cōtendit.
¶ Antiphraſis eſt vnius verbi hiroīa! vt bellū / quia minīe bo=
nū! et parce / quia nemini parcunt.
¶ Enigma eſt obſcura ſnīa per occultā ſimilitudinem rerū! vt et
q̄ue me genuit mater! mox gignitur ex me. ſigīficat enī aquā
ī glaciem conuerti! et ex eadem rurſus effluere.
¶ Carientiſmos quid eſt? eſt tropus quo dura dictu gratius pro
ferūtur! vt cum interrogātibus nobis! nūquid nos queſiuerit
aliquis reſpondemus bona fortuna! vt ex hoc intelligatur ne=
minem nos queſiſſe. ¶ Paroemia quid eſt? Accomodatum re=
bus temporibuſq prouerbium. vt lupus eſt in fabula.

¶ Sarcoſmos quid eſt? Pleno odio hoſtiliſq deriſio. vt en agros
et quā bello Troiane petiſti Heſperiam metire iacens.
¶ Aſtiſmos quid eſt? Eſt tropus multiplex numeroſeq virtutis
nā aſtiſmos putatur quicquid ruſtica ſīplicitate caret et faceta ſa
tis vrbanitate expolitū eſt! vt illud. qui bauiū nō odit amet tua
carmina meui. atq idem iūgat vulpes et mulgeat hyrcos.
¶ Homoeoſis quid eſt? Eſt minus note rei per ſimilitudinē eius
que magis nota eſt demōſtratio! cuius ſpecies ſūt tres. Icon / pa
rabola / et paradigma.
¶ Icon eſt perſonarū vel eorū que perſonis accidūt cōparatio.
vt os humeroſq deo ſimilis.
¶ Parabola eſt rerū genere diſſimiliū cōparatio. vt qualis mu
gitus fugit cū ſautius aram Taurus! et icertā excuſſit ceruice
ſecurim.
¶ Paradigma quid eſt. Eſt narratio exēpli hortātis vel deterren
tis. Hortātis! vt ātenor potuit mediis elapſus achiuis illiricos
penetrare ſinus. Deterrentis! vt at nō ſic phrygius penetrat lace
demona paſtor. ladeamq helenam Troianā vexit ad vrbem.
Endiadis fit reſolutio in mobile fixi.
Vteris Endiade ſi diceris arma virumq.
Trade rati ventos dicas hypallage fiet.
Emphaſis cum dicimus ſcelus pro ſcelerato.
¶ Proſopopeia! cum ſermo rebus mutis tribuitur! vt cum ce
lum aut terra loquitur.
¶ Chronographia cum tempus deſcribitur! vt tempus erat quo
prima quies mortalibus egris Incipit.
¶ Anthipophora! cum occurrimus tacite queſtioni.
¶ Apoſiopoſis cum partem ſilemus orationis vt quos ego.
QVuod ſūt figure cōſtructionis? Octo. Prolepſis / Syllepſis
Zeuma / Sintheſis / Euocatio / Appoſicio / Synecdoche et
Antiptoſis.
¶ Quid eſt prolepſis? Prolepſis que preſūptio latine dicitur. ē cū
toti ī ſuas partes diuiſio vna proprietas attribuitur! ī qua ſi ordo ī
cipit a toto tūc totū et partes in eodē caſu ponūtur

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

vt nos legimus! ego bene et tu male. ſi vero a partibus incipiunt
tunc totū ponitur in genitiuo et proprietas inter partes! vt aqui
larum altera volat ab oriente altera ab occidente.

¶ Sylepſis (que conceptio dicitur) que eſt? eſt cū dignius cōcipit
minus dignū! et vna proprietas ſubiectis diuerſorū accidentiū tri
buitur vna propter alterius dignitatem! vt Scipio et lucretia pu
dici. eſt autem aut diuerſi generis! vt pyrrhus et fauſtina potiti! vbi
maſculinū cōcipit femininū. aut fauſtina et mācipium potite! vbi fe
mininū concipit neutrū. aut diuerſi numeri! vt Scipio et milites
pugnant. aut diuerſe perſone! ego et tu legimus! ego et ſocrates
ſcribimus! tu et plato ſtudetis. aut diuerſi caſus! vt remo cū frē
quirinus iura dabunt.

¶ zeuma eſt! cū vna proprietas ſubiectis diuerſorū accidentium
tribuitur vni ut per prius! alteri per poſterius. que fit aut a ſuperio
ri! vt ſcribo ego et tu. aut a medio! vt ego ſcribo et tu. aut ab
inferiori! vt ego et tu lego! licet potius legimus ſit dicendum. ſi=
militer in genere et numero fieri poteſt.

Synteſis quid eſt? cum aliqua proprietas tribuitur vni ſubiecto
aut pluribus copulatis non grē vocis ſed ſignificati/ ſub diuerſo
genere aut numero! vt triſte lupus ſtabulis! anſer feta! pars ī fru
ſta ſecant! et Scipio et Lelius admirantur.

¶ Euocatio eſt! cū prima vel ſecūda perſona tertiā euocat! vt ego
Cicero ſcribo! vos romani oīa ſubieciſtis imperio veſtro.

¶ Appoſitio eſt! cū vna proprietas duobus ſubiectis ſine copula
attribuitur vni notiori aut magis communi/ alteri minus! vt aīal
hō loquitur! canis ſtella lucet. Vir. Ignauū fucos pecus a pre
ſepibus arcent.

¶ Synodoche quid eſt? cū toti tribuitur proprietas partis! vt hō
albus dentes! eneas os humeroſq̧ deo ſimilis.

¶ Antiptoſis quid eſt? eſt cū caſus pro caſu ponitur! vt vrbē quā
ſtatuo veſtra eſt. Terentius. quas credis eē has/ nō ſunt vere nuptie

¶ De Punctis quibus orō diſtinguitur.

Quot ſunt puncti quibus impreſentiarum vtimur? Nouem.
Suſpenſiuus/ Colus/ Coma/ Periodus/ Semipunctus/

Geminuſpūctus/ Interrogatiuus/ Exclamatiuus ſeu admirati=
uus/ et parenteſis.

¶ Suſpenſiuus eſt ſimplex virgula! que ſolet quietis gratia po=
ni! āteq̄ ſenſus aliquis clauſule haberi poſſit. hoc modo. Arma/

¶ Geminuſpunctus eſt! quo vtimur vbi clauſula maiorem quādā
quietem habet et tamen ſēſum imperfectum. hoc modo. Arma
libroſq̧ meos:

¶ Coma eſt! quo vtimur vbi clauſula videtur eſſe cōpleta! et ta
men īperfecta eſt! et poītur planus ī ſuperiori parte linee. hoc mō
Arma/ libroſq̧ meos! diripuerunt milites.

¶ Colus eſt punctus qui ponitur in fine clauſule! quando per=
fectus eſt ſenſus! et poītur planus ī īferiori parte linee. hoc modo
Arma libroſq̧ meos. diripuerunt milites. q̄q̄ eos nūq̄ exiſtīaui
huc venturos.

¶ Periodus eſt punctus qui ponitur in fine clauſule! quādo nō
modo perfectus eſt ſenſus! ſed etiam ipſe ſermo! vt quod ſequi=
tur quaſi de nouo inchoari videatur! et ponitur in inferiori par=
te linee! adiecta virgula hoc modo. Arma/ libroſq̧ meos diripu=
erūt milites! q̄q̄ eos nūq̄ exiſtimaui huc venturos. Verū equo
animo ferenda ſunt hec;

¶ Semipūctus dicitur virgula quā in fine linee ponimus cum
dictio imperfecta eſt! et pars ī ſequentem tranſit lineam. hoc mo=
do.

¶ Admiratiuus ſiue exclamatiuus eſt! qui in tali oratione poni=
tur! o hominem fortem.! o ītegrū.! o omnibus qui ī etate noſtra
ſunt preponendum.! te ne incepto deſiſtere nūq̄ aliquis vidit./ te
ue fortune ſuccumbere./

¶ Interrogatiuus eſt! qui interrogationem ſignificat! et fit hoc
modo. De te vero quid dicam?

¶ Parentheſis eſt vbi diuerſa oratio imperfecte adhuc orationi ī
terponitur. hoc mō. Te ne (dicam enī quod ſentio) calamitatibus
cedere. Hoc igitur exēplo omnia pūctorum genera notabis.
Arma/ libroſq̧ meos: diripuerūt milites! quāq̄ eos nūq̄ exiſtima
ui huc venturos. Verum equo animo ferenda ſūt hec; De te vero

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

quid dicam? O hominem fortem .! O integrum . ! O omnibus
qui etate noſtra ſunt preponendum .! Te ne incepto deſiſtere vnq̃
aliquis vidit. / Te ne fortune ſuccūbere. / Te ne (dicam enim quod
ſentio) calamitatibus cedere. /

¶ De componendis Epiſtolis.

Qvare inuente ſūt epiſtole? vt eos cū quibus / ſiue propter ab
ſentiam / ſiue propter ruborem / ſeu ob aliā q̃uis cauſā lo
qui non licet! certiores facere nos poſſumus ! ſi quid ſit quod eos
ſcire oporteat ſiue nrā ſiue illorum ſiue aliorum cauſa.

¶ Vnde dicitur epiſtola? Epiſtola grecum plane vocabulū eſt ! di
citurq̧ ab epiſtolin / hoc eſt a mittēdo quod ad abſētes mittatur. Vn
de etiā ab apoſteli hoc eſt a mittēdo ꝗ ſimiliter ſigificat ! dicūtur a
poſtoli. T. Liuius apoſtolos ſuos fregit ī ſenatu. hoc eſt epiſtolas
et nūc libelli qui a iudicibus a quibus preuocatū eſt ad magiſtra =
tus mittuntur ! dicūtur apoſtoli cū ſint inſtar epiſtolarū . Latino
aūt vocabulo epiſtolas litteras dicimus dūtaxat in numero plu =
rali . Nā in ſingulari numero littera ſignificat elementum : vt a
vel b ſignificat etiam manū ſcribentis! vt Cicero ad Atticum nam
Alexidis manū amabam! ꝗ tam prope accedebat ad ſimilitudinem
tue littere . Reperitur quoq̧ aliquando pro epiſtola apud poetas
dumtaxat! vt Ouidi. quam legis a rapta briſeide littera venit.

¶ Quot ſunt genera epiſtolarū ? Multa ſunt. Alie enim ſunt dū =
taxat de rebus diuinis! vt ſunt platonis epiſtole ad dioniſium ! et
in religione noſtra petri et pauli et iacobi et iohannis epiſtole . alie
ſunt de moribus ! vt epiſtole Senece / epiſtole Aurelii / Auguſtini
Hieronimi / Ambroſii / Cipriani / et aliorum ! que multa etiā de
rebus diuinis cōtinent. Alie ſunt de rebus que quotidie accidunt !
tamen ſeueris et grauibus! vtpote que vel belli vel pacis tempore
aut ex caſtris ad vrbem ! aut ex vrbe in exercitū ſcribuntur / fere
ſimiles hiſtorie . Alie que de rebus nouis qualeſcunq̧ acciderint
certiores faciunt abſentes . Alie conſolatorie ! vt ſi vel propin =
qui alicuius vel amici mors aut calamitas interuenerit . Alie

cōmēdaticie ! vt cū amicū aliquem vel familiarē! aut alioquī notū
ſiue ignotū litteris commendamus. Alie hortatorie ! vt cum fili =
os / affines ! familiares / diſcipulos / principes ! aut quoſuis alios
ad mores / ad ſtudia / ad laudem ! ad decus / ad gloriā cohortamur
Alie amatorie ! que magis poetarum ſunt ! vt ſūt epiſtole Naſōis
Tibulli Propertii / ceterorūq̧ huiuſmodi . Alie de rebus fami =
liaribus! atq̧ domeſticis! vt de prediis / pecore / vino / frumento /
ſeruis / et reliquis id genus . Alie poſtremo iocoſe ! que dūtaxat
animi gratia ſcribuntur ! vt cū deficiente etiam materia ſcribitur
quicquid in buccam venit . Ad hec cetera fere omnia ſi qua ſunt
epiſtolarum genera reduci poſſunt .

¶ Quid in primis obſeruādum eſt in epiſtolis ſcribendis ? vt ſti
lus inferior ſit et quaſi familiarior ! quā cū vel orationes vel hi =
ſtorias ſcribimus et tamen ſit ſubiecte materie cōueniens . Nam
vt in ceteris tres ſunt dicendi caracteres / amplus / medius / et infi
mus ! ita etiam epiſtole tres ſuos caracteres habent / ab illis tamen
diuerſos ! hoc eſt illis inferiores Nam qui in aliis mediocris eſt
hic eſt ſūmus. qui in aliis infimus! hic mediocris . Infimus ve =
ro in epiſtolis (quo dicendi genere in familiaribus vtimur) erit
ab infimo illo omnino diuerſus / hoc eſt leuis facilis verbis quo
tidianis et quaſi vernaculis cōtextus ! ī quo tamen nichil barbarū
ſit aut ineptum. Amplo igitur illo atq̧ ſublimi vtemur cum de
rebus altis atq̧ diuinis epiſtolas ſcribemus ! vt Plato facit . Me =
diocri cum de maioribus / de rebus geſtis / de bello / de pace / de
conſilio capiendo / aut rebus aliis ſeueris / et grauibus tractabi =
mus. Infimo ! cū materia erit de rebus faīliaribus atq̧ iocoſis .

¶ Quid amplius obſeruandum ? Vt quo ad eius fieri pōt ! bre
ues ſint. Propria enim ēt quaſi pecularis epiſtolarum eſt breui =
tas. Cauendum tamen ne nimio breuitatis ſtudio ſqualens ! et ie
iuna / et conciſa / ac plane ſicca oratio fiat ! qualis eſt annei ſenece
a cuius lectōe adoleſcentes oīno aduertendi ſūt ! ne prauū ac vicio
ſū dicendi modū imbibant . quanq̃ paulopoſt quaſi iactis iam fū
damentis idem auctor ſummo ſtudio legendus ſit ! in quo magne

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

alioquin virtutes fuerunt / multũ ingenii / plurimũ eruditionis /
cum preſertim ſit vitiorum diligentiſſimus inſectator.

Quis maxime preponendus eſt! quẽ ſtudeant adoleſcentes imita
ri? Marcus Cicero. Hic in omĩ dicendi genere oĩum optimus fuit
Hũc ſolum preceptores legant! Hunc diſcipuli imitentur! nec mõ
verba eius hauriant! ſed etiam clauſulas ! quinetiam partes ipſas
epiſtolarum interdũ furentur! et ſuis inſerãt ! ita enim fiet vt ſuc=
co Ciceronis quaſi lacte nutriti / veri illius imitatores euadant.
¶ Quomodo exordiende ſunt epiſtole ? In primis tam ſcribentis
q̃ eius ad quem ſcribitur preponendum eſt nomen ! et is ad quem
ſcribitur ſalutandus eſt hoc modo . Pyrrhus Perottus Nicolao pe
rotto ſalutem . p. di. vel ſi grece ſcribas . Pyrros perottos nicolao
perotto en pratin. hic eſt enim grecorum mos! vt bene agere dicãt
vbi latini ſalutem dicunt. In fine autem epiſtolarũ ponendum eſt /
vale! in quo greci cum latinis cõueniũt dicentes / erroſo.

Cuius nomen preponitur / ſcribentis ne! an eius ad quẽ ſcribi=
tur? Scribentis! etiã ſi ad pontificem maximum ſiue regem aut im
peratorem ſcribat homo infimus. Stulta eſt enim obſeruacio quo=
rumdam! qui dicunt dignioris nomen preponendum eſſe ¶ Ca=
uendum preterea eſt! ne vnq̃ dominũ / honoris cauſa nomibus pro
priis preponamus! vt domino Pyrrho ! et domino Nicolao . bar
bara eſt enim ea elocutio! et nuper inuenta. Non hoc latini! nõ gre
ci veteres fecerunt. Poteſt tamen addi nomen dignitatis ſiue magi
ſtratus poſt proprium nomen! vt ſi ita ſcripſeris . Sixto pontifici
maximo! Frederico imperatori! Beſſarioni cardinali ! Ferdinando
regi! Nicolao perotto! Thuſcie propape. Iohanni perotto! Florẽ
tie pretori. Illud etiam ſummo ſtudio fugiendum eſt! ne ad vnũ
ſcribans pluratiuo numero vtaris! in quem errorem oẽs fere nrẽ e
tatis hoĩes incurrerunt. putãtes ſe magis honorare eũ ad quẽ ſcri
bunt ſi barbare loquantur! ĩ qua re nõ tã ignorãtiã hoĩꝫ admiror
q̃ ſtulticiam. nã ſi id honoris cã non faciũt! cur barbare loquũtur?
ſi vero id honoris cã agunt! cur eo quoq̧ ſermone deũ nõ honorãt
quẽ ſingulari numero affãtur! an maior ĩ loquendo reuerẽtia regi

aut pontifici debetur ! q̃ deo? At qui ſi barbare loquimur ! cũ ali
quem vnũ alloquentes plurali numero vtimur ! cur etiã nõ dica
mur barbare loqui! cũ de nobiſipſis loquentes pro ſingulari plu
ratiuũ numerũ vſurpamus! dicentes nos pro ego. et quod mira
bilius eſt in eodem loco mõ ſigularẽ modo pluralem numerũ ad
hibentes. Virgilius. O melibee deus nobis hec ocia fecit. Nãq̧
erit ille michi ſemper deus illius arã Sepe tener noſtris ab ouili
bus ĩbuet agnus. Ille meas errare boues vt cernis et ipſũ. Lu=
dere que vellem calamo permiſit agreſti. Hic enim Tytyrus de
ſe loquens nũc nos nũc me ait. et Quĩtilianus. vt nam hoc fata
michi preſtarent ! vt reſiduũ laborãtis anime in tuo poneremus
amplexu Obtinuit certe vſus vt in prima perſona loquentes mõ
ſingulari modo plurali numero vtamur. in ſecunda vero perſo=
na nemo nunq̃ doctus ad vnũ dirigens ſermonẽ pluraliter locu=
tus eſt. Cuius rei hec videtur ratio fuiſſe ! q decet hoĩes de ſeip=
ſis modeſte et (vt ita dicam) humiliter loqui. de aliis vero honori
fice potius et cũ dignitate cõueĩt habere ſermonẽ. minuerũt eĩ quo
dammodo dignitatem alterius ſi ei in rebus geſtis alium quaſi ſo
cium adiungeremus! vt ſi ceſarem alloquentes diceremus vos
Pompeium ſuperaſtis ! veſtra eſt gloria ! pro tu Pompeium ſu
peraſti tua eſt gloria! ita e contrario videmur ! neſcio quomõ mo
deſtius loqui! ſi que nos ſoli egimus plurali numero exprima=
mus hoc modo. multa ſcripſimus ! multa geſſimus ! magnam ſu
mus gloriã apud nrõs hoĩes conſecuti quaſi non ſoli ! ſed aliis ad
iutoribus ea egerimus. Initiũ igitur huius modi loquendi mo=
deſtia fuit atq̧ humilitas ! ſed tãtum paulatĩ inualuit cõſuetudo
vt etiã vbi hic reſpectus non eſt ! modo ſingularem modo pluralẽ
numerum proferamus ¶ Solemus etiã in pricipio epiſtolarum
preſertim familiarum ad amicios ſcribentes hec verba ponere Si
vales bene eſt! ego valeo.

Quis modus cõpoſicõis in epiſtolis ſeruatur ! Vt verbum fre
quenter ĩ fine clauſule colloces! hoc mõ. ego te cõmẽdare nõ ceſſo
quod longe pulchrius eſt ! q̃ ſi diceretur ! ego non ceſſo te com=
mendare. et ſpem maximam habeo! potius q̃ habeo maximã ſpẽ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Interdū tamen in medio ponitur ! vt ſpem hēo maximā ! Interdū
in principio ! vt ſcripſit ad me ceſar ! in quo et imitationi attenden
dum ! et auribus conſulendum eſt. dari enim alioquin certa regu
la non poteſt.

¶ Circūlocutionibus quas greci periphraſes vocant ! raro vten=
dum eſt in epiſtolis. fugienda ſunt etiā verba noua / affectata ! du
ra ! et obſoleta. ſtructura quoqꝫ ipſa facilis eſſe debet ! et minime
implicita ! vt ad manus parati ſenſus eſſe videantur.

¶ Eſt ne vtendum artifitio dicendi ī epiſtolis ? Sepe quodā vten
dum artificio eſt ! vt quod cupis abſenti perſuadeas. Adhibenda
exordia ſunt ! quibus animum prepares legentis. Adhibende
rationes ! quibus permoueas. Vtendum eſt interim cōfirmatione /
cōfutatione ! diuiſione. excitādi ſunt affectus. et reliqua facienda !
que etiam oratio exigeret. ſed hoc non in omnibus epiſtolis facien
dum ! ſed vbi ſuadendum aliquid aut diſſuadendum eſt. et preceptū
illud quod ſupra de caracteribus diximus obſeruandum ! vt etiam
artificio dicendi inferiores ſint orationibus epiſtole ! et eo artifi=
cio cōponende ſunt ! vt nullum in his artificium eſſe videatur.

¶ Licet ne in epiſtolis aliquando ponere verbum pro verbo ? li=
cet profecto ad maiorem vehementiam ſermonis ! vt Cicero. vnū
oſtende in tabulis aut tuis aut patris tui emptū ! et viciſti / pro vīce
ris. Plinius. dediſſes huic animo par corpus ! feciſſet quod opta=
bat ! hoc eſt ſi dediſſes.

¶ Licet ne aliquando pretermittere verbum in epiſtolis quemad
modū faciunt poete ! vt Virgilius. Mene incepto deſiſtere victā !
nec poſſe italia Teucrorū auertere regem ? licet ! vt Cicero ad teren
tiam. me miſerum te in tantas calamitates mea culpa incidiſſe. vbi
intelligitur verbum principale verum eſt ! vt eſt ne verum te in tā
tas calamitates incidiſſe.

¶ Deficit ne aliquando in oratione ſuppoſitum ? Deficit certe ita
vt vix etiam intelligi poſſit. Cicero ad Herennium. ob finem plu
rimū eo tempore reip. cōſulum ſiue ſtulticiam ſiue maliciā dicere o
portet ! ſiue potius vtrumqꝫ.

¶ Quomodo eleganter dicemus ! Iay receu ta lettre ? multis

id modis dici poteſt. Accepi litteras tuas. Accepi abs te litteras
Reddite michi fuerunt littere tue / Reddite michi fuerunt abs te
littere. Reddidit michi Helius Perottus litteras tuas. Accepi quas
ad me Helio perotto dediſti litteras. Accepi epiſtolā quam ad me
ſcripſiſti. E tuſculano reddita michi eſt epiſtola tua. Attulit michi
Helius perottus epiſtolam tuam.

¶ Quid in his notandū eſt ? Animaduertendum primo eſt ! ꝙ da=
re alicui litteras ſiue epiſtolam / eſt tradere ei vt alii conſignet. da=
re vero ad aliquem eſt mittere vt legat ! vt dedi helio perotto ! dedi
tabellario ad te litteras ! id eſt helio perotto vel tabellario dedi lit
teras ! quas ad te ſcripſi. vnde reſcribentes poſtea dicimus Accepi
litteras quas Helio perotto ad me dederas.

¶ Quid intereſt inter litteras et epiſtolam ? Significatio eadem
eſt differunt in elegantia. Dicimus enim vnam epiſtolam et vnas
litteras. id enim pluratiuum numerū habet vnus vna vnum ! vt
iūgi poſſit cum noībus carentibus ſingulari ! vt reliqui filio meo
ternas edes ! vnas in foro : alteras in ianiculo ! ternas in ſuburrano
Nam ſi diceremus vnam edem ! non domū ſed templum ſignifica=
remus. Item dicimus duas / tres / quatuor / quinqꝫ / ſex / decem epi
ſtolas. Et binas ! ternas / quaternas / quinas / ſenas / denas litteras.
nec licet dicere duas litteras ! nec binas epiſtolas. In hoc tamen
conueniunt ! ꝙ dicimus ! dedi ſingulis ſingulas litteras ſiue ſin=
gulas epiſtolas ! vel vnicuiqꝫ vel vtriqꝫ ſingulas litteras vel epiſto=
las. In maiori vero numero non conueniunt ! vt dedi ſingulis du=
as litteras vel binas epiſtolas ! ſed binas litteras et duas epiſtolas !
ternas litteras et tres epiſtolas. ¶ Vbi etiam obſeruandum eſt !
vt ſi dicis litteras non ſubiungas quarum alteri reſpondi ! ſed qua=
rū alteris ! ita ſi dicis epiſtolas ! nō dicas quarum alteris iā reſpōdi !
ſed quarū alteri.

¶ Cur potius dicimus accepi litteras abs te ꝙ̃ ab te ? Quia ab
cum duabus liquidis ! et cum i quando conſonans eſt iungitur !
et cum omnibus dictionibus īcipientibus a vocali ! vt ab lege / ab
legatis / ab rege / ab re / ab ioue / ab ianiculo / ab hominibus / ab
hoſtibus. Abs vero cum t ! vt abs te / abs Tito. Interdum cū q ! vt

Terentius. abs quiuis hoīe beneficiū accipere gratum eſt. Cum
ceteris vero iungitur a vt a nobis / a bello / a foro.
¶ Cur non ita dicimus retulit michi epiſtolā tuam / ſicut attulit
michi epiſtolā tuam / quia afferre et referre diffrūt. Afferre enī
eſt aliquid ad aliquem ferre / vt attulit michi litteras / attulit librū
tempus multa affert nobis. Referre vero eſt retro aliquid ferre
vt ſi remitterem litteras quas accepi ita dicerē / retulit tibi Helius
Perottus litteras / quas michi abs te attulerat ¶ In quo notan=
dum eſt. retulit dicendū eſſe / et nō refert. Vbi omnes fere noſtre
etatis errant dicentes. lator preſentiū / in quo nō modo barbare lo
quūtur / ſed etiā falſo. Nō enim lator eſt nec cum ſcribuntur littere
nec cū legūtur / ſed cū ſcribūtur / laturus eſt / cum legūtur / at
tulit. inſpitiendum aūt a nobis eſt tempus quo legūtur / non quo
ſcribuntur. ¶ Cū igitur litteras legit is ad quem ſcripſimus / nō re
ferūtur / ſed iā relate ſūt lrē. itaq; retulit dicendū eſt / nō refert. vt
Cicero ad Valeriū. Publius Cornelius qui tibi has lrās dedit.
et alibi. Amo eum qui ad te cum his lrīs profectus eſt mirum in
modum. Sed vt eo vnde diceſſimus reuertamur. referre eſt re=
troferre. vt Quintilianus. arma non retulit. id eſt reportauit.
Differt ne aliquid cum dicimus retulit michi et retulit ad me et
retulit ſenatui et in ſenatu / et ad ſenatum? differt ſane. Nā cum
dicimus retulit michi vel retulit ſenatui / ſigīficat vel reporta
uit / vt retulit litteras et referentem ſigna camillum / vel enarra=
uit. vt Ti. Liuius. poſtq̄ legati conſulibus et ī ſenatu: que geſta
erant retulerunt. Cum vero dicimus retulit ad me / et ad ſenatū
ſignificat / in conſultationē tulit. vt Quintilianus. non retulit ad
matrem. non amicos cōſuluit. non propinquos. Cicero in Cathi
linam. refer inquit ad ſenatum / id eſt fer in conſultationem ſena=
tus. Virgilius. Delectos populi ad proceres primumq; parentē
Monſtra deum refero. et ne forte dubitares de ſenſu ſubiūxit / vt
que ſit ſentencia poſco. ¶ Sed nota q̄ queādmodum dicimus re=
ferre ad ſenatum / ita dicimus ferre ad populum. vt Pompeius ad
populum tulit. ex illo fit ſenatus cōſultum / ex hoc rogatio que
eſt inſtar legis. Dicimus preterea refero tibi acceptum pro eo

quod ē / fateor me abs te accepiſſe. Cicero pro Deiotaro / omnia
que poſtea vidimus (quid aūt mali non vidimus) ſi recte rōnabi
mur vni accepta referemus Antonio. Item fero tibi acceptū eſt
habeo abs te pro recepto id quod mihi debebas / etiā ſi nulla ſolu=
tio interuenerit / referre vero impenſum eſt rationem reddere de
expēſis factis. Ie tay rēdu la raiſō de la deſpēſe que iay faicte. re
tuli tibi expenſum. Ponitur etiā aliquādo referre pro conferre Ci
cero. ſi ad vnū omnia referenda ſunt / digniſſimū eſſe Pompeium
Hoc eſt ſi ī vnū omnia conferenda ſunt. Notādum eſt q̄ cum refe=
ro ſignificat incōſultationem fero / accuſatiuum habere poteſt / et a
blatiuum cum de / vt hec omīa referam ad ſenatū / & de omnibus his
referam ad ſenatum. Hoc tamen et frequentius et elegantius eſt.
¶ Quid cetera compoſita a fero / habent ne eandem aut variam ſi=
gnificationem? Variam profecto pro varietate compoſitionis. Nā
anteferre eſt preponere. circunferre eſt per omnes partes rem ali
quam ſiue ſermonem / aut rumorem ferre / vt circūfert camelū cir
cūfert nouum. Offerre ē dedicare ſeu tradere / vt optulit deo ſacri
ficiū / optulit michi librum. Perferre eſt tollerare / vt multas pertu
lit calamitates. Proferre pronūtiare / vt ne verbum quidā protu
lit / et eſt in medium ferre et quaſi reuelare / vt protulit tabellas
quas in ſinu habebat. proferre eſt etiam prorogare / vt profert ne
gotia in lōgum. Preferre eſt ante ferre / vt pudica virgo prefert
cōmodo pudorem. Q; ſi inter pre et ferre interponatur me / aut te /
aut ſe / ſignificat oſtendere / et quaſi ſignum / atq; argumentum
quoddam prebere / vt pre me fero magnā humilitatem / id eſt oſten
do magnā humilitatem / et ſignū quoddam atq; argumentum pre
beo magne humilitatis. Aufere eſt vel furto vl' vi aliquid tollere /
vt abſtuli michi librum / abſtulit enſem. Deferre interdum eſt de
orſum ferre / vt detulit nauem in mare / hoc eſt deduxit Interdum
eſt accuſare ſiue maledicere / vt pleriq; iniuſte detulerunt me ad
pontificem / hoc eſt accuſauerunt / et male de me dixerunt pontifi
ci. vnde dicuntur delatores / hoc eſt clamdeſtini accuſatores / Et
per improbitatem ſiue inuidiam mala referentes. Efferre eſt extra

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ferre! vt effer hāc rē ex edibus noſtris .Eſt etiam funus ferre ! vt
extulit defunctum ſine ſumptu ! hoc eſt funus fecit . Transferre
eſt trāſportare !ita tamen vt quod tranſfertur ſepe remaneat. Ci=
cero hūc morem ſpartiate tranſtulerunt in feminas. Idem de offi
ciis ! quod in vna re ab Ennio poſitum trāſfertur in multas . Lu
canus. Nōdum tranſlatos Romana in ſecula luxus . Inferre eſt
immittere ! vt infer digitum in plagam . eſt etiam deducere ! vt ex
maiori et minori extremitate intulit cōcluſionem ! hoc eſt dedu=
xit . Sufferre ē tollerare et pati. Differre eſt protrahere ! vt diſtu
lit negotium hoc eſt protraxit . Eſt etiam differens eſſe . vt mul=
tum differt probus ab improbo . Vnde dicitur differentia . Con
ferre aliquādo eſt comparare ! vt cōfer hanc rem illi ! vel cum illa
hoc eſt compara. interdum eſt cōiungere ! vt confer omnia in vnū
Nonnūq̄ eſt ire . Vbi notādum ! quod ſi cum re inanimata iungi
tur ! poteſt habere in / et ad prepoſiciones ! vt cōfero me ī templū
et confero me ad templū / cōfero me in villam / et contuli me ad
villam ! ſi vero cū re animata / dūtaxat cū ad vt contuli me ad Pla
tonem ! et non in platonem . Cōfero me ad pōtificem et nō ī pon
tificem . Non enim poteſt habere duos accuſatiuos animatos . ſed
ſi habeat alterum accuſatiuū rei inanimate ! poteſt iungi cum ani
mato cum prepoſicione in ! et habet ſignificationem quādam doni
ſiue beneficii ! vt multa contuli in te et multa conferam ! id ē mul
ta donaui et multa donabo . multis te affeci beneficiis ! multis af
ficiam !

¶ Eſt ne aliud hic notandum ? Illud maxime notandum eſt ! q̄
prime perſone verbi raro additur ego . et ſecunde perſōe raro ad
ditur tu . cuius rei ratio eſt ! quia ſola hec duo pronomina ſubintel
ligi poſſunt . cum enim dicimus ſcripſi / intelligitur ego . et cum
dicimus ſcripſiſti / ītelligitur tu . Fruſtra itaq̄ ſepe ponerētur hec
pronomina . ponūtur tamen aliquādo ad maiorē expreſſionem . ea
dem ratio eſt prime et ſecunde perſone numeri pluralis ! vbi nos et
vos pronomina intelliguntur .

¶ Quomodo latine et eleganter dicimus .

¶ De la quelle lettre iay prins grant plaiſir .

Id quoq̄ multis modis exprimimus . que magnam michi volup
tatem attulerunt . que michi gratiſſime fuerūt . que me nō medio
cri voluptate affecerūt . que michi mirum ī modum iocunde fue=
rūt . ex quibus non mediocrem leticiam percepi . que vix expri
mere poſſem . quantum michi voluptatis attulerunt . quibus nichil
michi accidere iocundius potuiſſet . quibus nichil michi poterat gra
tius afferri . que ſingulari me leticia affecerunt .

¶ Quid intereſt inter gratum et iocundū ? Iocundum proprie in
rebus ſecundis dicitur ! gratum in aduerſis . In iocundo enim eſt
quedam gratia delectationis tantum ! vt flumina / fontes / nemora
roſe / flores iocunda ſunt . In grato vero etiā cōmodi ! vt aſpectus
meſſis / olearum / fructicum / vinearū gratus eſt ¶ Dicimus autē
hominem iocundum / non qui letus eſt ! ſed qui leticiam alteri af=
fert . Vnde poteſt aliquis triſtis meſtuſq̄ eſſe / et tamen iocundus !
vt meſtitia inimicorū iocunda eſt nobis . Vnde non recte locutus
eſt ! qui dicit iocundos nos faciat ſue intereſſe cōmemorationi . io=
cundos dixit pro letos . Exprimit aūt hanc differenciā optime Ci=
cero ad Sulpitium cōſulentem de morte filie . Seruius (inquit)
tuus omnibus rebus interfuit ! cuius officia et ſi aliquando iocun
diora ! nunq̄ tamen gratiora . Idem . amor tuus gratus et optatus
dicerem iocundum ! niſi id verbum in omne tempus perdidiſſem
Cōiunguntur etiam hec duo adiectiua in eā / quam diximus pro=
prietate / hoc modo ! littere tue gratiſſime michi ac iocundiſſime fu
erunt .

¶ Afficere quid proprie ſignificat ? Afficere eſt affectionem quā
dā ſiue diſpoſitionem inducere ! vt hec res afficit me dolore ! id eſt
inducit in me dolorem . afficit me moleſtia ! id eſt inducit michi mo
leſtiam . afficit me leticia ! afficit me conſolatione ! id eſt affert michi
gaudium ! affert conſolationem . reperitur etiam abſolute poſi=
tum hoc verbum ! vt multa ſunt que afficiunt hominem ! hoc eſt
affectiones ſiue affectus inducunt . Hicq̄ et affectio dicitur et affec
tus ! Quamq̄ Cicero ſola affectionis vocabulo vtatur ! nunq̄ affec
tus ! quo Quintilianus et poſteriores omnes vtuntur . Eſt autem
affectio ! ſicut Cicero diffinit animi et corporis ex tempore aliqua

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

de cauſa mutatio vt leticia / gaudium / dolor / moleſtia / et ſimilia
¶ Animaduertendum aūt quod dicimus facio tibi iniuriā et affi
cio te iniuria ! facio tibi cōtumeliā et afficio te cōtumelia . Non
aūt dicimus / facio tibi moleſtiam / facio tibi leticiā / facio tibi vo=
luptatem / facio tibi gaudium / facio tibi iocūditatē. ſed afficio te
moleſtia / afficio te leticia / afficio te voluptate / afficio te gaudio
afficio te iocunditate.
¶ Quid facio ! ex quo hoc verbum cōponitur / quot modis capi=
tur in oratione ? Multis modis. ſed illud in primis notandum eſt
quod in epiſtolis frequentiſſime ponimus . facio te certiorē et nū
ꝙ certum. dicimus etiam facio tibi gratū / facio ludos / facio rem
diuinam . facio ſacrificium. Itē illud diligenter attendēdū eſt ! ꝙ
dicimus feci damnū ! feci iacturam / feci naufragium / quaſi paſ=
ſus ſum damnū / iacturā / naufragium. vt reſpublica fecit iactu=
ram. et damnum Ciceronis interitu latine littere fecerūt. et Quin
tilianus in portu naufragium fecimus ! quemadmodū etiam dici=
mus ! fregi brachium pro eo quod brachium meum fractum eſt
et fregi nauem ! pro nauis mea fracta eſt. Item dicimus facio tibi
copia rerum mearum / facio lucrum / facio vrinam. et ſimilia .
¶ Quomodo cōponitur afficio ? Ex ad et facio. Cōponitur etiam
cū aliis prepoſicionibus ! vt interficio ! hoc eſt neco . officio ! id eſt
noceo ! cuius paſſiuum eſt officior. perficio quod eſt abſoluo. De
ficio quod interdum ſignificat de eſſe ! et exigit accuſatiuum. vt tē
pus me deficeret ! hoc eſt tempus michi de eſſet. Interdū ſignificat
deſiſtere ab vno ad alium ! et quaſi rebellare ! et habet accuſatiuū
cū ad ! vt deficiat a ceſare ad Pompeiū. hinc fit defectio vt per de
fectionem oppidanorū preſidiū ſe in arcem recepit . Defectus au
tem fit a deficio ! quando ſignificat deſum. vt quia deficiūt michi
pecunie ! non poſſum icūbere litteris. et propter defectum pecuni
arum ! non poſſū incūbere litteris. defectu medicorum multi pere
unt. hoc eſt quia deſunt medici. Non aūt ſignificat culpā / ſiue vi
tiū / vt multi per imperitiam capiunt defectus ! hoc eſt vicibꝫ. Vn
de eleganter dicere poſſumus. Plures pereunt culpa medicorū ꝙ
defectu ! id eſt plures pereunt quia malos habent medicos ! ꝙ quia

nō habent. Efficio idē eſt quod facio ! vnde officiū dicitur ! id quod
facere vnuſquiſqꝫ debet . Vnde etiam facio a factio dicitur ! ꝙ
oppidianos ambiendo facimus vnius aut alterius partis . Profi=
cio id eſt fructū et quaſi profectum fatio ! vt adoleſcentes diſcendo
proficiūt. propter quod barbare loquūtur qui diſcūbentes ita ſa=
lutant ! profitiat vobis. Dicendum potius eſſet proficite / aut pro
ficiatis. Preficio id eſt prepono alicui rei agende . Vnde prefecti
vigilium ! prefecti erarii ! qui aut vigiliis ! aut erario prefecti ſūt
Inficio hoc eſt tingo ! vt ſane infecte ! interdum maculo ! vt ea lu=
es finitima etiam loca inficit . Sufficio quod interdum ſignificat
ſatis ſum ! vt ſufficiat michi beniuolentia principis . Interdū ſubſti
tuo ! vt in locum defūcti cōſulis ſuffectus eſt alius . Reficio quod
eſt rurſus facio / ſiue inſtauro ! vt reficit domū / reficit templa. Con
ficio quod interdū pro facio / īterdū pro perficio ponitur ! vt cum
feci negotium tuū ! hoc eſt perfeci . Reperitur etiam cū noīnibus
cōpoſitū ! vt ſupra cū de verbis tractaremus oſtendimus.
¶ Officium (de quo paulo ante mentionē feciſti) quid eſt ? Eſt ea
virtutis actio quam greci prepon vocant ! hoc eſt quod hoīni lo=
co ! tempori / dignitati / cōuenit. Vnde recte dicitur in familia no=
ſtra omnes officium excercent ! id ē omnes agūt quod debēt . Et eo
legatis obuiam officii gratia ! id eſt quia ſic debeo . Vnde factum
eſt vt officia ſignificent et beneficia ! vt nō ſūt exprobanda officia
et Quintilianus . Duxit me ſimilis etas ! effecerunt officia ! cepit
fides ! amantem odiſſe non potui . Magiſtratus quoqꝫ aliquando
officium dicitur ! vt artes bone ſuum officium habent Vnde dici
mus ! officium gramatici ! officium medici ! officium architecti
¶ Quomodo eleganter dicemus. Par la quelle iay facillemēt cō=
pris et que tu es ſain et que non pas ſeulement tu me aies chier
mais que tu miames grandement . Ex his enī facile perſpexi te et
valere ! et non mō me diliger ! ſed et vehementer amare. Item quā
doquidem ex his intellexi ! z tibi bene eſſe ! et me abs te nō ſolū dili
gi ſed etiam vehementere amari . ¶ Item cum ex his facile cogno
ueri te et incolumen eſſe ! et nō me vulgariter ſꝫ mirifice amare.
¶ Item quod / ſiue quando / ſiue nam / ſiue namque / ſiue quoniam

ſiue quia ſiue quippe. ex his perſpexi et valere te/ et nõ mõ me diligere/ ſed etiã mirifice amare. vel quin etiã mirifice amare.

¶ Quid in primis notãdum eſt / quod ea que per ſubiũctiuum verbũ cũ cõiũctione ꝙ dici poſſũt longe elegãtius ſine ꝙ per infinitiuum dicũtur. verbi gratia.

¶ Ie ſcay que tu lis. Scio ꝙ tu legis. Scio te legere.

¶ Ie cognoys que tu maimes.

¶ Perſpexi te amare me/ vel me amari abs te.

¶ Ie eſpoire que cela eſt ou ſera. Spero ꝙ hoc vel eſt vel erit.

¶ Spero hoc vel eſſe vel fore.

¶ Ie te promes par ma foy que ſe tu me pardonnẽs ie te pardonneray.

¶ Do tibi fidem / ꝙ tu michi et ego tibi veniã dabo. do tibi fidem / et te michi / et me tibi veniam daturum.

¶ Il eſt certain que ceſte choſe ſe doibt eſcripre nõ pas en parchemin mais en mabre ou en metal.

¶ Certũ eſt ꝙ hec non in menbranis ſcribi deberent / ſed vel in marmor vel in es. certũ eſt hec non ĩ menbranis / ſed in marmor vl' ĩ es ſcribi debere. vel potius certũ eſt hec nõ ĩ menbranis / ſed in marmor vel in es ſcribenda eſſe.

¶ Quid intereſt inter eſſe et fore? eſſe preſentis temporis ſignificationem habet / fore vero futuri ¶ Idemq; eſt fore quod futurũ eſſe. Licet forẽ fores foret idẽ ſit quod eſſem eſſes eſſet. Vnde barbare loquũtur / qui dicũt amaturum fore quod peride eſt / ac ſi diceretur amaturũ futurũ eſſe / que duo futura / latina lingua nõ patitur. itaq; cũ noibus iũgitur fore nõ cũ participiis / vt ſpero te amatorẽ fore. Nã cũ dicimus / ſpero te amãtẽ mei fore / nomen eſt amãtem / nõ participiũ. nõ ei diceremus. ſpero te amãtẽ me fore. Cicero. ſpero aĩcitiã nrã; notã poſteritati fore. poſteritati dixi nõ a poſteritate vt nomen ſit nõ participiũ. dicimus aũt ſpero te admirãdũ fore / cũ adoleueris. hoc eſt dignũ admiratõe. nam pro noĩe poĩtur. Cõpoſita vero a fore abſolute ponũtur. Virg. Affore cernetis. hoc eſt affuturos videbitis vel iudicabitis ꝙ aderũt ¶ Cicero. verũ arbitrãtur non defore qui illam reſtituant.

Hoc eſt nõ defuturos / vel ꝙ non deerũt. Cõfore et profore apud poetas legũtur. Horatius. Que nocuere ſequar / fugiam que profore credã / hoc eſt pro futura eſſe.

¶ Nõne imperfecta eſt oratio illa ſuperior / do tibi fidẽ ꝙ tu michi / et ego tibi veniã dabo? deficit enim / ꝙ tu michi veniã dabis nã dabo illud poſtremũ nõ põt referri ad tu quod eſt pronomen ſecũde perſõe. perfecta eſt oratio et nichil deeſt. Nã cũ ĩ oratione plura ſũt ſuppoſita / verbũ ſequi debet vltimũ ſuppoſitũ / vt ego te de grãmatica / tu me de epiſtolis percõctaris / ſubintelligitur enĩ in prima parte percõctor. ſic ecõuerſo / tu me de epiſtolis / ego te de grãmatica percõctor / ſubĩtelligitur in prima parte percõctaris ¶ Sed aĩaduertendũ diligẽter ꝙ hoc nõ fit / quãdo per cõparationẽ aut ſilitudinem loquimur / vt lõge melius ego q̃ tu id dixiſſẽ / nõ põt dici dixiſſes / Hector ita elegãter hoc vt tu dixiſſet nõ põt dici dixiſſes / tu melius q̃ ego diceres / nõ põt dici dicerem

¶ Do fidem / quid ſignificat? dare fidem eſt adhibere fidem vt fere omnes loquũtur / des fidem verbis illius .i. credas / et nõ eſt dãda fides verbis illius .i. nõ eſt credendũ illi. Immo ſoleo ego per iocũ vernacula lingua dicere cõtrariũ / et cũ video aliquẽ ĩfidũ atq; mendacem aſſerere. ¶ Veuſtu dõner foy a cetuy ¶ Et querentibus pour quoy. reſponſe. pour ce quil nen a point. Eſt ergo dare fidem aliquid ſancte promittere / quemadmodum vernacula lingua dicimus.

Ie te promet par ma foy. Virgi. accipe daq; fidem / hoc eſt accipe ſãctã promiſſionem a me / et da michi viciſſim tuã. Quod autem vernacula lingua dicimus. ¶ Donner foy a aultre.

Latine dicimus habere fidem. Quintilianus. Fidem habens hominibus / quos mentiri alius affirmat.

¶ Illud quoq; notãdũ / ꝙ a fides fit perfidus penultima breui / hoc eſt qui fidem violat. a fido vero verbo fit ĩfidus penultima lõga / hoc eſt cui non eſt fidendum.

¶ Que eſt lingua vernacula? Eſt lingua vulgaris et illiterata / quam imperiti maternam vocant / et dicitur vernacula / quaſi pecularis patrie noſtre et in patria noſtra

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nata Nā vernaculus la.lum. ſignificat! quod eſt domi noſtre et in
patria nrā natū! et dicitur a verna qui eſt ſeruus domi noſtre natus
hoc eſt ex noſtra ancilla.

¶ Dare veniā! eſt ne quod dicimus indulgere! an aliud ſignificat?
lōge hec diuerſa ſūt. imperiti capiunt īdulgentiā pro venia! vt in=
dulgenciā et remiſſionem peccorū tuorū tribuat tibi oīpotens et mi
ſericors dominus. ſʒ hoc barbare / non latine dicitur. īdulgere enī
eſt cōcedere! et cū quadā quaſi ſuauitate permittere! vt indulgent
gule! indulgent ventri. Quitilianus. Mollis illa educatio! quā in
dulgenciam vocamus! nō ergo īdulgencia pro venia accipienda eſt.
nec dicendū ē! eo Romā pro īdulgencia! ſed eo Romā ad impetrādū
veniā! vel grā impetrāde venie! ſed e cōtrario venia aliquando qua
ſi pro indulgencia poītur! vt da michi hāc veniā! hoc eſt īdulge mi=
chi! et cōcede aut permitte michi / quaſi veniā daturus poſtq̄ id fe
cero! et cū venia tua ibo! hoc eſt dabis michi veniā ſi ibo! quod in=
periti dicūt cū licencia! ī qua re errant oēs fere gramatice precepto
res! pro bonis litteris docentes diſcipulos ſuos barbariem! idcirco
diligenter notandus eſt hic locus.

¶ Le maiſtre de leſcole a dōne cōge a ſes eſcoliers.
Non eſt dicendū ludi magiſter dedit licenciā diſcipulis ſuis. Licencia
enī eſt libertas quedam potius ad male agendū! et dicitur a verbo li
cet! hoc eſt cum licet quicquid libet. Sʒ ludi magiſter dimiſit diſci=
pulos ſuos. Vel ludi magiſter indulſit diſcipulis ſuis vt abirent.
Vel ludi magiſter dedit diſcipulis ſuis veniam abeundi.
Vel ludi magiſter dedit diſcipulis cōmeatum. Quippe tria ſigni=
ficat cōmeatus! ānonam! locū inquo ānona publica cuſtoditur. et
facultatem abeūdi! vt petii ab īperatore cōmeatū! accepi ab īpera
tore cōmeatū! dedit michi imperator cōmeatū.
Item Le maiſtre má dōne licence daler curer mō corps. Preceptor
meus indulſit michi! vt eā ad curandum corpus! vel preceptor me
us fecit michi poteſtatem eundi ad curandum corpus! vel dedit mi
chi veniam abeundi et corpus curandi. Licet enim curare
corpus generale verbum ſit ad omnia que ad curam corpo=

ris pertinet! vt puta euacuare vētrē! lauari / pectere / eſſe / potare
quieſcere. capitur tamē precipue (vt honor ſit auribus tuis) pro
meiere et egerere. et caue ne dicas dedit mihi poteſtatē! ſed fecit

¶ Dare ei poteſtatē eſt rē alicuius arbitrio cōmittere lōge plus
q̄ facere poteſtatem.
Le maiſtre nous a dōne licēce daller mendier.

¶ Cōceſſit nobis preceptor noſter! vt eamus meridiatū. indul=
ſit nobis! vt eamus meridiatū. dedit nobis veniā! fecit nobis po
teſtatem eundi meridiatū.

¶ Meridiare eī aliquādo ſignificat cibū meridianū capere! qui
et merenda dicitur aliquādo ſomnū. Vnde dicitur meridianus
cibus et meridianus ſomnus poſtmeridianus cibus et poſtmeri
dianus ſomnus. Dicitur etiā meridiana exercitatio et poſtmeri=
diana exercitatio. ¶ Vt igitur breuiter cōcludā indulgere eſt cū
quadā facilitate cōcedere. dare veniā aliq̄do eſt ignoſcere. aliquā
do permittere et quaſi indulgere.

¶ Certū eſt quid proprie ſignificat? aliquando manifeſtū eſt! ⁊
exploratū eſt. vt nos hoc loco cepimus. Aliquādo deliberatū et
cōſtitutū eſt! quo loco frequēter adiūgitur datiuus. vt certū eſt
mihi potius mori! q̄ hāc ignominiā ſubire. i. decretū et delibera
tū a me ē. Virg. Certū ē ī ſyluis īter deſerta ferarū / malle pati

¶ Quare dicimus in marmor vel in es ſcribēda! ⁊ nō potius ī
marmore et ī ere? Qʒ ita optinuit vſus eruditorū. Dicimus eī
in marmore inciſe ſunt littere / in gēmis ī auro ī ligno. nō aūt ī
marmor! ī gēmas! ī lignū. ecōtrario vero dicimus ī es inciſas lit
teras et nō in ere. nō eſt necē afferre exēpla! quia nuſq̄ aliter re=
peritur.

¶ Differūt ne inter ſe he cōiūctiones! quibus in eodē loco vte=
ris / enī / quādoquidē / quādo / cū / q / nā / nāq / quoniā / quia / quip
pe? eadē certe eſt oīum iſtorū ſignificatio quādo accipiūtur pro
quia. Sed differūt in elegātia. Enī / nūq̄ in orōe preponitur! ſʒ
ſēper ſortitur ſecūdū locū aut terciū! vt ego enī! ex his enī. Nā /
nūq̄ ſecūdū locū aut terciū habet ſʒ ſēper primū. vt nā multa ſūt
que dici poſſunt. Nāq / aliquādo primū locū ſortitur! aliquādo

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL

ſecūdū et terciū. Quādoquidē et quādo ſemper preponūtur. Vir
gilius quādoquidē auſonios nō fas cōtigere portus. Idē. Hic ti
bi(fabor ei)quādo hec te cura remordet. Quia et quoniā ſemper
preponūtur / niſi forte poſtponātur aduerbiis ſiue interiectioni=
bus. vt heu quia: heu quoniā. et nō qz heu et nō quoniā heu Si=
cut etiā nā quod ſēper alioqui preponitur. Heu quia nā tāti cixe
rūt ethera nibi. et Cicero. Nū quidnā inquid noui. ſed hoc in cō
poſitōe potius eſt et nō ſignificat quia. Cū preter ſupradictorū
morē ſēper ſubiunctiuū requirit. vt cū ex his facile cognouerim.
¶ Quippe ſignificat quia certe.
¶ Perſpexi quid proprie ſignificat? diligēter et plane intellexi
Vnde cōponitur ex per et ſpecio. i. video quo verbo veteres vte
bātur. Ex quo etiā alia plurima cōponūtur. vt aſpicio / hoc eſt vi
deo. circūſpicio / quod eſt circūluſtro oculis. Deſpicio quod aliq̄
do ſignificat cōtenno. iterdū deorſū aſpicio. vt Quītilianus nul=
lā ego res hūanas reſpicere prouidētiā arbitror / hoc eſt ſuperne
aſpicere. Proſpicio quod eſt a lōge video. Vnde dicitur proſpec
tus quod ſpeculā ſignificat. interdū ſignificat prouideo / ſi cum
datiuo iūgatur. vt proſpice rebus noſtris / hoc eſt ſubueni. In=
ſpitio hoc eſt diligēter et quaſi intus aſpicio. Suſpicio ſurſū aſpi
cio. introſpicio / introaſpicio. diſpicio / diligēter ītueor. Reſpicio
retro aſpicio. Cōſpiceo video ſiue ſimul video. A ſpecio fit etiā
ſpecto. ſpecula. ſpectaculū. ſpecimē. ſpeculū. ſpecus. et aſpicium /
ab aſpiciendis auibus.
¶ Te pronomē quid habet quod ſit notari dignū? Aduertēdū ē
ne incidamus in barbariē aliquorū / qui geītiuos iſtorū prono=
minū mei tui ſui idē putāt eē / quod pronoīa ab his deriuata me
us tuus ſuus. et eque poſſe dici iſte liber ē meus / et iſte liber eſt
mei. iſte liber eſt tuus / et iſte liber eſt tui. ille legit librū ſuū / et
ille legit librū ſui / quod a veritate multū abhorret. Hoc vt faci
lius intelligatur / ſciēdū eſt genitiuos oēs aut actiue / aut paſſiue
accipi. actiue / vt prouidētia dei / bonitas dei. paſſiue / vt timor dei
et cultus dei. quippe deus timetur et colitur. tria igitur iſta pro=
noīa ego tu ſui ſola oīum binos genitiuos ſortita ſūt / vnos / mei

tui ſui / alteros qui iā exoluerūt mis tis ſis. loco quorū fere nūc
ponūtur deriuatiua illa meus tuus ſuus. i. quociēſcū q̄ actia orō
ē vt hic liber ē meus vel mis. Plautus da diē hūc ſoſpitē rebus
mis agendis. Mei vero tui ſui nūq̄ ponūtur niſi paſſiue. Quītili
anus amore mei vicit eē matrē ſuā. Cicero. q̄ deſideriū tui ferre
nō poſſet. et me tui pudet. Virg. quiq̄ ſui memores alios fecere
merēdo. Ita etiā ī plurali. nā noſtrū et veſtrū que ſuccedūt loco
mis tis vtimur actiue tm̄. vt nemo noſtrū et nemo veſtrū. No
ſtri vero et vrī / que ſuccedūt loco mei et tui / vtimur tātū paſſiue
vt habet curā nrī / hēt curā vrī. Nec diceretur nemo nrī / et nēo
vrī. Nec hēt curā noſtrū z curā veſtrū. Vnde ſūt quidā moi dicē
di habēdi vtrūq̄ ſēſū. idq̄ vtroq̄ mō dicūtur / vt tu hēs poteſtatē
meā actiue. i. onmē ptātē quē ego hēo. et ptātē mei paſſiue. i. ptātē
faciēdi de me quitquid libet. Octauius oībus faciebat ſui cōueni
ēdi ptātē ſic. copia mea et copia mei. vtilitas mea et vtilitas mei
amor meus et amor mei. vſus meus et vſus mei. nō autē fortitu
do mei ſed fortitudo mea. nec doctrina tui ſed doctrina tua. Cu=
ius rei certiſſimū argumētū ē / q̄ dicimus mea vnius cā / et non
mei vnius cā. q̄ certe diceretur / ſi mei poni actiue in genitiuo
poſſet / ſicut vnius ī genitio poītur. Cicero ī Gabiniū et Piſonē
Dico mea vnius opera rēp. eē liberatā. Idē ad atticū. Solius ei
meū peccatū corrigi nō pōt. Idē pro murena. Ex tuo ipius aio
cōiecturā ceperis. Itē ī plurali. Quītilianus. ſue ipōrū fiducie
dimittūt. Quī etiā apud nrōs recētiores hoc idem reperitur. vt
ī pſalmis exaudi vocē meā clamantis ad te. et alibi Audi vocem
meā loquētis. z alibi. Memorabor iuſtitie tue ſolius. ſolius enī
maſculini generis ē et ad deū refertur / vt ex greco apparet. Itē
libro Regū ſecūdo. ſuſtulit de latere meo ācille tue dormiētis. z
ī euāgelio luce. Tuā ipſius animā pertrāſibit gladius. z Boetius
ſolatur meſti nūc mea fata ſenis.
¶ Illud quoq̄ notandum de his tribus pronominibus ē dili
genter / q̄ preter ceterorum vſum ſolent aliquādo geminari / vt
meme adſum / qui feci in me conuertite ferrum. et verte omnes

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

ſe in facies. et contulit ſeſe in tēplum.
¶ Valere quid proprie ſignificat? bene eē et ſanū atq; incolumē
eē. et licet valitudo mediū verbū ſit/ et tā bonā q̄ malā valitudi=
nē ſignificat/ tamē valeo ſemper capitur ī bonā partem / niſi aliud
verbū addatur/ vt puta male valeo. vel nō recte valeo. Sicut ecō
trario valitudinarius ſēper capitur pro īfirmo. nam quod apud
Terentiū eſt. Valeāt qui inter nos diſſidiū querūt / nō ē exponē
dū pereāt/ vt aliqui volūt/ ſed abeāt et diſcedāt. Quod inde tra=
ctū eſt quia ſēper ſolemus abeūtes hoc verbo ſalutare/ vale/ ſicut
venientes hoc verbo/ ſalue. q̄q; id verbū aliquādo etiam ī diſceſſu
ponatur. vt Cicero. vale mi Tiro vale et ſalue. ſimile huic Te=
rentiano eſt illud Ciceronis. Si deus eſt talis/ vt nulla gratia nul=
la hominū caritate teneatur/ valeat. q; ſi ſigificaret / pereat / pro
fecto Cicero nō dixiſſet de deo. Sed hūc ipſū locū Lactātius ita
exponit. quid cōptentius īquit potuit in deū dici/ valeat inquit
id eſt abeat ac recedat/ cum ergo dicimus / valeāt qui inter nos
diſſidium querūt/ valeāt qui de nobis mala dicūt/ valeāt qui alie
ter ſentiūt/ perinde eſt ac ſi diceremus/ diſcedāt a nobis. ſiue eos
cū ſuo odio/ et maledicentia et inſcitia reliquamus.
¶ Te et valere et nō mō me diligere/ nū ſatis eſt dicere / te vale
re et nō mō me diligere/ et ita vna ex his cōiūctionibus et / ſu
peruacua eſt/ poſſet quidem altera ex his cōiūctioībus dimitti / ta
men nō inelegāter ſepenumero due ponūtur vbi vna ſufficeret
quod fit ad maiorē rei expreſſionē/ vt ego quotidie lego aliquid
et ſtudeo / ego et quotidie lego aliquid et ſtudeo / ego te diligo et
amo/ ego te et diligo et amo/ ego dilexi te / et quātum in me fuit
tibi benefeci/ ego et dilexi te/ et quātū ī me fuit benefeci.
¶ Facile perſpexi / quid proprie hoc loco ſignificat facile? Si
gnificat non dubie et manifeſte. Cicero virum omnium totius
grecie facile doctiſſimum Platonem. ¶ Et nota q; tam longe q̄
facile amant ſecū iūgi cōparatiuū Vir. at pedibus / longe melior
lycus. et relatiui ſiue aduerbiis ſigificantibus diuerſitatē / queād
modū ſūt/ alius/ alter/ ſecus/ lōge ante/ longe poſt/ et cōpoſita a

pre vt longe preſtat / et lōge preſtās Quītilianus Sed eū longe
precedūt īgenia viuētiū et cetera/ que quādā ſuperlationē habet
et proxima ad ſuperlatiua accidūt. vt longe ſuperat. longe vicit
et nomīa que diuerſitatē ſignificant. vt lōge diſſimilis. longe alie
nus et longe diuerſus. Princeps licet adiectiuū quidem ſit/ tamē
quia ſuperlationē quādā ſignificat/ aſciſcit ſibi lōge ¶ Quintilia
nus. Nouen lyricorum longe pīdarus prīceps facile. eodēmodo
Cicero. Porro ſcio regionis illius virtute / exiſtimacōe/ nobilitate
facile prīceps. preterea cū primus / ſecūdus/ et ſimilibus / cum
nō reſpicimus ordinē / ſed dignitatē. vt facile ſecūdus a Ceſare
hoc eſt poſt ceſarē primus. ¶ Iungitur tamē facile cū aliis ple
riſq; noībus et verbis/ quod longe nō facit. Neq; eī diceremus lō
ge ītelligo/ et longe perſpicio / pro valde ītelligo et valde perſpi
cio ſicut dicimus facile perſpicio et facile ītelligo / pro haud du
bie perſpitio et ītelligo ¶ Hoc igitur inter longe et valde differt
q; lōge et valde propriū ē cōparatī/ et ſuperlatī exceptis paucis.
valde aūt poſitī/ vt valde bonus. valde malus. valde laudat. val
de vituperat. nec diceretur lōge bonus. lōge malus. lōge laudat
longe vituperat.
¶ Inter facile et manifeſte ſimiliter hoc ītereſt q; facile cū his que
ſupradiximus ponitur/ vt facile preſtat. facile perſpicit. manife=
ſte paſſim cum omnibus.
¶ Non mō quid proprie ſignificat? non ſolū mō enī aliquādo ſi
gnificat ſolū vt hoc loco. aliquando eſt datiuus ſiue ablatiuus hu
ius noīs modus moī. nōnūq̄ ſignificat aliquādo. vt mō ais/ mo
do negas. aliquādo poītur pro dūmō. vt mō me vocaueris ve
niā/ id ē dummō me vocaueris.
¶ Magna aūt differentia eſt inter nō tātū et nedū. nedū eī duo
bus dūtaxat modis in oratiōe accipimus. Vno cū vtrāq; ſētenci
am eodē claudimus verbo/ vt vitā pro te exponerē / nedū fortu=
nas. Alterū cū vtriq; ſnīe ſuū verbū damus / vt pro te vitā expo
nerē nedū fortunas meas effūderē. Ponitur etiā negatie hoc mō
Non perderē pro te quadrātē/ nedū vitā. Itē non perderē pro te
quadrātē/ nedū vitā exponerē

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL

¶ Vbi notãdũ eſt ꝙ in affirmãdõ id quod plus eſt ī prima par
te ponitur et quod minus in ſecũda / vt vita ī prima parte poni=
tur. pecunia in ſecũda. in negãdo vero ecõtrario / quod minus ē
in prima parte ponitur. vt pecunia. et quod plus ī ſecũda. vt vi
ta. atꝙ imperiti hãc dictionē capiũt pro nõ ſolũ / dicẽtes. nedũ pe
cuniã pro te exponerē. ſꝫ etiã vitã. quod dicendũ ē vitã pro te ex
ponerē / nõ ſolũ pecuniã. aut per nõ ſolũ. ſic nõ ſolũ pecuniã pro
te exponerē. ſꝫ et ã vitã. Itē nõ ſolũ fortũas meas pro te effũde=
rē ſꝫ etiã vitã ipſã exponerē et negatiẽ nõ mõ pro te nõ exponerē
vitã verũ ne pecuiã quidē. et nõ mõ pro te nõ exponerē vitã / ve
rũ ne pecunias quidē meas effũderem. ¶ Vbi notãdũ / ꝙ quã
do per nõ mõ vel nõ tãtũ vel nõ ſolũ loquimur / affirmãdo qui
dē quod minus eſt in prima parte ponimus / et quod plus ī ſecũ
da. Negãdo vero quod plus eſt in prima / et quod minus in ſecũ
da ¶ Item notãdum ꝙ vbi poītur nedum / poteſt etiã poni non
modo / ſꝫ addita altera negatione. vt ego nõ ponerē pro te obulũ
nedũ exponerem vitã. ego nõ ponerē pro te obulũ / nõ mõ non
exponerē vitam. ſed hoc perraro reperitur.
¶ Quid intereſt inter diligere et amare? Amare plus eſt ꝙ̃ dili
gere. Cicero. quem et ſi antehac dilexi nunc amo.
¶ Sed / aũt / vero / differunt ne inter ſe? ſignificationem quidē
fere eandem habent. Verũ / ſed / ſemper in pricipio clauſule poni
tur / niſi aliquãdo apud poetas / vt arma ſꝫ arripuit. Vero et aũt
ponuntur ſemper antecedente aliqua dictione et diſtingũt ſenten
tiam a ſẽtencia. vt ego ſcribo / tu aũt legis. ego vigilo / tu aũt dor
mis. Habent tamē aliquãdo neſcio quid differentie. nã cũ neꝗ nõ
ponimus aũt. dicentes / neꝗ aũt / ſed dicimus neꝗ vero Itē tũ pro
pter hoc tũ vero propter illud. nõ tũ aũt propter illud. Ecõtra=
rio nõ dicimus / nõ vero / ſed nõ aũt. vt ſum amicus eius / nõ au
tem emulus mutemus aduerbium et habebit locum vero / ſic /
ſum eius amicus / emulus vero non / vel emulus aũt non. Item
vero aliquãdo ī pricipiis ſiue orationũ ſiue epiſtolarum ponitur

aũt non. Virg. egregiã vero laudem / et ſpolia ãpla refertis. Tuꝗ
puerꝗ tuus. et ad Sulpitiũ ſcribens Cicero ita epiſtolam īcipit
Ego vero Serui vellem / vt ais / ī meis doloribus affuiſſes. prete
rea nõ dicimus. ſane aũt / iam autem / enim autem / age autem / at
autem. Sed / ſane vero / iam vero / enĩ vero / agevero. at vero.
¶ Illud magnopere notãdũ / quod hec duo aliquãdo elegãtiſſiē
et cũ maxima grã dimittũtur. Cicero. Tu cũ pricipē ſenatorē
auũculum domi hẽas / ad eũ non referes / ad ceteros referes. lõ=
ge pulcrius dicitur / ꝙ̃ ſi addita aũt diceremus. ad ceteros autem
referes. Sꝫ quãdo verbũ ponitur ſine contrarietate / oĩo nccē ē
addere aũt. vt incũbes litteris ꝙ̃tũ poteris. poteris aũt ꝙ̃tũ voles
¶ Porro licet eandē ſignificationē habeat ꝙ̃ vero / et aũt / tamē
nũꝙ̃ poſtponitur / niſi cũ dicimus age porro / aut aliquid ſimile
cũ ſcilicet hãc ſignificationē habet. Sed apud quoſdã preſertī poe
tas ſignificat longe certe. poſtea. vltra. Ideoꝗ ſepe in medio / non
in principio poītur.
¶ Quinetiã ſignificat ne idē / quod ſꝫ etiã / aliquãdo ſignificat ſꝫ
etiã / vt hoc loco. aliquãdo maiorē quãdã vi habet z ſigĩficat īmo
etiã. ¶ Quin vero aliquãdo ſignificat quietiã. vt Virgi. quin a
ſpera iuno que mare terraſꝗ metu / celũꝗ fatigat. cõſilia ī meli
us referet. aliquãdo vt non. vt idē. Hic tibi nec qua more fuerint
diſpendia tãti / quī vatē iſanũ aſpicias. aliquãdo cur nõ. vt quī po
tius imus cubitũ. ¶ Rurſus et coniunctio / cuius mõ fecimus
mẽtionem differt ne ab atꝗ cõiunctione? cũ ãbe copulatiẽ ſũt / nõ
differũt. ſꝫ et aliquãdo cauſalis cõiũctio ē / et ſignificat nã. mag
nã ꝗ ī epiſtolis gratiã hẽt. vt ſi dicã /
¶ Souuerainement cõuiẽt eſtudier les lettres et a grande pene
tout laage de lomme y ſuffiſt.
¶ Sũmo ſtudio incũbẽdum eſt lrĩs / et vix oĩs humana etas ad
id ſufficit. Quĩtilianus. Has primũ audiet puer. harum verba
effigere imitando conabitur / et natura tenaciſſimi ſumus eorũ
que rudibus animis percipimus Hoc eſt nam tenaciſſimi na=
tura ſumus. Mercialis. quod nummos cernis / mitti nos credis
amice Falleris / et nũmos iſta tabella rogat.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

¶ Similiter ꝙ cōiunctio pro eodem accipitur. Cicero. Non ſolū nobis nati ſumus ortuſq; noſtri partē pria vēdicat/ partē amici cōpetit etiā et pricipiis ſentētiarū. Quitilianus. Et finite quidē ſūt partes due. Interdū habet etiā affectū. Cicero! et quis ē qui de me loqui poſſit. Interdū ſignificat tamē! Vt ſi dicā ſuperaui te ſaltu! et ſum ita ſenex. Significat preterea etiam! vt Virgilius. Natus et ipſe dea. hoc eſt etiam ipſe. Quitilianus. Inter oēs cōſtat! niſi inter eos! qui et ipſi inſaniunt.

¶ Atq; vero aliquando pro aduerbio ponitur! vt cum dicimus Aliter ego feci atq; tu! pro ꝗ tu. Aliquando ponitur pro ſtatim! vt apud Virgilium. Sic omia fatis in peius ruere ac retro ſublapſa referri. Non aliter ꝗ qui aduerſo vix flumine Lembū remigiis ſubiigit! ſi brachia forte remiſit! atq; illū in preceps prono rapit alueus amni id eſt ſtatim.

¶ Eſt ne idem valere/et bene eſſe? valere quēadmodū ſupra diximus eſt incolumen eſſe. Beneeſſe eſt bene habere, vt bene eſt: id eſt bene res ſe habet.

Si tu es ſain/la choſe eſt bien.

¶ Si vales! bene eſt. et fere ſēper ponitur abſolute/ quod ſi addatur michi vel tibi idem ſignificat quod valere vel incolumē eſſe vt ſi tibi bene eſt gaudio. michi bene eſt; id eſt ſi vales gaudeo! ego valeo!

¶ Quod modis poſſumus dicere. ¶ Ie te aime ſouuerainement

¶ Amo te multū. amo te valde. amo te plurimum. amo te maxime. amo te eximie. amo te vehementer. amo te ſumme. amo te mirifice. amo te magnopere. amo te ſupra modū. amo te plus equo. amo te ſupra ꝗ dici poſſit. Incredibilis eſt meus erga te amor. incredibili te beniuolentia cōplector. exprimere nō poſſū ꝗtus eſt amor erga te meus. ¶ Ardentiſſimo amore te proſequor Dici non poſſet quanto tui amore conflagrem Nemo nūꝗ vehementius aliquem amauit! ꝗ ego te amo. ardentiſſima te caritate cōplector. nō poſſū mei erga te amoris magitudinem exprimere. ardeo te vehementer, ꝗꝗ hoc nouiſſimū potius poeticū ſit. amo te mirū i modū.

¶ Quomodo eleganter dicimus. ¶ Ie taime autant cōme ma propre vie. et ſe ie nauoye regard a ma dignite! ie iroye legierement auec toy prendre plaiſir a tes iardins et ton beſtail.

Ego quoq; mi Pyrrhe amo te. teq; non ſecus ac vitam propriam caram habeo! et cum ſine te ſum! dimidio anime mee carere videor. Quod niſi dignitatis mee rationem haberem! aduolarē mox in ſuburbanum tuum! meq; vna tecum cū prediolis tuis! et pomariolis et ouiculis oblectarem

¶ Multa hec digna ſunt! que notentur. ¶ Primo ꝙ hic mos eſt alloquendi abſentes cum quadam ſuauitate. Vt mi brute/mi Cicero/mi Pirrhe ¶ Interdum etiam ad oſtendendum maiorē vim amoris aut deſiderii repetuntur eadem verba! cū additione alicuius adiectiui! vt M. Tulius. mi Cicero mi inquam ſuauiſſime Cicero. ¶ Mutuo amare eſt amantem te amare! quod vernacula lingua dicimus. ¶ Rendre le change.

¶ Latine autem redamare dicitur. ¶ Dicitur autem quaſi meo tuo! vnde dicitur! mutuus amor/mutua beniuolentia! mutua caritas! mutua officia/mutua beneficia/ mutue lacrime! mutue querele! hoc eſt que abs te ad me prodeunt. et a me ad te. Ideo poſſumus dicere! ego quoq; mi Pyrrhe amo te mutuo.

¶ Ego quoq; redamo te. ego quoq; non minori te amore complector. ego quoq; tibi in amore reſpondeo. ¶ Ego quoq; non ſino me abs te in amore ſuperari.

¶ Item inter nos vehementer amamus! quod perinde eſt ac ſi diceremus amamus nos inter nos; ſed illud nos elegantiſſime dimittitur.

¶ Item mutuo nos amamus! eſt quod aliqui dicunt inuicem nos amamus! vel viciſſim nos amamus.

¶ Inuicem aut viciſſim aliquid facere! proprie eſt per vices id facere. vt cantamus viciſſim. quando ego canto tu ſiles. et quādo ego ſileo tu cantas.

¶ Item legimus inuicem vel viciſſim. i. quando ego lego! tu non legis, et quando tu legis; ego non lego. vnde fit adiectiuū

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

vicarius vicaria vicarium . vt dedi tibi vicariam operam /
id eſt dedi tibi operam vice illius . itaq̧ ſi quis diceret / ama=
mus nos inuicem perinde eſſet / acſi diceretur / amo te
dum tu non amas me. et tu amas me / dum ego te non
amo.
¶ Vbi cauendum eſt diligenter ne dicas / hac vice tantum
volo tibi morem gerere / ſed nūc tantum . nec vna vice
tantum / ſed ſemel tantum . nec duabus / tribus / aut quattu=
or vicibus / ſed bis ter quater . vel ſecundo / tercio / quarto .
vel bis tercio quarto . vel bis ter quarto . ¶ Nec da mi=
chi veniam pro hac vice tantum / ſed da michi veniā nunc tantum
nec quot vicibus / ſed quotiens. nec multis vicibus / ſed plerum=
q̧ / ſepenumero.
¶ Vbi cauendum eſt ſimiliter / ne multotiens dicas / quod
non minus barbarum eſt / quam multis vicibus. Nec veni=
am ad te alia vice / ſed alias . ¶ Nec prima . ſecunda / aut ter
cia vice / ſed primo / ſecundo / tercio / ¶ Nec vltima vice /
ſed demum / vel deniq̧ / vel vltimo / vel tandem / vel poſtre=
mo / vel nouiſſime.
¶ Sed quomodo dicimus. ¶ Pour la premiere faulte ie te
pardonneroy. Pour la ſegonde ie te batroy toult nu. ¶ Pro
primo quoq̧ errore tuo ignoſcam tibi pro ſecundo te nudum
cedam.
¶ Item. Pour ton premier ſeruice vers moy ie ne te ſeray
point ingrat.
¶ Pro primo quoq̧ tuo erga me beneficio / non ero in te
ingratus.
¶ La ſecunda . Si premierement aucum de mes eſcoliers
contre mon conmandement ſe depart du gieu / ie lui batroy la
main de verge . ſe la ſecunde foys il fait / ie les eſcorcheray
toult. Si quis primum e diſcipulis meis in iuſſu meo e ludo diſ
ceſſerit virga manum percutiam. ſi ſecundo id fecerit loro totū
cedam.
¶ Ie tay auſſi cher comme

ma propre vie. ¶ Multis modis dici poteſt. ¶ Eque te acſi
vitam meam carū habeo . inſtar vite mee apud me es. Inſtar vi
te mee te carum habeo. Non ſecus te amo q̄ vitam meam. nō ſe
cus te ac vitam propriā carū habeo . Haud aliter te amo / q̄ pro
priam vitam. ita te amo vt vitam meam. perinde te vt vitā meā
carum habeo . Vel perinde ac vitam meam vel vitā propriā. Et
perinde michi carus es / atq̧ vita propria.
¶ Vbi notandū eſt q̧ proprius propria propriū cum tribus per
ſonis cōiūgitur . et idem ſignificat q̧ meus / tuus / ſuus. Vt pro
prio cōmodo hoc facio. i. meo commodo . proprio cōmodo id fa
cis hoc eſt tuo cōmodo . Proprio cōmodo ille hoc facit / hoc eſt
ſuo commodo.
¶ Proinde vero ſignificat quapropter / vel ergo / vel ideo. Lu
cretius tamen accipit proinde pro perinde. et eā dictionem diſſilla
bam ponit. ¶ Subinde aliquando ſignificat ſtatim poſt. vt Ho=
ratius. Si dicet recte / primū gaudere ſubinde. Preceptū auricu
lis hoc inſtillare memēto . capitur etiā pro frequēter cū quodā
īteruallo. vt ſi ſepe retro aſpiciam an aliquis me ſequatur . dicā
ſubinde reſpicio / hoc eſt ſepe cum quodam interuallo reſpicio.
¶ Deinde vero ſignificat dehinc vel deīceps / quamq̄ deinceps
ſignificat etiam gradatim. Cicero. quos video deīceps tribunos
plebis. per triēniū fore / hoc ē vnū poſt aliū. in qua ſignificatōe
capitur etiam aliquando ſubinde.
¶ Premieremēt va le maiſtre / et puys les diſciplés en apres len
ſuyuent. ¶ Primo it ludi magiſter / poſtea diſcipuli eum deīceps
vel ſubinde ſequūtur. ¶ Illud hoc loco pretermittendum non
eſt quod perinde exigit poſt ſe acſi / vel atq̧ ſi / cum ſignificat ita
Vt lege perinde acſi preceptor adeſſet. vel perinde atq̧ ſi pre=
ceptor adeſſet. Sed quando negatio precedit exigit etiam quā vt
Suetonius nulla tamē re perinde motus q̄ reſponcio mathema
tici. Aliquando tamen ponitur abſolute . hoc eſt ſine acſi . et ſine
negatione / et modo / ſignificat ita / vt Plinius . Funus Ruffi
clariſſimi viri et perinde felicis / modo multum . Suetonius de
galba (nota enim exemplum) quare aduentus eius non perinde

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

gratus fuit/ id eſt multū gratus/ ¶ Secus autē ſiue negatio pre
cedat/ ſiue non hēre poteſt ac et q̃/ vt longe ſecus ac ego fecit
et longe ſecus q̃ ego fecit. non ſecus ac ego fecit. non ſecus q̃
ego fecit.

¶ Quomodo eleganter dicimus.

¶ Quant ie ſuis ſans toy/ il me ſemble que ie ſuis priue de la
moitie de ma vie. Et cum ſine te ſum dimidio aīme mee carere
videor. Item dimidio ꝙ anime mee mancus eſſe videor/ quando
tu non es apud me. Item nec dimidium anime mee habere vi-
deor/ quādo te careo. Item et cum te careo/ videor dimidio ani
me mee eſſe priuatus. Item et cum tu mecum non es/ deeſſe
michi dimidium anime mee videtur. Item facitq̧ disiunctō no-
ſtra/ vt ne dimidium quidē anime mee videar habere. vel facitq̧
diſiūctio noſtra/ vt diſiūctum eē anime mee dimidium videatur/
¶ Hic notandum eſt in primis ꝙ modus iſte loquendi(videtur
michi ꝙ quando ſine te ſum dimidio anime mee caream. videtur
tibi ꝙ ego ſī doctus. videtur illi ꝙ tu legas. videtur nobis ꝙ ma-
le faciatis) ruſticanus ē et plane puerilis. Quapropter ſic dicēdū
eſt. videor michi dimidio anime mee carere. videor tibi eē doctus
videris illi legere. videmini nobis malefacere.

¶ Cū aliquando eſt aduerbiū et ſignificat quādo/ vt cū ad te ve
nio/ ſemper te inuenio ſcribētem/ id eſt quādo ad te venio. ⁊ hoc
loco cum ſine te ſum/ id eſt quando ſine te ſum Aliquando ſigni-
ficat partim. et tūc ſēper ſequitur tū. vt amo te tū propter neceſ-
ſitudinē noſtram/ tum propter ingenium tuum/ id ē partim pro
pter neceſſitudinem noſtram/ partim propter ingenium tuum.
¶ Vbi notandum ē ꝙ ſemper cum precedit. et in eo ē quiddam
minus/ in tum quiddam maius/ et hoc duobus modis vt genera-
le aliquid precedat/ ſequatur ſpeciale. vt apud Quītilianū. quod
cū omnibus confitiedum ē/ tum nobis precipue. aut ambo ſint
ſpecialia. vt apud eūdē/ quod opus Marcelle tibi dicamus. quem
cum amiciſſimū nobis/ tum eximeo litterarum amore flagrātē
digniſſimū hoc mutue inter nos caritatis pignore indicamus
ideſt multum propter amorē tuum in nos/ plus tamē propter
amorem litterarū

¶ Aliquando cum ſubiūctiua cōiunctio eſt. vt cum in Affricam
veniſſem. Aliquādo ſignificat quāuis/ iūcta cum tum. et tum ſi
gnificat tamen. vt Cicero. Cū in cauſis grauioribus Ca. Ce-
ſar initio dicēdi cōmoueri ſoleā vehemētius quā vel vſus vel etas
mea videtur poſtulare/ tum in hac ita me multa perturbāt/ tum
pro tamen ponitur/ et cū pro quāuis. ¶ Notandum ꝙ quando
tum et cum ſignificat partim/ ſemper fere indicatiuo adiūgitur
Quādo aūt ſignificat q̃uis ſubiūctiuo. Reperitur etiam tū pro
partim/ aliquando duplicatū/ aliquando triplicatum/ aliquādo
etiā multiplicatum cū in rebus paribus ponitur/ vt tū ingenio
meo/ tū ſtudio/ tū diligentia factū eſt.

¶ Cum prepoſitio ablatiuo caſui ſeruit/ ſed numꝗ iungitur ab
latiuo ſignificāte inſtrumentū. neq̧ enim dicimus cū gladio per
cuſſi/ quod imperiti faciūt/ ſed gladio. nec cum pugno te impuli
ſed pugno. nec cum calce te proſtraui/ ſ; calce. nec cum oculis te
perterrui/ ſed oculis. nec cum lacrimis litteras deleui/ ſed lacri
mis. nec cum igni aquā tepefeci/ ſed igni. Quando aūt ablatiui
ſignificāt coniunctionem quandam et non iſtrumentum/ tūc re
quirūt cum prepoſicionem vt conor cum quanta poſſū facilitate
ſcribere. cum labore hec ſcribo. Cum facilitate diſcis. cū tēpore
omnia fiunt. cū etate creſcent mores. Qui autem ita loquūtur
cū baculo percuſſi. cū haſta vulneraui. inepte ſane et preter om-
nium antiquorū morem loquūtur.

¶ Apud et penes quomodo differunt/ apud minus eſt q̃ penes
nam apud te eſt/ qualitercūq̧ res tenetur. penes te eſt quodāmō
poſſidetur. ¶ Feſtus vero Pōpeius dicit/ apud et penes/ in hoc
differre/ quod apud perſonam cum loco ſignificat. vt apud Pla
tonem/ id eſt ī loco in quo eſt Plato/ et apud templum. Penes
vero perſonam et dominum ac poteſtatem/ quod trahi dixit a pe-
nitus/ vt penes te eſt ſalus et vita mea/ quaſi in manu tua. et ar-
bitrium vite mee penes te eſt. Tamen aliquando penes requirit
perſonam ſine domino/ vt fides penes auctores eſt/ id eſt apud.
nōnunq̃ etiam loco ſerui. Cicero ad Herēnium. ita petulans es
atq̧ ater/ vt ne ad ſolarium quidem/ vt michi videtur/ ſed penes

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſcenam et ĩ eiuſmodi locis exercitatus ſis.

¶ Mais ſe ie nauoye regart ama dignite / ie iroye tantoſt en tõ iardin hors la cite auec toy. Quod niſi dignitatis mee rationem haberem aduolarem mox in ſuburbanum tuum. Vel. Verum niſi dignitatis mee ratio me detraheret / q̃ primum ad te in ſuburbanum tuum venirẽ.

¶ Q̃ aliquãdo ſignificat verũ / ſiue ſed / vt hoc loco. Poniturq̧ in principio clauſule / que nullam habeat cum ſuperiori clauſula connexionem.

¶ Niſi aliquando indicatiuo iungitur / preſertim quando eſt principium ſentencie. ¶ Cicero. niſi forte putamus dementem Publium Scipionem Affricanum fuiſſe. Aliquando cum ſubiũctiuo. vt quod niſi dignitatis mee rationem haberem. quando ſcilicet non eſt in principio ſentencie. nam hic verbum principale eſt aduolarem. nota quantum vim habet hec parua dictio duarũ ſillabarum / quando ſignificat. ¶ Si non que. Ou ſi non forsque.

¶ Rationem habere / quid proprie ſignificat? Reſpectum habere ſed capitur in bonam partem / vt habenda eſt ratio ſalutis / et ratio dignitatis / id eſt reſpectus ad dignitatem et ſalutem. non autem diceretur habenda eſt ratio egritudinis et infamie.

¶ Et nota habere rationem ſemper requirere genitiuum in hoc ſignificacioẽ. quando autem habet ablatiuum cum prepoſicione cum / ſignificat negotium et quaſi commercium habere. Cicero de ſenectute. rationem habet cum terra / que numquam recuſat imperium / id ẽ negotium habet.

¶ Aduolarem per methaphoram dictũ. hoc ẽ q̃ celerrime venirẽ ſiue accelerarem / ſiue properarem. nam maturarem non auſim dicere.

¶ Maturare enim proprie dicitur / cum neq̧ citius / neq̧ ſerius aliquid fit / ſed media quedam via et temporata tenetur. vt in pomis / matura dicuntur / que neq̧ cruda neq̧ imitia ſunt / neq̧ caduca / neq̧ ſqualẽtia / ſed tempore debito adulta ac matura. vt ſit maturare celeriter quidem / ſed ſine impetu et cum moderatiõe

aliquid agere. Vnde virgilius cum deum faceret ventis iubentem / vt e mari diſcederent / inquit. Maturate fugam / hoc eſt cũ quadam moderatione et quaſi maturitate diſcedite / alioqui facto impetu maiorẽ maris procellã excitaſſent. Hoc verbũ Ceſar auguſtus duobus grecis vocabulis elegãtiſſime exprimebat ſpeide bradeos / hoc eſt propera tarde. quaſi monere volens in rebus agendis et celeritatem induſtrie adhibendam eſſe / et diligentie tarditatem. Elegantiſſime videtur Maro noſter hec duo vocabula in Georgicis dixiſſe. Inquit aũt frigidus agricolam ſi quãdo continet imber. Multa forent / que mox celo properanda ſereno. Maturare datur / quaſi dicat. Poſſũt coloni inſtãte tẽpeſtate multa maturare / que alioquin ſereno tempore properarent.

¶ Suburbanum quid proprie ſignificat? Suburbana in plurali tantum / et ſuburbanum dicitur domus coniuncte inſtar vrbis et vrbi propinque / tamen extra muros. Suburbanum vero ſigĩficat predium in ſuburbanis / et habet pluralem numerum ſuburbana / id eſt predia in ſuburbanis / quẽadmodũ dicimus Tuſculanum et Cumanum / hoc eſt predium in agro Tuſculano et Cumano. vt eramus in Tuſculano meo / Formiano tuo / Pompeiano neronis.

¶ Frequentes vero domus extra ſuburbia dicũtur vicus / q̧ ſint inſtar vici vrbani. Vicus vero vrbanus pars vrbis eſt. quippe diuiſa eſt vrbs in vicos / quaſi in menbra minora / ſicut ſuburra / carine eſquilie vici rome fuerũt. Nam diuiſa fuit vrbs in regiones circiter vinginti / in vicos aũt ſupra mille. A vicis vicina / et vicinus et vicinitas dicũtur / quaſi ex eodem vico.

¶ Vicus extra vrbem / qui paganus dicitur muris caret. Nam ſi haberet muros eſſet caſtellum / quod a caſtro diminutiuum eſt ſignificat autem locum muris munitum inſtar oppidi vel vrbis Caſtra in plurali ſunt loca / in quibus milites tentoria fixerunt vt illic recipiatur / maneatq̧ excercitus.

¶ Oppidum eſt omnis vrbs preter Romam que primo vrbs dicta eſt / fecitq̧ vt cetera oppida eodem nomine appellarentur.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

Diciturqꝫ opidū ab ope dāda. Vrbs vero dicta ē (vt Varrō ait) ab vrbo. vrbū aūt īquit appellari curuaturā aratri ꝙ aratro deſignatus ſit locus ī quo Roma condita ē. et Pomponius iuriſcōſultus vrbs inquit ab vrbo dicta ē

¶ Vrbare eſt aratro diffinire

¶ Municipia ſunt oppida quorum ciues municipes dicuntur et ſūt ciues Romani ex municipiis legibus ſuis! et ſuo iure vtentes muneris tātū cū populo Romano hōrūqꝫ participes / a quo munere capeſcēdo appellati ſūt municipes / nullis aliis populi romani legibus aſtricti. Primi aūt municipes facti fuerūt Cerites! cōceſſūqꝫ eis vt ciues Romani eſſēt pro ſacris bello gallico cuſtoditis

¶ Colonie vero ſūt que non extrīſecus veniunt ī ciuitatem! nec ſuis radicibus vtūtur / ſed deducūtur ex ciuitate! et iura atqꝫ inſtituta populi Romani habēt que conditio licet minus libera ſit! tamen dignior exiſtimatur / propter maieſtatē populi Romani! cuius ipſe colonie / quaſi quedā effigies vidētur.

¶ Ville dicūtur domus extra vrbem, et ſuburbia! que conſtitute ſunt habitādi cauſa.

¶ Predia ſcribit Vulpianus dici non ſolū ea que ſunt ī opidis! ſed etiam in ſtabula / aut alia meritoria in villis et in vicis agri cōtinēt fūdos / non cōtinentur a fūdis / ſunt ꝙ ſimul cū villis Vnde multi ſenatores ī agris vixerūt

¶ Differt aūt ager ab aruo! ꝙ aruū ē ī quo aliquid ſeritur. Saluſtius. quia numide pabulo pecoris magis q̄ꝫ aruo ſtudent.

¶ Fundus vt dixi minus ē q̄ꝫ ager. Nam prata / vinee / orti / oliueta / ſaliceta / arbuſta / pomaria paſcua / nemora / loca / aucupatoria venatoria piſcatoria ſūt partes agri. z ſigula ſiguli fūdi ſūt. In vrbe aūt ſiue oppido / ſiue / vico / ſiue caſtello / tātūmodo prediū eſt. quicquid his que diximus ſimile ē / eadem etiam in agro predia ſūt Vnde dicere poſſumus / ꝙ fūdus eſt poſſeſſio ruſtica! prediū et ruſtica et vrbana. Fūdus aūt (vt aliqui putant) dicitur a fūda! ꝙ tātum cōtineat quātū fūda lapidem iactaret. Dicitur aūt fundus et fundum. Hinc fūdamētū dicitur et fūdo fūdas

¶ Differūt autem fundare et fundamenta iacere. Siquidem fundare eſt firmare aliquid et ſtabilire! vt recte funda domum tuam. iacere autem fundamenta eſt! qualecunqꝫ principium edificii facere.

¶ Eſt ne differentie aliquid īter vna et ſimul? Simul aliquādo geminatum reperitur apud bonos auctores / excepto Cicerone! et habet fere eam ſignificationem quam habet tum! de quo verbo! paulo ante diximus. Quintilianus ſimul et pleniori obſequio demererer amantiſſimos mei / ſimul ne vulgarem viā ingreſſus! alienis demū veſtigiis inſiſterem. Cicero. ſemel tātum! quātum ego inueni vna pro ſimul vſus eſt in verrē. Vna et id quod facio probauit. vna et ī hac cauſa profecto neminem proponendū ī michi eſſe exiſtimauit. Simul quando nō eſt geminatum pōitur aliquādo pro pariter. Quintilianus. Homo fortis ſimul et ſapiens! id ē ac pariter ſapiens. Cicero. pro Roſcio. Perditiſſimi eſt igitur hominis ſimul et amicitiam diſſoluere et fallere eum qui leſus non eſſet / niſi credidiſſet. Cum autem ſimul ſignificat inſimul nichil differt ab vno aduerbio.

¶ Prediolum quale nomen ē? diminutiuum. ponuntur aūt aliquādo diminutiua neceſſitatis cā. vt ſi velī exprimere paruum puerum! dicam puerulum. Interdum cauſa humilitatis. vt ſi velī dicere res meas! dicam reculas. Interdum cauſa cōtemptus vt cum hominē vocamus homuntionem! aut homulum! aut homululum. ¶ Interdum etiam vtimur diminutiuis quaſi blandientes. vt ego hoc loco feci cum dixi prediolis! et pomariolis! et ouiculis. pro prediis! pomariis! et ouibus. Sic Cicero. blādiculā ſpē vocitat. Sic plautus. ſepe corculum dicit et animulum! et molliculum caſeum! pro corde et animo et molli caſeo.

¶ Hic notandū ē! ꝙ ſunt aliqua nomina / que diminutiua videtur et non ſunt. Diminutiua enim ſunt que diminutionē ſignificāt! vt corculum, corpuſculū. paſſerculus! mendaciūculum. lucubratiuncula. recula. et ſimilia. Que vero non ſigificant diminutionem ſunt iſta! auunculus! qui nō eſt paruus auus. ſꝫ fra

ter matris cuniculus animal. muſculus non paruus mus / ſed
oſſis genus in iūcturis. pediculus ſiue pedūculus animal. cucu-
lus auis. cicercula nomen leguminis. nouacula culter tonſoris
Anniculus annicula anniculū. vt anniculus puer. ānicula pu-
ella anniculum mancipium / id eſt vnius anni. ſicut bimus. tri-
mus. quadrimus / duorum triū quattuor annorū. nec de anima
libus tātum dicuntur / ſed etiam de inanimatis. vt anniculum vi
num. bimum oleum.

¶ Ridiculus ridicula ridiculum / id eſt dignum riſu. z vernacu
lus vernacula vernaculū / id eſt domi noſtre natū. ¶ Sunt pre
terea multa neutra vt vmbraculū / cenaculum / crepuſculū / vin-
culum / amiculū pro quodam genere amictus inſtar pallii. Cur
riculū pro curſu et pro loco ī quo curritur. nōnūq̄ etiā pro cur
ſu vt curſius. Aliorum tamen acti equi non modo in voragines
lacunaſq̄ / ſed etiam in amnē precipitauere curricula. cubiculū
quod non eſt dicēdum diminutiuum eſſe / cum in cubiculo ſit cu
bile. Conuenticulū pro conuentu. vt Cicero. Tum conuenticu
la hominum / que ciuitates nominātur. Baculus quod non eſt di
minutiuū / ſed habet diminutiuū bacillum. reperitur etiam ba
culum neutri generis. vt Ouidius libro decimoquīto / eſſe ſolet
baculūq̄ tenens agreſte.

¶ Notandum etiam q̄ ſunt aliqua diminutiua recte formata /
que tamen in ſignificatione diſſentiūt a ſuo primitiuo. vt a mē
ta que eſt herba reddēs odorem / fit mētula / que ſignificat viri
lia. Ab os oris fit oſculum quod ſigificat baſium. Ab acu / qua
veſtes ſarciūtur fit acicula / qua mulieres vtūtur ad capitis orna
tum. ab angue ſerpente fit anguilla piſcis. ab aure fit auricula
que non ſignificat aurem brutorum / vt quidem indocti dicunt /
ſed cartilaginem illam / que eſt circum aurium concauitatem. et
fidicula / hoc eſt cordula ſiue veruulus cithare / fit a fide / que vt
feſtus Pompeius inquit. eſt genus cithare ita dicta / q̄ tan
tum inter ſe corde eius quantum inter homines fide concor
dent.

¶ Quia mentio facta eſt de conuentu / ſciendum eſt nō abſurdē

vocari a noſtris cōuentus religioſorum. vt puta conuentus mi-
norū. cōuentus heremitarum. Verum id vocabulum non do-
mū ſiue habitaculū ſignificat / vt vulgus ſentit / ſed ad ipſā cōuē
tionem et congregationem religioſorū / hoc ē ipſos religioſos.
vt ego habui orationem in cōuētu religioſorū hominum / id eſt
in cōgregatione et quaſi corona religioſorum quod ſignificatū
habet eccleſia apud grecos / ſed ignari homines quēadmodum
nomē conuētus tranſtulerūt ad habitacula religioſorū virorū /
ita nomen eccleſie quod contionem ſignificat ad templa.

¶ Templum enim ſiue edes ſacra. ſiue edes in ſingulari dicitur
locus deo dicatus / nō eccleſia / ſed errāt in hoc vt in aliis pleriſq̄
quippe clauſtrū barbare dicunt pro atrio. ſacriſtiam pro ſacra
rio. beneficium pro ſacerdotio. de iure patronatus pro gētilitio
obſeruātiam pro obſeruatione. miſſam pro ſacrificio. confiteor
pro audeo cōfeſſiones. confeſſorem pro auditore confitentium / ī
dulgentiā pro venia. Preterea iſopum pro iſopo. heremū pro
eremo ſine aſpiratione. caracterē pro charactere. Iacobum pro
iacobo. mariā pro maria. idolatriā pro idolatria. luciā pro lucia i
dolū pro idolo. idoliū pro idolio. ioſaphum pro ioſapho. ſalomo
nem pro ſalomone. adamātinum pro adamātino chriſtallinum
pro chriſtallino. cedrinū pro cedrino. myrrinū pro mirrino. et
alia huiusmodi per multa.

¶ Pomalioſum ſimiliter diminutiuū eſt a pomariū. Eſt aūt po
marium locus pomis conſitus / ſiue locus in quo poma reponū
tur. q̄ ſit locus pomis conſitus teſtatur Ouidius. Id metuens
ſolidis pomarie clauſerat Athlas. menibus. quod aūt ſignificat lo
cum ad reponēdum poma certum ē. Sic enim dicimus tabula
tum in quo tabule hoc eſt inſtrumenta et littere ſacre reponun-
tur. erarium repoſitorium eris. armariū vbi reponūtur libri. ar
mamētarium vbi reponūtur arma. ceteraq̄ huiuſmodi.

¶ Pomerium eſt ne idem quod pomariū / Minime. Siquidem
T. Liuius ſcribit pomerium eē locum apud muros vrbis / ſiue
opidi tam intra q̄ extra. in quo edificare non licet / dictū pome-
rium quaſi poſt menium hoc eſt poſt menia.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Ouicule ſimiliter diminutiuū ē! hoc ē parue oues. Vbi cauēdū
ne incidamus in errorem aliquorum! qui dicūt pecudes et oues
idem ſignificare ! et hanc differentiam inter pecus pecudis fe=
mininum ! et pecus pecoris neutrum ! quia pecus pecudis eſt
que dat nobis agnos lanam et lac! pecus vero pecoris ſignificat
omne animal quod humana caret facie/ pecus pecudis ! et pecus
pecoris nihil differūt. ſignificāt autem oē animal quod ſub im=
perio hominum! e pabulo terre paſcitur! vt bos / equs / aſinus
mulus / camelus! et hec omnia armēta faciunt. quanq̃ aliqui di
cāt armēta dumtaxat boum eſſe. ab arando dicta aramēta. dein
de ſublata tertia littera / armenta. Preterea ouis que marem fe
minamq; ſignificat ! capra cum caper ſiue hircus! porcus et por
ca vnde fiūt greges. Ouidius. Mille greges illi totidemq; armē
ta per herbas paſcebant. Virgilius. Hoc ſatis armētis! ſuperat
pars altera cure! lanigeros agitare greges. Idē tamē de ceruis
dixit! hos tota armēta ſequūtur. et de bobus! greges! aut aliquā
ī magno ſequitur grege. Cicero etiā in philippicis dixit. cecidit
greges armētorum! quaſi grex ſit generalius nomē! armentum
vero ſpecialius. Hec igitur omnia et pecudes et pecora dicūtur
Significat tamen nonnūq̃ pecus pecoris ! multitudinem pecu
dum gregalium potius! q̃ armētalium. Virgilius. Dic mihi
dameta cuiū pecus an melibei? Infelix o ſemper ouis pecus. et
alibi. Caprigenūq; pecus nullo cuſtode per herbā. Significat
tamē pecus pecoris oues. Quintilianus. Cur in vſū veſtiū ſepe
pecorum lane detrahūtur. Preter pecudes ! quadrupedes fere
ſunt licet proprie dicantur fere! que māſuefacte non ſunt. que ve
ro ſunt manſuefacte ! dicūtur cicures. vt canis / elephas ſiue ele
phātus ad bella domitus. Aper / onager / ceruus / capreolus / da
ma / caprea / leo! et quitquid deniq; cicurari poteſt. ¶ Cicurare
vt Varro inquit eſt manſuefacere. quod enī fero cōtrarium eſt
cicur dicitur. et ideo dictū eſt / cicur ingeniū habeo! hoc eſt man
ſuetum. A cico aūt dictū cicur videtur. Cicum dicebant veteres
menbranam tenuē ! que eſt in malopunico. Cicero in Tuſcu

lanis hanc Varronis opinionem cōfirmat cū ait ! nam alie ſunt fe
re/ alie cicures / alie natantes / alie volucres.
¶ Illud poſtremo notandum ! q bos cōprehendit etiam taurum
et vaccam.
¶ Equus et caballus differunt. quia caballus dicitur potius qui
aſinariam artem excercet. Mulus proprie dicitur ! qui generatur
ex aſino et equa. nam qui ex equo et aſino gignitur ! hunulus ap=
pellatur! quāuis aliqui burdonem nominent. Camelus cōmunis
generis eſt et tamen nunq̃ in feminino reperitur ! quemadmodum
bos! vt Virgilius. Ille meas errare boues. quod non eſt miran=
dum cum lupus apud veteres in feminino genere reperiatur! quā
uis femininum lupa.
¶ Quomodo eleganter dicitur. ¶ Ie cuillroye volentiers des
herbetes auec toy / des grapes / des pōmes / ſeroye volentiers pre
ſent la vandange. Ie iroye voer le preſſeur / gouter du moult / et fe
roye cōme les aultres. Legerem tecum oluſcula / decerperem vuas
colligerem poma! adeſſem vindemie / inuiſerem torculum! muſtum
de lacu deguſtarem! et a ceteris que agere fere omnes hoc tempore
conſueuerunt non abſtinerem.
¶ Legere interdum ſignificat anaginoſin ! vt lego librum ! lego
Priſcianum! vnde fit frequentatiuū lectito. interdum legere eſt col
ligere / vt hoc loco! et Virgilius. qui legitis flores! et humi naſcē
tia fraga. legare vero eſt mittere ! ſiue in teſtamento relinquere
Vnde dicuntur legati hoc eſt oratores ! et legata hoc eſt que in te
ſtamento relinquūtur ! et legatarii qui reliquūt. Quando com=
ponitur cum per fit perlego. Eſt autem perlegere vſq; ad finem le
gere. Lactantius. non iniuſte videor petere ! vt ſi quis erit qui īci
derit in hec ! ſi legit perlegat.
¶ Sic differunt ſcribere et perſcribere. vnde dicimus ab inicio
ſcribam et ab inicio ad finem vſq; perſcripſi. Sic perferre eſt vſque
ad conſtitutum ferre. Cicero. ſed nuntius ille qui litteras cepit vt
ferret / non pertulit. Seneca in tragediis. leue eſt miſerias fer=

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

re / perferre eſt graue / id eſt leue eſt per aliquot ſpacium temporis eſſe in miſeriis / ſed in his vſq; ad vite finem perſeuerare intollerabile eſt. Sic marcialis. Nam vigilare leue eſt / peruigilare graue / hoc eſt partem noctis vigilare leue eſt / totam vero inſomnem ducere graue. Vnde idem eſt peruigilare et pernoctare / niſi ꝙ illud et noctu et interdiu fit / hoc tantum noctu.

¶ Agere reum eſt accuſare. peragere reum eſt cõdemnare. Dicitur autem accuſator reum comdemnaſſe / quando eũ cõdemnandũ curauit.

¶ Perorare eſt orandi finem facere / vnde peroratio dicitur. perſuadere eſt ſuadendo in opinionem ſiue ſententiam ſuam inducere. Suadere enim et diſſuadere in actu eſt / perſuadere in effectu. vnde male dicunt quidã / diſſuaſi hoc illis / pro reuocaui eos ab opinione. Debet enim dici / perſuaſi eis ne facerent ſicut econtrario dicimus perſuaſi eis vt facerent. quare et ſuaſor dicitur / qui aliquid ſuadet aut diſſuadet / et ſi nichil perſuadeat.

¶ Permanere eſt ad finem vſq; manere. Plinius. tunc demũ lente cunctanterq; veniunt / nec tamen permanent / ſed ante finem recedunt.

¶ Componitur etiam lego prime coniugationis cum ab / et fit ablego / quod eſt expello / ſiue tranſmitto ¶ Componitur etiam cum de / et fit delego. Eſt autem delegare aliquid faciendum adminiſtrãdum ve iniungere / vt pontifex delegauit michi hanc prouinciam / imperator delegauit michi hanc curam. Quãdo aũt lego eſt tercie cõiugationis / fit deligo / quod eſt eligo. quod ſimiliter ex e et lego componitur. Cum di compoſitum fit diligo quod idem ſignificat relego ſi a lego tertie coniugationis compoſitum ſit / ſignificat rurſus lego. ſi a lego legas / ſignificat in exilium mitto / vt Galba multos ex ciuibus relegauerat. Cum cõ lego legis cõpoſitum / fit colligo / vt colligo poma. Si vero lego legas cum con componatur / fit collego / id eſt ſimul mitto. vnde qui eandem legationem ſimul

mittuntur vel quibus aliquod munus ſimul delegatũ eſt / college dicuntur.

¶ Que differentia eſt inter eligo et deligo? Deligere eſt magis idoneum ad rem agẽdam ſecernere. vt populus Romanus delegit hunc ſibi imperatorem. Imperator delegit ſibi hos milites nõ aũt elegit quia viri ad bellum gerendum ſecernũtur. Eligere vero eſt ad noſtrum emolumẽtũ vel ad eius qui eligitur dignitatem. vt eligo michi domũ / eligo michi equũ. Et notandum ꝙ deligo accuſatiuum requirit ſine prepoſicione. vt populus Romanus delegit Ceſarem imperatorem. Eligo vero regit duos accuſatiuos alterũ cũ prepoſicione vt populus Romanus in pricipem elegit ſibi Octauium. Cicero quos Ceſar in ſenatum elegerat ĩter pares ſiue collegas. eligere dicitur cooptare. T. Liuius. M. Furius. Camillus dictator magiſtrum equitũ. Lutium emylium cooptat. Cicero in Bruto. a quo in collegium augurũ fueram cooptatus.

¶ Dicimus autem agere delectũ / et facere delectũ / et habere delectum / que a deligere ĩ hoc differũt / ꝙ deligimus etiam vnum facere vero vel habere delectum / ſemper ad multa refertur.

¶ Tecum cur dicimus potius q̃ cũ te / ità etiã mecũ / ſecũ / nobiſcum / et vobiſcum? Illa tria pronomina / mei / tui / et ſui / ita in pleriſq; ſimilia ſunt / vt quicquid vni conuenit alia duo exigere videãtur. vnde cum tecum nõ ſine ratione dicatur potius q̃ cum te. cetera etiã quaſi quadam ſocietate eodẽmõ ĩ oratione collocari voluerunt. Tecum autem ideo dicitur / quia ſi huic pronomini preponeretur cum in genitiuo plurali fieret cacophaton / quod vitiũ ĩ epiſtolis et in omĩ oratione ſoluta maxime vitandum eſt Eſſetq; longe turpius cacophaton q̃ illud Virgilii / numerum cum nauibus equat. Ceterũ obtinuit vſus etiam qui cum diceremus in ablatiuo caſu propter ſupradictorum monoſillabarũ ſimilitudinem.

¶ Vua et poma quid proprie ſignificant? Quid vua ſignificet manifeſtũ eſt. Illud aũt notãdũ ꝙ inter acina et baccas / et poma et nuces differentia eſt. Acina inter fructus minores arborum

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA

fructuū ue denſine naſcuntur / vt ſunt vua / que cum acerba eſt / omphācium dicitur / vnde oleum omphācinū / hoc eſt ex vua a= cerba factum. Item grana hedere / grana ſambuci / grana ebuli / grana malimorū / et quicquid ē ſimile. inter baccas uero ſūt fru= ctus lauri / oliue / myrti lentiſci / et ſimilium. que ſupra hec ſūt po ma dicuntur / quibus dumtaxat veſcimur / vt ſunt caraſum / ſiue ce raſium / prunium / meſpilum. caſtanea vero in nuces refertur / vt Virgilius. caſtaneaſqꝫ nuces / ſicut pinus / corilus / amigdalus iuglans / et his ſimilia.

¶ Muſtum quid proprie ſignificat? Muſtus muſta muſtū / idem eſt quod nouus noua nouū. Plautus. muſtā iuuencam appellat ideo dictū eſt vinum muſtū / id eſt nouum. poſtea inualuit vſus / vt muſtum ſine vino diceremus / quaſi muſtum ſubſtātiuum eſſet nō adiectiuum. quemadmodum merus mera merū ſignificat ſolū Vnde merula dicta eſt / quaſi auis ſolitaria / et merum vinū dici tur / quando ſolum eſt / hoc ē ſine aqua. obtinuit tamē vſus / vt quā do merum dicimus / vinum intelligimus / vt mero ingurgitatus / hoc eſt vino ingurgitatus. Quinetiam cum dicamus vinum me= ratius / hoc eſt magis purum / quod vernacula lingua dicimus plus net / et vinum lymphatius in quo plus aque eſt / quod ea= dem lingua vernacula dicimus / plus aquatique. Nichilominus etiam ſine vino vtrumqꝫ dicimus / et vinum intelligimus / vt ego meratius bibo q̃ꝫ tu / hoc eſt magis purum vinum q̃ꝫ tu / et tu lym phatius bibis q̃ꝫ ego / hoc eſt vinum magis aqua temperatum / q̃ꝫ ego bibis.

¶ De lacu hoc eſt ex lacu. dicitur enim dē via te allocutus ſū / hoc eſt ex via / de lacu ad me aq̃ deuecta eſt / hoc eſt ex lacu. dicitur au= tem lacus locus ille in quem tortis vuis vinum decidit. Item au= diui de patre meo / id eſt audiui ex patre meo / queſiui de ianua hoc eſt ex ianua. ¶ Sed notandum ꝙ de via in aliū quoqꝫ ſenſum accipitur. Cicero. cūqꝫ de via languerem / et michimet diſplicerē Et alibi. niſi de via feſſus eſſet quaſi de labore vie. Hic enim via ſignificat iter / hoc eſt actionem ambulandi / Illic ſignificat locum quo ambulamus.

¶ Nec a neqꝫ dicitur per apocupen. q enim idem eſt quod e v. i= taqꝫ ablatis ex fine v et e remanet nec. Significāt aūt hee due cōiunctiōes et nō. vt ego nō ſcribo nec vel neqꝫ tu ſcribis / hoc ē et tu nō ſcribis. Interdū nec capitur pro non etiam. vt Quin= tilianus. Perſolui gratia nō poteſt / nec malo patri. hoc eſt nec etiam malo patri.

¶ Nota quatenus ad elegantiam ſpectat / ꝙ et et neqꝫ aliquando confundūtur. vt et diſcere vis nec tamen ſtudes. Item nec ſtudes et tamen vis diſcere. item et diſcere non vis et tamen ſtudes. item et ſtudes nec diſcere tamen vis. nec et neqꝫ ſequēte enim aut ve= ro pro ſimplici non prepoſita negacōe accipiuntur. idem enim ſūt / nec enī lego / et nō enī lego / neqꝫ vero dixi / et nō autem dixi

¶ Communement toult homme.

¶ Caue ne dicas communiter omnes ſed fere omnes. communiter enim non ſignificat fere / vt vulgus accipit / ſed pariter. ita omnes vt communiter in hanc rem concurrerunt / id eſt pariter omnes ī hanc rem concurrerunt.

¶ Fere quid proprie ſignificat? Aliquādo idē eſt quod pene. hoc eſt paululum abfuit. Quintilianus. vt fere cecidit. id eſt parum abfuit quin caderet. Aliquando ſignificat quandā vniuerſalita= tē rei vel temporis vel loci. vt fere omnes ita loquūtur : id ē fere omnes homines ita loquūtur. Fere vtor hac veſte / id eſt quaſi omni tempore et omni loco vtor hac veſte. ¶ Romani fere orbē ſubegerūt / hoc eſt Romani quaſi totum orbem ſubegerunt

¶ Temere omnes fere docti poſt Ciceronē / pro fere acceperunt Quintilianus. illud ingeniorum velud precox genus. non teme= re vnq̃ꝫ peruenit ad frugem pro non fere vnq̃ꝫ.

¶ Omnis diſtributiua dictio eſt / et complectitur quicquid ſub ſtātiuo eſt cui coniūgitur. verbi gratia. omnes homines id ē quic quid hominum eſt. omne pecus / id eſt quicquid eſt pecoris.

¶ Sed diligenter animaduertendum eſt. ne incidamus in mul torum errorem qui dicunt quilibet omnem ſignificare. et ſimi liter dictionem diſtributiuam eſſe / noluntqꝫ quilibet homo currit / et nullus homo currit contraria eſſe.

Sed omis hõ currit et nullus homo currit non eſſe cõtraria ! eo ꝙ
plus ſignificet omnis homo currit : ꝙ̃ nullus homo currit . ſiqui=
dem omnis homo currit tam mares ꝙ̃ feminas ! hoc ē omne hu=
manum genus complectitur . nullus homo currit dumtaxat ma
res . In vtroq; ſane pueriliter fallũtur ! qui ita ſentiunt . nã et oĩs
homo et nullus homo plane contraria ſunt . nec obſtat ꝙ omnis cõ
munis generis ſit ! nullus tãtũ maſculini . Siquidẽ nullus hõ oẽ
genus hũanũ cõplectitur ! et nullus bos oẽ genus bouinũ ! cũ hõ
et bos coĩs generis ſit ! et dictio diſtributiua nõ impediat ! quo mi
nus tã mares ꝙ̃ feminas ſigificet . Eodẽ enĩ mõ dicitur nullus hõ
currit ac ſi diceretur nullus hõ ſiue mas ſiue femina currit ! nul=
lus bos ſiue mas ſit ſiue femina arat .

¶ Quilibet vero non diſtributiua dictio eſt ! ſed particularis . ſi
gnificat enim vnum ex multis indeterminate ! vt ſi multi ſint hic
mecũ pugnaturi ! dicam ! prodeat quilibet et mecũ certet ! hoc eſt
prodeat vnus quicunq; ille ſit . Quintilianus . quarum nos vna
res quelibet nichil intermittentes fatigaret . Adeo facilius eſt ! mł
ta facerẽ ꝙ̃ diu . Hieronimus . Ad vnum quẽlibet filiorũ Aaron

¶ Hic ſimiliter notandum eſt ! ꝙ aliquis et quidã differũt . ali=
quis enim particularis dictio eſt ! et ſignificat aliquem incertum
vt ſi dicam / aliquis pulſauit oſtium ! hoc eſt homo aliquis ! quem
neſcimus . quidam vero eſt dictio potius ſingularis ! et ſignificat
aliquem certum et diſtinctum hominẽ ! licet non nominatum ! vt ſi
dicam ! venit ad me quidã amicus meus ! hoc eſt vnus quem ſcio z
non nomino . nec liceret dicere ! venit ad me aliquis amicus meus

¶ Abſtinere et continere differũt ne in ter ſe ? Differũt ſane . nã
cõtinere fit cũ quodam labore ! cum ſcilicet ratio obſiſtit ſenſui !
hoc eſt ſenſus trahit hominẽ in vnã partem ! rõ in aliam . abſtinere
vero ſine aliquo labore fit ! cum ſcilicet ratio dominatur ſenſui ! et
ab his temperat / que vitioſa ſunt / firmato iam habitu / et ſine ali
qua difficultate . vnde continencia non eſt virtus ! ſed diſpoſi=
tio ad virtutem ! et principium virtutis . Et ſic diffinitur .
Cõtinentia eſt per quã cupiditas animi ratione ac conſilio guber

natur . ¶ Abſtinentia vero eſt perfecta et abſoluta virtus .
et diffinitur ſic . Abſtinentia eſt rationis ad libidinem atq;
alios non rectos impetus animi firma et moderata domi=
natio . Tamen hec duo vocabula aliquando apud
ſcriptores indifferenter capiuntur ! que res quen=
dam noſtra etate virum doctiſſimum traxit in errorem
vt in expoſicione eorum verborum longe a veritate di=
ceſſerit .

¶ Quomodo latine et eleganter diceretur . Ie iroye
volentiers encor vne fois auec toy en ioieulx ieulx non
pas en ceulx qui ont acouſtume laſſer et trauallier le=
corps ! mais alant auec toy par les fores montaignes lan
des et boys . ie inciteroye les muſes a iouer la nul homme
nous reprendroit de trop grande liberte . et ſe aucum le
faſoit la ſolitude nous excuſeroit . Luderem etiam interim
tecum ludis non in iocundis . non ſcilicet ĩ campo ſaltu ! aut
pila ! aut gladiatoriis ludis ſiue aliis que laſſum ac defati=
gatum reddere corpus conſueuerunt . ſed per ſiluas et col=
les et ſaltus et nemora tecum deambulans ! ac luſus tuos ſi
nu gerens ! ipſas etiam camenas ad ludum excitarem ! vbi
nemo eſſet qui nos licentie accuſaret ! et ſi quis eſſet ! fa=
cile ipſam ſolitudinem excuſaremus .

¶ Ludere et iocari differunt . ¶ Ludimus enim re ! ioca
mur verbis . ¶ Vnde ludus in facto eſt / iocus in verbo .
ideo dicimus ! ioco ne an ſerio loqueris ? Interdum tamen
hec duo verba confunduntur . vt Iuuenalis ! Quotiens vo
luit fortuna iocari ! pro ludere poſuit . Ouidius nos igna=
ra iocos tribuit natura puellis . Materia ludunt vberiore
viri . ¶ Mille fac eſſe iocos ! turpe eſt neſcire puellam / lude
re ! ludendo ſepe paratur amor . Vnde marcus Tullius
Cicero . ioca pro iocos ſcripſit ad Atticum . itaq; ioca tua

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

plena facetiarum. Econtrario ludus pro ioco ponitur. Horatius Sed tamen amoto queramus ſeria ludo. hinc ludere pro iocari frequenter inuenitur. Plinius. Ludere me putas / ſerio peto. Cicero / qui ita dicit ludere videtur. Vnde et compoſita a ludo / potius ad verba / q̃ ad actionem pertinent / vt eludo. Cicero. Sed et vos ab illo irridemini / et ipſi illum viciſſim eluditis. ludere etiam dicimus verſibus ſcribere / vnde et opuſcula poetarum ſiue aliorum verſus ſcribentium luſus dicuntur. Alludere eſt cum aliud dicimus ad aliud latenter referre ſentenciam / vt Virgilius. dum narrat ludos Enee / alludit ad auguſti victoriam. Atticaq; iliacis celebramus littora ludis. Ludum etiam appellamus ſcholam / vnde ludi magiſter dicitur. Et eſt ludus litterarius ſchola grammatice. Dicitur etiam ludus ceterarum artium ſicut muſice / vt apud Terentium de fidicina / que quotidie diſcebat in ludo. Item ludus armorum qui ludus quoq; gladiatorius dicitur. ludos tamen gladiatorios frequentius q̃ ludum dicimus / quotiens vnum plura ve paria gladiatorum ad ſpectaculum pugnatura producuntur / que res munus gladiatorum dicitur / et qui id ſpectaculum populo facit / munerarius / et qui gladiatores domi excercet et poſtea vendit laniſta. Vocantur autem ludi gladiatorii ſicut ludi circenſes et appollinares et reliqui.

¶ Interim nōnūq̃ ſignificat interea / vt interim venit ad me Socrates / id eſt interea dum hec agerentur. nonnunq̃ ſignificat aliquando. Quintilianus. barbariſmi ac ſoloeciſmi feditas abſit ſed quia interim excuſantur hec vitia / hoc eſt aliquādo excuſātur.

¶ Nota ꝙ eleganter dicimus ludo ludis / et ludo ludos / ſed ludere ludis eſt ludere ad aliquod genus ludi / Vt ludo pila / ludo paleſtra.

¶ Ludere ludos eſt ludere / quemadmodum dicimus viuo vitam non morior mortem. In quo mō dicendi multū ineſt ſuauitatis. et ſignificant viuo et morior. ¶ Secus dicitur acta age / hoc enī prouerbium eſt / quod dici ſolet / cum ſuperuacuo dicimus aut facimus aliquid quod notum actum ve ſit.

¶ Non in iocundis / hoc eſt iocundis. Vbi animaduertendū eſt ꝙ cum poſitiuum exprimere volumus lōge elegantius cum poſitiuo ſibi contrario prepoſita negatione exprimimus. quanq̃ aliquando minus aliquid ſignificet q̃ poſitiuum. vt ſi dicam homo nō īprobus. hoc eſt ſatis probus. et philoſophus haud ignobilis id eſt ſatis nobilis. Interdum pluſq̃ poſitiuum ſignificat vt ſi dicam non illepide īquit poeta / ſignificat lepidiſſime / et non inſulſa oratio dicitur ī q̃ plurimū ſit ſalis. et nō ſemel / id eſt ſepius / quanq̃ nō ſemel ſignificare etiam poſſit nunq̃ / vt non ſemel ad me venit / id eſt ſepe ad me venit. et non ſemel ad me venit / id eſt nunq̃ / ſiue ne ſemel quidem ad me venit / ita eadem aliquādo verba duo plane inter ſe cōtraria ſignificāt. vt fit etiā ſi dicā adoleſcens cui acutum eſt ingenium / nullo labore fit doctus. et adoleſcens cui obtuſum ē īgeniū / nullo labore fit doctus. Prima quippe oratio affirmatiua ē / et ſignificat adoleſcētem boni ingenii ſine aliquo labore fieri doctū. Secūda vero negatiua eſt / ſignificatq; adoleſcentē obtuſi ingenii cū quātocunq; labore nō doctū fieri. Ita hec verba / nullo labore diſcis / duo cōtraria ſignificāt hoc eſt ſine aliquo labore diſcis / et cum quouis labore non diſcis

¶ Tu apprens ſans aucune paine. ¶ Tu nullo labore diſcis. ¶ Tu naprens point auec quelconque labour / Tu nullo labore diſcis. Ie me meruelle grandement. Duobus modis inter ſe cōtrāriis exprimitur. hoc eſt non poſſum ſatis mirari / et non poſſum nō ſatis mirari. Eadem enim vtrobiq; ſententia eſt. et mirari me vehementer ſignificat. Quāq̃ illic dicatur non poſſe me tātum admirari / quin magis etiam admirandum eſſet. ſic nō poſſe me facere / quī admirer. Sic etiam ſimiliter dicimus. nō poſſum ſatis deflere calamitatem noſtrā. et non poſſum non ſatis deflere calamitatem noſtram. Nō poſſū ſatis queri / et nō poſſū nō ſatis queri / hoc eſt lamētari. et alia etiā huiuſmodi permulta que non veniunt michi nunc in mentem / vt eſt veni ī opinionem que oratio aliquando actiue accipitur / et ſignificat opinor.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Aliquando paſſiue / et ſignificat venio in eſtimationem / id eſt alii opinantur de me.

¶ Nota ꝙ elegantiſſime dicimus. Non memini huius rei / non venit michi in mentem huius rei / et hec res non venit michi in mentem / et excidit michi memoria huius rei / in nominatiuo / et hec res excidit michi memoria / in ablatiuo. Dicimus etiam non occurrit michi / non ſuccurrit michi / non ſubiit michi. Virgilius Subiit cari genitoris imago. Q. Curius hoc verbū cum accuſatiuo coniunxit. Sera penitentia ſubiit regem.

¶ Scilicet ſignificat certe hoc loco / vt in quarto eneidos Virgilius / ſcilicet is ſuperis labor eſt / ea cura quietos ſollicitat. Scribitur aūt cum c / quia compoſitum fere eſt ex ſcire et licet. Interdum ſignificat quod dicimus / id eſt ſiue hoc eſt / vt ſi dicam / homo animal ſcilicet mortale / hoc eſt homo : id eſt animal mortale Eaſdem ſignificationes habet videlicet / et componitur ex videre et licet.

¶ Campus quid proprie ſignificat? Campus eſt grande atq; amplum ſpatium terre / que plana ſit / vnde aliquando ſpacioſas plateas campos vocamus / vt rome campus Martius dicitur. Nam locus huiuſmodi anguſtior area vocatur ¶ Differt autem campus ab agro / nam ager ſi cum nomine vrbis iungatur territorium ſignificat / vt ager viterbienſis / ager faliſcus / ager ſentinas. et tunc caret plurali. Alioquin eſt locus ruri (ſicut ſupra dictum eſt) quem colimus / ſiue arando / ſiue ſerendo arbores. nam ſi terram ſeramus frugibus / aruum nominatur / et in hoc ſecundo ſignificato habet pluratiuum numerum / vt omnes agros viterbienſes et faliſcos et ſentinates depopulati ſunt hoſtes. Priore autem modo non recte diceremus / hoſtes depopulati ſunt agros viterbienſes et ſentinates / non enim intelligeretur de territorio / ſed dicendum eſt agros viterbienſem et ſentinatem. A campo autem dicta ſunt campeſtria / hoc eſt brache / ꝙ ludentes in campis omnibus veſtibus exuebantur / et nudi ludebant ſolis campeſtribus tecti virilia. vnde etiam et campeſtrati dicun=

tur ſicut tunicati et manicati. Dicuntur etiam femōralia ſiue feminalia a femoribus ſiue feminibus. nam femora partem illam exteriorem ſignificant / femina interiorem. coxa autem pars illa eſt que eſt ſupra femora. Vnde coxa viciata ſeu fracta dicitur / quādo os illud quod in vertebro voluitur / fractum ſeu viciatū eſt.

¶ Saltus a ſaltando dicitur. Saltare autē ſiue eius frequētatiuū ſaltitare interdū ſignificat choreā agere / et quod vulgo dicunt tripudiare / vnde et ſaltatio dicitur / et ſaltatiumcula / vt puelle egregie ſaltant. et plato aliquando ſaltauit. Scripſit autem Plato in libris de republica de diuerſis generibus ſaltationis / modeſtis tamen / et non qualia his temporibus cernimus. Interdū ſignificat ſalire / et tūc ab eo fit ſaltus / qualis eſt ceruorum. Ponitur tamen aliquando ſalire pro ſaltare hoc eſt tripudiare / ſed ſaltus pro ſaltatione nunq̄ ponitur.

¶ Laſſus / laxus / et lapſus / quomodo differunt inter ſe? Laſſum dicimus tam animo q̄ corpore defatigatum. Laxus vero non ſignificat largum / vt quidā putant / ſed lentum / molle / flexibile / nullam duriciem nullam rigiditatem habēs / et ad inanimata magis refertur / vt laxe rudentes / laxi funes / et laxe veſtes. Lapſus a labendo dicitur / vt lapſus in errorem / hoc eſt qui cecidit in errorem.

¶ Feſſus idem eſt quod fatigatus ſiue animo ſiue corpore. Defeſſus defatigatusq; is dicitur qui ita feſſus ac fatigatus eſt / vt ab opere deſiſtat quod inſtituerat. Cicero de oratore. equidem nunq̄ quieſcā neq; defatigabor donec perfecero.

¶ Collis et Mons in hoc differunt / quia mons eſt maior / collis autem minor eſt / et quaſi mōticulus quidam / ſiue a monte ſeparatus ſit / ſiue pars montis.

¶ Iugum eſt ipſa ſummitas montis ſiue ētiam collis. Cliuus eſt paruus collis et facilis / vt cliuus capitolinus. Promontoriū mons eſt in mare prominens quod grece acron dicitur / vnde Sicilia dicta eſt Trinacria ꝙ hēat tria promōtaria. Saltus aūt dicuntur qui colles et ſparci interpoſitis vallıculis a ſaltādo dicti. Vallis

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dicitur quē introitū ab vna parte et ab alterā exitū habet latum et patentem. Conuallis vero / que introitum dumtaxat habet arctum et difficilem / qualis eſt introitus ad lacum trāſimenum veniens ex Tuſcia / quem locum per methaphoram fauces dicimus.

¶ Accuſare eſt reum arguere / vel reprehēndere et ſemper iungitur cum genitiuo. vt accuſo te inſolentie. accuſo te parricidii Excuſare vero ſignificat in excuſationem adducere et requirit accuſatiuum / vt excuſat morbum. excuſat imbrē / id eſt in excuſationem adducit vel morbum vel imbrem. Quintilianus. Tu tamen ſi interpellatus tēpeſtatibus ſerius veniſſes / excuſares mare et ambiguos flatus. excuſares dixit / hoc eſt in excuſationem adduceres. Item excuſare aliquādo eſt purgare. vt excuſamus crimen obiectum. Quod cū videtur ſatis purgatum dicimus / accipio excuſationem / pro eo quod vulgus dicit habeo te excuſatum.

¶ Nemo non dicitur quaſi nullus homo. vt aliqui exiſtimant Nam ſi ita eſſet / non iungeretur cū homo. vt Cicero dixit hominem adhuc vidi neminem. Verum eſt quod de hominibus ſolum dicitur. et apud poetas de diis ſiue deabus. Apte aūt aliquādo ponitur in fine clauſule. vt homo adhuc viſus eſt nemo / et hominem adhuc vidi neminem.

¶ Quomodo eleganter dicemus. Mais puys que ie ne peulx venir a toy / ceſt choſe decente / que tu retournes a moy. ſe tu le fays / toutes choſes me vendront a deſir. car ie ne puys que ne ſoye ſouſſie de toy abſent / et que naye crainte de toy qui es ienne affin que ne die enffant. ¶ Sed poſtquam venire ad te ipſe non poſſum par eſt / vt tu ad nos reuertaris. Quod ſi feceris omnia nobis ex ſentencia ſuccedent. neq̄ enim poſſum de te abſēte poſt hac non eſſe ſollicitus et adoleſcenti tibi ne dicam puero / aliquando non timere

¶ Poſtq̄ anteq̄ dicimus / et poſteaq̄ et anteaq̄. Iungūtur autē plerumq̄ elegantiſſime cum indicatiuo. vt anteq̄ ad rem venio / et poſteaq̄ ad hoc veni.

¶ Ipſe omnium perſonarum eſt / ſi cū prima perſona verbi iungatur / idem ſignificat quod ego / vt queq̄ ipſe miſerrima vidi / hoc eſt queq̄ ego vidi. Si cum ſecūda perſona verbi iungatur / ſignificat tu / vt ſed celer ipſe redi / id eſt tu redi. Cum tercia vero perſona proprium habet ſignificatum. ¶ Sed notandū q̄ ipſe aliquādo cum ego / et tu / et ille / vel cum nomine proprio ſimul ponitur et habet maiorem expreſſionem / ſignificatq̄ me / te / vel illū nō per alium / ſed per nos aliquid agere vel egiſſe vel acturos eſſe / vt ego ipſe interfui / et tu ipē vidiſti / ille ipē ſēſit / Plato ipſe teſtatur

¶ Quam vim habent hec pronomina quādo met ſyllaba eis adiicitur / vt egomet / tumet / ipſemet. Huic vero pronomini tu iungitur etiam te / vt tute id feciſti / id eſt tu ipſe. Reperitur etiam apud veteres ipſus ipſa ipſum / vnde fit ipſior et ipſiſſimus.

¶ Par eſt pro decens eſt elegantiſſime dicitur. Quintilianus. Si propter matrimonia violata vrbes euerſe ſunt / quid queri adulterio par eſt? Sed non minus eleganter parem eſſe pro ſufficere ponimus alicui operi / ſiue reſiſtendo ſiue exequendo. reſiſtendo / vt repugno fletui quoad poſſum / ſed adhuc pares non ſumus. Itē nunc infelix par non eſt dolori / nunc nō inuenit vlla ſolatia. In exequēdo ſic / aſpitio par laboribus corpus. Paria facere eſt quod nobis aliūde preſtitū eſt / aliunde compenſare. multumq̄ habet elegancie. Quintilianus. Paria tecum fatio reſp. que propter me vnum ciuē perdideras. Et alibi / ſic paria faciemus / tu illic eris vicarius meus. Seneca: vt ſtatim tibi ſoluam quod debeo / et quantum ad hanc epiſtolam paria fatiamus.

¶ Reuertor ſiue reuerto (vtroq̄ enim modo Cicero vtitur) interdum ſignificat redeo / vt hoc loco / interdum ſignificat venio multumq̄ in eo verbo elegancie eſt. Cicero de fato. ad chriſyppi laqueos reuertamur / cū nichil de chriſyppo locutus fuiſſet. In eadē ſignificatione accipitur reddo. Quintilianus. Si verum eſt poſt vetuſtā ſecula / et innumerabiles annos reddi rurſus aliis corporibus animas. reddi dicit pro dari / ſicut Cicero reuertamur pro veniamus.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Ex ſententia ſignificat pro deſiderio noſtro / et ad votum / addi
turq; aliquando animi / et dicimus ex animi ſententia. Vbi notā
dum eſt / ꝙ aliud eſt ex animo / aliud ex animi ſententia. Nam ex
ānimo ſignificat quod greci dicunt ec cardeos / hoc eſt ex corde /
vt ex animo loquor quanꝗ in animo eſt / et cordi eſt / ſint diuer
ſa. Nam in animo eſt ſignificat in animo habeo / vel animus eſt
michi / vel volo / atq; conſtituo. Cicero. in animo michi erat mitte
re ad Dolobellā. At cordi eſt ſignificat / placet et delectat. Terē
tius. ſi tibi he nuptie ſunt cordi / id eſt ſi tibi iocūde ſunt. Et alibi
Quia vterq; vtriq; eſt cordi. id ē vterq; alterum amat. Ex animi.
vero ſententia eſt ex voto vel ad votum. Vt duxi vxorem ex a
nimi ſententia.

¶ Notandū eſt huiuſmodi prepoſiciones e et ex magnam habe
re elegātiam / ſi recte in oratione collocētur. dicimus enim e rep.
id eſt pro republica / vel ad vtilitatem reipub. Quintilianus. ne
mo dubitabit / vt ſaluos eſſe eos magis e repub. ſit ꝗ puniri. E
regione / id eſt ex oppoſito. E diuerſo / id eſt ex contrario E re tua
et e re noſtra / id eſt ad tuam et noſtram vtilitatem. Liuius. Per
inde ac non poſtulauerint / que e re ſua eſſent. ſed ſua erint / que
nobis ſenſerint vtilia eſſe. Similiter dignitate et vtilitate ex vſu
Cicero. ex tua ac reip. dignitate facies. et alibi. Legem vt equ
um eſt ex dignitate reipub. conſiderate Ceſar / vtrum prelium
committi ex vſu ſit. ¶ Ex tempore dicere eſt improuiſum et im
premeditatum dicere. Hinc dicitur ex temporalis oratio que nō
eſt domi premeditata / que etiam ex tēporaria dictio appellatur.
Ex tempore viuere dixit Perſius / hoc eſt tempori ſe accommo
dare. Item dicit Cicero ex tempore agere / et ex tempore conſili
ū capere. et ex tēpore officium queritur quaſi ex tpis cōditoē. Itē
Cicero. e reibꝫ laborabat iquit / hoc ē morbū i reibus patiebatur.
Ex vinculis cauſam dicere eſt vinctum reſpondere. vt ex equo
pugnare eſt equo incidentem pugnare.

¶ Opereprecium eſt commemorare ꝗtam etiam elegātiā in o
ratione habeat pro prepoſicio. Siquidē vt. A. Gellius refert. a

liter dicimus pōtifices pro collegio decreuiſſe / aliter quēpiā teſtē
introductū pro teſtimonio dixiſſe / aliter preliū factum depugna
tumq; pro caſtris / aliter enim pro ede caſtoris / aliter pro roſtris
aliter pro tribunali / aliter pro contione / aliter tribunum plebis
pro poteſtate interceſſiſſe / que omnia neq; paria ſunt / neq; vſque
quaq; diuerſa.

¶ Succedere quid proprie ſignificat? Succedere eſt euenire / et
capitur tam in malā ꝗ in bonā partem / vt bene ſucceſſit et male
ſucceſſit. Hinc dicitur ſucceſſus / hoc eſt rerum euentus. Compo
nitur aūt ſuccedo ex ſub et cedo b mutata in c quemadmodū etiam
cū aliis prepoſitionibus cedo componitur / vt cū ad accedo / quod
interdum ſignificat aduenio / interdum appropinquo / interdum
capitur pro additur / vt ad hoc accedit / id eſt ad hoc additur. Vn
de acceſſus aliquando ſignificat augmentum. Cum ante antecedo
hoc eſt preeo. Cum inter intercedo quod verbum multū elegantie
habet. Significat enim interdum intercedit / hoc ē neceſſitudo que
dam inter nos eſt / que nos inuicem cōſiliat / vt intercedit michi te
cum affinitas / intercedit tibi cum illo amicicia / intercedit illi cū
vtroq; neceſſitudo. interdum intercedit ſignificat medium ſe ver
bis et vi opponit / vt tribuni interceſſerunt / hoc eſt oppoſue
rūt. Cum abs abſcedo / id eſt recedo / vt abſcede a me ſcelerate Cū
de decedo / quod interdum eſt diſcedo ſiue recedo / vt cum domo
decederem / vel cum ex vrbe decederem / hoc eſt diſcederem. Sed
magis proprie decedere eſt a mādato cuſtodie ſue recedere / vt cōſu
les pretores ceteriſq; magiſtratus dicūtur e prouincia decedere.
Item preſidia ex vrbibus / et milites ex caſtris. Differt autē dece
do quando diſcedo ſignificat a migro. Migrare enim eſt mutare
domicilium / et alio ſe ad habitādum cōferre / cui ſimilia ſunt emi
grare / demigrare / et cōmigrare. Remigrare autem ſignificat reuer
ti in priſtinum domicilium. Tranſmigrare vero eſt in locum ma
gis remotum domicilium mutare / vt tranſmigrauit in Syriam
Immigrare eſt in domum aliquam habitādi gratia ſe cōferre. pro
pter hoc qui moriūtur migrare dicūtur / ſed cum appoſito / vt Ci
cero. Anteꝗ ex hac vita migro. Quintilianus. Seu cum ad in

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

fernas ſedes anima migrauit. decedo aūt ſine appoſicione potius
ſignificat morior. et eo mō dicitur deceſſit quo defunctus eſt. nō
eni ponitur/ ſed intelligitur vita. cū ex vt excedo/ quod aliquan
do ſignificat diſcedo interdum morior/ ſed ſemper cū appoſitione
Cicero. ſubito exceſſit e vita. Cum pro procedo/ quod eſt proſe
quor et profectū fatio/ vt procedat opus. cū pre precedo/ quod
eſt antecedo. cum in icedo: quod eſt ambulo. vnde inceſſus dici
tur quicunq; et qualiſcūq; ſit, proprie tamen grauior quidā atq;
ſublimior dicitur. Virgilius. et vera inceſſu patuit dea. Optime
omniū Seneca hoc declarat dicens. Tenero ac molli paſſu ſuſpē
dimus gradum nec ambulamus ſed incedimus. Vt liceat diffi-
nire/ īcedere eſt tenero ac molli paſſu ambulare. cum dis diſcedo
hoc eſt abeo. cum re recedo/ quod ſimiliter ſignificat abeo. cum
ſe ſecedo/ id eſt ſeorſum cedo vt ſecede parumper. cum con conce
do/ quod aliquando ſignificat do ſiue ꝑ ei mitto/ vt concedo tibi li
brum/ concedo quod petis. aliquādo indulgeo vt concedo hoc la
crimis vidue/ Nonnunq̃ concedo eſt eo/ vt concedo in forū/ id eſt
eo in forum/ ſicut conuenio eſt alloquor/ vt conceſſi in forum/ et
cōueni hominem. hoc eſt iui in forum/ et allocutus ſum hominē
quanq̃ cōuenire alia quoq; per multa ſignificet/ Eſt enim ſimul
venire/ vt omnes in vnum locum conuenimus. Eſt etiam decens
aut cōueniens eſſe/ vt conuenit hoc michi/ conuenit hoc tibi. Cō
uenire eſt conſtare et cōtrouerſia carere/ vt conuenit hoc iter nos
conuenit hoc michi tecum.

¶ Nota quod plurimū elegantie habet hic modus/ non poſſum
non legere/ hoc eſt non poſſum facere/ quin legam. nō poſſum nō
eſſe ſollicitus. pro non poſſum facere/ quin ſim ſollicitus. non poſ
ſum nō admirari nō poſſū non dolere/ pro nō poſſū facere quin
admirer. non poſſum facere quin doleam.

¶ Quid proprie ſignificat ſollicitus? Sollicitus homo proprie
dicitur inquietus/ anxius/ curis plenus/ inter ſpem metumq; cō
ſtitutus. Vnde ſollicitare aliquem dicimur/ cū ſpem metumq; oſ
tendimus. vt apud Ciceronē reperitur. ſollicitare plebem/ id ē in
quietare/ curamq; iniicere.

¶ Abſens et preſens ſunt ne cōtraria? Quādo preſens ſuā pro-
priam ſignificationem habet/ ſignificatq; quod adeſt/ contraria ſūt
vt modo preſens eſt/ modo abſens. Interdum preſens ſignificat
imminentem rem et iam inſtantem ac non dilatam in aliud tem-
pus/ vt Virgilius. Preſentemq; viris intentāt omnia mortem. Iu
uenalis. Pena tamen preſens/ et preſens vltio. Vnde preſentiſ-
ſimum periculum/ preſentiſſima medicina/ preſentiſſimum reme
dium/ preſentiſſimum venenum/ quod etiam preſentaneum dici-
tur. hec ideo dicuntur preſentiſſima/ quia ſtatim aut ſanant aut occi
dunt. Preſens etiam aliquando idem eſt quod preſtans/ vt dici-
tur preſens animus/ preſens cor. In rem preſentem non tempus
ſed locum ſignificat/ vt Cicero. Si conſtitueris cupiam te in rem
preſentem eſſe venturum/ id eſt ad locum de quo controuerſia eſt
Valerius. Q. Fabius labeo arbiter a ſenatu conſtituendorū inter
Nolanos et Neapolitanos finium datus/ cum in rem preſentem
veniſſet/ vtroſq; ſeparatim monuit. Sed illud in primis notan-
dum/ q̧ preſens non modo ſignificat/ quod eſt huius temporis
ſed etiam alterius/ vt Cicero/ ego incolumitati ciuium primum
et poſtea dignitati/ ille preſenti potius dignitati/ q̃ future con
ſulebat. preſenti dixit/ non que nunc eſt/ ſed que tunc erat. Di
citur autem non modo de preterito/ ſed etiam de futuro/ vt Ora-
tius. Hec amet hec non: hec preſens in tempus omittat/ id eſt
in id tempus/ quod tempus rei dicende erit. eodem modo in pre
ſentia et in preſentiarum capiuntur/ hoc eſt tam in preterito q̃
in futuro. Quintilianus/ quia pauci aderant/ non putauit in
preſencia differendum eſſe. Seneca. Sed ſi calumniator aderit/ diſ
ferendum in preſencia erit/ hoc eſt tunc differendum eſſe et tunc diſ
ferendum erit.

¶ Poſthac ſignificat poſt hoc tēpus/ ſicut antehac/ ante hoc tem
pus. Aliquando tamē reperiūtur ſignificancia poſt illud vel ante
illud tempus. Saluſtius. Sic erat accenſa libidine vt ſepius pete
ret viros/ q̃ peteretur/ ſed ea ſepe antehac fidem perdiderat/ cre
ditū abiurauerat. Suetonius de domitiano. pari arrogantia cum

procuratorum ſuorum nomine formalem dictaret epiſtolam / ſic cepit. Dominus et deus noſter / ſic iubet fieri vnde īſtitutum poſthac vt ne ſcripto quidem et ſermone cuiuſquã appellaretur aliter.

¶ Et adoleſcenti tibi / ne dicam puero aliquando nõ timere. Hic duo notanda ſunt precipue. primo ꝙ timere te et timere tibi differunt. timere te eſt formidare te / ne quid ſcilicet / ex te quaſi inimico mali michi contigat / vt timeo hoſtes / timeo naufragium / timeo ſerpentem. Timere tibi eſt metuere / nequid tibi tanquã amico aliũde mali cõtigat / vt tiẽo pri / tiẽo amicis / tiẽo filiis. Secundo ꝙ duobus modis elegãtiſſime hoc dicimus. videlicet adoleſcenti tibi ne dicã puero / et adoleſcenti tibi ne dicam puerũ. ſʒ ſi pronomen poſt poneretur. non licet dicere in accuſatiuo. non enim recte diceremus. adoleſcenti ne dicam puerum te / ſed dicendum eſt / adoleſcenti ne dicam puero tibi. Cicero. crudelis caſtor ne dicam ſceleratum et impium. ſunt tamen qui volunt hanc regulam dumtaxat in recto ſeruari. vt ſi dicam homo ſuperbus ne dicam crudelis / vel homo ſuperbus ne dicam crudelem. in obliquis vero id non accipe / vt hoc viuo / ne dicam conſule Milone Diligens tamen lector aliquãdo aliter inueniet.

¶ Poſtremo etiam illud maxime animaduertendum eſt / ꝙ michi et tibi interdum non ad vnum / ſed ad omnes refertur / iterdum ad nullum / vt ſi dicam en tibi fores crepuerunt / tu michi ſẽper dormis. oratio ẽ ſumpta de medio / nec ad me / nec ad te / nec ad quemq̃ refertur. Sicut Cicero. hinc michi gloriatur. ſe omnes honores ſine repulſa obtinuiſſe. cõtra vero cum inquit Virgilius. hey michi tũ moles libeat iacuiſſe per herbas. neue tibi ad ſolem vergant vineta cadentem. ſed prima et ſecunda perſona ad vniuerſos precipit hoc frequentiſſimum eſt in omni genere ſcribendi / vt ſi dicam ſtultum eſt laborare dum nichil proficis / idem eſt ac ſi dicerem ſtultum eſt homines laborare dũ nichil proficiunt. et ſi tu hic ſis aliter ſentias / id eſt ſi alii tales eſſent aliter ſentient /

¶ Quomodo eleganter dicemus? ¶ Ie ſuys merueilleuſement ioieulx que de iour en iour tu eſtudies plus. et meſioys en toy et remercie dieu / qui ta en genneſſe donne tel courage. ieſpoire que feras comme ton pere et ton ayeul / les quieulx ſont hommes excellens et de bien. Quod indies magis optimarum artium ſtudiis incunbas / gaudeo mirum in modum / et tibi gratulor ac deo gratias ago / ꝙ talem tibi ab ineunte etate animum preſtiterit. teq; ſpero non comiſſurum / vt patre atq; auo tuo / optimis ac clariſſimis viris indignus eſſe videare.

¶ Quid proprie ſignificat indies? Quotidie. Sed nota ꝙ indies in hoc a quotidie differt / ꝙ ſemper fere cum quodam incremento dicitur / ideoq; plerumq; cum comparatiuo ponitur / vt cum indies malum arctius premeret / et cum in vrbe malum ſerperet / id eſt manaret indies latius. ſine comparatiuo etiam dicitur ſed per verbũ ſignificans incrementum. Liuius. creſcente indies multitudine. quotidie autem et hoc modo dici poteſt / et ſine incremento / vt quotidie lego / quotidie ſcribo / non indies lego et indies ſcribo.

¶ Eſt ne differentia ſi quis dicat indies vel indiem? Maxima differentia eſt. Nam indiem aliquid agere / eſt preſentis diei habere rationem / nichil cogitando de craſtino / et fere ſemper iungitur cum hoc verbo viuo / vt ego inſtar ferarum et volucrum indiem viuo. Saluſtius dicit panem indiem mercari. ¶ Sed quomodo differunt in diem et in dies / eodem modo differunt in horam et in horas. Cicero / Nec qui in horam viuunt / non modo de fortunis ac bonis ciuium / ſed de vtilitate quidem ſua cogitauerant. Virgilius. Gallo cuius amor michi tãtum creſcit inhoras.

¶ Prope diem dicitur cũ prope eſt dies eo modo quo dicimus prope modum / quod ſignificat pene vel quaſi.

¶ Incumbere eſt toto pectore alicui rei faciende inſiſtere / vt validis incumbite remis / quemadmodum econtrario ſupini dicuntur qui negligenter aliquid agũt. Sed illud notandum ꝙ quando opus aliquod manuum ſignificat / cum datiuo tãtum iungitur incumbo / vt incumbite remis / nõ autem ad remos vel in remos. cum aũt ad=

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

hibetur ingenium! dicimus incumbo ſtudiis / et in ſtudia / et ad ſtudia. ac etiam in malam partem aliquando accipitur! vt incumbit in eius perniciem.

¶ Multa autem verba eodem modo diuerſam habent conſtructionem / et eleganter dicuntur ! vt ineſt huic loco ! et ineſt in hoc loco Comparo hanc rem illi / et cum illa. confero te iſti / et cum iſto. Sū ſimilis tibi / et ſum ſimilis tui. Hoc eſt commune omnibus / et omnium. hoc eſt michi cōmune tecum / et cum ceteris. Ego ſum particeps laborum tuorum / et ſum tibi in laboribus particeps. Accedit huic rei et ad hanc rem. et huc eo! vel eodem. Reſpondeo tibi et ad te. Reſcribo tibi / et ad te. Celo te hanc rē. celo tibi hanc rem. celo te de hac re. Impendo curam vel operam vel laborem vel ſtudium huic rei! et in hanc rem ! et ad hanc rem. Audiui a patre meo! de patre meo! et ex patre meo. Tu es natus laudi / et ad laudem Aſcribo ad ciuitatem! aſcribo in ciuitatem ! aſcribo in ciuitate! aſcribo ciuitati. Meminit vadimonia ! meminit iniuriarum. Verum in hoc verbo notandum eſt ꝙ aliquando meminit capitur pro mentionem fecit ! et tunc omnino recuſat acculatiuū ! exigitqꝫ genitiuū vel ablatiuum cū prepoſitione de ! vt neqꝫ huius rei meminit Plato. Item de qua re multi meminerunt. hinc (vt nonnulli putant) deriuatur mentio! et mens / que omnium recordatur! et mentum / quia in mentione facienda hac parte precipue vtimur. Omnia enī animalia mouent dūtaxat partem inferiorē: ſolo Cocodrille excepto! qui mouet dūtaxat ſuperiorem. Mentē tamen Aurelius Auguſtinus vel a mene / que grece ſignificat lunam dictā eſſe ait ! ꝙ ſicut luna creſcit et decreſcit ! et varia viciſſitudine commutatur ! in id tamen quod fuit perfecta quadam nouitate ſe reſtituit ! ſic mens nunc caput ſūmis inſerit! nunc decidit ī infima! modo ad corporalia deflectitur! modo ſublimibus atqꝫ eternis rationibus adhereſcit! vel ab eminendo / ꝙ preſtantior vis animi ſit.

¶ Quid intereſt inter gaudere et gratulari? Gaudere eſt letari Gratulari eſt verbis oſtendere gaudium quod ex alicuius commodo! aut felicitate ſuſcipias / apud eum ipſum qui commodo ſiue

felicitate affectus eſt! vt gratulor tibi ob conſulatum adeptum! gratulor michi ꝙ ſub tali principe educatus ſim ! quod vernacula lingua dicimus. Ie meſiouys en toy. Ie meſiouys en moy.
Gratari videtur idem ſignificare ! Sed duntaxat poetis atque hiſtoricis permittitur. Virgilius. Inueni germana viam ! gratare ſorori. T. Liuius tuum ſequentes currum iouis optimi maximi templum! gratātes ouanteſqꝫ adire.

¶ Quidam exiſtimant gratulari aliquando accipi pro gratias agere! cum ſcilicet diis immortalibus gratulamur. Ego cenſeo potius in priori ſignificato accipi ! quaſi ſignificatio ſit ! voluiſſe nobis illos benefacere ! idqꝫ aſſecutos eſſe. Neque hoc mirum eſt cum etiam deos ſalutemus ! quod hominibus conuenit ! non diis Quia etiam in religione noſtra lignum ſacratiſſime crucis ! quod ſenſu caret ſalutamus / duntaxat in ſignificationem reuerentie.
Gratum facere vero et gratificari ! licet idem plane eſſe videantur niſi ꝙ alterum compoſitum eſt ! alterum non ! tamen differunt Nam gratum facere eſt aliquid minus et ſignificat obſequi ! hoc eſt quod vernacula lingua dicimus ! complaindre. Gratificari vero eſt aliquid maius ! et ſignificat benefacere ! ſiue beneficia conferre ! quemadmodum dii gratificātur hominibus. Vnde poſſumus dicere. Se tu me faiz du bien! tu me feras choſe agreable. Si michi gratificatus fueris! gratum facies. Et fieri poteſt vt gratificemur alicui ! et tamen diſpliceamus potius ! quam gratum faciamus. vt ſi egroto aquam negemus ! gratificamur quidam et tamen moleſti potius ſumus ! quam gratum faciamus.

¶ Quid intereſt inter agere gratias ! et habere ! et referre? Agimus gratias verbo / quod vernacula lingua dicimus ! remercier Habemus gratias animo ! cum ſcilicet memores ſumus accepti beneficii. Referimus vero ſiue reddimus gratias facto ! vt ſi tu a me beneficio aliquo honeſtatus fueris ! aut malo aliquo affectus ! viciſſim michi aliquid boni / mali ve retribuas ! vt

quaſi ſit quod ſuperius diximus paria facere / et quod vernacu=
la lingua dicimus . Ie te le rendray. Et in bonam et in malam par
tem . Seneca tamen vult malorum reddi gratiam / non referri .
Bonorum vero e contrario referri / non reddi Sed hanc differen=
tiam ſolus ipſe et cognouit et fecit . Cicero nunquam fere a=
liter dixit / quam referre gratiam ſiue in bonum ſiue in ma=
lum .

¶ Qz autem hec differentia ſit inter gratias agere et referre / aper
tiſſime declarat Plancus in epiſtolis Ciceronis. Immortales inquit
ago tibi gratias agamqꝫ dum viuam / nam relaturum me affir=
mare non poſſum . Tantis enim tuis officiis / non videor michi re
ſpondere poſſe . Ecce quod reſpondere officiis / hoc eſt ſatiſfacere be
neficiis / eſt gratiã referre / quod aliqui et preſertim poete dicunt
perſoluere .

¶ Illud autem quo ad elegantiam notandum eſt / ꝙ dicimus ſem
per agere gratias : habere gratiam et gratias / et referre gratiam
Raro enim et fere nunꝗ̃ reperies referre gratias . Apud Cicero=
nem certe et Quintilianum plane nunꝗ̃ . ¶ Item illud animad
uertendum eſt / ꝙ diis nunꝗ̃ referimus gratiam dicimus . Quis
enim referre diis gratiam poſſit ? Agimus gratias diis / dicimus
perraro. habemus autem frequenter / quotiens ſcilicet agnoſci=
mus et nobiſcum fatemur beneficium nos ab illis accepiſſe . Ago
gratiã nunquam fere aut perraro niſi apud poetas aut hiſtoricos
reperitur .

¶ Ab ineunte etate quid proprie ſignificat . A principio etatis
hoc eſt a puericia . Maximam enim gratiam atqꝫ elegantiam habet
hoc verbum ineo / a quo fit participium iniens ineuntis. Dicimus
ineo fedus / ineo pacem / ineo ſocietatem / ineo bellum / ineo pu=
gnam / ineo viam / quaſi ingredior et incipio.

¶ Vbi notandum ꝙ ſemper fere dicitur de re aliqua graui et
magna. non enim recte diceremus ineo opus / ineo librum / ineo
prandium / ineo cenam . ¶ Hinc fit initium / quod eſt principi=

um alicuius rei maioris. vt inicium libri. inicium orationis . qu=
od aperte teſtatur Quintilianus quod latine inquit principium
vel exordium dicitur / id maiore quadam ratione Greci viden=
tur prohemium nominaſſe / quod a noſtris modo inicium dici
tur. Preterea etiam huius verbi participium / quando poſt ſe
caſum non habet cum maioribus quibuſdam rebus poni ſolet
vt ineunte puericia. ineunte etate. ineunte adoleſcencia . ineunte
vere. ineunte eſtate. ineunte hyeme. ineunte nouo anno. Nõ au
tem diceremus ineunte die. ineunte nocte. ineunte conuiuio . in
eunte prelio / ſed ineunte bello. et ineunte belli tempore .

¶ Rurſus animaduertendum eſt ꝙ ineo aliquando ſignifi=
cat comparo / ſiue contraho . vt dicimus / ineo gratiam non au=
tem diceremus ineo amorem vel beniuolentiam / ſicut econtra=
rio dicimus / conſilio michi amorem. conſilio beniuolentiam / nõ
autem conſilio gratiam. Et tamen reconſiliari / et in gratiam re
dire idem ſunt . Quando qui fuerant ex amicis facti inimici / ite=
rum in priſtinam redeunt beniuolentiam
Dicimus autem redire in gratiam / etiam cum inanimatis / vt
cum agello meo redii in gratiam . Cicero in gratiã cum volup=
tate redeamus . Preterea conſiliamus nobis famam / honores /
non autem inimus .

¶ Componitur autem ineo ex eo et in prepoſicione / quemad=
modum cum ad adeo. vt adeo Socratem / id eſt eo ad Socratem.
Cum ante anteeo / quod eſt precedo / et iungitur tam cum dati=
uo quam cum accuſatiuo . vt anteeo te et anteeo tibi . Cum cir=
cum circueo / quod interdum ſignificat ire circum aliquid .
Interdum circũdare et quaſi obſidere vt circuiuit militibus opi
dum / hoc eſt circundedit. Componitur ſimiliter cum ob vt obeo
quod aliquando ſignificat exequor / et perago. vt obeo legationẽ
obeo munus michi commiſſum. Aliquando ſignificat morior / ꝙ
qui moritur quaſi exequatur et peragat mortem / quemadmodũ

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

etiam dicimus obiuiſe aliquem diem ſuum ! pro peregiſſe diem
ſuum . et obiiſſe vitam ! id eſt peregiſſe vitam . Interdum reperi
tur ſine accuſatiuo obiit ! id eſt mortuus eſt . ¶ Quemadmodum
etiam opperiit dicimus ! et intelligimus mortem . et defunctus
eſt / et intelligimus vitam. Dicitur autem defunctus a defungor
Quippe fungor eſt offitium ac munus aliquod ago ! vt fungor
magiſtratu ! fungor pretura ! fungor munere iudicis . Vnde fun
gor vita ! id eſt fungor munere ! et adminiſtratione gubernandi
corpus et ſeruandi vitam. Quapropter defunctus officio dicitur !
qui finiuit offitium ! nec amplius eam adminiſtrationem habet .
vnde dicitur defunctus munere pretorio ! defunctus cura tribuni
tia ! id eſt qui finiuit officium pretorium et tribunitium munus .
Item defunctus periculis ! qui finiuit et iam eſt extra pericula .
Virgilius. O tandem magnis pelagi defuncte periclis . et corpo
ra defuncta morbis ! non mortua ! ſed que iam finierunt morbos
et ſana ſunt . T . Liuius . Defuncta morbis corpora ſalubriora
eſſe incipere . Sic itaq dicitur defunctus vita ! id eſt qui finiuit ad
miniſtrationem vite ! et mortuus eſt . Cum inter ſimiliter compo
nitur eo ! et fit intereo ! ſignificatq morior ! vnde interitus mors.
Cum per pereo ! quod etiam ſignificat morior ! vt periit ! id eſt ex
tinctus eſt . Item in magnam aliquam calamitatem incido ! vt pe
rii niſi me adiuues ! quod vernacula lingua dicitur. Ie ſuys defect
Virgilius. Vt vidi vt perii vt me malus abſtulit error / quod ver
bum ſi cum de componatur ! fit deperio et exigit accuſatiuum !
ſignificatq flagro amore alicuius ! vt eam puellam deperibat ! id
eſt vehementer amabat . Cum ab abeo ! hoc eſt recedo . Cum ex
exeo ! cuius ſignificatio manifeſta eſt . Cum pre preeo ! quod eſt
antecedo ! et interdum apud poetas ſeparatur . Terentius. I pre /
ſequar. Cum ſub ſubeo ! quod ſignificat ſuppono me alicui rei !
vt ſubeo hanc prouintiam ! ſub eo hoc onus . Interdum ſicut ſu
pra dictum eſt ſignificat in mentem venio / vt ſubiit cari genitoris
imago. Componitur etiam cum re / vt redeo d interpoſita euphonie

gratia / quemadmodum fit inredintegro. Significat aūt redeo re
uertor. Cum con vt coeo / abiecta n quod aliquando ſignificat cō
iūgo / vt iter ſe coiſſe viros ! hoc eſt inter ſe coniunctos ! et quaſi
cōmixtos eſſe . Aliquando ſignificat ita miſceri vt ex duobus aut
pluribus fiat vnum / vt due vocales coeūt inter ſe ! id eſt ex duab
fit vna ! vt reprehendo reprendo. Interdum coire ē concumbere !
vnde dicitur coitus ! ꝙ ex duobus corporibus vnum quaſi fi
at coeundo . Iungitur preterea eo cum inficias . et dicitur infi
cias eo ! quod eſt nego . Item cum obuiam vt eo obuiam ! quod
multis modis dicitur eo tibi obuiam . obuius tibi ſum . obuio ti
bi. Fero me tibi obuiam . obuium me tibi fortuna obtulit . obui
am tibi proceſſi.

¶ Inter animum et anima quid intereſt ? Anima eſt qua viui
mus. Animus eſt quo ſapimus . Sepe tamen alterum pro alte
ro ponitur. Plautus animam ponit pro flatu cum inquit . fetet
anima vxoris tue .

¶ Preſtare quid propre ſignificat ? Preſtare aliquando eſt dare
ſiue cōcedere ! vt preſta michi opem ! id eſt da michi opē . et hoc lo
co deus preſtitit talem animum ! hoc eſt conceſſit. Aliquando pre
ſtare eſt exhibere ! vt preſta te virum bonum ! preſta te fortem vi
rum ! hoc eſt exhibe te virum bonum et fortem ! quod vernacula
lingua dicimus . Fay que tu ſoyes vng bon homme . Fay que
tu ſoyes vng vaillant homme. Interdum preſtare eſt antecellere !
vt Terentius . Dii boni homo homini quid preſtat ! hoc
eſt quantum homo homini antecellit ! et habet nonnunquam a
blatiuum poſt datiuum. vt preſto tibi doctrina ! id eſt antecedo te
doctrina ! et doctrina tibi ſuperior ſum ! hoc eſt ! doctior te ſum .
Interdum etiam preſtare apud iuriſconſultos eſt prohibere ne
alicui fiat aliquid incommodi ! et ſi non prohibuerit ſatiſfacere.
vt venditor debet preſtare vitium rei ! quam vendit ! hoc eſt
prohibere atq efficere ! ne emptor damni quid faciat alioquin
ſatiſfacere. Neq id in alterum modo ! verum etiā i noſipōs. Cice
ro. cū id quod ab hoīe nō potuerit preſtari euenerit i. id quod nō

potuerit caueri et prohiberi. propria aūt huius verbi ſignificatio eſt preſtat / hoc eſt melius et preſtantius eſt. Vnde fit preſtans / et preſtantia. Preſtat mori q̃ in ſeruitute viuere / hoc eſt melius eſt. Componiturq; preſto ex pre et ſto. ſignificat autem pre valde / ſicut imprepotens / precelſus / preclarus / prelōgus / preualidus / et ſilibus / et precox fructus qui valde coctus ac maturus eſt āte tēpus

¶ Vbi notandum eſt ꝙ pre maiorem in compoſitione vim habet. q̃ per. plus enī ē prepotēs / q̃ ſi diceremus perpotēs / quāq̃ aliquādo nullā hec prepoſitio a ſuo poſitiuo diuerſitatem faciat / vt precludo / premorior / precingo / hoc eſt claudo / morior cingo. Componitur etiam ſto cum aliis prepoſitionibus / Cum ad aſto / quod ſignificat aſſiſto / vt aſto tibi / id eſt aſſiſto tibi / preſens ſum / vt aſtat / hoc eſt adeſt / et ſtat / vt arrectiſq; auribus aſtant. Cū ante anteſto cuius ſignificatio nota. Cum circum circūſto / quod ſimiliter notam habet ſignificationem. Circunſto enim eſt circundo / et facit preteritum circunſteti / ſicut facit etiam circunſiſto / quod ſignificat inuado / et cum terrore quodam aggredior. Virgilius. Circūſtant anime dextra / leuaq; petentes. Nōnunq̃ e contrario hortandi cauſa ponitur. Ceſar: Si quis grauiori vulnere accepto deciderat circunſiſtebant / hoc eſt hortabantur tela hoſtium arcentes Cū ob obſto / quod eſt contra venio et impedio / vt illud michi obſtat / id eſt illud impedit. Cum per perſto id eſt fixus ſto / vt perſtat in opinione / id eſt fixus ſtat et permanet in opinione. Cum ex exſto / quod verbum plurimum elegantie habet in oratione. Quippe exiſtit atq; exſtat vnum atq; idem preteritum habent / et ſignificant eminet ſiue ſupereſt / ſed primum cum motu dicitur / quaſi prodit vel exſurgit: hoc vero ſine motu / quaſi ſuperſtat. Cicero ſubmerſus equus voraginibus non exiſtit ad huc. Idem nec diu vlla vox extitiſſet. Idem Anguem ab ara extitiſſe. De rebus quoq; que ad mentem pertinent exiſtere dicimus. Cicero. Exiſtit hoc loco queſtio difficilis. De exſtare Virgilius. Stant circunfuſa pruinis corpora magna boum / conſerto q; agmine cerui. Torpent mole noua / et ſummis vix cornibus exſtant.

Hinc dicimus exſtant pauci libri Varronis / hoc eſt ſuperſunt. et ſicut de homine dicimus ſupereſt / vel ſuperſtes eſt / ſic de rebus extat. vt memoria non exſtat. exſtat oratio Ciceronis. Cum pro proſtat. hoc eſt in propatulo eſt / vnde dicuntur meretrices proſtare / hoc eſt in propatulo eſſe / ad ſe omnibus proſtituendum / Cū in inſtat / quod aliquando ſignificat imminet vt inſtat ver. inſtat hyems. Aliquando vrget / vt īſtat Pyrrhus vt ſcribā / hoc eſt vrget. Cum ſub et ſuper / ſubſtat et ſuperſtat quorum ſignificationes manifeſte ſunt. Cum di diſtat / hoc eſt differt ſiue remotū eſt. Cum re reſtat / hoc eſt ſupereſt. Cum con conſtat / hoc eſt manifeſtum eſt. vel conſtat in proprio eius ſignificato / vt tantum conſtat quantum valet.

¶ Siſto neſcio an a ſto cōpoſitum ſit. Significat aūt ſiſtere repreſentare / et habet preteritum ſteti et ſupinum ſtatum. Dictūq; ab eo ē ꝙ nō tātum cōparare quis debet / ſʒ etiam manere / vnde de iudicio ſiſti hoc eſt deſiſtendo aliquem in iudicio. Cicero ad Atticum. Des operam / id quod michi affirmaſti / vt ne ante calēdas ianuarias vbicunq; erimus ſiſtas. Proprie tamen ſiſtere eſt retinere. et quod vernacula lingua dicimus / areſter / vt ſiſte gradum. ſiſte fugam. ſiſte lacrimas. vnde fit ſtator. et iupiter ſtator dictus eſt / qui romulum rogantem vt fugam ſuorum ſiſteret exaudiuit.

¶ Spero quot modis dicitur? multis. Spero / nō deſpero / magna ſpe ſum. nō parua ſpe ſum. capio ſpem de hac re. concipio ſpē de hac re. ducor in ſpem huius rei. vocor in ſpem. ingredior in ſpem. colloco ſpem. repono ſpem. Spes fixa eſt. Spes michi ē. nō deeſt michi ſpes. nō deſino ſperare. ſpē habeo. nec nulla nec magna ſpe ſum / inquit Cicero. Sed notandum hoc loco diligenter / ꝙ hec duo verba ſpero et confido vſurpantur frequentiſſime a doctis viris / pro credo. et ideo capiuntur non ſolum pro tpē futuro. ſed etiā pro preterito / et preſenti. Pro futuro / vt ſpero ita fore. et confido ita fore. Pro preterito / vt forti (vt ſpero) animo mortem tulit. et facile (vt confido) eum laborem tollerauit

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Pro preſenti! vt ſcribo rem (vt ſpero) non inutilem! neq̃ indignã
et laboro in re (vt confido) non inutili.
¶ Commiſſurũ quid proprie ſignificat? Committere aliquando
eſt iniungere aliquid fatiendum! vt quaſi commendare! vt commi
ſi tibi hoc negotium! hoc eſt mandaui! et commiſi tibi vt ad me ve
nires. Aliquando cõmittere precedente negatione et ſequente vt
vel quãobrem ſignificat permittere et ſemper capitur in malam
partem! vt non cõmittam vt aliquis me laceret. Cicero. Non com
mittas vt cum omnia tibi a nobis ſuppeditata fuerint! tu tibi de
fuiſſe videare. Idem alibi. nichil tibi eſſe committendum conſide=
rare debes q̃obrem eorum quos laudas! te nõ ſimilimũ prebeas.
¶ Vt / quid proprie ſignificat? Vt aliquando eſt coniunctio cau
ſalis! quemadmodum ſi dicamus! comparo michi diuitias! vt ale
re familiam poſſim! hoc eſt propter hanc cauſam et hunc finem cõ
paro diuitias. vt poſſim alere familiam. Aliquando nullã talem
vim habet! ſed ponitur dumtaxat elegantie cauſa! vt Cicero! in=
uitus feci vt C. Flaminium de Senatu eiicerem! nichil enim aliud
ſignificat hec oratio / inuitus feci vt eiicerem! niſi inuitus eieci.
Et Quintilianus. quis credat me feciſſe! vt ſtipem filio negarem
id eſt quis credat me negaſſe filio ſtipem. ſic hoc loco. Spero te
nõ cõmiſſurũ vt indignus videare! idem eſt ac ſi diceretur ſpero ꝙ
non videberis indignus.
¶ Vt / nõnunq̃ ſignificat poſtq̃. vt apud Virgilium! vt vidi! id
eſt poſtq̃ vidi! vel q̃primũ vidi! Nõnũq̃ quomodo! vt apud eum
dẽ! vt vidi / vt perii / id eſt poſtquam vidi quomodo perii? Vnde a
micos ſiue hoſpites interrogamus! vt vales! hoc eſt quomodo va
les. Aliquando etiam ſignificat ſicut! vt ego loquor vt rex! id eſt
loquor ſicut rex loquitur. Aliquando velud! vt loquor vt rex! id ẽ
perinde ac ſi eſſem rex. Aliquando ita vt ſi dicam quotidie ad me
hoſpites veniunt! vt incipiam iam ſtomachari tantam frequenci=
am! hoc eſt ita vt incipiam ſtomachari! vel propter quod vel qua
propter incipio ſtomachari. aliquando ſignificat ꝙ! vt non eſt opus
vt fugias id eſt ꝙ fugias.

¶ Hic notandum q̃ velut veluti et tanq̃ differunt a ſicut ſicuti!
et vti! ꝙ illa imaginẽ ſignificãt! hec ſiͣlitudinem. vnde illa reſoluũ
tur per ſubſtantiuũ! hec per idem verbũ. Nam ſi dico tu incedis
velut rex vel tãq̃ rex! ita reſoluitur! tãq̃ ſi eſſes rex! vel quaſi eẽs
rex. ſi vero dico tu loqueris ſicut rex! et vti rex! expoĩtur / idem ſi
cut rex loquitur vel vti rex loquitur.
¶ Clariſſimus quid proprie ſiĝificat? clarus. preclarus / ſplendi
dus / luculentus / et ſiͣlia improprie / et per methaphoram dicũtur
pro eo qui tãq̃ fulgore quodã glĩe reſplendeat! vt Clarus poeta /
ſplẽdidus eques / preclarus orator! lucuĺetus hõ! id ẽ celeber et
magni nominis ac glorie. Preclarus tamen aliquãdo pro bonus
a Cicerone accipitur. et luculentus pro magnus. In philipicis.
luculentũ vulnus accepit! hoc eſt magnũ. et alibi O preclarũ cuſto
dem ouiũ (vt aiũt) lupũ. preclarũ id eſt bonũ. In cuſtode eĩ boĩtas
potius q̃ fama requiritur. Et in Lelio. Cũ illo vero quis neget
actũ eſſe preclare! hoc eſt optime quod ipſe paulo poſt declarat!
cũ inquit! cũ illo quidem (vt ſupra dixi) actum optime eſt.
¶ Nobilis aũt et clarus in hoc differũt! ꝙ clarus ſemper capi=
tur in bonã partem! nobilis vero aliquãdo etiã ĩ malã! et a noſco
dicitur quaſi notus. vnde et nobilis meretrix dicitur! et nobile
ſcortũ! et nobilis iniuria. quo mõ etiã famoſus accipitur aliquan=
do ſcilicet in bonã partem. vt apud Iuuenalem. Famoſos equitũ
cũ dictatore magiſtros. aliquando in malã pro infami et turpi.
vt famoſa mulier et inpudica. ¶ Glorioſus etiã aliquando ſigĩ=
ficat plenũ glĩe. vt glorioſa mors! glorioſa victoria. Aliquãdo o
ſtentatorẽ glĩe! vt apud Plautũ et Terentiũ. miles glõſus dicitur
¶ Item imperioſus! qui forti animo excercet imperiũ! et qui eſt
oſtentator imperii. Vnde Torquatus dictus eſt imperioſus! ꝙ fili
um ob imperium cõtemptum occidit. Hoc loco notãdũ ꝙ a vir=
tute non dicitur virtuoſus quo verbo imperiti vtũtur! quemad
modũ etiam greci ab aregis nõ faciunt adiectiuũ! ſꝫ cũ virtute pre
ditũ dicere volũt dicũt ſpõdeon! hoc eſt ſtudioſum! quos Cicero
imitatur multis in locis. vt in libris ad Herennium. ideoq̃ bonis
viris et ſtudioſis amicus erat. i. virtute preditis.

Videare cur potius dixiſti q̄ videaris? animaduertendum eſt ꝙ
non modo in epiſtolis et ſoluta oratione / ſed etiam in carmine vbi
maior licentia eſt / conari debent ſcriptores / quantum fieri poteſt
euitare frequentiam littere. ſ / nam in oratione quidē / r littera ſo=
noritatem quandam et pulchritudinē affert / vt ſi dicā fūdatorem
Romani imperii Ceſarem. et apud Virgi. Tante molis erat ro=
manam condere gentem. Vnde graui animo Demoſtenes orator
ꝙ r litteram proferre nature vitio non poſſet. cum vero induſtria
et exercitatione naturā ſuperaſſet / letus exclamauit / ico ſoipheron
r ſocata rorecimenon / quod latine dicitur. En tibi affero r rero=
rizatum. econtrario vero ſ littera dehoneſtare (ſi frequens ſit) ora
tionem videtur. nam ſi humili et ſummiſſa voce proferatur / ſibi=
lum generat / quem vt euitaret Virgi. dixit / immitis Achilli pro
immitis Achillis. Sic hoc loco ſi diceretur / optimis ac clariſſimis
viris indignus eſſe videaris / nimia eſſet huius littere inculca=
tio / ideo videare potius dicendum fuit. Sepenumero tamen con
tinget / vt etiam nulla cauſa intercedente doceare potius q̄ docea
ris / et intelligare / q̄ intelligaris dicatur. in qua re ſtandum eſt
ſoli aurium iudicio / quemadmodum a principio diximus.

¶ Quomodo latine dicemus et eleganter. Ici laer eſt ia ſain de
puys troys moys hōme ny eſt mort de peſtilence. Prez que toulx
les citoiens ſont retournes en la cite. Seullement Marius que iai=
me le plus apres toy eſt encore a phalere. nons lētendons demain
ou apres demain. aīſi deuātyer me le dit ſō ducteur quāt il enuoya
celuy iour ſes chiens et pouſſins aloſtel. mais ce ne te touche po=
int. ¶ Hic iam aer ſaluberrimus eſt / nemo iā tribus menſibus pe
ſtilentiā periit / ciues fere omnes in vrbē redierūt / dūtaxat Marius
quem ego ſecūdum te diligo / adhuc phalerios incolit / eum cras
aut perendie expectamus. Ita michi nudiuſtertius pedagogus e=
ius nūciauit / quom eo die catulos eius et pullos domum miſiſſet
Sed hoc nichil ad te.

¶ Hic / id eſt in hac vrbe. Sigīficat enim hic quemadmodum ſupra
(cum de grammatice tractaremus) diximus / locum proximum di
centi / iſtic locum proximū audienti / et illic locū remotū ab vtroq;

¶ Vnde ſi volumus dicere. Lair eſt icy bon. dicemus / hic vel
in hac vrbe ſalubre eſt celum. Ichi ſunt treſplaſans pres. Iſtic
vel in ſuburbano iſto ſunt ameniſſima prata De phaleriis vero /
vbi Marius eſt loquentes. En ce lieu la eſt tous iours grant mul
titude de oyſeaulx et de beſtes / Illic ſiue in illo oppido magna
ſemper multitudo auium atq; ferarum. ¶ In hoc plurimi no
ſtre etatis ſcriptores errant pro iſte iſta iſtud vel iſtic ſcribentes il=
le illa illud vel illic. Miſi ad illam ciuitatem dicentes / pro miſi
ad iſtam vrbem. Vrbs enim locum ſignificat / ciuitas multitu=
dinem ciuium.

¶ Iā / quid proprie ſignificat? Aliquādo nūc primū et quod verna
cula līgua dicimus / maītenāt. Vt hic iā ſaluberrimus eſt aer. Ali
quando accipitur pro nūc. Cicero. ipā verba compone / et quaſi co
augmenta / quod ne Greci quidem factitauerūt / iā neminē antepo
nens Catoni. Aliquādo ſignificat preterea. Cicero. iam quis pa
rentis tui ſingularem erga me beniuolētiā explicet / quod idem effi
cit iunctū cum vero / vt iam vero vrbibus cōſtitutis. Iamiam de
futuro tātū dicitur / id eſt mox. et licet reperiatur cum preſenti /
vt iamiāq; manu tenet et premit haſta / reſoluitur tamen ad futu
rum / id eſt iamiā tenebit et premet. Aliquando per indignatio
nem dicitur / vt apud Virgi. iamiā nec maxima Iuno / nec ſatur
nius hec oculis pater aſpicit equis. Item per commiſerationem.
Saluſtius. iamiam animo meo cariſſime frater / q̄q̄ tibi inmatu
ro / et vnde minime decuit / vita erepta eſt / tamen letandum magis
q̄ dolendum puto. Item per exhortationē / vt Liuius. iāiam erigi
te animos; tela ſumite / obuiam ite hoſtibus / habetis in manibus
victoriam

¶ Que differētia eſt inter ſalubrem et ſanum? Saluber ſiue ſa
lubris dicitur / quod ſaluti conducit / vt aer / cibus / potus / exer
citatio / et ſimilia. Sanus vero cui ſalus ineſt / vt hō et animalia.
Salubre eſt quod dat. Sanum quod accipit ſalutem / quēadmodū
differunt proſper et felix. quia proſper dicitur qui dat proſperita
tem / felix qui accipit / vt ſidus proſperū dicitur / ſub quo natus eſt
qui felix ſignificatur futurus. felix igitur hō dicitur. dii autem

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

potius proſperi. ſimiliter loca/actiones/ ſucceſſus proſperos di-
cimus. Aliquando tamen cõfũduntur. vt Suetonius proſperam
Ceſaris valitudinem dicit. Et Virg. Sis felix/ noſtrumꝫ leues
quemcũꝗ laborem. Sic etiã dicimus interdum ſanũ cibũ/ ſanum
potum. et Saluſtius dicit. Genus hominum ſalubri corpore. in
epiſtolis tamen ſeruãda in primis eſt verborum proprietas.

¶ Notandum aũt ꝙ capitur aliquando celum pro aere/ vnde
dicere poſſumus. hic iam aer eſt ſaluberrimus. hic ſaluberrimũ
eſt celũ. hic eſt celi ſiue aeris ſalubritas. Celum eſt clementius ſo
lito. et ſimilia.

¶ Nemo iã tribus menſibus peſtilentia periit. Liceret ne dicere
nemo iã tres menſes peſtilentia periit? An eſt aliqua differentia/
ſi tempus in ablatiuo et in accuſatiuo ponatur? Ineruditi dicunt
per ablatiuũ ſignificari tempus interruptũ et non continuatum
vt ſi dicamus/ magni eſtus fuerunt hoc anno/ cum nõ toto anno/
ſed aliqua ãni parte fuerit. Per accuſatiuum vero ſignificari tem
pus cõtinuũ/ ſine interruptiõe. vt Cicero. quãꝗ ne te marce fili
annum iam audientem Cratippum. ꝙ marcus integrũ annum/
hoc eſt ſingulis diebus et ſine intermiſſione Cratippũ audiſſet.
Fruſtra excogitata eſt hec differentia/ cum falſa ſit. Nã ſi in ac-
cuſatiuo ſignificaretur tempus cõtinuũ/ nõ oporteret addere/ vel
potius non liceret addere cõtinuos. At Cicero pro lege Maulia
inquit. At hercule aliquot annos cõtinuos ante legem Gabiniam
ille populus Romanus/ cuius vſꝫ ad noſtrã memoriam nomen
inuictũ in naualibus pugnis permãſerat/ magna ac multo maxi
ma parte nõ modo vtilitatis/ ſed dignitatis atꝫ imperii caruit. Et
Virgilius. Hic iam tercentum totos regnabitur annos. Si per
accuſatiuũ tempus mĩme ĩterruptũ ſignificaretur/ nõ oportebat
addere totos. dicedũ eſt igitur/ ꝙ ĩdifferenter vtimur ablatiuo mo
re latio/ et accuſatiuo ĩſtar grecorũ/ nichilꝫ differt ſi dicamus au
diui Platonẽ decem ãnis/ et decẽ ãnos audiui platonẽ. ſꝫ illud for
taſſe verius preciperetur/ cum de parte nõ de toto tpẽ loquimur/
nõ licere per accuſatiuũ loqui/ ſꝫ per ablatiuũ/ quale eſt/ ego hoc
anno ad te veniã. i. aliquo tempore iſtius anni/ quod non recte

diceres hunc annum.

¶ Illud preterea notandum/ quod dicimus proximis diebus veni
in Affricam. et Cicero/ qui his paucis diebus pontifex factus eſt
et in futuro paucis diebus eram domeſticos tabelliarios miſſurus
et triduo aut ad ſũmum quatriduo periturum. et Saluſ. legati tri
duo nauĩ conſcendere. hec omnia non per ſuperiores dies/ et per
triduum/ et per paucos dies exponenda ſunt/ ſed intra ſuperiores
dies/ intra paucos dies/ intra triduum/ aut quadriduum. ¶ Il-
lud quoꝫ animaduertendum/ ꝙ aliquando in hoc genere ſermonis
omittimus poſt/ vel ante/ vt triduo q̃ ad te veni confeci oẽ nego-
tium. i. triduo poſtq̃ ad te veni/ confeci omne negotiũ. et decẽ die
bus q̃ ad te venirem acceperã a ceſare litteras/ hoc eſt decem diebꝫ
anteq̃ ad te venirem ¶ In vrbẽ redierunt/ hoc ẽ reuerſi ſunt. Poſ
ſumus etiam elegantiſſime dicere reuerterunt.

¶ Secundũ te/ quid proprie ſignificat? Poſt te. ſecũdũ eĩ multa
ſignificat ¶ Primo habet notiſſimũ illũ ſenſũ/ vt ſecũdũ Platonẽ
loquor/ ſecũdũ Pythagorã diſputo. aliq̃do ſignificat iuxta. Vir.
Dulcibus illa quidem illecebris et plena ſecũdũ flumĩa. Sulpitius
duo vulnera accepiſſe vnũ in ſtomacho/ alterũ ĩ capite/ ſecũdũ au
rẽ/ et ſecũdũ flumina. i. iuxta aurem/ et iuxta flumĩa/ quod ea rõe
fit/ quia quod ſecundũ a primo eſt/ iuxta eſt. aliquãdo ſigĩficat poſt
ob eãdem rationẽ/ vt hoc loco ſecũdũ te. i. poſt te. Quĩtilianus
Nã quod vnũ michi ſecũdũ partem fortuna videbatur paraſſe pre
ſidiũ id ego ſuperare ĩ illa ſorte nõ poterã. Cicero. Proxime autem
ſecũdũ deos hoĩes maxime vtiles eſſe. Secũdũ etiam accipitur pro
eo quod eſt pro/ vt ſecũdũ te litẽ do. ſecũdũ me iudica. i. do litẽ pro
te/ et tu iudica pro me. et pro ĩter/ vt ſecũdũ quietẽ. i. inter dormiẽ
dũ. Cicero. Secũdũ quietem viſus eſt repente adeſſe/ id eſt ĩ quiete

¶ Incolit/ id eſt hĩtat/ et de exteris dumtaxat dicitur. Hinc dicũ
tur inquilini et incole. Sunt aũt incole et inquilini qui ĩ alieno ha
bitant oppido. oppidiani vero/ qui habitant in ſuo.

¶ Eũ cras aut perendie expectamus. Quid ſigĩficat perendie/ Id
quod vulgares dicũt poſt cras. Dicitur enim perendie de die ſe-
quẽti craſtinũ diẽ. dictũꝫ ẽ (vt quidã putãt) quaſi perempto die vno

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

Cicero ad Atticum. Facies igitur cras / et ad ſummũ perẽdie. Hic
dicitur dies perendinus hoc eſt dies ab hinc tertius. Ceſar in cõ
mentariis. Quod ſi per te liceat perendino die cum proxĩs hyber
nis cõiũcti communẽ cũ reliquis belli caſũ ſuſtineant. vnde cõpe
rendinare apud aliquos reperitur .i. in longũ de die in diem diſ=
ferre. ¶ Pridie vero et poſtridie q̃ſi idẽ ſignificat / quod heri et
cras. dictũq; eſt pridie q̃ſi priori die et poſtridie q̃ſi poſteriori die
Sʒ nota quod magnã elegãtiã habent hec duo vocabula. Pridie
enim non ſignificat heri a die preſenti. neque poſtridie ſignifi
cat cras a die preſenti / ſed ab altero quodam die. vnde pridie di=
citur non ſolũ de tempore preterito / ſed etiã de futuro. et poſtri
die non ſolũ de futuro / ſed etiam de preterito / hoc eſt vtrũ ꝓ di
citur tam de preterito / q̃ de futuro. De preterito ſic. pridie q̃
Ceſar vrbem intraret profecti ſunt ei obuiam patres. De futuro
ſic. pridie q̃ iter ingrediamur / petamus a Ceſare cõmeatum. i.
die precedenti quo ceſar vrbem ĩtrauit / et nos iter ingrediemur
Item poſtridie de preterito ſic / poſtridie q̃ ceſar vrbem intra=
uit / omnes legati diſceſſerũt. Et de futuro / poſtridie q̃ ceſar diſ
ceſſerit / michi quoq; erit abeundũ. ¶ Iungũtur hec aduerbia ali
quãdo cũ genitiuo / vt pridie eius diei / et poſtridie eius diei. Ali
quãdo nec quã habent / nec genitiuũ / ſed intelligitur genitiuus
vel quam. vt venit ad me cremes poſtridie clamitans / hoc eſt po
ſtridie eius diei / quo hec geſta ſunt / vel poſtridie q̃ hec geſta ſũt
et cũ domũ tuã veniſſem / vt te cõuenirẽ audiui te pridie diſceſſiſſe
pridie eius diei. quo ad te veni vel pridie q̃ ad te veni. Dicimus
tamẽ pridie calendas et pridie nonas. et pridie ludorũ Circentiũ. z
poſtridie nũdinarũ. Quãt ie ſuys ale a ſõ oſtel pour parler a luy
il me diſt que ie retournaſſe lãdemaĩ a luy. Cũ domũ vt eũ cõue
nirẽ iuiſſem / dixit michi / poſtridie redeas / male dicitur. debet e
nim dici / cras redeas. ¶ Nonnunq̃ enim dicimus poſtridie /
vel pridie huius diei / ſed cras vel heri / ſicut cras et heri non dici
mus vt diebus iam preteritis aut futuris ante vel poſt proximũ
Dicẽdũ itaq; fuit / dixit michi cras redeas vel michi vt poſtridie re
dire dixit et nõ vt cras redirẽ dixit. Intelligitur ei cras de die hũc

quo loquor ſequẽti / et nõ de craſtino illius diei / quo domum iui.
¶ Ex pridie fit denoĩatiuũ nomen pridianus a ũ / quod dicitur nõ
mõ de die preſenti hodiernum / ſʒ de quolibet die aliquem diẽ pre=
cedenti. in quo ſignificato accipitur etiam heſternus a um. Teren=
tius. iure heſterno panem atrũ vorant / nõ de heſterno die dixit ſed
de quouis die alterũ precedente. Suetonius in vita Tiberii. Sol
lennibus ipſe cenis et pridĩana ſepe et ſemeſa obſonia appoſuit.
Idem in vita caii / marcente iam ſtomacho pridiani ſibi onere.
iuriſconſulti noſtri temporis multum a veteribus illis differen=
tes exponũt / poſtridie poſt tercium diem / et pridie pro eo quod ẽ
nuper ſiue proximis diebus. Atq; huius tã inſignis erroris mul
tos ſequaces habent / cuius erroris auctor fuiſſe videtur conterra
neus noſter / et fere ex matre gentilis Bartholus. At qui poſtri=
die non format denominatiuum poſtridianus ſicut pridie pridia
nus. Sed pro poſtridiano vtimur hoc vocabulo craſtinus na um /
quod ſignificat non modo diẽ ſequentem hodiernum / ſed etiã quẽ
libet alium diem ſequẽtẽ. Virgi. Si vero ad ſolem rapidum lunaſ=
q; ſequentes ordine reſpicies / nunq̃ te craſtina fallet hora / neque
inſidiis noctis capiere ſerene.
¶ Nudiuſtertius quid proprie ſignificat? Nudiuſtertius dicitur
de die antecedente diẽ heſternum / ſicut nudiusquartus de die ante
cedente diem tertium / vt ſi hodie kalende ſint / et dicam nudiuſter
tius ad te veni / intelligitur tertio kalendas / et ſi nudius quartus /
quarto calendas.
¶ Cur ita dicuntur nudiuſtertius et nudiuſquartus? Dicta ſunt
quaſi nũc de die tertio / et nũc de die quarto. Procedimus ne am
plius et dicimus nudiuſquintus / nudiuſſextus / et reliqua? Mĩme.
licet Plautus per licentiã his aliq̃do vſus fuerit. nã quod in phi=
lippicis legitur / nudius et tertius decimus error eſt. Dicimus ita
q; nudiuſtertius et nudiuſquartus tantũ / ſicut biduo triduo qua
triduo tantũ / et binoctio trinoctio quadrinoctio tantũ: Cur non di
cimus et nudiuſſecũdus quẽadmodũ tertius et quartus / ſicut dici
mus biduo triduo et quatriduo / binoctio trinoctio et quadrinocti
o / quia pro nudiuſſecundus habemus heri / ideo nec ſecunde calen=

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

dicimus/ quia pro ſecūdo hēmus pridie/ et dicimus pridie calēdas

¶ Pedagogus dicitur non ludi magiſter/ ſed is quem domi tenemus/ ad ſequendos atq erudiendos pueros noſtros. Eſt autem grecum vocabulum dictum a pedon agogis/ hoc eſt a puerorum educatione.

¶ Nūtiare quid proprie ſignificat? nūciare eſt verbis alicuius abſentis aliquid ſignificare/ et quod triuiali lingua dicitur. Verbi gratia. ¶ Marius te mande que il ſera tantoſt preſent. Marius nūtiat tibi ſe propediē affuturum. et tā is qui nūcio rem committit/ q̄ ipſe nuncius nunciare dicitur. vt ſi Helius perottus libertus noſter nūtius a Mario veniens dicat nūtio tibi Pyrrhe verbis Marii/ et Marius nunciat tibi verbis meis. A nuncio as dicitur nūcius/ et tam eum qui nūciat ſignificat/ q̄ id quod nuntiatur/ vt venit ad me nuntius tuus Helius perotus libertus noſter/ Et non potui non cōmoueri ob infelicem nuntiū de obitu Camille ſororis tue/ hoc eſt ob infelix nouum. Seruius gramaticus ſcribit pro nouo nūtiū in tercio genere dici. ſed vbi id reperit ipſe ſi poteſt dicat.

¶ Catuli et pulli quid proprie ſunt? Catuli licet a canibus dicti eſſe videantur/ ſignificat tamen nō ſolum filios canū ſed omium ferarū. vnde et murium catulos legimus. Pulli vero pecudū dicūtur/ vt pulli equorum/ mulorum/ aſinorum/ et ſimilium. et fetus auium/ ſiue piſcium. q̄q̄ hoc vltimū generalius nomē ſit. vnde fetificare accipimus pro parere/ et feturam pro partu. que ad omnia animalia muta pertinent. Ceruorū/ caprearū/ capriolorū/ dāmarum/ leporumq et ſimilium hinulos dicimus. Serpentum catulos/ vt Vir. de colubro/ catulos tectis atq oua relinquens. Dicuntur etiam catuli inmanium piſcium/ qui non edunt. Reperitur tamen aliquando pullos de auibus dici. Aulus Gellius. pullis iam plumantibus. Idem/ pulli etiam tunc in volucres erant. vnde pullaſtra apud Varronē dicitur/ que eſt parua adoleſcensq gallina ¶ Nomina vero in aſter diminutiua ſunt ſepenumero/ vt ſurdaſter qui male audit non tamen omnino ſurdus eſt/ et recaluaſter/ qui non ſolum capite/ ſed ſola fronte cal

uus eſt.

¶ Nichil ad te quid proprie ſignificat? Aliquādo intelligitur pertinet/ ſicut hoc loco/ et ſignificat/ nichil ad te pertinet. aliquado ſignificat/ nichil ē i cōparatiōe tui/ et quod vernacula lingua dicimus Ce neſt rien en cōparaiſō de toy/ vt ſi dicam. Quītiliā eſt eloquent mais ce neſt riens en cōparaiſō de tulles. Quitilianus eſt eloquēs ſed nichil ad ciceronem. Helia perotte eſt belle mais ce neſt riens en comparaiſō de penelope perotte. Helia perotta eſt pulcra/ ſed nichil ad penelopē perottā. Cicero. lutiū volo/ quē cognouimus virū bonum et non illiteratū/ ſed nichil ad Perſiū. i. nichil in cōparatiōe Perſii. Terentius. eſt ne Thais vt fertur forma? ſane/ ſed nichil ad noſtram hanc/ hoc eſt nichil fere ad cōparationem noſtre

¶ Quomodo latine dicemus. Met peine que ſoies ſain. et tapreſte a retourner o beneure et ioieulx iceluy iour le quel nons pourrons tenbracer et baiſer. Cura vt valeas/ teq ad reditum para. O felicē illū et vere iocundū diem/ quo te amplecti oſculariq poterimus. Vale.

¶ Cura vt valeas/ hoc eſt da operā vt valeas. Interdum dicimus cura valitudinē tuam. Dicimus etiam/ cure tibi ſit valitudo tua/ et curam habeas valitudinis tue. Curare aūt a cura dicitur/ q ea que curamus cū quadā animi ſollicitudine agere videamur/ eſt enī cura animi ſollicitudo/ dicta quaſi corura/ q ſcilicet cor vrat. Ponitur tamen cura pro ſtudio et diligentia/ vt ſtudiis lrārū omni cura atq induſtria incumbo.

¶ O felicē illū et vere iocundū diem/ cur potius in accuſatiuo dicimus quā in vocatiuo/ cum o aduerbio ſēper ſoleat iungi vocatiuus? Multis modis ſolemus ponere o aduerbium aliquando cum ntīo. Virgi. o fortunati quorū iā menia ſurgunt/ aliquando cum accuſatiuo/ vt o fortunatos nimium ſua ſi bona norīt. Agricolas. Iungimus etiam o cum prima et ſecunda perſona/ vt o me miſerū o te infelicē. Aliquando cū ntīo/ vt o ego infelix/ qui aliorū culpa huc redactus ſū. Aliquādo o premittitur/ et tamen ſermo eandem vim habet/ vt indignum facinus/ pro eo quod eſt o indignū facinus. et Cicero. hoīem neq̄/ pro o hoīem neq̄. ¶ Et notandum q

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nõ eſt aduerbiũ vocãdi in his locis/ ſed vel miſerãdi vel ĩdignãdi
¶ Oſculari ab oſculo dicitur Oſculũ aũt interdũ ſignificat paruũ
os. Eſt ei diminutiuũ huius nois os oris . iterdũ ſigĩficat ꝙ baſi-
um dicimus. eo ꝙ baſiãtis reſtrĩgũtur labia / et os diminuitur
hoc aũt iter oſculũ et baſiũ ĩtereſt. ꝙ oſculũ pii amoris eſt/ et cari
tatis/ſine aliꝗ̃ cogitatõe libidis. vt pr̃is ĩ filiũ/ et filii in parẽtes
Baſiũ vero laſciuũ ẽ/et ĩter amãtes. Eadẽ quoq; differentia eſt ĩter
baſiare et oſculari ꝗ̃ꝙ oſculari et oſculũ aliquãdo etiã ĩ laſciuiã ca
piãtur. Suauiare etiã et diſſuauiare ſigĩficãt oſculari / et ĩ vtrãq;
partẽ accipitur et ſuauiũ dicitur baſiũ/a ſuauitate(vt opĩor)dictũ
et ideo magis proprie ĩ laſciuã partem accipiendum eſt. Plautus
meũ ſuauiolũ dixit meum ſuauiolum/mea ſuauitas.
¶ Quomodo latine dicemus. ¶ Donne a viterbe ꝛc̃. Viterbii
quarto cal. nouenbris/ Anno ſalutis. M.cccc.lxviii.
¶ Cur potius Viterbii ꝗ̃ viterbio ſcribendũ ẽ. vtroq; mõ ſcribi
poteſt recte. Et prepoĩtur aliꝗ̃do hoc verbũ date. ſubĩtelligitur ꝙ
lr̃e. Qꝫ ſi date nõ ponatur/nichilomĩus ĩtelligitur id verbũ. itaq;
lr̃e traduntur tabellario ĩ vrbe Brũduſii/ĩ caſtris / ĩ littore/ apud
Epheſũ/ĩ Tuſculano. et ſicut dicere poſſumus / accepi lr̃as quas
rome ſiue ĩ vrbe liberto meo dediſti / ita poſſumus in calce lr̃arũ
ſcribere Rome/hoc ẽ date ſũt lr̃e rome/ĩ vrbe/ ĩ caſtris et reliqua
ſic etiã quemadmodũ dicere poſſumus. Accepi lr̃as quas liberto
nr̃o ad me ex vrbe ſiue ex caſtris / ſiue Brũdiſio dediſti / ita poſſu
mus dicere/date ex caſtris/ex vrbe/Brũduſio/roma. Itaq; potes
ſi velis ponere/date ſiue ſcripte/ et potes omittere/ Noĩa etiã oppi
dorũ vnde ſcribũtur ĩ geĩtiuo ſiue ablatiuo ponere potes/ hoc eſt
cũ ſignificant ĩ loco aut de loco/ vel ĩ datiuo et ĩ ablatĩo ſi ſit tercie
decliacoĩs/ ꝙ ſi tãtũ pluraliter declinãtur / ĩ ablatiuo tãtũ. ſi vero
cõpoſita ſũt ĩ ablatiuo cũ prepoſicõe ĩ/vel apud. vel ex. vt in mon
te alto. apud mõtẽ altũ. ex mõte alto. Potes etiã ſcribere domi /
ruris/milicie/belli/ et domo/rure/milicia/ bello.
¶ Quarto cal. no. quid proprie ſigĩficat aut quẽ ſũt cal. et vnde
dicũtur? quarto cal. no. ſignificat ãte penultimũ diẽ octobris. V-
nuſquiſq; enĩ menſis diuiditur ĩ cal. nonas et idus. Primus dies

vniuſcuiuſq; menſis dicitur kalende ĩ plurali. dicte aũt ſunt kl'. a ca
lo quod eſt voco/ ꝙ eo die miõr põtifex colata. i. vocata in capitoli
ũ plebe/ iuxta curiã calabrã/ que edibus romuli propiꝗ̃ erat/ quot
dies a kl' ad nonas ſupereſſent pronũciabat. vnde et ipſa curia cala
bre nomen accepit/ et claſſis appellata ꝙ oĩs in eã populus vocare
tur. Dies vero qui eſt ante kl'. hoc eſt vltimus dies precedentis men
ſis dicitur pridie kl'. quaſi prĩo die ãte ka. Qui vero ãte hũc diem ẽ
dicitur tercio ka. ꝙ tercius ſit a ka. ſic precedens hũc quarto ka. et
hũc rurſus precedens quĩto ka. quouſq; ad idus perueneris.
¶ None vero qui dies ſunt / aut vnde dicuntur? Ex xii menſibus
in quos annus diſtribuitur. Quatuor nonas habet octauo die men
ſis ſcilicet: Martius/ maius/ iulius/ et october. Reliqui vero men
ſes nonas habent quinto die. vnde et quatuor menſibus ſupra di-
ctis primus dies eſt calende / ſecũdus ſexto nonas / tercius quinto
nonas/ quartus quarto nonas/quintus tercio nonas / ſextus pridi
e nonas/ ſeptimus none. In ceteris vero menſibus primus dies ca
lende/ſecundus quarto nonas/tercius tercio nonas/ quartus pridie
nonas/ quintus none. ¶ Notãdum etiã ꝙ quemadmodum non di
cimus nudiuſſecundus/ ſed heri nudiuſtercius et nudiuſquartus/ita
non dicimus ſecundo cal. ſecũdo nonas/ ſecũdo idus / ſꝫ pridie cal.
pridie nonas/ pridie idus/ et poſtea tercio cal. tercio nonas. tercio
idus et ſic de reliquis. Dicuntur autem none quaſi noue ꝙ ideo mi
nor põtifex numerũ dierum qui ad nonas ſupererãt calendo/ hoc
eſt vocãdo populo prodebat/ quod poſt nouã lunã / oportebat noua
rũ dierũ populares qui in agris erãt / ĩ vrbem cõfluere cãs feriarũ
a rege ſacrorũ accipere/ et quid eo menſe faciendũ eẽt / intelligere.
vnde none dicte quaſi noue initiũ obſeruatõis vel quod ab eo die ad
idus ſemper nouem dies cõputãtur.
¶ Idus qui ſũt aut vnde dicuntur? vnuſquiſq; menſis hꝫ octo idus
Vnde in ſuperioribus quattuor menſibus Martio/Maio/ Iulio/et
octobre/ qui ſex habent nonas/ idus eſt quĩtodecĩo die mẽſis. In ce
teris vero qui .iiii. habẽt nonas die tertio decimo. Vnde ĩ illis .iiii.
octauo die ĩcipimus dicere/ octauo idus/ et ſequenti die/ ſeptĩo idus
et ſic deĩceps .vi. v. iiii. iii. idus pridie idus et idibus ¶ In ceteris

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

vero menſibus a ſexto die icipimus dicere. viii. idus/ et ſeptimo die
vii. idus/ et octauo die vi. idus/ et ſic deinceps. ¶ Finitis idibus ſi
ſint menſes Ianuarii vel auguſti vel decembris/ qui hi menſes ha
bent vnum et. xxx. dies dūtaxat. iiii. nonas dicimus ſtatim. xix.
kalēdas ſeptembris/ ſi auguſtus ſit/ vel ianuarii ſi ſit menſis decem
bris/ vel februarii ſi menſis ianuarii ſit. Quippe is dies eſt. xviii
ante cal. et cū vltimus dies dicatur pridie cal. penultimus. iii. ca
lendas/ ante penultimus. iiii. cal. et ſic de ceteris/ merito hic erit
xix. cal. Si vero ſit menſis februarii/ ſtatim poſt idus dicimus. xvi.
cal. marcii. niſi forte ſit biſextus/ tūc eī quia februarius habet. ix et
xx. dies et. iiii. nonas dūtaxat ſtatī poſt idus diciūs. vxii cal. mar
tii. Si autem ſit menſis aprilis/ iunii/ ſeptēbris et nouenbris/ qui
xxx. dies. habent et dūtaxat. iiii. nonas/ ſtatim finitis idibus dici=
mus xvii. cal. iunii/ vel auguſti/ vel nouembris vel decembris. Q
ſi reliqui menſes fuerint/ hoc eſt martius/ maius/ iulius et octo=
ber/ qui dies vnū et xxx. habent. nonas ſex/ ſtatim poſt idus dici
mus xviii. cal. aprilis/ aut iunii/ aut auguſti/ aut nouembris. quod
vt ſūmatī colligatur/ ſit hec regula. Menſes qui vnum et. xxx. di
es habent/ ſi. iiii. nonas habeant/ incipiunt a. xix. cal. Si ſex ha=
beant nonas a xvii. cal. Februarius ſemper a. xvi. cal. incipit niſi
ſit biſextus. reliqui menſes a. xviii. cal. incipiunt. Idus autem no
men a thuſcis trāſlatū eſt. Dicunt enim illi item/ quod verbū inter=
pretātur iouis fiduciam. nam cum iouem accipiamus pro lucis
auctore vnde lucretius a ſaliis vocatur/ et Cretenſes fos forum vo=
citāt/ romāi quoq; dieſpitrē diei patrem appellauerūt/ optio iure is
dies itis: hoc eſt iouis fidutia vocatur cuius lux non finitur cum ſo
lis occaſu ſed ſplendorem diei et noctis continuat propter claritatē
lune/ ꝙ ſemper in plenilunio/ hoc eſt medio mēſis fieri ſolet. alii ex
iſtimant idus quaſi vidus a videndo dictas eſſe v. lrā detracta ꝙ tunc
plena luna videatur. Melius tamen diceretur ab idi diriuari ꝙ ſi=
gnificat videre et hic tractū eſt video addita v cōſonāte. ſunt qui ex
iſtimāt idus dici ab idōs/ hoc eſt a ſpē/ ꝙ eo die lūa pleniſſimā ſpeciē
oſtendat. alii cenſēt ab ioue idus dici/ quia omibus idibꝫ ioui imo
latur hanc idulam tuſci vocant. Nonnulli quod veriſimilius eſt opi

nantur idus vocari/ ꝙ is dies diuidat menſem. Iduare enim e tru
ſca lingua eſt diuidere/ vnde vidua dicta eſt quaſi viro diuiſa. Hoc
loco notandum eſt/ quod hac menſium diuiſione ſoli latini vtūtur
Cetere enim nationes dūtaxat in dies et ſeptimanas menſes diſtin
gūt. Vnde ceſar Auguſtus/ vt erat faceto ingenio/ cū aliquos nō
ſoluturos exiſtimabat/ ad kl' grecas ſoluturos aiebat. i. nunꝙ̄ ſolu
turos/ cum nulle ſint apud grecos calende. Illud quoq; notandū ē
ꝙ dicimus. iii. cal. idus et nouas/ iii. calendarū/ iduum et nonarū.
Itē pridie cal. et pridie calendarū. poſtridie cal. et poſtridie cal. Itē
iii. cal. et ad tertium cal. iiii. cal. et ad. iiii. cal. Hoc tamen inter eſt
inter tertio cal. et ad tertium cal. et ſimilia ꝙ per. iii. cal. iiii. cal. et
huiuſmodi/ determinatus dies et certus ſignificatur/ qui eſt terti=
us aut quartus a cal. Per illud vero quod dicitur ad tertiū aut ad
quartum cal. non intelligimus ipſum tertium diem aut quartū
a cal. nec aliquem certum diem/ ſed diem aliquem illi propinquū
et perinde eſt dicere ad tertium cal. ac ſi diceremus circiter. iii. cal.
Poteſt tamen aliquando poni ad tertium ſiue quartum calendarū
pro ipſo die tertio/ aut quarto calendarū/ vt ſi dicam ab hoc die vſq;
ad quartum idus. x. dies inter ſunt. Nec illud pretermittendum ē
ꝙ dicimus cal. ianuarii et ianuarias/ februarii et februarias/ mar=
cii et marcias. Aprilis dumtaxat et nō aprilias/ maii et maias/ Iu
nii et iunias/ iulii et iulias et quītilis/ auguſti auguſtias et ſextilis
ſeptembris ſeptembrias et ſeptembres/ octobris octobrias et octo
bres/ nouēbris nouembrias et nouembres/ decembris decēbrias et
decembres.

¶ Cur iulius et auguſtus dicuntur quintilis et ſextilis? Rogare
potius debuiſti/ cur quintilis et ſextilis Iulius et auguſtus dican=
tur. Illa enim horum mēſium propria nomina fuere/ hec poſtea
impoſita ſunt. Veteres dumtaxat. x. menſes habuere/ erat ꝙ apud
eos annus tricentorum quatuor dierum. Sex enim menſes. i. a=
prilis/ iunius/ ſextilis/ ſeptember/ nouember/ december/ ſinguli.
xxx. dies habebāt. reliqui vero iiii. hoc ē martius. maius/ quītilis
october vnū et xxx. dies ſiguli cōtiēbāt. Hāc āni ordiātōꝫ primus
roīulus fecit/ et primū mēſē geitori ſuo marti dicauit et ab eiꝰ noie

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Martium appellauit. Secūdum vocauit Aprilem vel a ſpuma quā
greci haphos vocant. vnde venus affroditi dicitur / ꝙ ex ea orta
credatur / et ſic cū aſpiratione ſcriberetur Haprilis. Quippe ex ve
nere natus eſt Eneas. et iō primi duo menſes anni iure videntur
dicari marti et veneri geminis romane vrbis proconditoribus. vel
aprilem dixit quaſi aperilem / eo quod hoc menſe et celū quod nubi
bus obductū fuerat / et mare quod clauſū fuerat nauigantibus / et
terre quas imbres / niues / glacies contexerant aperiantur. quine=
ciam arbores frugesq; parturiant. Vnde Virgi. inquit. et nūc om
nis ager nunc omnis parturit arbos Nunc frondent ſilue / nunc
formoſiſſimus annus. Tertiū menſem et quartum Romulus ma
ium et iunium appellauit / ꝙ cum populū Roma. ī maiores iunio
resq; diuiſiſſet / vt illi conſilio / hi armis remp. tutarentur / in hono
rem vtriuſq; partis duos menſes cenſuit nominandos eſſe. Aliqui
tamen putant Maium a maia Mercurii matre ita dici / ꝙ hoc menſe
mercatores omnes Maie Mercurio ꝙ ſacrificabant. Iunium vero
dictum eſt primo Iunonium / deinde poſt longum tempus detra
cta no Iunium dictum / ſiue ꝙ edes Inoni monete kalendas iunii
dedicata eſt / ſiue quod hic menſis iuninoni ſit ſacer. Alii tamen exi
ſtimant iunium a iunio Bruto appellatum eſſe / qui primus rome
conſul fuit ꝙ kalen. iunii expulſo Tarquino ſacrū in monte celſo
fecerit. kal. iunie dicte ſunt fabrie / quia hoc menſe adulte fabe ſa=
crificiis adhibentur. hinc ſequitur quintilis / ſic dictus / ꝙ in ordine
quintus ſit. deinde ſextilis ꝙ ſit ſextus. poſtea ſeptember october /
nouember / et december / ꝙ ſint ſeptimus / octauus / nonus / et deci=
mus. Ceterum quintili Iulii nomen in honorem Iulii ceſaris po
ſitum fuit legem ferente M. anthonio conſule ꝙ eo mēſe procrea
tus eſſet Iulius ceſar. Similiter ſextilis appellatus eſt Auguſtus /
ſenatu ei hunc honorem decernente / ꝙ eo menſe primum conſula
tum iniuiſſet triumphos tres in vrbe intuliſſet / et egiptum in po=
teſtatē populi Ro. redegiſſet. Statuerat etiam domicianus / vt no
mie ſuo october vocaretur. ſ; poſt mortē eius id nomē tāꝙ īfauſtū
ex oī ere et ſaxo deletū ē Poſt Romulū numa pōpilius aliq̄ to peri
cior huic āno quiq̄ginta dies addidit / quibus adiecit alios ſex extra

ctos ex ſingulis illis ſex menſibus qui xxx. habebāt. Et ex his cō=
ſtituit duos alios mēſes / quos his decē prepoſuit / vocauitq; primū
Ianuarium / tanꝙ bicipitis diei menſē / reſpicientem ac proſpicientē
tranſacti anni finem / et futuri principium. Secūdū dicauit Februo
deo luſtrationū / vocauitq; februarium ꝙ ciuitas eo menſe luſtraba=
tur. Poſtremo Caius ceſar. ccclxv. dierum annū cōſtituit / quo ſpa
cio addito quadrante ſol zodiacū circuit. et ne quadrans deēt conſti
tuit vt quarto quoq; anno ſacerdotes qui curam de menſibus ac die
bus habebāt / vnū intercalarent diem ante quinq; vltimos menſis
februarii dies / id ꝙ biſextum nominauit ¶ Vnde dicitur menſis?
Grecū vocabulū eſt / Illi enim mina dicunt

¶ Annus vnde dicitur? Quidam exiſtimant ab an dictum eſſe /
quod verbum antiqui dicebant pro circū / vnde dicitur ambio. i. cir
cundo / et Cato an terminum dixit pro circum terminū ꝙ annus in
ſeipſum reuoluatur / quia ſol ſemper ab eodem ad eundē terminū
reuoluitur. Vnde Virgi. Interea magnū ſol circūuoluitur annū
Annum ſalutis dicimus / quo deus optimus maximus humanū
genus / legato filio ſuo / a perpetuo exitio liberauit. et queadmo=
dum veteres olim per olimpiades / et romani per cōſules tempora
diſtinguebant / ita nos per annos / qui annum ſalutis ſequuntur
diſtinguimus / a quo tēpore agitur nūc annus. M. cccc. lxviii.

Da nūc totā epiſtolā. Nicholaus perottus Pontifex Sipontinus
Pyrrho perotto fratris filio. Sa. P. D. Reddite michi fue=
runt littere tue / que magnam nobis voluptatem attulerūt. Ex his
enim intelleximus et tibi bene eſſe / et me abs te nō modo diligi ſed
etiam vehemēter amari. Ego quoq; mi Pirrhe amo te mutuo / teq;
non ſecus ac vitam propriam carum habeo. et cum ſine te ſum di=
midio anime mee carere videor. Qꝫ niſi dignitatis mee rationē ha=
berem / aduolarem mox in ſuburbanum tuum / me ꝙ vna tecum
cum prediolis tuis / et pomariolis et ouiculis oblectarem. Legerē
tecū oluſcula / decerperē vuas / colligerē poma / adeſſem videmie /
iuiſerē torcular / muſtum de lacu deguſtarē / nec ab his que agere fe
re omnes hoc tēpore cōſueuerunt abſtinerē. Luderē etiā interim te
cū ludis nō iiocūdis / nō ſ; i cāpo ſaltu aut pila aut gladiatoriis lu

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ðis/ſiue aliis que laſſum ac defatigatũ reddere corpus conſueuerũt!
ſed per ſiluas et per colles et ſaltus et nemora tecum deambulans/
ac luſus tuos ſinu gerens. Ipſas etiam camenas ad ludum excitarẽ
vbi nemo eſſet qui nos licencie accuſaret !Et ſi quis eſſet/ facile ipſã
ſolitudinem excuſaremus. Sed poſtꝙ venire ad te ipſe non poſſum
par ẽ vt tu ad nos reuertaris. Qꝫ ſi feceris omĩa nobis ex ſẽtẽcia ſuc
cedent. Neqꝫ enim poſſum de te abſente poſthac nõ eſſe ſollicitus/
et tibi adhuc adoleſcẽti (ne dicam puero)aliquando nõ timere ! Qꝫ
indies magis optimarũ artiũ ſtudiis incũbas!gaudeo mirũ ĩ modũ
et tibi gratulor!ac deo gratias ago!ꝙ talẽ tibi mentẽ preſtiterit Te
qꝫ ſpero non cõmiſſurũ vt patre atqꝫ auo tuo optimis ac clariſſimis
viris indignus eſſe videare. Hic iam aer ſaluberrimus eſt. Nemo
iam tribus menſibus peſtilentia periit. Ciues fere omnes in vrbem
redierunt. Marius dũtaxat quẽ ego ſecundũ te diligo/adhuc phale
rios ĩcolit. Eũ tamẽ cras/aut perendie exſpectamus!ita michi nudi
uſtercius pedagogus eius nunciauit!cum eo die catulos eius et pul
los domũ miſiſſet. Sed hoc nichil ad te. Cura vt valeas ! teqꝫ ad re
ditum para. O felicem illum et vere iocundum diem/quo te am=
plecti oſculariqꝫ poterimus. Vale ¶ Date Viterbii quarto kalẽdas
Nouenbris Anno ſalutis. M. CCCC. xlviii.

¶ Fratris filius poteſt ne recte nepos appellari? Nepos proprie di
citur filii aut filie filius. Vnde auus et nepos ſunt relatiua!et ſicut
nepotis filius dicitur pronepos! et pronepotis filius abnepos! ita
aui pater dicitur proauus!et proaui pater abauus. Tamen Aureli=
us auguſtinus et Hieronimus/ et alii recentiores alioquin docti
et excellentes viri vſurpant nepotem pro filio fratris !eumqꝫ ex fra
tre ſiue ſorore nepotem vocant. quos ego vt in aliis pleriſqꝫ !ita in
hoc libenter ſequor!cum id nequaquam alienum eſſe a ratione vide
atur! quando quidem patrui fratrum filios diligunt inſtar nepo=
tum!ſuntqꝫ quaſi auorum loco/vnde fratres matrũ dicuntur auun
culi! ꝙ verbum certe ab auo diminutiuum eſt. ꝙ ſi parentum fra=
tres auunculi ſunt!profecto ſororum filii ſunt nepotes. Licet itaqꝫ
michi te appellare modo fratris filium/modo ex fratre nepotem

¶ Illud poſtremo Quintiliani in calce operis ponendum exiſti=
maui/plurima a nobis per mutationem figurari debere/vt ſcio nõ
ignoro/nõ me fugit/non me preterit/quis neſcit? nemini dubi=
um eſt/etiam ex proximo mutari licere. Nam et intelligo et ſentio
et video/et proſpicio !ſepe idem valent ꝙ ſcio

¶ Peroratio

SEd ſatis ſuperqꝫ euagata eſt orõ noſtra. Tempus eſt vt receptui
canamus. Habes Pirrhe fili quẽ maxĩe oĩum/et quomõ imita
ri debeas. Habent tua quoqꝫ cauſa preceptores/quã in erudiendis
pueris atqꝫ adoleſcentibus viam tenere ! quomodo eos docere quo=
modo examinare ! et que meliora ſunt /in primis tradere debeãt.
Super eſt vt conſilium meũ toto animo ſequaris!et q̃tũ fieri põt
nitaris ad optima. Qꝫ ſi (vt ſpero)feceris non dubito te breui tẽ=
pore ſuperis iuuantibus in ſũmum virum euaſurum. Vale.

¶ Principium quo vti poſſumus ad ſũmum pontificem

Sanctitati		deuotiſſime declaramus	
Beatitudini	tue	reuerenter exponimus	ꝙ
Clementie		flexis genibus ſignificamus	

¶ Petitio

	Sanctitati		prece humilima et deuotiſſima
Ex quo	Beatitudini	tue ſupplicamus	reuerẽcia q̃ta poſſumus
	Clementie		cum omni reuerencia.

Nota ꝙ vnicuiqꝫ ſubiecto poteſt reddi relatiuũ per oẽs caſus !verbi
gracia que cũctũ populũ ſẽper reſpicit oculo pietatis
Sanctitati que nullũ in tribulatione deſpicit ſuã mĩaꝫ ĩplorãtẽ
que paratũ tenet gremium redeunti

¶ Concluſio

Quod niſi nobis per miſericordiã celeriter occurratur!ad obprobri
um deſolacionis irrecuperabilis deducemur
Quod niſi tue pietatis ſentiamus dexterã adiutricẽ !inimico ho=
mine faciente/vltime deſtructioni ſubiacemus
Quod ſi ad ſtatũ noſtrum miſericordes oculos ſanctitas tua digna

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

bitur aperire / nullū in hac parte diſpendium patiemur

¶ Principium quo narratur prelatis et parentibus

Benignitati		compartum eſſe volumus	
Dominationi	tue	humiliter declaratur	ꝙ
Celſitudini vł paternitati		exponitur vł declaratur	

¶ Petitio

	benignitati		tā humiliter ꝗ̃ deuote	
Ex quo	paternitati	tue ſupplico	precibus quibus poſſū	ꝙ
	dominationi		reuerētia ꝗ̃ta poſſum	

¶ Nota ꝙ vnicuiqꝫ ſubiecto poteſt reddi vt ſupra

	que nūꝗ̃ ſubditis ſuis patrociniū denegauit
Benignitati	que parata eſt ſēper ſubditorū icōmoda ſubleuare
	que iuſtis petentium votis facile ſe inclinat

¶ Concluſio

Qꝫ ſi meas preces non aſpernabere / maiori te animo proſequar
Qꝫ ſi noſtris deuotis precibus (vt confidimus) annuas / ad tua ſemper erimus comoda promptiores
Qꝫ ſi tue libertatis ianuā nobis benigne ſenſerimus aperiri / tibi perpetuo debebimus et obnoxii erimus

¶ Principium quo narratur equalibus laicis

Amicitie		compartū eſſe velim	
Probitati	tue	declaro	ꝙ
Diſcretioni		ſignifico	

¶ Petitio

	te / vel amicitiā		precor iceſſanter	
Qua ex re	te / vł probitatē	tuā	magnopere orō	ꝙ
	te / vł prudētiā		vehementer rogo	

¶ Nota ꝙ vnicuiqꝫ ſubiecto poteſt attribui vt ſupra.

	que amicis obtemperare conſueuit
Amicitiā	que vnicuiqꝫ probitate predito ſeruire ſolita eſt
	quam quidem amicis preſto eſſe nouimus

Concluſio

Et ex obnoxio me tibi deditiſſimum reddes
Et qui tibi multū debeo plurimū tamen ī poſterum ero obnoxius.
Qꝫ ſi michi euenire intelligā omnia tibi erunt obnoxia

¶ Principiū narrandi minoribus laicis

Deuotioni		ſignificare curaui	
Fidelitati	tue	declarare inſtitui	ꝙ
Prudentie		ſignificare decreui	

¶ Petitio

	deuotionem		moneo	
Ex quo	fidelitatē	tuam	rogito	ꝙ
	prudentiam		deprecor	

¶ Nota ꝙ vnicuiqꝫ ſubiecto poteſt reddi vt ſupra

	quam ſemper approbaui
Deuotionem	que merito laudanda eſt
	que omni preferenda eſt cōmendatione

¶ Concluſio

Quod nobis fuiſſe commodo non dolebis
Quod me hominem gratum eſſe intelliges
Me enī habebis / quē beneficiorum memorē ſemper eē cognoſces

¶ Principium quo narratur inferioribus laicis

Prudentie		preſentibus declaramus	
Probitati	tue	per preſētes ſignificamus	ꝙ
Humanitati		preſentibus adimus	

¶ Petitio

	te / vel prudentiam		etiā atqꝫ etiā oro	
Qua ex re	te / vel probitatem	tuā	vehemēter oro	ꝙ
	te / vel humanitatē		mirifice precor	

¶ Nota ꝙ vnicuiqꝫ ſubiecto poteſt reddi vt ſupra

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

que amicis ſemper opem ferre cõſueuit
Prudentiã que onus amicorum exiſtimat leue
que cõſueuit animã ponere pro amicis

Concluſio

Qꝫ ſi per hũanitatẽ tuã michi conceſſũ fuerit / ſẽper obnoxius ero.
Qꝫ ſi fuero cõſecutus / tibi ſemper plurimũ debeo
Quicquid autem illius cã feceris / michi factum eſſe arbitrabor

Principium quo narratur maioribus laicis

Nobilitati apertius declaretur
Dignitati tue magis compartum ſit ꝙ
Excellentie dilucidius aperiatur

Petitio

nobilitatẽ vehementer rogo
Ex quo dignitatẽ tuã etiã atqꝫ etiã precor ꝙ
Excellentiã quibus poſſum precibus oro

Nota ꝙ vnicuiqꝫ ſubiecto poteſt reddi vt ſupra

que cõſueuit preces ſupplicantiũ exaudire
Nobilitatẽ que nõ conſueuit aurẽ auertere precantibus
in qua locaui totius ſpei fundamentum

Concluſio

Qꝫ ſi tua humanitas optatis reſpondebit / plurimũ me perpetuo debiturum exiſtimabo
Qꝫ ſi a tua humanitate conſequi potero / quid michi erit vlterius expetendum
Qꝫ ſi per te michi conceſſum fuerit non eſt ambigendum / quin tibi plurimum debeam

Nicholai Perotti Pontificis Sipontini Grammatice finit feliciter impreſſa Pariſius in vico ſancti iacobi in interſignio Follis viridis infra ſanctum Benedictum et Predicatores
Anno domini Milleſimo quadringenteſimo Octuageſimo tertio. Die vero quindecima Menſis aprilis;
Au ſoufflet vert;

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Sequitur vocabulorū in Ni
colai perotti rudimētis principa
liter explicatorū ſūmaria collec
tio per quā eorū elegantias et
differentias ſecundū ordinē al
phabeti facile poterit quiſq; iue
nire : et primū de incipientibus
ab A

AB te abs te fo .lxxxviii
§ Cur pocius
Ab ineunte etate fo. c
xiii § ab ieunte et in ſequētibus
Abſens et preſens fo . c xi § ab
ſens
Abſtinere et cōtinere drūt fo . c
v § abſtinere
Abundo fo . xlviii § . abundo
¶ Accuſare incuſare drūt fo x
liii § quid inter eſt et fo c viii §
accuſare
Accingo fo.xlv § que ſunt
Accumulo fo . xl § que ſunt
Acina fo.c iiii § vua
Acicula fo.c i § notandum
Acta age fo c vi § ludere
Acyrologia quid ē fo . lxxx §
cyrologia
¶ Ador fo.lxxvii § ador
Adoriri fo.lviii § aggredior
Adſum et abſū fo. xlviii § nota
Aduena declinatur fo. x § Noī
minatiuo hic et hec aduena
Aduerbiū quid eſt et de acciden
tibus eius vide fo xxxviii § quid
eſt aduerbiū
Aduerbia deſinēcia in x que ſūt
fo. xxxvii § quot prepoſitiones
Aduerbia numeralia que ſunt
vide fo. lxix § ab hiis
Aduerbia localia que ſunt fo. lx
xv ru.aduerbia localia
Aduolare fo.xcix § aduolarē
¶ Afferre et referre drūt fo lx
xxviii § .cur non
Afficere fo xc § .afficere
Afficio quomodo componitur
fo . xc § .quomodo componitur
et in precedenti
¶ Aggredior fo lvi § hoſpitari
et fo.lviii § .aggredior
Ager differt ab aruo fo.c § dif
fert et fo .cvii § . campus
Agere reum et peragere rēum
fo. c iii § agere
Agere delectum facere delectū
et habere delectum differunt fo
c iiii § .dicimus
Agere gratias habere gratias et
referre gratias differunt fo .c x
iii § .Quid inter eſt et in ſequen
tibus
Agio fo.xlix § . caueo
Alludere fo cvi § .ludere
Aliquis declinatur fo xxxv § .
Nominatiuo aliquis
Allegoria fo lxxxiii § .allego
Aliquis et quidam differūt fo .
c v § .hic ſimiliter
Amatur imperſonale declinatur
fo.xxxiii § .Indicatiuo
¶ Ambo declinatur fo.xiiii § .
pluraliter nomiatiuo ambo
Amare et diligere drūt fo . xcv
§ . Quid inter eſt
Amo que pars fo. xxii ru.amo
Ambo decliatur fo xxv ru.amo
Amo te multū fo xcvi § .Quot
modis et in ſequentibus
Amo colo diligo drūt fo. xlii §
Quomodo differunt
Amoueo fo . xlvii § . amoueo
Amphibologia fo lxxxi § . am=
phibologia
Amputare fo . l § . amputare
Anadiploſis fo lxxxii § . anadi
ploſis
Anaſtrophe fo lxxxiii § anaſtro
Anaphora fo lxxxii § anaphoā
Anguilla fo . c i § . notandum
¶ Animus et anima drūt fo .
c xv § . inter
Antiptoſis fo lxxxiiii § antipto
Anthiteſis fo lxxxi § . āthiteſis
Anthonomaſia fo lxxxiii § . an
thonomaſia .
Anthipophora fo lxxxiiii § an=
thipophora
Anthiphraſis fo lxxxiii § . āthi
phraſis
Anniculus a. ū .fo . c i § . hic
Antehac fo cx i § poſthac
Anteq̄ anteaq̄ fo cviii § . poſtq̄
¶ Aphereſis fo lxxxi § Quid ē
Apocope fo . lxxxi § . quid eſt
Apud et penes differunt fo .
xcix § .apud et penes
Apoſiopoſis fo lxxxiiii § . apo
ſiopoſis
Appoſicio fo lxxxiiii § appoſi .
¶ Argutus fo lxvi § Que ſūt
Armariū armamētarium fo.c ii
§ .Pomariolum
Aſtiſmos fo lxxxiiii § aſtiſmos
¶ Atq; fo xcvi § .atq;
Attulit epiſtolam et retulit drūt
fo.lxxxviii § .Cur non
¶ Aucupor fo. lix § .aucupor
¶ Audio declinatur fo . xxviii
ru . audio
Audio auſculto fo. xlvii § .au =
dio et fo.xlvi § . Que ſunt
Augeo fo xlv § .Que ſunt
Auernus fo.lxxvi ru. Que ſūt
Auricula fo c i § .notandum
Autem ſed vero differunt fo .
xcv § .Sed
Auunculus fo c i § . hic
BAcca fo. c iiii § .vua
Baculus fo . c i § . ridicu
lus
Barbariſmus quid eſt fo . lxxix
§ .Quid eſt barbariſmus
Baſium et oſculum differunt fo
c xxi § .oſculari

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA

Biduo triduo binoctio trinoctio
&c fo. cxx § cur ita
Bonus decliatur fo xiiii § . Ntō
Bos fo . ciii § . illud (bonus
CAballus fo. c iii § equus
Cacopheton fo. lxxx § ca
copheton
Cacolinthetō fo lxxxi § cacolin
Caleo ſcribitur per ſimplex l et
per duplex l fo . lii § . Caleo
Calceo fo xlv § Que ſunt iii
Campus fo. cvii § . campus
Campeſtria fo. c vii § . campus
Careo fo. xlviii § . Careo et fo.
xcviii § Quant et i ſequētibus
Cariētiſmos fo lxxxiii § cariētiſ
Caſus quid eſt et quot ſūt caſus
nominū et vnde dicitur caſus fo
vii ru. quid eſt caſus
Caſtra fo. c § . vicus
Caſtanea fo. c iiii § . vua
Catuli et pulli fo . cxx § catuli
Cathachreſis fo lxxxii § . catha
chreſis
Caueo fo. xlix § . Caueo
Cedo de compoſitis eius vide
fo c x § . ſuccedere
Celum fo c xviii § . Notandum
Celo fo. xlv § . Celo
Cenatus fo xlix § . placeo
Certū eſt fo xciii § . Certum eſt
Chronographia fo. lxxxiiii
§ . chronographia
Cyatiſſo fo li § pitiſſo
Cicurare fo c ii § . ouicule
Cingo fo xlv § Que ſunt
Circunſpectus fo . lxvi § . Que
ſunt participia
Clariſſimus clarus fo c xvii
§ . clariſſimus et in ſequenti
Cliuus fo. c viii § . iugum
Cogere fo xliii § . Cogere
Celo amo diligo drūt fo xliii §
quomodo differunt
Colonie fo c § . colonie
Collis et mons drūt fo . c viii
§ . collis
Comparatium de comparatiuis
vnde formantur et que ſunt cō
paratiua anomala vide fo. lxx
ii ru. cōparatiuū et in ſequenti
bus et fo. iiii § . comparatiuum
Cōplacitus fo lxvi § Que ſunt
Cōmēdare fo xlv § cōmendare
Cōmuniter ōnes fo . c v § . cō
munement
Cōiugacio quid eſt et quot ſunt
cōiugaciones verborū fo xvi ru
Quid eſt
Conſonantes quot ſunt fo. iii §
conſonantes
Coniūctio quid ē et de eius acci
dentibus vide fo xxxix ru . quid
eſt cōiūctio et vide in ſequētibus
multa bona de coniunctionibus
Conſtructio quid eſt cōſtructio
te de regulis gramaticalibus vi
de xl ru. Quid ē conſtructio
Cōſulo quot ſignificaciones ha
bet fo. xlii § . conſulo et § caueo
Conſultor fo. et § . eodem
Conduplico fo xlv § . Que ſūt
Contrarior fo lvii § iiurior
Conſolari et ſolari drūt fo . lviii
§ conſolari
Cōuentus fo ci § Quia mentio
Cōtinere et abſtinere drūt fo .
cv § . abſtinere
Cōuallis fo c viii § . iugum
Cōuenire fo c x § . ſuccedere
Cōfido fo c xvi § ſpero
Cōmittere fo. c xvi § conmiſſu
rū et ſequenti
Cōmereo et promereo drūt fo .
lii § . merere
Cōuiuo is et cōuiuor aris fo liii
§ . viuo
Cōuiuator cōuiua fo. et § . eodē
Conſideratus fo . lxvi § . Que
ſunt participia
Contentus fo et § . eodem
Cōtinēs fo. lxvii § . participia
preſentis
Copie fo lxxviii § copie
Cornu declinatur fo xiiii § No
miatiuo hoc cornu
Cordi ē fo c ix § exſentencia
Crepuſculū fo lxxvi i § . te
nebre
Cubiculū fo. ci § . ridiculus
Cū et tum fo xcviii § cū et in ſe
quētibus et de cū vide fo xciii §
differunt
Currere fo lv § . currere
Curriculū fo c i § ridiculus
Cura vt valeas fo. c xxi § . cura
DAre litteras fo xlv § dare
Dare veniā fo xcii § dare
Dare ptātem et facere ptātem fo
xciii § . dare
Date ſūt lrē viterbii aut viterbio
fo. c xxi § . Cur pocius
Debeo fo xlix § . caueo
Declinatioēs noim quot ſūt
fo viii § . Quot ſūt decliaciones
Decet delectat fo. lxii § . hec oīa
Deficio fo xlix § deficio et fo lx
§ . vbi notandum
Defectus fo lxvi § Que ſunt
Defūctus fo cxiiii § . cōponitur
Dehortor fo lvi § hortor
Deinde fo xcviii § deinde
Deligo et eligo drūt fo. ciiii § .
que differencia
De lacu fo c iiii § de lacu
Delegare fo. ciiii § . cōponitur
Demereo fo li § . merere
Deprecor fo lviii § . precor
Deſero fo li § . nota
De via fo c iiii § . de lacu
Dictio quid ē dictio et ſillaba
drūt et quot ſillabarū ē maxima
dictio fo iii ru. dictio
Dies declinatur fo xiiii § Ntiō
hic uel hec dies
Diligo amo colo drūt fo xlii §
quomodo differunt
Diligere et amare drūt fo xcv §
quid inter eſt
Diluculū fo lxxviii § . Tenebre
Diminutiuū de diminutīs vide
fo v § diminutim et i ſequenti
et fo ci § prediolū et ī ſequētib.
Diſcretus fo lxvi § . Que ſunt

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

Diſſuadere fo c iii § perorare
Diſertus fo lxvi § . Que ſunt participia
Dyaliton fo. lxxxii § . dyaliton
Dyereſis fo. lxxxi § . Quid iiii
Dyptongi quot ſūt diptōgi que ſcribūtur et non proferūtur. et que ſcribūtur et proferūtur. et an diptongi ſūt lōge uel breues fo iii § Quot ſūt diptongi
¶ Doceo decliatur fo xxvi ru do
Do das fo. xlv § Quod verbū
Dono fo xlv § . Que ſūt verba
Do fidem fo xcii § do fidem
Do tibi fidem fo xci § do tibi et fo. xcii § . nonne
¶ Duapondo fo. lxxix § . qūo
Duo decliatur fo xiiii. § . Ntio hi duo
Duo due declinatur fo lxviii § pluraliter
Duple quot ſūt et quare dicūtur duple fo. iii § . Quot ſūt duple
E Clipſis fo lxxxi § eclipſis
Edo decliatur fo xxxi ru. edo
Egeo fo xlviii § . que ſunt
Ego et tu fo lxxxix § eſt ne
Egomet tumet fo cix § Quā vi
Et et ex prepoſiciões eleganter ponūtur fo cix § . notandum
¶ Elabor elapſus fo liii § Nuta
Elemēta et littere drūt fo. ii § . Quid inter eſt
Eligo et diligo drūt fo . ciiii § . que differencia
Elipſis fo lxxxi § . elipſis
¶ Emereo fo li § . merere
Emo fo xliii § Quid iter ē et vide ibi multa bona de verbis pre=cium ſignificantibus
Emphaſis fo lxxxiiii § paradig ma
Emulari fo lvii § emulari
¶ Endiadis fo lxxxiiii § paradig
Enim cōiūctio et de drēnciis cōiūctōnū in elegācia vide fo. xc § . differunt
Enigma fo. lxxxiii § . enigma
¶ Eo decliatur fo xxxi ru. eo
Eo et iter facio fo liiii § . eo
Eo cubitū fo. lxxvi § ſupina
Epanalepſis fo. lxxxii § . epana
Epētheſis fo lxxxi § . epentheſis
¶ Epiſtole quare iuēte ſūt et de cōponendis epl'is vide fo lxxxv ru. Quare
Epiſtole et littere drūt fo. lxxx viii § Quid iter ē et vide i pre=cedētibus et ſequētibus § mul ta bona de epiſtola et littera
Epiſmalimphe fo lxxxi § quid ē
Epitheton fo lxxxiii § epithetō
Epizeuſis fo lxxxii § . epizeuſis
¶ Equus et caballus drūt vide ibi mulus hunulus camelus lu pus fo c iii § . Equus
Erariū fo. c ii § . pomalioſum
Eripio fo xlvii § eripio
Eſſe et fore drūt fo xci § . Quid inter eſt
Es fo xciii § . quare
Et coniunctio fo. xcvi § quieciā
Et z neq̄ cōfūdūtur fo cv § nota
Et et atq̄ fo xcvi § . quineciā et in ſequentibus
¶ Euidens negotiū fo . lxvi § . que ſunt ii
Eum cras aut perendie expecta mus fo c xix § eū et ī ſequēti
Euocacio fo lxxxiiii § euocacio
¶ Excubie et vigilie drūt fo. lx xviiii § . copie
Execro ul' excreo fo xlix § caeō
Excuſare fo c viii § accuſare
Exorare et orare drūt fo xlv § . quid inter eſt
Exonero fo xlvi § que ſunt
Exoletus fo . lxvi § . Que ſunt
Expuo fo xlix § caueo
Ex prepoſitio fo cix § notādum
Exſibilo fo xlix § . caueo
Ex ſentēcia ex aio fo cix § ex ſen
Ex tēpore ex viculis fo. c ix § . notandum
Exthaſis fo . lxxxi § . quid eſt ii
Exuo fo xlv § . que ſunt iii
Exulo exules extorres fo lv § . exulo
F Acio fo xc § . Quid facio et precedenti
Facio et de compoſitis eius et de mutacione eius vide fo lx § vbi notandum
Facile perſpexi fo xciiii § facile et fo xci § quō elegāter et in ſe quentibus
Facile et maīfeſte differūt fo xc v § . inter
Facere ptātē et dare poteſtatē fo xciii § . dare
Falſus fo lxvi § . Que ſunt
Famoſus fo c xvii § nobilis
¶ Fecūdo fo xlvi que ſunt
Felix decliatur fo xiii § ntiō hic et hec et hoc felix et fo c xviii § que differentia
Femora fo c vii § campus
Fero quot ſignificaciones habet fo xli § . fero
Fero et de cōpoſitis eius vide lx xxix quid cetera
Fere ōnes fo cv § cōmunement
Fere quid ſigīficat fo cv § . fere
Fero decliatur fo xxx § fero
Fere et cicures fo c ii. § ouicule
Ferre et perferre fo . c iii § . ſic differunt
Feſſus fo c viii § feſſus
¶ Fides et fido fo. xcii § . illud
Fidicula fo c i § ridiculus
Figure nominū fo vii ru. quot ſūt figure
Figure verborū fo xvi ru . quot ſunt et vide in ſequentibus mul ta bona et fo. xxiii § . quot ſunt
Figura de figuris vide fo lxxix ru. figuras
Figure conſtructiois quot ſunt fo xxxiiii ru quot ſunt
Figo xlvi § que ſunt
Fio declinatur fo xxxi ru. fio
¶ Fore et eſſe differunt fo. xci § . quid inter eſt et vide ibi de cō poſitis a fore

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Formacões preteritorū vide fo xvi § docebā cuius tēporis et vide ī ſequētibus § et ru forācões oim preteritorū ſecūdū cōiuga-cões et termiaciones ipſorum
¶ Frui et vti drūt. fo lvi. § vti
Fruor fo. et §. eodem
Frumentū de lūgumibus vide fo lxxvii § ſāguis et § aurum
¶ Fulmiāt tonat fo xvi § pluit
Fundo fo xlvi §. que ſunt
Fundus differt ab agro et pre-dio fo .c §. fundus
Fundare et fundamēta iacere differunt fo. c i §. drūt
Fungor fo c xiiii § . cōponitur
Gaudeo decliatur fo xxxii ru. gaudeo
Gaudeo et letor drūt fo lix § letor
Gaudere et gratulari drūt fo. cxii § . quid inter eſt et in ſequēti
Genera noim fo. v ru. quot ſūt genera noim et vide in ſequētibus multorū noim genera ſecūdū ipōrum terminationes
Gerūdia fo .lxiii ru. gerūdia et vide ī ſequētibus mlta bona de gerundiis et fo xv §. gerundia et in precedentibus
¶ Glorioſus fo cxvii § nobilis
Gramatice quid ē fo ii § quid ē gramatice et in ſequentibus
Gramatice quot partes habet fo. ii §. quot ſunt
Gratulor fo lix §. gratulor
Gradior et graſſor drūt fo lx § gradior
Graſſatores fo. et §. eodem
Gratū et iocundū drūt fo xc § quid inter eſt
Gratūfacere et gratificari differūt fo c xiii § gratū facere
Gratari fo c xiii §. quid inter ē
Greciſſo fo. li §. pitiſſo
H Quare nō ē lrā fo iii §. h quare
Hereo fo xlix §. hereo
Heſito . fo et §. eodem
Heſperus ſiue veſperus fo. lxxviii §. heſperus
¶ hiare et hiſcere drūt fo liii § hiare
Hic hec hoc iſte iſta iſtud ille illa illud quō drūt fo lxxi §. hic et fo c xvii § hic et ſequenti
Hypozeuſis fo lxxxi § hypozeuſis
Hyperbatō fo lxxxiii §. hiperbaton
Hyperbole fo lxxxiii § hiperb.
Hyrmos fo. lxxxii § .hyrmos
Hyronia fo. lxxxiii § .hyronia
Hyſterologia fo lxxxiii §. hyſterologia
¶ Homo declinatur fo. xiii §. Nominatiuo hic et hec homo
Homo ſuperbus ne dicā crudel' uel crudelē fo c xi § et adoleſcēti
Homotolenton fo lxxxii §. homotolenton
Homoptoton fo. lxxxii § homoptoton
Homoeoſis fo lxxxiiii § hōeoſ.
Hortor dehortor fo lvi § hortor
Hoſpitari hoſpes hoſpitium fo. lvi §. hoſpitari
IAmiam fo. c xviii § iam
Icon fo. lxxxiiii § icon
Idus fo. c xxii § idus
Ignotus fo. lxvi § que ſunt
Ille illa illud fo .lxxi § hic et fo. lxviii § ille et fo. c xvii § hic
Immigrare fo . c x § ſuccedere
Imperatiuus quare caret prima perſona fo. xvi § quare
Imperioſus fo. c xvii § item
Imperſonalia de imperſonaliū declinacione vide fo xxxiii ru. ī perſonalia
Impartio fo. xlv § que ſunt et fo. xlvi § impertio
¶ Inculare et accuſare drūt fo xliiii § quid intereſt
Incumbere fo. lv § incumbere et fo .c xii . § incumbere
Incipit deſinit debet ſolet fo. lxii § poſſunt
Incolit fo. c xix § incolit
Induo fo. xlv § que ſunt iii
Indigeo fo . xlviii § que ſunt
Indoles fo. lxxvii § penu
Indies fo. c xii § quid
Indies indiem inhoras in horā drūt fo. c xii § eſt ne et vide ī ſequentibus multas elegantias et in § multa
Indulgencior facies fo .lxvi § que ſunt
Indulgēcia fo. xcii § dare veniam et in ſequentibus
Ineo fo. c xiii § vbi notandum et de cōpoſitione eius vide ī ſequētibus
Infinita de infinitis vide fo. lxxvii ru .infinita
Infinitiuus quā vim habet fo. xv § quam vim
Inficias eo fo. c xv § cōpoītur
Iniurior fo. lvii § iniurior
Inmarmor in es fo , xcvii § inuicem et in ſequentibus
Inſeruio et ſeruio drūt fo. xlix § caueo
Inſitio fo. l § nota
Inſtar fo .lxxix § inſtar
In ſub ſuper et ſubter . fo lv § currere
Interiectio quid eſt et de accidētibus eius vide fo . xxxviii ru. quid eſt interiectio
Interiectiones ponūtur inter adverbia apud grecos fo. xxxviii § cur greci
Interdico fo. xlvii § nota
Intereſt et refert fo. lxi . § laurentius valla
Interim .fo c vi § interim
Inuideo fo. xlvii ru. que ſunt verba et fo. eodem § inuideo et fo. lvii § emulari
Inuicem et viciſſim fo . xcvii § inuicem et vide multa bona in ſequentibus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Iocundum et gratū drūt fo
xc § quid inter ē et ī precedēti
Iocari et ludere drūt fo.c vi §
ludere
¶ Ipſe ipā ipſū fo.lxxiiii § ipē
et fo.c ix § ipē et in ſequenti
Ipſemet fo. c ix § quam vim
Ipſus ipſa ipſū fo.c ix § quā vī
¶ Iraſci et ſuccenſere drūt fo.
lvii § iraſci
¶ Iſte iſta iſtud fo. lxxi § hic
et fo.c xvii § hic et in ſequenti
Is et hic drūt fo lxxi § is et fo.
lxviii § is
¶ Iterfacio et viāfacio fo. liiii
§ eo
Item fo.c xxii § idus
¶ Iugum fo. c viii § iugum
Iuratus fo.xlix § placeo et fo.
lxvi § que ſunt
Kalende fo.c xxi § quar
to.kal' et vide in ſequēti
bus de idibus et nonis et nomi
bus menſiū atq̧ dierum
Labare fo. liii § nutare
Labor labi fo.liii § eodē
Lacto et lacteo drūt fo. xlvi §
lacto
Lacus fo.c iiii § .de lacu
Lamētari et queri drūt fo. lx §
queri
Laniſta fo. c vi § .ludere
Laſſus laxus lapſus fo.c viii §
laſſus
Lator preſentiū fo. lxxxix §.
cur non

¶ Lego declinatur fo. xxvii.
ru. lego
Legens declinatur fo. xxxiiii §
.legēs et in ſequentibus
Legare fo. c iii § . legere et fo.
xlv § .legare
Lego quomodocōponitur fo.
c iii § .componitur
Legere quot ſignificaciones ha
bet fo.xlv § legere et fo ciii §.
legere
Letor et gaudeo drūt fo. lix §.
letor
Leuo fo.xlvi § que ſunt
¶ Liceo lices licior licitor fo.
lv § .liceo
Ligua vernacula fo xcii § que
Liquide quot ſūt q̃re dicūtur
liquide fo iii § quot ſūt liquide
Littera quid ē fo ii § quid ē lit
tera et vide i ſequentibus de lrā
Littera vnde dicta eſt fo ii § vn
de dicta
Littere quot accidūt fo c § lrē
Littere et elemēta drūt fo.ii §
quid inter eſt
Littere ſiue figure elementorū
quot ſūt fo ii § quot ſunt
Littere termīales noīm quibus
latini vtuntur fo.ix § qua lrā
Littera et epl'a drūt fo.lxxxviii
§ quid iter ē et ī ſequētibus
¶ Locus fo. lxxvii § aurum
Loge et valde fo. xciiii § facile
Luculētus fo cxvii § clariſſiūs
Ludi magiſter fo. xcii § le maſtre

Ludere et iocari differūt fo cvi
§ ludere
Ludere ludos fo cvi § ludere ii
Macrologia fo lxxx § ma
crologia
Magiſter declinatur fo xi § no
minatio hic magiſter
Manifeſte fo xciiii § inter
Marmor fo xciii § quare
Maſtruga fo lxxix § quot ſunt
Maturare fo xcix § maturare
Manus decliatur fo xiiii § ntīo
¶ Medicor fo lvii § medicor
Meditari fo lviii § meditari
Mel fo lxxvii § ſāguis § aurū
Memini declinatur fo xxxii ru
memini et fo xlviii § memini
Meminit fo cxii § multa
Meme ſeſe fo xciiii § illud
Mentula fo c i § notandum
Mentū mentem mentio mens
fo cxii § multa
Merere mereo fo lii § merere
Meridiare fo xciii § meridiare
Merula fo ciiii § muſtum
Meretrices fo lii § merere
Merum fo ciiii § muſtum
Metuo fo xliii § timeo
Metallum de metallis vide fo l
xxvii § aurum
Methaplaſmus de methaplaſ-
mo et ſpēbus eius vide fo. lxxxi
ru. quid eſt methaplaſmus
Metatheſis fo lxxxi § quid eſt
vii.
Metaphora fo . lxxxii §. meta

phora
Metalepſis fo.lxxxiii § methale
pſis
Methonomia fo . lxxxiii § .me
thonomia
Meus mei fo xciii § te
¶ Michi et tibi fo. cvi § poſtre
mo
Migrare fo liiii § migrare et fo
c x § .ſuccedere
Minor minitor fo lvii § minor
Miſereor fo lvii § miſereor
Miſeror fo lvii § miſeror
Miſereſcit fo lxii § miſereſcit
Mitto fo. xlv §. que ſunt ii
¶ Modus verborū quid eſt et
quot ſūt modi verborū fo .xv.
ru. quid ē et in ſequentibus
Moderor fo lvii § moderor
Moror fo lvi § moror
Mons et collis drūt fo c viii §.
collis
¶ Multo fo lxxiiii § illud
Munerarius fo c vi § ludere
Municipia fo c § municipia
Munire fo lv § munire
Muſa declinatur fo x § Nomi
natiuo hec muſa
Muſtū fo c iiii § muſtum
Muſculus fo. c i §. hic
Mute quot ſunt et quare dicun
tur mute fo iii § ex cōſonātibus
Mutuo et cōmodo drūt fo.xlv.
§ .quid intereſt
Mutuo amare fo.xcvii §. mul
ta et in ſequentibus

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

Nam namqꝫ fo.xciii § drūt
Nec a neqꝫ dicitur fo cv §
nec
Nemo fo.cviii § nemo
Nemo iā tribus menſibus peſti
lentia periit fo. cxviii §. nemo
et vide ſimiles elegātias ī ſequē
tibus
Neqꝫ et et confunduntur fo. cv
§.nota
Nepos fo. cxxiiii §.fratris
Nex fo.lxxvii. § verua
¶ Nichil ad te fo.cxxi §. nich
il
Niſi fo.xcix §.Niſi
¶ Nobilis et clarus drūt fo.cx
vii §.nobilis
Nomē quid ē fo.iii ru. quid eſt
nomē vide ī ſequētibus vnde di
citur nomē.quot accidūt noi.de
variis ſpēbus noim. de generi
bus noim de numero de figura
de caſu.de prima declinatioē. de
ſecunda.de tertia.de quarta . de
quita.et de modis exaiādis ipſo
rum
Nomē ē duplex fo. iii § quotu
plex
Nomē ſubſtātiuū quod ē et quo
tuplex ē nomē ſubſtātiuū fo. iii
§.Quod eſt
Nomē propriū.nomen appella
tiuū.nomē adiectiuū quod ē fo.
iii §.Quod eſt
Noim propriorū ſpēs quot ſūt
quatuor prenomē.nomē.cogno
men et agnomē fo.iiii §. quot
ſunt ii
Nominū primitiuorū et deriua
tiuorū ſpēs cōes quot ſūt.vigiti
quiqꝫ ſcꝫ corporale i corporale /
omonimū / ſynonimū / propriū
/ appellatiuū / ſubſtātiuū / adiec
tim / ad aliquid dictū / quaſi ad a
liquid dictū / gentile / patriū / in
terrogatiuū / infinitū / relatiuū
/ collectiuū / diuiduū / ficticiū /
generale / ſpeciale / ordinale / nu
merale / ablolutū / temporale lo
cale / vide de iſtis fo. iii §. quot
ſunt iii.et ī ſequētibus
Nominū deriuatiuorū ſpēs pro
prie quot ſūt.nouē ſcꝫ.patrony
micū Poſſeſſiuū.Comparatiuū
Superlatiuū Diminutiuū De
nominatiuū Verbale Participa
le Aduerbiale / vide de iſtis fo
iiii §.Quot ſunt
Noim genera quot ſūt fo.v.ru
genera et vide ī ſequētibus oim
nominū genera ſecūdū termina
cōes diuerſas ipſorum
Nomē verbale de noībus verba
libus vide fo.lxvii ru. quod eſt
Nomia numeralia de nominibus
numeralibus et aduerbiis nu
meralibus vide fo.lxviii ru. A
quatuor
Nomē patronymicū de nomi
bus patronymicis vide fo .lxxi
quod eſt
Nomina etherodita de nominibus
etheroclitis vide fo . lxxvi ru.
que ſunt
Nomina que ſecūdū modū pro
nominis declinātur quot ſūt fo
.x §.nomina
Nō modo fo.xcv.§. nō modo
Non tantū et nedū drūt fo. xcv
§.magna et ī ſequenti
Non ī iocūdis fo. cvii. § .non
nota ſequentia
Non memini huius rei fo. xcv
ii §.nota
Non poſſum nō legere fo.cx §
nota
None fo.cxxii.§.none
Non ſemel fo.cvii § .nō ī iocū
dis
Noſtras et veſtras declinātur fo
.xxxvi §.Ntio hic et hec
Nouacula fo.c i.§.hic
¶ Nubere fo.lv §.nubere
Nuces fo.c iiii §.vua
Nudiuſ tercius nudiuſ quartus
et cetera fo.c xx § . nudiuſterti
us et in ſequenti
Numeri verborū fo . xvi ru
quot ſunt et vide ſequentia
Nunciare fo.cxvii . §.nūciare
Nutare fo.liii.§.nutare
Obliuiſcor fo.lvi §. hopiſ
tari
Obnubo fo.lv.§.nubere
Obuiā fo.c xv.§ cōponitur
¶ Occido fo.xliii §.occido
Occaſus fo.et §.eodem
Officio fo xlvii §.officio et fo.
lx § vbi notandum
Officiū quid ē fo .c i § officiū
O felicē et vere iocundū diem
fo.cxx § o felicem
¶ Omnis decliatur fo. xiii § .
nominatio hic et hec omnis
Omnis diſtributiua dictio ē fo .
cv § omnis
¶ Onero fo. xlvi § que ſunt
Onomothopeia fo.lxxxiii § o
nomothopeia
¶ Operepreciū fo. cix § ope
reprecium
Oportet declinatur fo.xxxiii §
verbo imperſonali et fo.lxii § .
hec verba
Oppidū fo.c §.oppidum
Ops fo.lxxvii §.ops
¶ Opus declinatur fo.xiii §.
Ntiō hoc opus
¶ Oratio quid eſt et quot ſunt
partes orationis et quot ſūt par
tes declinabiles et quot i declina
biles fo.iii ru.quid eſt oratio et
in ſequētibus et fo.ii §.quot ſu
nt partes gramatice
Orare et exorare drūt fo .xlv .
§.quid inter eſt
¶ Oſculor fo.lvi §.oſculor
Oſculū et baſiū drūt fo.c xxi §
oſculari et fo.lvi §.oſculor
Ouicule fo.c ii §.ouicule
Patior fo.lvi § .hoſpitari
et fo.lx §. a patior
Participiū quid eſt et quare di
citur participiū et de eius accidē

tibus vide fo.xxxiii ru.participi
um et i ſequētibus
Participia quō declinātur fo.xx
xiiii §.quō
Participia quō formātur fo .xx
xiiii § . participia in ns et in ſe
quētibus
Participiū quare iuētū eſt fo.
lxiii ru.quare
Participia et noia temporalia
drūt fo.lxiiii §.quō drūt
Participia exigunt caſus ſuorū
verborū fo.lxiiii §.quos caſus
Participia quiq; mois trāſeunt
i vim nois fo.lxiiii §.quot mo
dis et vide i ſequētibus multa
bona de participiis et fo.xxxiiii
§.quot modis
Parere et parturire drūt fo. x l
iii § quid inter eſt
Par eſt fo.cix § par eſt
Paſco fo.xlvi § paſco quot
Pater declinatur fo xiii § ntio
hic pater
¶ Pedagogus fo cxx § pedago.
Penu fo lxxviii § penu
Penes fo xcix § apud
Perſōe verborum fo xvi ru.per
ſone et in ſequentibus
Pernoctare peruigilare pernox
peruigil fo liiii § pernoctare et
fo ciii § ſic differunt
Pergere fo liiii § pergere
Perpecior fo lx § a pacior
Perſpexi fo xciii § perſpexi
Perinde fo xcviii § primiere
ment
Percunctor fo xlvii § quero
Perdo fo xliii § perdo
Perendie fo cxix § eum cras
Perlegere fo ciii § perlegere
Perferre fo ciii § ſic differunt
Peragere reum fo ciii § agere
Perorare fo ciii § perorare
Perſuadere diſſuadere ſuadere
fo ciii § perorare
Permanere fo ciii § permaēre
Peto fo xlvi § peto
¶ Pinus declinatur fo xi § no
minatio hec pinus
Piget fo lxii § piget
Piſcor fo lix § piſcor
Pitiſſo fo li § pitiſſo
¶ Placeo fo xlix § placeo
Placet fo lxi § hec omnia
Pluit fo xvi § pluit
Pluo fo li § in his
Pluris et minoris fo xliii §
quid intereſt
¶ Poeta examinatur fo viii ru
poeta que pars
Poeta declinatur fo x § notio
hic poeta
Pomalioſum et pomerium fo.
cii § pomalioſum
Pomerium fo cii § pomerium
Poma fo ciiii § vua
Popule populus fo lxi § hec
omnia
Porro fo xcvi porro
Poſtq̄ poſteaq̄ fo cviii § poſtq̄
Poſthac fo cxi § poſthac
Poſtulo fo xlvi § peto
Potior lvii § potior
Potus fo xlix § placeo
¶ Prepoſicio quid eſt / et de ac
cidentibus eius vide fo xxxvii
ru quid ē prepoſicio
Prepoſiciones deſinētes in x fo
xxxvii § quot prepoſiciones
Preciū in quo caſu debet poni i
verbis precium ſignificantibus
fo xliii § quid inter eſt
Preſto fo lxxix § preſto
Preclarus fo cxvii § clariſſiūs
Pre et per fo cxv § vbi notādū
Prepotens et perpotens fo cxv
§ vbi notandum
Preſtare fo cxv § preſtare et
de cōpoitis a ſto vide in § ſe
quentibus
Preſens et abſēs fo cxi § abſēs
Predia fo c § predia
Prediolum fo ci § prediolum
Prima declinacio / de nomibus
prime declinacionis vide fo viii
ru prima declinacio et in ſequē
Pridie poſtridie fo cxix § eum
cras et in ſequenti
Proinde fo xcviii § proinde
Pro prepoſicio fo c ix § opere
precium
Promōctoriū fo cviii § iugum
Proſper fo cxviii § que dria
Pronomē quid eſt et de accidēti
bus eius vide fo xxxv ru quid
eſt pronomen
Pronomina cum quot partibus
oracionis componūtur fo xxxii
ii § cū quot et in ſequentibus
Proficio fo lx § vbi notandū
¶ Pudet et piget drūt fo lxii
§ pudet
Pulchrior declinatur fo xiii §
ntio hic et hec pulchrior
Pulli et catuli fo cxx § catuli
Pullaſtra fo et § eodem
Pulſare fo li § pulſare
Puncti quibus oracio diſtingui
tur quot ſūt fo lxxxiiii ru quot
Putare fo li § putare
QVarta declinacio fo xiii
ru.quarta declinacio / et
vide in ſequentibus regulas et
terminaciones nominū quarte
declinacionis.
Quandoquidē quādo quoniā
quia quippe fo.xciii §.drūt
Queo declinatur fo.xxxi ru eo
Quero quomodo componitur
fo.xlvii §.quero
Queri et lamentari drūt fo. lx
§.queri
Quinta declinacio fo.xiiii ru.
qinta declinacio et vide i ſequēti
bus regulas et terminationes
noim quīte declinacionis
Quin etiam fo.xcvi § quieciā
Quilibet nō ſignificat omnis.
fo.c v § ſed
Quilibet non ē dictio diſtribu
tiua fo.c v §.quilibet
Quidā et aliquis drūt fo.c v §
hic ſimiliter

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA

Qui que quod quis et qui fo .
lxviii § .qui
Quiſq̄ fo .lxxiiii § illud et i ſe.
Q; cōiūctio fo .xci § quid i pri.
Q;ti ettāti fo lxiiii § quid iterē
Q; fo.xcix § . q̄
Q; pro valde q̄ pro q̄tū fo.lxx
iiii § . illud
q; cōiūctio fo. xcvi § .ſimiliter
Raciocinor raciocinator
fo.lix § .aucupor
Racionē habere fo xcix § racio
nem et in ſequenti
Recipio fo .xliii § recipio et
fo. xlvii § . audio
Recaluaſter fo . c xx § . catuli
Reddo quot ſignificaciones ha
bet fo.xlv § .reddo
Reddo quō cōponitur fo eodem
Redoleo fo. xlix § .caueo
Refert fo. lxi § laurētius valla
Referre et afferre drūt fo .lxxx
viii § . cur non
Relatiuū quid ē de relatiuis vi=
de fo lxvii ru Quid eſt relatiuū
Remigrare fo .liiii § .migrare
et fo . cx § .ſuccedere
Repetundarū fo lxvii § quod ē
Res declinatur fo.xiiii § nomi
natiuo hec res
Reſcribo fo.xlv § que ſūt ii
Reſpōdere officiis fo.cxiii § q̄
autem
Retulit epiſtolā et attulit epiſto
lam drūt fo . lxxxix § .cur non
Reuertor ſiue reuerto fo .cix §
reuertor
Ridiculus la lū fo c i § ridi
R littera fo c xvii § videare
Sal fo .lxxvii § .verua
Saluber et ſanus drūt fo
.c xviii § .que differencia
Saltus fo c viii § .ſaltus et § .
iugum
Sapio fo xlix § caueo
Sarcoſmos fo .lxxxiiii § ſarcoſ
Satio fo.li § . nota
Satago fo xlviii § que ſunt
Scale fo .lxxix § .inſtar
Scheſonomaton uel ſinthiſio=
nomaton fo .lxxxii § ſcheſono
Schemata lexeos quot ſūt
vide fo lxxxi . ru ſcheāta lexeos
Scilicet videlicet fo c vii § ſcil;
Scitus fo .lxv § .que ſunt
Scribere et perſcribere drūt fo
c iii § . ſic drūt
Secunda declinatio fo x .ru
Ntius ſecunde declinacionis et
vide i ſequētibus regulas et ter
mīatioēs noīnū ſcdē decliatiois
Secundū te fo c xix § . ſecun=
dum te
Secus fo xcviii § primieremēt
Sed autē vero drūt fo xcv § ſed
Semiuocales fo iii § quot ſunt
ſemiuocales
Sella fo lviii § .meditari
Seruio et i ſeruio drūt fo . xlix
§ . caueo
Sero ſeris fo. li § .nota et vide
ibi de compoſitis a ſero
Serta fo .li § . nota
Series fo. eodem
Sero aduerbiū fo lxxvii § heſ=
perus
Sicut ſicuti fo c xvii § hic notā
dum
Sillaba quid eſt et vnde dici
tur ſillaba ſillabe quot accidunt
quot ſūt tenores ſillabarū quot
ſunt ſpūs ſillabarū quot ſunt tē
pora ſillabarū numerus quō
accidit ſillabe fo iii ru. quid ē ſil
laba et i ſequētibus
Sillaba et dictio drūt fo. iii ru.
dictio quid eſt
Sileplis fo lxxxii § ſileplis
Simul fo c i § eſt ne
Sileplis fo lxxxiiii § ſileplis
Synonima fo. iiii § .que ſunt
ſynonima
Syncope fo lxxxi § ſyncope
Synaliphe fo lxxxi § quid ē vi
Synecdoche fo lxxxiii § ſinecdo
Synthiſis hiperbaton fo lxxxii
i § ſinthiſis
Synthesis fo lxxxiiii § ſitheſis
Synodoche fo lxxxiiii § ſinodo
Siſto fo c xvi § ſiſto
Siſtole fo lxxxi § quid eſt iii
S littera fo c xvii § videare
Soleociſmus quot moīs fit
vide fo lxxx ru. de ſoleociſmo et
in ſequētibus et fo lxxix § quid
eſt ſoleociſmus
Sollicitus fo c x § quid eſt
Sono fo xlix § caueo et fo li §
pulſare
Spargo fo lxvi § que ſunt
Spes declinatur fo xiiii § Noīa
tiuo hec ſpes et fo cxvi § ſpero
Species fo lxxvii § aurū
Spero fo cxvi § ſpero
Species verborū quot ſūt fo x
v ru. quot ſūt et vide in ſequēti
bus mlta bona de formacoībus
et deriuacionibus et fo .xxiii §
quot ſunt
Specio de cōpoītis eius vide fo
xc iii § perſpexi
Splēdidus fo cxvii § clariſſiūs
Stator fo c xvi § ſiſto
Sterno fo xlvi § que ſunt
Stipulor fo lvi § hoſpitari
Sto de cōpoītis eius vide fo c x
v § preſtare et i ſequentibus
Studioſus fo cxvii § item
Suadere diſſuadere perſua
dere fo c iii § perorare
Suauiare et diſſuauiare drūt fo
c xxi § .oſculari
Subinde fo xcviii § proinde
Suburbanū fo c § ſuburbanū
Sub ſuper ſubter fo lv § curere
Succedere et de cōpoītis a cedo
vide fo c x § ſuccedere
Sum decliatur fo xxix ru. ſum
Sum es ē fo xlviii ru. que ſunt
et fo liii § ſum
Superare fo xliii § .ſuperare
Supina de ſupinis verborū vi
de fo lxiii ru. ſupina et fo xix ru
munio et in ſequentibus

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Superlatiuum de ſuperlatiuis
vide fo. lxxiiii ru. quod ē nomē
et fo. iiii § ſuperlatiuum
Suppetie fo. lxxvii § ops
Surdaſter fo. c xx § catuli
Suus ſui fo xciii § . te
TAbulatū fo cii § poāliosū
Tacitus fo lxvii § que ſūt
Tamq̄ fo cxvii § hic notādum
Tango fo xlvi § que ſunt
Tantū fo . xcvii vbi cauendum
Tātologia fo lxxxi § tātologia
Tapinoſis fo lxxxi § tapinoſis
Tecū potius dicitur q̄ cū te fo.
c iiii § . tecum
Tedet fo lxii § tedet
Tempora verborū fo xvi § do=
cebam cuius tēporis et vide in ſe
quētibus forātiones preteritorū
Templū declinatur fo xi § ntiō
hoc templum
Templū ſiue edes ſacra fo cii §
templum
Temere fo c v § . temere
Temeſis fo lxxxiii § temeſis
Tenebre lxxviii § . tenebre
Tenarus fo . lxxvi ru . que ſunt
Te pronomē et de multis aliis
pronoībus vide fo xciii § te pro
nomē et fo xciiii § Te
Tercia declinatio fo xi ru. tercia
declinatio et vide i ſequentibus
regulas et terminaciones noīm
tercie declinacionis
Tibi et michi fo cxi § poſtre
Timeo et metuo fo xliii § tieo
Timere te et timere tibi drūt fo
cxi § . et adoleſcenti
Titubare fo liii § titubare
Toni fo. lxxx § toni
Tonat fo xvi § . pluit
Tranſmigrare fo liiii § . mi
grare et fo c x § ſuccedere
Tres et tria declinātur fo lxviii
§ . pluraliter ii
Trepondo fo. lxxix § . quomō
Tropus quot modis fit vide fo
lxxxii ru. tropus
Tu et ego fo lxxxix § eſt ne
et fo xciii § . te
Tumet fo cix § . quā vim
Tum et cū fo xcvii § . cū et in
ſequentibus
Tumultuor fo lx § tumultuor
Tutus fo lxvi § . que ſunt
Tuus tui fo xciii § te
VAco fo. l § . quod verbū
Valde et longe fo . xc iiii
§ . facile
Valeo fo xciiii § valere et ī ſe.
Valere et bene eſſe fo . xcvii § .
eſt ne et in ſequenti
Vallis fo cviii § . iugum
Venio fo liiii § venio
Vētilare fo li § . ventilare
Velut veluti et tāq̄ drūt a ſicut
ſicuti et vti fo cxvii § hic notād.
Verbū quid ē fo xiiii ru. verbū
et vide ī ſequētibus vnde dicitur
verbū et de accidētibus verborū
Verbū cū quot partibus orōnis
cōpōitur fo. xvi § . cū quot
Verba cōpoſita quorū ſimplicia
nō inueniūtur que ſūt fo xvi § .
que ſūt et vide multa bona in ſe.
Verba anomala quot ſūt fo xx
ix ru. quot ſūt et fo xviii § quot
Verba prime cōiugacionis quō
faciūt preteritū fo xviii ru. amo
Verba ſecūde cōiugacōis quō fa
ciūt preteritū fo xviii ru. ferueo
Verba tercie cōiugacioīs quō fa
ciūt preteritū fo xx ru. iacio
Verba quarte cōiugacioīs quō
faciūt preteritū fo xx ru . audio
Verborū actiuorū ordīes et que
ſūt primi ordīs fo xli ru que ſūt
Verba actiua ſecundi ordinis fo
xliii ru. que ſunt
Verba actiua tercii ordinis fo xl
iiii ru. que ſunt
Verba actiua quarti ordinis fo
xlv ru. que ſunt
Verba actiua quinti ordinis ſo,
xlvi ru. que ſunt
Verba actiua ſexti ordinis fo. xl
vi ru. que ſunt
Verba actiua ſeptimi ordinis fo
xlvii ru. que ſunt
Verbū paſſiuū quid eſt et quot
ſunt ordines verborū paſſiuorū
fo xlvii ru. quid ē verbū paſſiuū
Verbū neutrū quid eſt et vnde
dicitur et quot ſūt ordīes verbo
rū neutrorū fo. xlviii ru quod ē
Verba neutra primi ordīs que
ſubſtantiua dicūtur fo xlviii ru.
que ſunt
Verba neutra que poſſeſſiua di
cūtur fo xlviii ru . que ſunt
Verba neutra que acquiſitiua di
cūtur fo. xlix ru. que ſunt
Verba neutra que tranſitīa dicū
tur fo. l ru. que ſunt
Verba neutra que effectīa dicū
tur fo. lii ru. que ſunt
Verba neutra que abſoluta di=
cūtur fo lii ru. que ſunt
Verba neutra que iperfecta di=
cūtur fo. liiii ru. que ſunt
Verba neutra que neutrapaſſia
dicūtur fo lv ru. que ſunt
Verba neutra que neutropaſſīa
dicūtur fo lv ru. que ſunt
Verbū cōmune de verbis cōmu
nibus vide fo lv ru que et in ſe
Verbū deponens de verbis de=
ponētibus et de ordinibus ipōrū
vide fo lvi ru. quod eſt
Verba deponēcia que poſſeſſīa
dicūtur fo lvi ru. que ſunt
Verba deponēcia que acquiſitīa
dicūtur fo lvii ru . que ſunt
Verba deponēcia que tranſitiua
dicūtur fo lvii ru. que ſunt
Verba deponēcia que effectiua
dicuntur fo lviii ru. que ſūt
Verba deponēcia que abſoluta
dicūtur fo. lix ru. que ſūt
Verba deponēcia que iperfecta
dicūtur fo lix ru. que ſunt
Verba deponēcia que paſſiua di=
cūtur fo lx ru. que ſunt
Verbū vocatiuū de verbis voca

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tiuis vide fo lx ru. ſunt qui
Verbū iperſoāle de verbis īperſonalibus vide fo lx ru quod ē
Verba imperſonalia primi ordinis fo lx ru. que ſunt
Verba iperſonalia ſecūdi ordis fo lxi ru. que ſunt
Verba imperſonalia tercii ordis fo lxii ru. que ſunt
Verba imperſonalia quarti ordinis fo. lxii ru. que ſunt
Verba imperſonalia quinti ordinis fo. lxii ru. que ſunt (amo
Verborū exaiacio fo. xxii ru.
Verba que in imperatiuo paciūtur apocopen quot ſunt fo. xxxiii § quot
Verba preciū ſignificātia in quo caſu poītur precium fo. xliii § quid intereſt et vide ibi de verbis preciū ſignificātibus
Vero fo. xcv § Sed
Verua fo. lxxxvii § verua
Veſperus fo. lxxxviii § heſpe
Veſtio fo xlv § que ſunt iii
¶ Via fo c iiii § de lacu
Viā facio fo. liiii § eo
Vicus fo. c § frequētes et in ſe
Vicarius. a. um. fo. xcvii § itē
Viciſſim et inuicem fo. xcvii §
Vicem fo lxxvii § verua (ivicē
Video fo. xlvi § que ſunt
Videlicet fo c. xvii § ſcilicet
Videare videaris fo. c xvii § videare
Vidua fo. c xxiii § idus
Villa fo. c § ville
Vinū de liquoribus vide fo. lxxvii § ſanguis
Virtus declinatur fo. xiii § ntio hec virtus et fo. liii § viuo
Virtuoſus fo. c xvii § item
Viſus declinatur fo. xiiii § nominatiuo hic viſus
Viterbii quare pocius q̄ viterbio dicitur fo. c xxi § cur
Viuo fo. liii § viuo
Vllus declinatur fo. xi § vllus
¶ Vnus declinatur fo. lxviii § ntio vnus
Vna et ſimul fo. c i § eſt ne
Vocales quot ſūt fo iii § quot ſunt vocales
Vocales prepoſitie ſubiūctiue et quare dicūtur ſubiūctiue fo. iii § quot ſunt vocales
Volo decliatur fo xxix ru. volo et fo liii §. volo
Vomo fo. xlix §. caueo
Vox quid ē vnde dicitur et quotuplex ē fo ii §. quid ē vox
¶ Vrbs vrbū vrbare fo. c §. oppidum
¶ Vt fo c xvi § vt et ī ſequenti
Vter decliatur fo xxxv §. ntio vter
Vti et frui drūt fo lvi §. vti
Vti fo cxvii § hic notandum
Vua fo c iiii §. vua
Vulgus fo lxxvi § vulgus
Zeuma quid ē fo lxxxi § zeuma et fo. lxxxiiii § zeuma

Sequūtur aliqua de p que fuerunt omiſſa in locis ſuis

¶ Paria facere fo c ix § par eſt
Paragoge fo lxxxi § paragoge
Paranomaſia fo lxxxii §. paranomaſia
Paronomeon fo. lxxxii §. paronomeon
Parentheſis fo lxxxiii §. parentheſis
Paroemia fo lxxxiii § paroemia
Parabola fo lxxxiiii § parabola
Paradigma fo lxxxiiii § paradigma
Pax fo. lxxvi ru. que
Pecus fo. c ii §. ouicule
Per pro valde perq̄ fo. lxxiiii §. illud
Periſſologia fo lxxx §. periſſologia
Perifraſis fo lxxxiii §. perifraſis
Pleonoſmos fo. lxxx § pleonoſmos
Polliceor fo lv §. liceo
Poliptoton fo lxxxii § poliptoton
Poliſynthetos fo. lxxxii §. poliſynthetos
Prima luce et prima die drūt fo lxxviii §. tenebre
Princeps fo xciiii §. facile
Proauus abauus fo. c xxiiii § fratris
Profuſus fo lxvi §. que ſunt
Prolepſis fo. lxxxi §. prolepſis et fo. lxxxiiii § quid eſt
Protheſis fo lxxxi § quid ē
Proſopopeia fo. lxxxiiii §. proſopopeia
Proprius a. ū. fo. xcviii §. vbi notandum
Propediē propemodum fo c xii §. prope
Proximis diebus fo. c xix §. illud

¶ Finis

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ eſte libro perteneſçe a fro de lerma

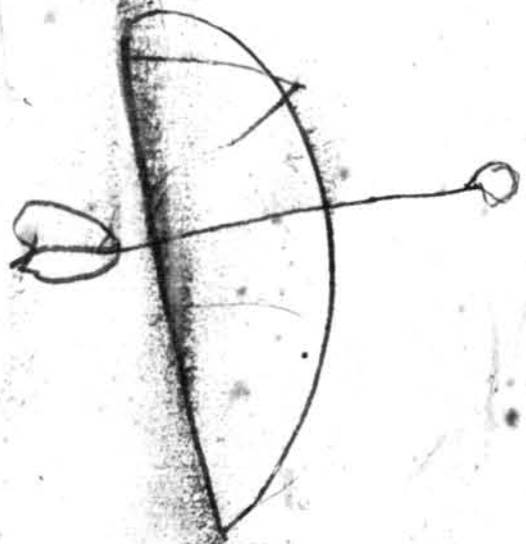

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES